

Lucas

1 1 Hnú² reh² Tíoh³, juóun³² lín³² tsáu² má²ca³jmú³ sí², la³ cun³ hi³ ca³ngi¹³ tsú² hi³ ca³li³ jáun² ja¹ quiú¹³ dí² jmí¹tin². **2** Ca³jmú³ tsú² sí² la³ cun³ rón³² hi³ ca³ma³ta² jnoh¹ jáun² tsá² ca³jíe³ la³ cun³ jmí¹ ca³li³liau³, tsá² ca³nga³ hí³ jú¹ chú³² quioh²¹ Jesús. **3** Ja³bí¹ jná¹³ uá²jai³² má²ca³hnáuh³² re² lín³² la³jí³² jú¹ tson² la³ cun³ jmí¹ ca³li³liau³, hi³ jáun² ca³lén¹³ jná¹³ hi³ chú³² ní¹juáh³ jná¹³ siáh³ jmu¹ cáun² sí² hi³ rá¹tioh³ jú¹ tson² ca³la³ re² he² hná¹, hi³ zein²¹ ná¹ ní¹con² hnú² reh² Tíoh³; **4** hi³ jáun² tí³ lí³mí¹ re² lí³ níh¹³ hnú² jú¹ tson² hi³ má²ca³ma³ta² hnú² jáun² tsáu².

Jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² juáh³ hi³ lí³zian² Juan²,
tsá² zion³ tsáu² jmái²

5 Jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ Herodes re²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Judea, jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² mí²tsáu² jmái² Zacarías, tsá² hí³ jmí¹ hún¹ ja¹ tsá² cu³ nió³ quioh²¹ Abías. Ní²cuo² tsú² jmí¹ jmái² Elisabet, tsá² ní¹ má²cú¹ má²neh¹ jón²zih¹ hla¹ mí²tsáu² Aarón. **6** Tá¹ gon³ jáun² tsú² jmí¹ chun¹ ní¹con² Dió³², hi³ jmí¹ tí² má²tí³² tsú² héih³² jí³ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², la³ cun³ hí¹ jan² tiá² hin² lí¹³ chá³² tso³. **7** Tí³la³ tiá² jon² tsú² jmí¹ zian² yáh³, quí¹ tiá² jmí¹ lí²³ yáh³ can³ Elisabet hí³ jon², hi³ ja³bí¹ jmí¹ má²lieih²¹ bíh¹ tsú² siáh³ tá¹ gon³ jáun².

8 Ca³chó³² jmái¹ hi³ tin³ Zacarías quionh³ mí²tsáu² tsá² quionh³ hi³ jmu³ ta²¹ ta³ ní¹ Dió³². **9** La³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹ngi²³ jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ mí²tsáu² hi³ tan² chí² jái¹³, jmí¹jáun² ca³chi² tsú² jái¹³, jáun² Zacarías bíh¹ tin³ hi³ tsa³hi³² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ tsa³jín² ziún². **10** Tá¹la³ jmí¹ dí¹jín³² tsú² jáun² ziún² ní¹hiú¹³ né³, la³jín³² tsá² tionh² ní¹ tauh²¹ la³ñí¹ jmí¹ ná¹liéinh³² Dió³². **11** Jmí¹jáun² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ní¹con² Zacarías, hi³ zenh² tí³ cuá² chu²¹ can³² ní¹hiú¹³ ní¹ dí¹jín³² tsú² jáun² ziún². **12** Jmí¹ ca³jien³² jáun² Zacarías tsá² hí³ né³, ca³la³ tiá² ní³² he³ jmu³ bíh¹ tsú² lí³, ca³juénh² lín³² bí¹ tsú². **13** Tí³la³ tsá² hí³ né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Zacarías, ha³ lí² juenh³, quí¹ Dió³² má²ca³nái³² hi³ hiú² mih³² hnú² jáun², hi³ jáun² né³bí¹ chau²¹ jmái¹ hi³ lí³zian² jan² jon² Elisabet ní²cuonh² hnú², tsá² teh¹ nú² Juan². **14** Ní¹ má¹ca³li³zian² jáun² dain² lí³ tsinh¹ lín²¹ nú², hi³ lí³ hiún² lín³² siáh³ honh² nú². Ja³bí¹ juóun³² lín³² siáh³ tsá² siánh³ lí³ hiún² tsí³ ní¹ má¹jáun²; **15** quí¹ jónh³² hnú² lí³quien² ní¹con² Dió³², jan² tsá² tiá² hính³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³, sa³jun³ ma³chéi³ hính³, jan² tsá² má²canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ ñeh² bíh¹ hi³ lí³zian². **16** Hi³ hí³ bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² tsá² zian² hué³² Israel jinh²¹ tí³ ní¹con² Dió³² Juo¹³. **17** Juan² hí³ bíh¹ joh¹³ jmí²chí³ jí³ pí³ hi³ la³jmí¹

quian³² jáun² Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ Tí³² jē¹ Dió³² jmí¹ tin², hí³ hí³ bíh¹ tín² tsó³² chí¹ ján³ la³ cónh³ bíh¹ Tí³² Juo¹³ dí². Hí³ bíh¹ jmu³ hí³ tiánh³² tsáu² re² tin² quionh³ jón² zíh¹; hí³ jáun² tsá² tiá² má² tí³² héih³² quioh²¹ Dió³² né³, má² lí³ tin² bíh¹ ma³ tí³² má² jáun². La³ jáun² bíh¹ chan³ tsú² hua³ jan²¹ tsáu², hí³ jáun² hen³ tsáu² Tí³² Juo¹³ dí².

18 Jáun² Zacarías ca³ záih³ tsá² hí³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí³ ño¹ jná¹³ hí³ tson² jái¹³ juáh³ hnú² ní²? Quí¹ jan² tsá² má² liei²¹ lín²¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ñí² uón³².

19 Jáun² tsá² hí³ ca³ juáh³ siáh³:

—Jná¹³ Gabriel, tsá² zenh² ná¹ ta³ ñí¹ Dió³², Tsá² lí² ze³ jná¹³ hí³ ja³ ngái¹ ná¹ jú¹ chú³² lá² ñí¹ con² hnú². **20** Tí³ la³ ta³ né³², cun³ ñí¹ hí³ tiá² ta²¹ lí² tionh² hnú² la³ cun³ hí³ lí² juánh³² jná¹³ ní², jáun² tiú² uú² lí¹³ yáh³ hléh¹³ hnú², ca³ la³ ñí¹ cá¹ chó²¹ jmái¹ hí³ lí³ zian² jónh³² hnú². Jái¹³ lá² lí³ tí³ la³ cun³ jmái¹ hí³ má² tón³².

21 La³ jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ néih³ ñí¹ tauh²¹ jáun² la³ ñí¹ jmí¹ ná¹ he² ná¹ jan² Zacarías. Má² ná¹ tsá² cáun² lín³² bíh¹ tsí³ tsú², quí¹ he³ láih³² sa³ ca³ lén³ lín³² yáh³ Zacarías ñí¹ hiú¹³ jáun². **22** Tí³ la³ jmí¹ cuá¹ han³ jáun² Zacarías má¹ ná¹, tiú² uú² lí²³ yáh³ hléh³²; jmí¹ jáun² ca³ lí³ lieih²¹ tsá² jmí¹ ná¹ jaun² tsú² hí³ hí³ zia³² cáun² hí³ ca³ jnia³ jéinh³² tsú² ñí¹ hiú¹³ jáun². Jmí¹ jáun² ca³ jmú³ tsú² lin¹ quionh³ cuo² hí³ tiú² uú² lí²³ hléh³².

23 Jmí¹ ca³ tsín¹³ jáun² jmái¹, la³ cun³ jmái¹ hí³ ca³ tin¹ jáun² Zacarías jmu³ ta²¹ hñu³ cuáh³² chín¹ né³, ngah³ hñú¹³. **24** Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ can³ Elisabet jon², hí³ jáun² cun³ hñá³ zíh² tiá² cuá² han³ tsú² hñú¹³, hí³ jmí¹ cuá¹ lín²³ la³ lá²:

25 —Juóu³² jná¹³ má² ca³ jmú³ la³ lá² ñí¹ con² jná¹³, hí³ quin³ hua³ heih²¹ quion²¹ jná¹³ ñí¹ con² la³ jín³² tsáu², hí³ tiá² jmí¹ lí²³ can²¹ jná¹³ dáin².

Tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³² juáh³ hí³ lí³ zian² Jesús

26 La³ má² jñéi³ zíh² hí³ lí³ la³ jáun² né³, ca³ zen³ siáh³ Dió³² Gabriel, tsá² cuú² tsá² ta³, la³ tí³ cáun² juú² hín¹³ tí³ Galilea, juú² jmái² Nazaret, **27** hí³ tsa³ jien³ jan² tsá² mi³ tsá¹ mái¹³, tsá² jmái² Má² réi³, tsá² tiá² tsá² ñuh² má² ca³ cáuh³². Tsá² hí³ ná¹ lí³ jái¹³ hí³ jenh¹³ cuo² quionh³ jan² tsá² ñuh² jmái² Sé³², tsá² ñí¹ má² cú¹ má² ñeh¹ jón² zíh¹ jón² cho¹ hla¹ re²¹ Dá² vi²¹. **28** Jáun² ca³ hí³ tsá² hí³ néih³ ñí¹ jmí¹ cuá³ jáun² Má² réi³, hí³ ca³ juáh³ la³ lá²:

—iHia² nú², hnú² tsá² jlánh¹ tí³² tsí³ Dió³²! Dió³² Juo¹³ dí² zenh² quiúnh¹ hnú². [Jlánh¹ má² mieh² hnú² Dió³² la³ cun³ bí¹ la³ jín³² tsá² mi³ siánh³.]

29 Lí¹ ca³ lín³ bíh¹ Má² réi³ jmí¹ ca³ náí³² jái¹³ hí³ ca³ hléh³ jáun² tsá² hí³. Jmí¹ jáun² ca³ lín¹³ tsú² hí³ he³ lí³ la³ jáun² hleh³² tsá² hí³. **30** Jáun² tsá² hí³ né³ ca³ juáh³ siáh³:

—Má²réi³, ha³ lí² juenh³, quí¹ Dió³² má²hnió³ ma³mieh² hnú².

31 Jáun² né³, né³² can¹³ hnú² jan² dain², Tsá² teh¹ nú² Jesús. **32** Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² lí³quien²; Tsá² téh³ tsú² Jon² Dió³², Tsá² cú² juenh². Hi³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí² jmu³ hí³ cuá¹ho² tsú² jái¹³ hí³ lín³ tsú² re²¹ la³jmí¹ ca³cuá³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ jméi² dí¹hio³ nū¹deh³ tsú², tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin²;

33 hí³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ cuá³², hí³ cuá¹ho² jái¹³ cun³ jmí¹hi³nio² ca³tin¹ la³jín³² tsá² Israel. Jái¹³ hí³ hau³ tsú² jáun², tiá² tón³² jmái¹ táuh³ yáh³.

34 Jáun² né³, Má²réi³ ca³ngáih³ siáh³ tsá² hí³:

—¿Lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ la³ jáun², ní¹juáh³ tiá² ní²uón³² jná¹³ má²zian² yáh³?

35 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Jmí²chí³ Chun¹ joh¹ Dió³² bíh¹ já³² ní¹con² hnú², jì³ pí³ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² juenh², hí³ jláin³² hnú² la³jmí¹ lí³ cáun² jnie². Jáun² dain² hí³ jónh³² hnú² lí¹³ cuá¹chan¹ hí³ ca³tin¹ Dió³², hí³ jáun² tsá² hí³ téh³ tsú² jon² Dió³². **36** Ja³bí¹ Elisabet renh² hnú² uá²jai³², lí³zian² jan² jon² uá¹jinh¹ má²lieih²¹ lín²¹ tsú²; hí³ jáun² né³, ta³né³² má²tí³ jñéi³ zñh² hí³ quian² tsú² jon², tsá² jmí¹ juáh²³ tsáu² hí³ cun³ tiá² lí¹³ bíh¹ can³ jon².

37 Quí¹ ní¹con² Dió³², hí¹ cáun² yáh³ hí³ juóuh³² tiá² zia³².

38 Hi³ jáun² Má²réi³ né³ ca³juáh³:

—Jná¹³ la³², tsá² lín³ ná¹ quian²¹ Juóu³² ná¹, hí³ jáun² cuí¹ jmu¹ bíh¹ Dió³² ní¹con² jná¹³ la³ cun³ hí³ má²lí²juah²¹ hnú² ní².

Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ní¹ ta³ ní¹ Má²réi³.

Tsó³² Má²réi³ hñú¹³ Elisabet

39 Jmái¹ jáun² ngau³ Má²réi³ cú²hé² jui³² máh³, hí³ chau²¹ cáun² juú² hín¹³ tí³ Judea. **40** Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun², ca³hí³ ñéih³ hñú¹³ Zacarías, hí³ ca³juáh³:

—Hia² nú² Elisabet.

41 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Elisabet hí³ ca³juáh³ jáun² Má²réi³: “Hia² nú²”, jáun² la³jui³² ca³jienh³² dain² hñu³ héin¹, hí³ ca³cónh³² siáh³ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³ Elisabet hí³. **42** Jmí¹jáun² ca³hléh³ tiá³ lín³² hí³ ca³juáh³:

—Dió³² jlánh¹ má²ca³ma³mieh² hnú² la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá²mi³ siánh³, jì³ jónh³² nú² siáh³ má²ca³ma³mieh² Dió³². **43** ¿Hin² dá² tsánh² jná¹³, hí³ jáun² sa³ mí¹ziú¹³ Juóu³² máh³ jná¹³ ja³ hí³ ja³jie³? **44** Quí¹ la³ cun³ jmí¹ lí¹cuen²¹ hnú² Dió³², ca³la³ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ jón³² jná¹³ ca³jienh³² tiá³ lín³² hñu³ hén² ná¹. **45** Jlánh¹ jmí¹ ren² hnú², tsá² ca³tionh² hnú² ta²¹, quí¹ lí³tí³ bíh¹ la³ cun³ hí³ má²ca³juáh³ Dió³² Juo¹³ dí².

46 Hi³ jáun² Má²réi³ ca³juáh³:

Jmí¹ tsin³² jná¹³ má²quien² Juóu³² jná¹³,

47 hí³ má²hiún² tsin³² jná¹³ ca³tin¹ Dió³² Tsá² liáu³² jná¹³.

48 Quí¹ Dió³² má²ca³taunh² jná¹³ hó¹ñí¹, tsá² lín³ jná¹³ quian²¹ tsú².

Hi³ jáun² la³jín³² tsá² zian² ta³né³² ji³ jmái¹ né³bí¹ ja³² juáh³ hi³ jná¹³
jan² tsá² jlánh¹ bí¹ jmí¹ ren².

49 Quí¹ Dió³² Tsá² hien¹, Tsá² cú² juenh² má²ca³jmú³ hliáun³ lín³²
hi³ chú³² ñí¹con² jná¹³;

50 hi³ ja³² mií³ tsí³ tsú² ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² jmu² juénh² ñí¹con²
tsú².

51 Quí¹ ta²¹ jueh³² lín³² má²ca³jmú³ Dió³², hi³ ca³lái^h¹³ hniéi²
ñí¹con² tsá² jmí¹ ná¹jmu² tonh²,

jáun² lí¹ ca³hain³² ma³ quin³² bí^h¹ tsá² hí³ lí³.

52 Ca³jmú³ tsú² hi³ tiú²uú² quien² tsá² jmí¹ ná¹quien²,

hi³ jáun² tsá² tsí¹juí³ bí^h¹ ca³zion³ tsú² hi³ lí³quien².

53 Tsá² jmí¹ tionh¹ ñí¹cuóunh²¹ bí^h¹ ca³cuéh³ tsú² hliáun³ lín³²,

hi³ jáun² tsá² hánh³ né³, lí¹ hai²¹ cuá² ta³ bí^h¹ ca³chanh³ tsú².

54 Ca³ma³hon³ tsú² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Israel, tsá² quian²¹,

tiá² ca³ja³có³ yáh³ tsí³ tsú² hi³ jmu³ juenh² tsí³ ñí¹con² tsá² hí³,

55 la³ cun³ rón³² lí³ jái¹³ hi³ ca³jmú³ tsú² quionh³ dí¹hio³ nú¹deh³ dí²
jmí¹tin².

Hi³ ca³jmú³ tsú² jáun² jái¹³ quionh³ hla¹ Há²bran²¹ hi³ já³² mií³ tsí³
tsú² la³ cun³ jmí¹hi³nio²,

la³ má²quionh³ jón²zih¹ jón²cho¹ tsá² hí³.

56 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Má²rei³ la³ ní² né³, ca³ta³cua¹³ cun³ hni³²
zih² hñú¹³ Elisabet. Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngah³ siáh³ hñú¹³.

Jmái¹ hi³ ca³lí³zian² Juan² tsá² zion³ tsáu² jmái²

57 Jmí¹ lí¹cáin² jáun² né³, ca³chó³² jmái¹ hi³ lí³zian² jon² Elisabet, hi³
jáun² ca³lí³zian² jan² nú²mí^h¹ jon² tsú². 58 Jmí¹ ca³lí³ ñí³² jáun² tsá² jún¹
tsá² rainh²¹ tsú² hi³ Dió³² jlánh¹ má²ca³ja³ mií³ tsí³ ñí¹con² tsú², hi³ jáun²
ca³ñí¹ma³hiún² tsá² hí³ tsí³ quionh³ tsú². 59 Jáun² jmí¹ la³ má²jña³ jmái¹
jáun² ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian² dáin², hi³ jmí¹ hnió³ tsú² siáh³
hi³ lí³ jmái² dáin² Zacarías, la³jmí¹ jmái² jméi². 60 Tí³la³ mí¹ziú¹³ dáin²
ca³juáh³:

—Ján¹han²¹, Juan² bí^h¹ lí³ jmái² dáin².

61 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³²? Já² hí¹ jan² yáh³ jon³ renh² hnú² tiá² jmái² la³ ní².

62 Jmí¹jáun² hmóu³² tsá² hí³ ca³ngái³ ñí¹con² jméi² dáin² cun³quionh³
lí²¹, ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú² lí³ jmái² dáin². 63 Jáun² ca³mí³ jméi² dáin²
cáun² jó¹hmá² pih²¹ hi³ ca³jmú³ huéh³ hi³ juáh³: “Juan² bí^h¹ lí³ jmái²
dáin²”. Jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ja³cáun² tsí³. 64 La³ cun³ jmí¹jáun² bí^h¹
lí³ siáh³ hléh³² Zacarías, hi³ ca³ma³liáu³² hi³ má²quien² Dió³². 65 Ca³la³
jín³² tsá²co¹ tsú² ca³ja³cáun² lín³² tsí³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² hi³ lí³ la³ jáun², hi³
jáun² jái¹³ jáun² ja³ngi³ ja¹ la³jín³² tsá² zian² tsi³ cuánh² tsi³ jèn³ ñí¹ hín¹³
tí³ Judea. 66 Ca³la³ jín³² tsá² ca³lí³ ñí³² hi³ jáun² jmí¹ ná¹hnauh² tsí³, hi³
jmí¹ ngaih³² tsú² siáh³ tsá²ján² tsá²ján²:

—¿He³ bíh¹ jmu³ dáin² hí³?

Quí¹ jmí¹ má²lin¹ lín²¹ bíh¹ hí³ tanh² Dió³² hó¹ñí¹ dáin² hí³.

Sun¹ hí³ ca³híe³ Zacarías

67 Jáun² Zacarías jméi² dáin² hí³ ca³cónh³² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³,
hí³ ca³hléh³ jái¹³ hí³ ca³cué³ Dió³² hñu³ tsí³, hí³ ca³juáh³:

68 “Cuí¹ lí³quien² bíh¹ Dió³² Juo¹³ tsá² Israel,
quí¹ má²cuán² tsú² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí², tsá² tiauh² dí² jo³cuo² tsú²,
hí³ má²ca³liáu³² tsú² siáh³.

69 Quí¹ ca³cuen³ tsú² jan² Tsá² liáu³² dí²,
jan² Tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹,
tsá² ca³lin³ hí³ quian²¹ Dió³².

70 Má²ca³ma³tí³² bíh¹ Dió³² jái¹³ hí³ ca³jmú³ quionh³ tsá² chun¹ joh¹,
tsá² ca³lin³ hí³ tí³² jë¹ Dió³² jmí¹tin²,

71 hí³ ca³juáh³ Dió³² hí³ liáu³² jnoh¹ ñí¹con² tsá² jmu² hniéi² quiúnh¹
dí²,

jí³ ñí¹con² ca³la³ jín³² tsá² hau² dí² ní² siáh³.

72 Má²ca³ja³ bíh¹ mí³ tsí³ tsú² ñí¹con² dí¹hio³ nú¹deh³ dí², tsá² jmí¹
zian² jmí¹tin².

Tiá² tsá²có³ yáh³ tsí³ tsú² nió³² híen¹ hí³ ca³tanh² jáun² la³ cun³
jmí¹tin²,

73 la³ cun³ jái¹³ hí³ ca³jmú³ tsú² jáun² ñí¹con² hla¹ Há²bran²¹, jméi²
dí¹hio³ nú¹deh³ dí².

74 Hí³ ca³juáh³ tsú² hí³ liáu³² tsú² jnoh¹ ñí¹con² tsá² jmu² hniéi²
quiúnh¹ dí²,

hí³ jáun² tiá² juénh² yáh³ dí² hí³ má¹ti²¹ ñí¹con² tsú²,

75 hí³ chun¹ dí², hí³ ná¹chan¹ dí² ñí¹con² tsú² la³ cun³ jmái¹ hí³
ziáun² dí².

76 Jáun² né³, hnú² jón³² jná¹³, hnú² té³ tsú² tí³² jë¹ Dió³²,
tsá² lín³ quian²¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú²,

quí¹ hnú² bíh¹ tsá² cuóh¹³ chí¹ján³ la³ñí¹,

hí³ jmúh¹³ hnú² hua³jan²¹ jui³² ñí¹ tsó²¹ Tí³² Juo¹³ dí².

77 Jmúh¹³ hnú² hí³ lí³ ñí³² tsá² joh¹ tsú² ha³ lánh³ lí¹³ liáun³ tsú²,
jí³ hí³ hin³ siáh³ tsáu¹³ tsú².

78 Quí¹ Dió³² ja³² lín³² mí³ tsí³ ñí¹con² dí²,

hí³ jáun² cué³² tsú² cáun² joh¹ quiú¹³ dí² hí³ lí¹³ la³jmí¹ lí³ hí³
ca³jniá³² cáun² jmái¹ hmai²¹.

79 Tsá² hí³ jmu³ hí³ tai²¹ joh¹ ñí¹con² tsá² tionh² já¹niéi²,

jí³ tsá² tionh² ñí¹ he² heinh²¹ quioh²¹ hmú³² ní² siáh³.

Tsá² hí³ bíh¹ Tsá² híe³² jui³² hí³ ha³ lánh³ lí¹³ niau²¹ tie³ tsí³ dí²”.

80 Hí³ jáun² né³, ca³cuon³ bíh¹ nú²míh¹ hí³, hí³ tsá²lí³hún¹ siáh³ tsí³.
Jáun² ca³ñí¹cuá² tsú² ñí¹ lí³ hué³² quiéin², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hí³
ca³ma³jnia² tsú² tá¹³ ñí¹con² tsá² Israel.

Jmái¹ hi³ ca³li³zian² Jesús Tsá² lín³ Cristo

(Mateo 1:18-25; Juan 1:14)

2 1 Jmí¹jáun², Augusto tsá² cuá¹lín³ mi³chí¹ cuá³ juú² Roma ca³jmú³ héih³² hi³ la³jín³² tsá² zian² la³ cun³ hué³² ñí¹ hu²¹ cuo² tsú² tónh³² ñí¹ sí² quioh²¹ dí². **2** La³ñí¹ jéin³² hi³ ca³tónh³² bíh¹ tsú² tsáu² sí² jmí¹jáun², jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹lín³ jáun² Cirenio ta²¹ hué³² Siria. **3** La³jín³² tsáu² ca³li³ hniáuh³² tsa³tánh¹ juú² ñí¹ ca³li³zian² tsá²haun³² dí¹hio³ nú¹deh³, hi³ tsa³tiónh³² sí². **4** Hi³ jáun² bíh¹ cua³han³ Sé³² já¹ juú² Nazaret, juú² hín¹³ tí³ Galilea, hi³ ngau³ tí³ juú² jmái² Belén, juú² hín¹³ tí³ Judea, ñí¹ ca³li³zian² hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, quí¹ Sé³² lín³ jan² tsá² ñí¹ má²cú¹ má²ñeh¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ hí³. **5** Hi³ jáun² ñéi¹ tsú² juú² Belén, hi³ ca³ñí¹tiónh²¹ sí² cu³tsa³² quionh³ Má²réi³, tsá² jmí¹ má²ná¹lí³ hí³ jái¹³ hi³ jéinh³² tsú² cuo² quionh³. Jmí¹jáun² jmí¹ má²quian² bíh¹ Má²réi³ jon². **6** Jáun² tá¹la³ tiáunh¹ tsú² jáun² já¹ juú² Belén bíh¹, ca³chó³² jmái¹ hi³ li³zian² jon² Má²réi³. **7** Hi³ jáun² ca³li³zian² dún² tsá² ñí¹ jon² tsú², jáun² ca³tsáinh³² tsú² tsí¹há², hi³ jáun² ca³tanh² tsú² siáh³ tí³ ñeh² hñu³ hmá²mu² pa²¹ rón³² ñéih³ hñú¹³ jáh³, quí¹ tiá² jmí¹ zia³² yáh³ hñú³ ñí¹ jmí¹ li³ jnioh¹³ tsú².

Tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² jnia² jeinh³² tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh²

8 Hi³ jáun² né³, ñí¹ náí² ñí¹ má²janh² juú² Belén jáun² jmí¹ tiáunh¹ tsá² ná¹jmu² hua³hí¹³ já¹ziáh² joh¹ ta³ já¹niéi². **9** Jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² Juo¹³ dí², hi³ jáun² ca³tái³ joh¹ quioh²¹ Dió³² cu³ jéin³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³; hi³ jáun² né³, tsá² hí³ ca³juénh² lín³² bíh¹. **10** Tí³la³ tsá² ca³jnia³ hí³ ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³ náh², quí¹ jná¹³ quion¹ cáun² jú¹ chú³², jú¹ chú³² hi³ ca³tín¹ la³jín³² tsáu², hi³ jáun² lí³ hiún² lín³² tsí³ tsú². **11** Quí¹ né³² ca³li³zian² jan² dáin² juú²co¹ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹, jan² Tsá² liáu³² hnoh², Tsá² lín³ Cristo Juo¹³ dí². **12** Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² lí³ cuón³² hnoh² dáin² hí³: Dáin² hí³ chanh²¹ náh² hi³ rá¹tsáinh³² tsí¹há², hi³ rá²hún¹ tí³ ñeh² hñu³ hmá²mu² quioh²¹ jáh³.

13 Hi³ jáun² cu³diá²jan² jmí¹ cá¹jnia³ juón³² lín³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² já²taunh²¹ hñu³mi³cuú², can³² ñí¹ jmí¹ zenh¹ jáun² tsá² jan² hí³, hi³ má²ná¹má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ má²ná¹juáh²³:

14 “iTsá² tionh² hñu³mi³cuú² cuí¹ má¹quien² Dió³², hi³ tsá² zian² ñí¹ hué²¹ ní² siáh³ cuí¹ tionh² cáun² hi³ re² hi³ tín², ca³la³ jín³² tsáu² tanh² Dió³² hó¹ñí¹!”

15 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² hí³ hñu³mi³cuú² né³, jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ já¹ziáh² ca³juu³ ca³hlénh³ la³ lá²:

—Ma³tsáu¹³ tí³ já¹ juú² Belén, hi³ tsá¹neh²¹ la³ cun³ hi³ má²lí³², hi³ má²lí²juáh³ jáun² Dió³² Juo¹³ dí².

16 Jáun² ja³taunh²¹ tsú² cú²hé². Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun², ca³chanh²¹ tsú² Má²réi³ quionh³ Sé³² jì³ dain² siáh³, hi³ rá²hún¹ tí³ ñeh² cáun² hñu³ hmá²mu² quioh²¹ jáh³. **17** Jmí¹ má²lí²jien³² tsú² jáun² dain² né³, ca³chá³ tsú² la³ cun³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ ca³tin¹ dain². **18** Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹nái³² ca³ja³cáun² tsí³ la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá² hí³. **19** Tí³la³ Má²réi³ má¹ná¹, ca³hmá³ bíh¹ la³jí³² jái¹³ jáun² hñu³ tsí³, hi³ ca³hnauh² tsú² tsí³ ca³tí²¹ hi³ jáun². **20** Hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ hua³hí¹³ já¹ziáh² ja³tanh²¹, hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ má²hí¹má²quien² tsú² Dió³², quí¹hliá² má²lí²niéi³² tsú² jì³ hi³ má²lí²jíe³ tsú² la³ cun³ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

Tsa³ma³jnia² tsú² dain² Jesús cuáh³² chín¹

21 Jmí¹ la³ má²jñā³ jmái¹ hi³ ca³lí³zian² jáun² dain² ca³tiú³ tsú² chí² láu² hná¹³ ñí¹ zian²; jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² hi³ lí³ jmái² dain² Jesús, la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² ñí¹con² Má²réi³ la³ cun³ jmí¹ ñeh² bíh¹ hi³ can³ tsú² dain².

22 Jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² jmái¹ hi³ má²lí¹³ lí³ jín² mí¹ziú¹³ Jesús quionh³ Sé³² ñí¹con² Dió³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jáun² ca³ñí¹jan² tsú² dain² hí³ já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³ñí¹ma³jnia² tsú² dain² hí³ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí². **23** La³ jáun² ca³jmú³ tsú² quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí² rá¹juáh³ la³ lá²: “Ca³la³ jín³² tsá²ñuh², tsá² lí³zian² la³ñí¹ ca³tin¹ ná¹chan¹ ñí¹con² Dió³² Juo¹³ dí²”. **24** Hi³ jáun² bíh¹ ca³ñí¹táunh¹ tsú² ñí¹ jáun² hi³ ca³ñí¹cuen¹³ tsú² jáh³ ñí¹con² Dió³² hi³ ca³tin¹ dain² jon², quí¹hliá² liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ yáh³ dí² rá¹juáh³ hi³ hniáuh³² cuen³ tsú² gon³ jú²pe³² míh¹ ho³lá²dá² gon³ jái² tiáun².

25 Jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmái² Si³ñóh³ já¹ juú² Jerusalén. Tsá² hí³ jmí¹ lín³ jan² tsá² chun¹, hi³ jmí¹ má²tsú² má²jónh³² Dió³², hi³ jmí¹ jan³² tsú² hi³ liáun³ tsá² Israel. Jmí¹ quionh³ tsú² Jmí²chí³ Chun¹, **26** hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³ ca³jmú³ lin¹ ñí¹con² tsú² hi³ tiá² má²jún³ yáh³ tsú² ta³ tiá² má²lí²jien³² Tsá² lín¹³ Cristo, Tsá² zen³ hí³ Dió³² Juo¹³ dí². **27** Jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ ca³ze³ tsú² tí³ hñu³ cuáh³² chín¹; jmí¹jáun² ca³ñí¹jau² jméi² mí¹ziú¹³ dain² Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ tsa³ma³tí³² tsú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² liei²¹. **28** Jmí¹jáun² ca³zanh³ Si³ñóh³ dain² hí³, hi³ ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

29 “Hnú² Juóu³² jná¹³, ta³né³² má²lí¹³ bíh¹ jún³ jná¹³ cáun² hi³ re² hi³ tin²,

quí¹ má²lí²ma³tih²¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ jái¹³ hi³ ca³jmuh³ hnú² jáun² quiúnh¹ jná¹³,

tsá² lín³ jná¹³ quian²¹ hnú²;

30 quí¹ má²lí²jien¹ bíh¹ jná¹³ cun³quionh³ mí¹ñi³² huen² Tsá² liáu³² jnoh¹,

31 Tsá² ca³cuen²¹ hnú² lá² hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsáu².

32 Tsá² lá² bíh¹ lín¹³ joh¹ hi³ tai²¹ ñí¹con² tsá²cá²jo²¹,

hi³ jmu³ tsú² siáh³ hi³ ma³quien² tsáu² tsá² Israel, tsá² joh² hnú²”.

33 Lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³ jméi² mí¹ziú¹³ Jesús jmí¹ ca³nái³² la³jí³² jái¹³ hi³ ca³juáh³ jáun² Si³ñóh³ ca³tin¹ dáin² hí³. **34** Hi³ jáun² Si³ñóh³ ca³ma³mieh² tsá² hí³, hi³ ca³záih³ dí² Má²réi³ mí¹ziú¹³ Jesús:

—Sá¹ní² jie³, dáin² lá² bíh¹ jmu³ hi³ juóun³² lín³² tsá² Israel hua³ jlính³, hi³ juóun³² lín³² tsá² tiá² jmí¹ ná¹pin³ siáh³ nu³ tiánh³. Hi³ lín¹³ tsú² cáun² lí²¹ hi³ juóun³² lín³² tsáu² tiá² jéi¹³; **35** la³ jáun² bí¹ lí¹³ hi³ lí³ lin¹ la³ cun³ hi³ ná¹tioh³ hñu³ tsí³ tsáu² ma³ quin³² ma³ jan³². Hi³ ca³tin¹ huen² hnú² siáh³, chau²¹ jmái¹ hi³ lí¹³ honh² hnú² la³jmí¹ lí³ hi³ ja³hính¹ nú² quionh³ cáun² mí¹la².

36 Ja³bí¹ ñí¹ jáun² siáh³ jmí¹ zenh¹ jan² tsá²mí³ tsá² jmí¹ lín³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² jmí¹ jmái² mí¹ Hán¹, jon² hla¹ Fanuel, tsá² jón²zéh¹ jón²cho¹ hla¹ Aser. Tsá² hí³ má²lieih²¹ lín²¹ bíh¹. Tsá¹míh¹ bí¹ tsú² jmí¹ ca³jenh² cuo², hi³ jáun² ca³cuá³ tsú² quiau³ mii² quionh³ ñí²cuo²; **37** jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lí³ hnái³ bíh¹ tsú². Tiá² jmí¹ cuá²hain³² yáh³ tsú² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun², hi³ jmí¹ cuá¹má²tsú² má²jónh³² Dió³² Juo¹³ dí² la³ huá² la³ jma², hi³ cuá¹má²hien²¹ hi³ cuá¹liéinh³² siáh³ Dió³²; hi³ jáun² jmí¹jáun² jmí¹ má²hún¹ tsú² quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quiún³ mii².

38 Jáun² né³, mí¹ Hán¹ hí³ ca³chó³² ñí¹ jmí¹ tionh¹ tsú² jáun², hi³ jáun² ca³ma³tsú² má²jónh³² Dió³²; jmí¹ lí²¹ jáun² ca³hléh³ tsú² hi³ ca³tin¹ dáin² Jesús hí³ ñí¹con² tsá² Israel tionh² ñí¹ jáun², tsá² ná¹jan³² hí³ hi³ liáu³ juú² Jerusalén [ñí¹con² tsá² romanos].

Ja³tanh²¹ tsú² siáh³ juú² Nazaret

39 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²ma³tí³² tsú² jáun² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí², ja³tanh²¹ tsú² siáh³ tí³ juú²co¹, juú² Nazaret, juú² hín¹³ tí³ Galilea. **40** Hi³ jáun² ca³cuon³ bíh¹ nú²míh¹ hí³, hi³ tí³ lí³mí¹ tsá²lí³pin³, jí³ hi³ tí³ lí³mí¹ lí²jnia² siáh³ jmí¹ tsí³, hi³ ca³ma³hé² ma³mieh² lín³² siáh³ Dió³².

Ñú²míh¹ Jesús tsó³² hñu³ cuáh³² chín¹

41 Hi³ jáun² né³, cú² jéin² cú² mii² jmí¹ tí³² Jmí¹hien¹ bíh¹, tí² tsá²táunh¹ jméi² mí¹ziú¹³ Jesús tí³ já¹ juú² Jerusalén. **42** Jáun² né³, jmí¹ ca³tsín¹³ jáun² quia³tún³ mieh² Jesús, ca³ñí¹jan² tsú² siáh³ já¹ juú² Jerusalén, la³ cun³ qui³ ná¹ngi²³ tsú² hi³ tsá²táunh¹ jmái¹ jáun². **43** Jmí¹ ca³tu³² jáun² jmái¹ né³, ja³tanh²¹ bíh¹ tsú² tí³ juú²co¹; tí³la³ Jesús má¹ná¹, ca³ta³cua¹³ bíh¹ Jerusalén ta³ tiá² ñí³² jméi² mí¹ziú¹³. **44** Jmí¹ hí¹lín²³ tsú² hi³ cáun² cuá¹jáunh²³ bíh¹ Jesús ja¹ tsáu², hi³ tá¹la³ jáun² né³ ca³jmú³ tsú² cú² jmái¹ jui³²; tí³la³ jmí¹ ca³hnah² tsú² nú²míh¹ Jesús ja¹ tsá² jún¹ tsá² rainh²¹ jí³ ja¹ tsá² má²cuóun³ quionh³ tsú² ní² siáh³,

45 tiá² ca³chanh²¹ yáh³ tsú². Hi³ jáun² já¹taunh²¹ tsú² siáh³ tí³ Jerusalén, hi³ ja³hniah² nú²míh¹ ní¹ jáun².

46 Jmí¹ la³ má²hni³² jmái¹ jáun² máh³, ca³chanh²¹ tsú² nú²míh¹ hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ cuá¹tón²¹ ja¹ quioh²¹ tí³² liei²¹, hi³ cuá¹nái³² jái¹³ quioh²¹ tsá² hí³, jì³ hi³ cuá¹nga² siáh³. 47 Hi³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² jmí¹ ná¹nái³² hí³ jē¹ nú²míh¹, jmí¹ ná¹tsá²cáun² tsí³ cun³ní¹ hi³ jlánh¹ re² jmí¹ cuá¹nga² nú²míh¹ hí³, jì³ ca³tí²¹ la³jí³² hi³ jmí¹ má²ní³² ní² siáh³.

48 Jáun² lí¹ ca³lín³ bíh¹ jméi² mí¹ziú¹³ jmí¹ ca³jíe³; hi³ jáun² ca³juáh³ mí¹ziú¹³.

—Jón³, ¿he³ láih³² la³ ní² lí²jmoh¹ hnú² jnoh¹? Jmí¹ má²hi³² lín³² bíh¹ tsín³² jná¹³ quiúnh¹ ná¹ ñeh² nú², hi³ má²lí²hnauh¹³ lín³² jnoh¹ hnú².

49 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—¿He³ láih³² hnauh²³ hnoh² jná¹³? ¿Hí¹ tiá² ñíh¹ hnoh² hi³ ca³tín¹ jná¹³ ní²¹ hñú¹³ Ñuh³²?

50 Tí³la³ jméi² mí¹ziú¹³ tsú² tiá² ca³ngí¹³ yáh³ hi³ ca³juáh³ jáun² jon².

51 Hi³ jáun² ja³tanh²¹ bíh¹ tsú² quionh³ nú²míh¹ juú² Nazaret. Hi³ jáun² nú²míh¹ hí³ jmí¹ tanh² ta²¹ jméi² mí¹ziú¹³; hi³ mí¹ziú¹³ tsú² né³, ca³hmá³ hñu³ tsí³ la³jí³² hi³ má²lí³² jáun². 52 Tá¹la³ ca³cuon³ jáun² Jesús, tí³ lí³mí¹ re² jmí¹ cháunh²³ bíh¹ tsí³, hi³ Dió³² ca³lí³ hiún² siáh³ tsí³ ca³tín¹ tsú², hi³ ca³lí³ hiún² siáh³ tsí³ la³jín³² tsáu².

Juan² tsá² ziau² jmái² hleh³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² hué³² quiéin²

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:6-8, 15-34)

3 1 La³ má²quia³hñá³ mii² hi³ lín³ jáun² Tiberio tsá² cuá¹lín³ mí³chí¹ juú² Roma, ja³bí¹ Poncio Pilato jmí¹ lín³ tsá² ho² ta²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Judea. Ja³bí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ lín³ Herodes ta²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Galilea, jáun² Pí²liéi¹ rainh²¹ Herodes hí³ jmí¹ lín³ siáh³ ta²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Iturea jì³ Traconite ní² siáh³, hi³ Lisantias né³, jmí¹ lín³ ta²¹ ní¹con² tsá² hín¹³ tí³ Abilinia. 2 Ja³bí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ lín³ Anás mí²tsá² hien¹ quionh³ Caifás. Jmí¹jáun² ca³cué³ Dió³² cáun² jái¹³ ní¹con² Juan² jon² Zacarías tá¹la³ jmí¹ cuá³ tsú² jáun² hué³² quiéin². 3 Jáun² Juan² hí³ ca³ní¹nga¹ la³ tán¹ can³² cua³ Jordán, hi³ zaih³² tsú² tsáu² hi³ ca³tí²¹ zón³² tsú² jmái², hi³ hniáuh³² zái³² tsú² jmí¹ tsí³ ní² siáh³, hi³ jáun² lí¹³ hin³ tsáu¹³ tsú². 4 La³ jáun² ca³lí³tí³ la³ cun³ hi³ ca³juáh³ jáun² hla¹ Isaías tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:

Tí³ hué³² quiéin² niéih³ cáun² ho³ tsáu² hi³ ní¹juah²¹:

Jmu³ náh² hua³jan²¹ jui³² ní¹ já²¹ Juo¹³ dí²; jmu³ náh² cáun² jui³² cú²tso².

5 Hniáuh³² conh²¹ la³jí³² ní¹ há¹tí² há¹hmúh²³,

jì³ la³jí³² ní¹ lí³ máh³ la³ má²quionh³ tsí³ cuánh² tsí³ jën³ ní² hniáuh³² lí¹³ mái²,

la³jí³² jui³² jliu³² siáh³ hniáuh³² la¹³ cú²tso²,

jí³ la³jí³² jui³² tiá² re² máí² ní² hniáuh³² la¹³ máí²;
 6 hí³ jáun² la³jín³² tsá² zian² hngá¹máh³ lí¹³ jien³² tsá² liáu³² dí² hí³
 cuen³ Dió³².

7 Jmí¹ cuá¹taunh²¹ jáun² tsá² hnió³ zón³² jmái² né³, ca³záih³ dí² la³
 lá²:

—iHnoh² dá² jón²zih¹ jon²cho¹ jáh³hláinh¹ bíh¹! ¿Hin² dá² tsánh²
 ca³záí³ hnoh² hí³ hniáuh³² cuóunh¹³ náh² ca³tí²¹ uu³mí²tsi³² hí³ má²ja³²
 má²janh²? 8 Jmu³ náh² lin¹ hí³ má²ca³za² jmí¹ honh² náh², ha³ lí²uú² lí¹
 cuú¹ lín¹³ náh² hí³ lí¹³ liáun³ náh² cun³ñí¹ hí³hliá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹
 Há²bran²¹, quí¹ jná¹³ juanh³² hí³ hí¹ ca³la³ tí³ quín¹ lá² yáh³ lí¹³ jmu³
 Dió³² hí³ láin¹ jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹. 9 Quí¹ má²rá¹lí³ bíh¹
 hua³jan²¹ mí¹chí¹ hí³ quiúh³² tsú² la³jí³² hmá² tiá² máí³ chu²¹ háí³², hí³
 jáun² tsa³toh³ já¹ sí².

10 Hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngái³ la³jín³² tsá² hí³, hí³ ca³juáh³:

—¿He³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹ né³?

11 Jáun² Juan² ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ tsá² nióh³² tun³ ha¹, hniáuh³² cué³² tsú² cáun² ñí¹con² tsá²
 tiá² zia³² hí¹ cáun² quioh²¹; hí³ ní¹juáh³ tsá² zia³² siáh³ má³² quioh²¹,
 hniáuh³² tsóh³ tsú² ñí¹con² tsá² tiá² zia³² quioh²¹.

12 Jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ tsá² chí² hmah²¹ hí³ hnió³ zón³²
 jmái², hí³ jáun² ca³ngái³ dí² Juan²:

—Hnú² tí³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?

13 Hí³ jáun² Juan² ca³juáh³:

—Ha³ lí² can² náh² hmah²¹ chí¹nga² la³ cun³ bí¹ hí³ má²lí²juáh³
 juóuh³² náh².

14 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³taunh²¹ siáh³ ma³ jan² hliáu³ hí³ ca³ngái³
 Juan²:

—Hí³ jnoh¹ né³, ¿he³ hniáuh³² jmú¹³ jnoh¹?

Hí³ jáun² Juan² ca³záih³ siáh³ tsá² hí³:

—Ha³ lí² jmu² náh² hian² honh² hí³ quin¹³ náh² hí³ quioh²¹ tsáu²; hí³
 sa³jun³ cueh¹ náh² tsú² tso³, cáun² hí³ tiá² lí²jmú³ tsú². Hniáuh³²
 má¹hiúnh¹³ náh² honh² la³ cun³ hmah²¹ hí³ má²hlánh¹ náh².

15 La³jín³² tsá² tionh² hí³ jmí¹ má²ná¹jan² Tsá² lín³ Cristo, Tsá²
 ca³jmú³ hí³ Dió³² jáí¹³ hí³ zen³; hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ hí³
 ca³juáh³ hu³sa³ Juan² bíh¹ lín³ Cristo. 16 Tí³la³ Juan² ca³juáh³, hí³
 ca³záih³ la³jín³² tsá² hí³:

—Tson² bíh¹ jná¹³ ziau² jmái² hnoh² cun³quionh³ jmí² jma³; tí³la³
 né³bí¹ já²¹ jan² Tsá² jlánh¹ quien² la³ cun³ bí¹ jná¹³, quí¹ cun³ tiá² cu³
 tiá² ren³ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ Tsá² hí³, hí³ sa³jun³ quien² jná¹³ hí³
 hueh²¹ láu² tsi³² ta³ tsú². Jáun² Tsá² hí³ bíh¹ ziau³ hnoh² jmái²
 cun³quionh³ Jmí²chí³ Chun¹ jí³ cun³quionh³ sí² ní² siáh³. 17 Má²zianh³²
 bíh¹ Tsá² hí³ cuah²¹ quioh²¹ hí³ chí³² cuú²miih²¹, hí³ jáun² tsa³cuí³²
 má¹qui³². Chá³² tsú² cu³lí²¹ cuú²miih²¹ má²jí² jáun² néih³ hñu³cuí³

quioh²¹; hi³ jáun² má¹qui³² jáun² né³, tsa³toh³ já¹ sí² bíh¹, cáun² sí² hi³ tiá² tón³² jmái¹ yéi³².

18 Hliáun³ lín³² bíh¹ hi³ ca³hli³ ca³liéinh³² Juan² tsáu². La³ jáun² bíh¹ li³ hi³ ca³nga³ tsú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ñí¹ con² tsáu². **19** Ja³bí¹ la³ jáun² ca³jí³ tsú² siáh³ hi³ ca³tin¹ Herodes tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea jáun², quí¹hliá² ca³jan³ tsú² Herodías ñí²cuo² Pí²liéi¹ rainh²¹; hi³ ja³bí¹ ca³jí³ tsú² siáh³ ca³ti²¹ la³jí³² ta²¹ hlah³ hi³ má²ca³jmú³ tsú² ñí¹ hná¹ jáun². **20** Ti³la³ Herodes hí³, cun³ jáun² ca³jmú³ bíh¹ cónh³¹ cáun² hi³ hlah³: hi³ ca³tanh² Juan² hñu³mí¹ñí², tsá² jmí¹ zion² hí³ jmái² tsáu².

Jmí¹ cáun³ Jesús jmái²

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11; Juan 1:31-34)

21 [Ñeh² bí¹ hi³ quiunh²¹ Juan² la³ jáun²,] tá¹la³ jmí¹ dí¹zion² jáun² Juan² jmái² la³jín³² tsáu², ja³bí¹ jmí¹jáun² siáh³ cáun³ Jesús jmái². Tá¹la³ jmí¹ dí¹liéinh³² jáun² Jesús Jméi² né³, ca³niá³ hñu³mi³cuú²; **22** hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³son² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹ quioh²¹ dí² hi³ jniá³ la³jmí¹ jniá³ jan² jái². Hi³ jáun² jmí¹jáun² ñí¹ja²¹ siáh³ cáun² mah¹, hi³ ñí¹juah²¹:

—Hnú² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² hno³ lín³² jná¹³; jlánh¹ hiún² tsin³² jná¹³ ca³tin¹ hnú².

Tsá²haun³² dí¹hio³ ñú¹deh³ Jesús

(Mateo 1:1-17)

23 Quiu³quia³ mii² jmí¹ má²hún¹ Jesús la³cun³ jmí¹ ca³ma³liáu³² tá¹³. Jáun² né³, la³ cun³ hi³ jmí¹ ná¹lín²³ jáun² tsáu² hi³ jon² Sé³² bíh¹ Jesús; jáun² jméi² Sé³² né³ jmái² Elí. **24** Matat bíh¹ jméi² Elí, Leví bíh¹ jméi² Matat, Melqui bíh¹ jméi² Leví, Jana bíh¹ jméi² Melqui, Sé³² bíh¹ jméi² Jana, Matatías bíh¹ jméi² Sé³², **25** Amós bíh¹ jméi² Matatías, Nahum bíh¹ jméi² Amós, Esli bíh¹ jméi² Nahum, Nagai bíh¹ jméi² Esli, Maat bíh¹ jméi² Nagai, **26** Matatías bíh¹ jméi² Maat, Semei bíh¹ jméi² Matatías, Josec bíh¹ jméi² Semei, Judá bíh¹ jméi² Josec, Joanán bíh¹ jméi² Judá, **27** Resa bíh¹ jméi² Joanán, Zorobabel bíh¹ jméi² Resa, Salatiel bíh¹ jméi² Zorobabel, Neri bíh¹ jméi² Salatiel, Melqui bíh¹ jméi² Neri, **28** Adi bíh¹ jméi² Melqui, Cosam bíh¹ jméi² Adi, Elmadam bíh¹ jméi² Cosam, Er bíh¹ jméi² Elmadam, Josué bíh¹ jméi² Er, **29** Eliezer bíh¹ jméi² Josué, Jorim bíh¹ jméi² Eliezer, Matat bíh¹ jméi² Jorim, Leví bíh¹ jméi² Matat, **30** Si³ñóh³ bíh¹ jméi² Leví, Judá bíh¹ jméi² Si³ñóh³, Sé³² bíh¹ jméi² Judá, Jonam bíh¹ jméi² Sé³², Eliaquim bíh¹ jméi² Jonam, Melea bíh¹ jméi² Eliaquim, **31** Mena bíh¹ jméi² Melea, Matata bíh¹ jméi² Mena, Natán bíh¹ jméi² Matata, Dá²vi²¹ bíh¹ jméi² Natán, **32** Isaí bíh¹ jméi² Dá²vi²¹, Obed bíh¹ jméi² Isaí, Booz bíh¹ jméi² Obed, Sala bíh¹ jméi² Booz, Naasón bíh¹ jméi² Sala, Aminadab bíh¹ jméi² Naasón, **33** Admin bíh¹ jméi² Aminadab, Arni bíh¹ jméi² Admin, Esrom bíh¹ jméi² Arni, Fares bíh¹ jméi² Esrom, Judá bíh¹ jméi² Fares, Jacob bíh¹ jméi² Judá, **34** Isaac

bíh¹ jméi² Jacob, Há²bran²¹ bíh¹ jméi² Isaac, Taré bíh¹ jméi² Há²bran²¹, Nacor bíh¹ jméi² Taré, Serug bíh¹ jméi² Nacor, **35** Ragau bíh¹ jméi² Serug, Peleg bíh¹ jméi² Ragau, Heber bíh¹ jméi² Peleg, Sala bíh¹ jméi² Heber, Cainán bíh¹ jméi² Sala, **36** Arfaxad bíh¹ jméi² Cainán, Sem bíh¹ jméi² Arfaxad, Noé bíh¹ jméi² Sem, Lamec bíh¹ jméi² Noé, Matusalén bíh¹ jméi² Lamec, **37** Enoc bíh¹ jméi² Matusalén, Jared bíh¹ jméi² Enoc, Mahalaleel bíh¹ jméi² Jared, Cainán bíh¹ jméi² Mahalaleel, Enós bíh¹ jméi² Cainán, **38** Set bíh¹ jméi² Enós, Adán bíh¹ jméi² Set, hi³ jáun² né³, Dió³² bíh¹ jméi² Adán.

Satanás cá² lan²³ Jesús

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

4 1 Jmí¹ má²cáun³ jáun² Jesús jmái² né³, cua³han³ cua³ Jordán, ca³la³ canh² Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³; hi³ jáun² Jmí²chí³ Chun¹ hí³ né³, ca³jau³ Jesús tí³ hué³² quiéin². 2 Hué³² quiéin² jáun² né³, ca³cuá³ tsú² tu³ló³² jmái¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ca³ ca³lau³ tsú² tsá² hláinh¹. Tá¹la³ jáun² né³, hí¹ cú¹pih²¹ má³² tiá² ca³cúh² yáh³ tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³lí³ ñí¹cuóunh²¹. 3 Jmí¹jáun² ca³záih³ tsá² hláinh¹ Jesús la³ lá²: —Ñí¹juáh³ tson² bíh¹ hnú² Jon² Dió³², jmu³ neh²¹ hi³ quín¹ lá² jeinh²¹ hí³ cuú²miih²¹.

4 Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Jun³juáh¹³ cun³quionh³ jmáh³la³ hí³ yáh³ lí¹³ zian² tsáu², [tí³la³ la³ má²quionh³ la³jí³² jái¹³ hi³ ja³² ho³ Dió³² bíh¹].”

5 Jáun² tsá² hláinh¹ hí³ ca³jan³ Jesús cáun² tsi³ máh³ ñe¹ lín²¹, hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmú³ dí² siáh³ hi³ jé³ Jesús cu³tiá³ pih²¹ la³jí³² juú² ñí¹ ná¹hu²¹ cuo² tsá² ná¹lín³ ta²¹ tá¹ cáun² hngá¹máh³. 6 Jáun² ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jná¹³ cué¹³ jái¹³ hi³ hnú² jmúh¹³ héih³² ñí¹con² la³jí³² juú² jniá³ ní², la³ má²quionh³ la³jí³² hi³ zia³² ní² quioh²¹ siáh³. Quí¹ jo³uón³² jná¹³ bíh¹ má²nio² la³jí³² hi³ jniá³ ní², hi³ jáun² ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá² hnó³² jná¹³ cue¹, jná¹³ bíh¹ tsá² cue¹ tsú². 7 Jáun² né³, ní¹juáh³ dí¹jñih²¹ hnú² ta³ ñí³² jná¹³, hi³ má¹tsú¹ má¹jauh²¹ nú² jná¹³, jáun² hnú² bíh¹ hian³ ca³la³ jí³².

8 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hláinh¹ hí³:

—[Cuánh² quián¹³ Satanás, quí¹] ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Ma³tsú¹ ma³jonh²¹ Dió³² Juóuh³², hi³ ñí¹jí²¹ la³ jan² tán¹ hí³ bíh¹ má¹cú¹ má¹hain²¹ nú².”

9 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³jan³ siáh³ tsá² hláinh¹ Jesús já¹ juú² Jerusalén hí³ ca³ñí¹dí³chin³ dí² Jesús tí³ tsáih³ cuáh³² chín¹, jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñí¹juáh³ tson² cu³tí³ hi³ hnú² Jon² Dió³², tanh² la³ tí³ hué³² ó³² neh²¹; 10 quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³ la³ lá²:

Dió³² zen³ tsá²cuú² tsá²ta³ hi³ jmu³ hua³hí¹³ hnú²;

11 hi³ ziau³ tsú² hnú² cun³quionh³ cuo² hmóu³²,
quí¹ ní² lí¹ ca³cuíh³ tanh¹ hnú² cun³quionh³ quín¹.

12 Tí³la³ Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Ja³bí¹ ní¹ Sí² jáun² siáh³ rá¹juáh³: “Ha³ lí² cá² lí² lan³ hnú² Dió³² Juóuh³²”.

13 Hi³ jáun² jmí¹ má²lí²cá² lí²lian³ tsá² hláinh¹ Jesús cun³quionh³ la³jí³² hi³ ní² né³, ca³quin³ cu³tiá³ tí³ có³².

Jesús má²liáu³² tá¹³ hué¹³ Galilea

(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

14 Jmí¹ jaunh²¹ jáun² Jesús Galilea, ca³la³ canh² pí³ quioh²¹ Jmí²chí³ Chun¹ hñu³ tsí³. Jmí¹jáun² jlánh¹ ca³juu³ ca³hlénh³ tsáu² hi³ ca³tín¹ tsú² la³cu³ la³jéin³ tá¹ cáun² hué³² jáun². 15 Hi³ jáun² ní¹ jáun² ca³ní¹ma³tín² tsú² tsáu² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ní¹ lí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos. Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³ma³quien² Jesús.

Jesús tsánh³² siáh³ juú² Nazaret ní¹ cá¹cuon³

(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

16 Jáun² né³, ngah³ siáh³ Jesús juú² Nazaret ní¹ cá¹cuon³. Jáun² jmái¹ hi³ tionh² jáun² tsá² judíos tie³, ca³hi³ tsú² hñu³ cuáh³², la³ cun³ qui³ tan² tsú² jmu². Hi³ jáun² ca³jmú³ tsú² zenh² hi³ hí³² Sí² tloh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³². 17 Jáun² né³, ní¹con² Jesús ca³cué³ tsáu² Sí² quioh²¹ hla¹ Isaías, tsá² jmí¹ lín³ tí³² jè¹ Dió³². Jmí¹ ca³jen³ tsú² sí² jáun², jáun² ca³choh¹³ tsú² ní¹ rá¹juáh³ la³ lá²:

18 “Jmí²chí³ joh¹ Juóu³² jná¹³ ta³ cuá¹tsí²¹ ní¹ quion²¹ jná¹³,
quí¹ má²ca³jmú³ tsú² hi³ cuá¹chan¹ jná¹³ hi³ ní¹cué³ jú¹ chú³² ní¹con²
tsá² tia³mii²;

ca³ze³ tsú² jná¹³ [hi³ jmah²¹ jná¹³ tsá² nio² hlah³ tsí³]
hi³ ngái¹ jná¹³ siáh³ jú¹ chú³² ní¹con² tsá² ná¹tson³ hi³ lí¹³ liáun³ tsú²,
hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ niá³ ní¹ tsá² ná¹ten³,
hi³ lion¹ jná¹³ siáh³ tsá² quiú¹ jín¹;

19 hi³ ja³ngái¹ jná¹³ jái¹³ ca³tí²¹ jmái¹ chu²¹ quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²”.

20 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³tseh² siáh³ Jesús sí² jáun², hi³ ca³jienh³ tsú² siáh³ tsá² ho² jái¹³ cuáh³² jáun²; jmí¹jáun² ca³cuá³. Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³jé³ ca³la³ chí¹tiá³ ní¹ tí³ ní¹ cuá³ jáun² Jesús.

21 Jáun² ca³hléh³ tsú² ní¹con² tsá² tionh² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Né³² má²ca³lí³tí³ ní¹ hó²¹máh¹ náh² la³ cun³ juáh³ ní¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ má²lí²hí³ jná¹³ ní² ta³né³².

22 La³jín³² bíh¹ tsáu² jmí¹ ná¹hleh³² re² hi³ ca³tín¹ tsú², hi³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² siáh³ tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ chu²¹ hi³ jmí¹ cuá¹hleh³² tsú² jáun² ca³tí²¹ hi³ ja³² mií³ tsí³ Dió³². Jmí¹jáun² ca³juu³ ca³hlénh³ tsá² hí³ má²tún² hmóu³²:

—¿Há¹ jun³ tsá² ní² bíh¹ hí³ jon² hla¹ Sé²¹?

23 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Cu³tí³ bíh¹ juo¹³ hnoh² jná¹³ jái¹³ lá²: “Hnú² tí³² mǐ³, jmah²¹ huen² neh²¹”. Hi³ juo¹³ hnoh² siáh³ jná¹³ la³ lá²: “Jmu³ siáh³ juú²cáu³ dí² lá² neh²¹, la³ cun³ hi³ má²ca³nái¹³ jnoh¹ hi³ ca³jmuh³ hnú² já¹ juú² Capernaum”.

24 Hi³ jáun² la³ má²hle³² jáun² bíh¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Jú¹ tson² juanh³² jná¹³ ní¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tí³² jē¹ Dió³² tiá² lí²quien² juú²co¹. **25** Ja³bí¹ zia³² siáh³ cáun² jú¹ tson² hnó³² jná¹³ juanh²¹ ní¹con² hnoh²: Jmái¹ hi³ jmí¹ zian² jáun² Lih³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², ca³chó³² jmái¹ hi³ tiá² tsau³ jmí³ hí¹ cú¹pih²¹ cun³ hní³² mii² tón³²; ja³bí¹ jmái¹ jáun² siáh³ ca³lí³ ho³cuóun³ tá¹ cáun² hué³² lá². Tí³tsóh³dí¹ jmái¹ jáun² jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsá²mi³ hnái³ hué³² Israel lá²; **26** tí³la³ jmí¹jáun² né³ tiá² ca³zen³ yáh³ Dió³² Lih³ hí³ ní¹con² hí¹ jan² tsá²mi³ hnái³ tsá² jmí¹ zian² hué³² Israel lá², tí³la³ Dió³² ca³zen³ Lih³ hí³ ní¹con² jan² tsá²mi³ hnái³ tsá²cá²jo²¹ zian² juú² Sarepta bíh¹, juú² hín¹³ tí³ Sidón. **27** Ja³bí¹ jmái¹ hi³ jmí¹ zian² hla¹ Eliseo tsá² jmí¹ lín³ tí³² jē¹ Dió³², jmí¹ zian² juóun³² tsá² ná¹lín³ mǐ¹uí³ mǐ³ho²¹ péin³ hué³² Israel lá², tí³la³ hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² ca³lan³, jmáh³la³ hla¹ Naamán tsá²cá²jo²¹ zian² hué³² Siria bíh¹ lan³.

28 Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ Jesús la³ ní² né³, ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ hñu³ cuáh³² ca³míh³ lín³² tsí³. **29** Jáun² ca³nu³ ca³tiánh³ tsú² hi³ ca³chin² Jesús tí³ cheih³² juú². Juú² jáun² quioh²¹ tsú² jmí¹ nio¹ cáun² ní¹ lí³ tsáih³ máh³, jáun² ca³jan³ tsú² Jesús hi³ jmí¹ já¹hlian² dí² ní¹ lí³ hná¹ cho¹³. **30** Tí³la³ Jesús má¹ná¹, cáun² ca³nga³ bíh¹ chu³jo² ja¹ ní¹ tionh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ngah³.

Tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³

(Marcos 1:21-28)

31 Hi³ jáun² Jesús ngau³ Capernaum, juú² hín¹³ tí³ Galilea, jáun² ní¹ jáun² ca³ma³tin² tsú² tsáu² jmái¹ hi³ tionh² tsá² judíos tie³. **32** Jáun² tsá² hí³ lí¹ ca³ja³cáun² tsí³ ca³tí²¹ jái¹³ hi³ jmí¹ cuá¹má²ta² jáun² Jesús, quí¹hliá² jmí¹ cuá¹hie³² tsú² tsáu² la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² ho² jái¹³.

33 Hñu³ cuáh³² jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá²ñuh² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. Tsá² hí³ ca³hóh³² tiá³, hi³ ca³juáh³:

34 —¿He³ jái¹³ zia³² quiúnh¹ jnoh¹ hnú², Jesús Tsá² Nazaret? ¿Hí¹ ñeh³ hnú² hi³ ña³cua² nú² jnoh¹ quiu³juóu³²? Tsá² cuóu³² bíh¹ jná¹³ hnú², hi³ ño¹ jná¹³ hi³ hnú² Tsá² hien¹ Tsá² zéi¹ Dió³².

35 Jáun² Jesús ca³ngái³ tiá³ ní¹con² jmí²chí³ hláinh¹ hí³, hi³ ca³juáh³:

—i¹Tie³ náu², tun³² tsá²ñuh² ní²!

Hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³jmú³ hi³ ca³quinh³ tsá²ñuh² hí³ ja¹ ní¹ tionh¹ tsá² hí³, tí³la³ hí¹ cáun² yáh³ hi³ hlah³ tiú²uú² ca³jmú³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³. **36** Jáun²

la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³ja³ cáun² tsí³, hi³ ca³qui³
ca³ngáih³ rainh²¹, hi³ juáh³:

—¿Hín² ma³ dá² jái¹³ hleh³² tsá² ní², jáun² sa³ ca³la³ pin³ lín³² máh³
jë¹ tsú² hi³ jmu² héih³² hi³ huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu²?

37 Jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ hí³ cu³ jéin³ ñí¹ jáun² ca³qui³ ca³ngí³
jái¹³ ca³ti²¹ hi³ jmu² jáun² Jesús.

Jesús jmah²³ mi³ziú¹³ Sí¹mu²¹ Pé¹

(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

38 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús hñu³ cuáh³² jáun² hi³ ngau³
hñú¹³ Sí¹mu²¹. Jmí¹jáun² jmí¹ rá²tsáun¹ mi³ziú¹³ Sí¹mu²¹ hi³ chéin³,
jáun² tsá² tionh² hí³ néih³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús ca³tin¹ tsá² hí³. **39** Jáun²
Jesús ca³jmú³ dí¹hin³ can³² ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³jin³ mí¹uí³
chéi³ jáun², jáun² ca³quin³ bíh¹ hi³ jmí¹ chéin³ tsú². Jáun² la³ cun³
jmí¹jáun² ca³náu² tsá²mi³ hí³, hi³ ca³jmú³ má³² hi³ cuh³ tsú² ji³lín².

Jesús jmah²³ juóun³² tsá² tsáun¹

(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

40 Jmí¹ má²ca³ta³tsi²¹ hiú², jáun² li³ua³ jan² tsá² jmí¹ zian² tsá² tsáun¹
rainh²¹ ca³ñí¹jan² ñí¹con² Jesús, he³ cáun² mí¹uí³ ná¹lín³ bíh¹ ma³ quin³²
ma³ jan³² tsá² hí³. Hi³ jáun² Jesús ca³ra³tsi³² cuo² ñí¹ quioh²¹ ma³ quin³²
ma³ jan³² tsá² hí³; la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ Jesús hi³ lan³ tsá² hí³. **41** Ja³bí¹
ja¹ tsá² tsáun¹ hí³ jmí¹ ná¹tso¹ juóun³² tsá² ca³huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹
hñu³ tsí³; ca³la³ tiáunh¹ ti³ hoh³² bíh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hí³, hi³ juáh³:

—Hnú² bíh¹ Jon² Dió³².

Ti³la³ Jesús ca³qui³ ca³jin³ bíh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hí³, hi³ tiá² ca³cuéh³
dí² jái¹³ hi³ hléh³², quí¹ ti³la³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ má²ná¹ñi³² hi³ Jesús
bíh¹ Tsá² lín³ Cristo.

Jesús ngai³² jú¹ chú³² ñí¹con² tsá² hín¹³ hué¹³ Galilea

(Marcos 1:35-39)

42 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús juú² jáun², hi³ ngau³ ñí¹
má²ti³ có³². Ti³la³ tsáu² né³ ca³hnauh² tsú², hi³ jáun² ca³cha³taunh¹ ñí¹
cuá³ tsú². Hi³ jmí¹ hnió³ tsú² hi³ cuá³² Jesús, hi³ tiá² jmí¹ cua³hain³².

43 Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Hniáuh³² bíh¹ hléh¹³ jná¹³ ñí¹con² tsá² juú² siáh³ uá²jai³² jú¹ chú³²
ca³ti²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsú² jo³cuo² Dió³², quí¹ ca³ti²¹ hi³ jáun²
bíh¹ ca³ze³ jná¹³ Dió³².

44 Hi³ jáun² la³ jáun² ca³ngí³ Jesús hi³ ngai³² jú¹ chú³² hñu³ cuáh³²
quioh²¹ tsá² judíos hi³ táun³ hué¹³ Judea.

Jáh³ jmái² hi³ ca³jaun³ tsú² quionh³ hua³jueh³²

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

5 1 Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ zenh¹ Jesús can³² ní¹ ná¹ho³ jmái² téh²³ tsú² Genesaret; jáun² ní¹ jáun² ca³cha³taunh¹ juóun³² tsáu², ca³la³ hi³ má²cuú² má²jain³² bíh¹ tsú², hi³ hnió³ ne³ jái¹³ quioh²¹ Dió³². **2** Jáun² ní¹ jáun² ca³jíe³ Jesús tun³ mu² lín²¹ hi³ ná¹hái²¹ ní¹ má²tiéin² jmái², quí¹ la³ má²ca³huén² bíh¹ tsá² quioh²¹ mu² jáun², hi³ jáun² jmí¹ má²ná¹ráin³² bíh¹ tsú² hmá³ quioh²¹. **3** Hi³ jáun² Jesús ca³hi³ tí³ ñeh² cáun² mu² hi³ jmí¹ quioh²¹ jáun² Sí¹mu²¹, hi³ jáun² ca³mí³ dí² hi³ tsa³can³² tsú² ní¹ má²ñe¹í¹ ca³lá² jmái². Jáun² hñu³ mu² jáun² ca³cuá³ Jesús hi³ ca³ma³tin² tsá² tionh² hí³ can³² jmái². **4** Jmí¹ cá¹tauh³ jáun² hi³ hleh³² dí², ca³záih³ dí² Sí¹mu²¹:

—Ma³cán¹ mu² lá² tí³ ní¹ ñe¹ jmái², ma³ñéih¹ hmá³ ma³zianh³² jáh³ jmái².

5 Tí³la³ Sí¹mu²¹ ca³ngái³:

—Hnú² Tí³², ca³la³ jmí³ nie³ bíh¹ má²lí²jmú¹³ jnoh¹ ta²¹, hi³ hí¹ jan² yáh³ jáh³ tiá² ca³jaun³ jnoh¹; tí³la³ cun³ní¹ hi³ hnáuh² hnú², ní¹ñéih¹ bí¹ jná¹³.

6 Jmí¹ ca³ñeh³ tsú² jáun² hmá³ né³, jmí¹jáun² ca³janh²¹ tsú² juóun³² lín³² jáh³ jmái², hí¹ ca³la³ tí³ hmá³ yáh³ ca³lí³liau³ cai³². **7** Jmí¹jáun² ca³jmú³ tsú² lí²¹ ní¹con² tsá² ná¹quian³² mu² cáun² jáun², hi³ ja³ma³hau³ tsú². Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³ hi³ ní¹can³² mu² cáun² jáun². Hi³ jáun² né³, tá¹ tun³ bíh¹ mu² jáun² ca³cónh³², hí¹ ca³la³ tí³ jmí¹ má²ñí¹tsa³hanh³² yáh³ mu² jáun² hñu³ jmái². **8** Jmí¹ ca³jíe³ Sí¹mu²¹ Pé¹ hi³ lí³ la³ jáun², jáun² ca³dí³jñí³² dí² ta³ ní¹ Jesús hi³ ca³záih³ dí²:

—Hnú² Tí³², chú³² quin¹³ hnú² tí³ có³² ní¹con² jná¹³, quí¹ tsá² ren² tso³ bíh¹ jná¹³.

9 Quí¹hliá² jlánh¹ ca³ja³cáun² lín³² tsí³ Sí¹mu²¹, la³ má²quionh³ dí² tsá² quionh³, cun³ní¹ hi³hliá² jlánh¹ juóun³² jáh³ jmái² ca³janh²¹ tsú².

10 Ja³bí¹ ca³ja³cáun² lín³² tsí³ tá¹ gon³ jon² Zebedeo, tsá² jmái² hí³ Jacobo jí³ Juan² ní², tsá² jmí¹ quionh³ hí³ Sí¹mu²¹. Tí³la³ Jesús ca³záih³ Sí¹mu²¹:

—Ha³ lí² juenh³ hniu³², quí¹ né³² tí³ chí¹ján³ tsá²mi³cuóun² bíh¹ má²janh²¹ nú², cha³ jmí¹ janh²¹ nú² jáh³ jmái².

11 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³huéh³ tsú² mu² jáun² hi³ ca³chá³ tsú² ní¹ quiéin². Jáun² ní¹ jáun² bíh¹ ca³ta³no¹ la³jí³² hi³ jáun², quí¹ quionh³ Jesús bíh¹ tsú² já¹taunh²¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² lín³ mi³ho²¹ péin³

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

12 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús cáun² juú². Juú² jáun² né³ ca³jenh² tsú² jan² tsá²ñuh² tsáun¹, hi³ lín³ mí¹uí³ mi³ho²¹ péin³. Jmí¹ ca³jien³² tsá²

hí³ Jesús né³, ca³di³jñí³² dí² ta³ ñí¹, hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³, hi³ ca³hiu³ ca³mí³ quioh²¹, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², ní¹juáh³ hnáuh² hnú², tin² bíh¹ hnú² jmúh¹³ hi³ li³ jin² jná¹³.

13 Hi³ jáun² Jesús ca³tí³ cuo² ñí¹ quioh²¹ tsú², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnó³² jná¹³. Hi³ jáun² icuí¹ lan² hnú²!

Jmí¹ má²lí²juáh³ tsú² jáun² la³ ní² né³, la³jui³² ca³hin³ bíh¹ mí¹uí³ jáun² quioh²¹ tsá² hí³. **14** Hi³ jáun² ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ tiá² hniáuh³² chá³² tsú² ñí¹con² hí¹ jan² tsáu² hi³ ha³ lánh³ rón³² lan³, hi³ ca³záih³ dí² siáh³ la³ lá²:

—Jí³²la³ ti³ cuánh², hi³ cuá²ma³jnia¹³ ñí¹con² mí²tsáu² bíh¹, hi³ cuá² cuen²¹ siáh³ jáh³ ñí¹con² Dió³² ca³tí²¹ hi³ má²ca³li³ jin² nú², la³ cun³ lí³ jáun² héih³² quioh²¹ hla¹ Moisés. Hi³ jáun² la³ jáun² li³ ñi³² tsáu² hi³ má²lain³² nú².

15 Ti³la³ ti³ li³mí¹ ca³li³ cuoh² bíh¹ tsáu² tá¹³ Jesús, jáun² ti³ jlánh¹ juóun³² tsáu² ca³cuú² ca³ngih³² bíh¹ hi³ náí³² jái¹³ quioh²¹ tsú², jí³ tsá² má²hnió³ lan¹³ siáh³. **16** Ti³la³ Jesús má¹ná¹, jmí¹ tsá²lien³ Dió³² ñí¹ tiá² hin² zian² bíh¹.

Jesús jmah²³ jan² tsá² hma²

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

17 Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹má²tin² Jesús tsáu² ñéih³. Ní¹ jáun² jmí¹ tionh¹ ma³ jan² tsá² téh²³ tsú² fariseos jí³ tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ ní², tsá² já²taunh²¹ la³jí³² juú² hín¹³ ti³ Galilea, jí³ juú² hín¹³ ti³ Judea ní², jí³ já¹ juú² Jerusalén ní² siáh³. Hi³ jáun² jmái¹ jáun² ca³li³ lin¹ hi³ quian³² Jesús pí³ quioh²¹ Dió³² jmí¹ ca³jmah³ tsú² jáun² tsá² tsáun¹.

18 Jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tsá² ná¹jan² jan² tsá² hma², hi³ rá¹tsin² ñí¹ jmu², hi³ jmí¹ hnió³ tsá² hí³ hi³ jmí¹ tónh²¹ ñéih³, hi³ jmí¹ tsa³jan² dí² tsá² tsáun¹ hí³ ta³ ñí¹ Jesús. **19** Ti³la³ tiá² ca³chóh¹³ yáh³ tsú² hín² jui³² tónh³², quí¹hliá² jlánh¹ juóun³² tsáu² jmí¹ tionh¹. Hi³ jáun² cáun² ca³uú³ tsáih³ hñú³ bíh¹ tsú² cú²jueh³², jáun² ca³quin³ tsú² ca³lá² cuá¹lá² jlái³ hñú³ jáun²; jáun² jui³² jaun³² bíh¹ ca³sió³ tsú² jmu² hi³ tsin² jáun² tsá² tsáun¹ hí³ cú²tso² chu³jo² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsáu² ta³ ñí¹ Jesús. **20** Jmí¹ ca³li³tsin² jáun² Jesús hi³ cáun² tán¹ bíh¹ ná¹tioh³ tsí³ tsá² ca³cha³taunh¹ hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² tsáun¹ hí³ la³ lá²:

—Hnú² tsá²ñuh², má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quián¹³ hnú².

21 Hi³ jáun² tsá² ná¹lín³ ti³² liei²¹ jí³ tsá² fariseos ní² ca³juu³ ca³hlénh³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní², sa³ tiá²³ máh³ tsí³ chú² lén³² Dió³²? Quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tin² hin³ tso³, jí³²la³ hnga² Dió³² bíh¹ Tsá² tin².

22 Ti³la³ Jesús jmí¹ ñi³² bíh¹ he³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ la³ ní² ná¹lín²³ hnoh²? **23** ¿Hín² jái¹³ hi³ tun³ lá² hi³ jlánh¹ huán¹ tsí³ lí³ lín¹ hi³ zia³² pí³ quioh²¹ tsá² hleh³²; hí¹ cun³quionh³ hi³ juáh³ tsú²: “Tso³ quián¹³ hnú² má²ca²hin³”, ho³ hi³ juáh³ tsú²: “Náu², ngí¹”? **24** Re² bíh¹, cuí¹ má¹jniá¹³ jná¹³ ní¹con² hnoh² hi³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², ho² ná¹ jái¹³ ní¹ hué²¹ lá² hi³ hin¹³ ná¹ tsáu¹³ tsáu².

Hi³ jáun² ca³záih³ dí² siáh³ tsá² hma² hí³:

—Hnú² juo³ jná¹³: náu², ziauh¹ jmu² quián¹³, quiaun², cuánh² hñuh³².

25 Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsá² jmí¹ hma² hí³ ta³ ní¹ la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñéih³, jáun² ca³ziauh³ jmu² hi³ jmí¹ tsin², hi³ ca³caun² hi³ ngah³ hñú¹³ hi³ má²hí¹má²tsú² má²jónh³² Dió³². **26** Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹jíe²³ hí³ ca³ja³caun² lín³² tsí³, jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³². Jáun² ta³ má²hú¹ cóh²¹ tsí³ bíh¹ tsú² ca³juáh³:

—Né³² má²lí²neh²¹ dí² cáun² hi³ tiá² má²ca³neh²¹.

Jesús téh²³ Leví

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

27 Jmí¹ lí²¹ jáun² cua³han³ Jesús, jáun² ca³jien³² dí² jan² tsá² cai³² hmah²¹, tsá² jmái² Leví, hi³ jmí¹ cuá¹tón²¹ ní¹ cuá¹cai³² hmah²¹ [cha¹³ tsá² romanos]; hi³ jáun² ca³záih³ dí²:

—Ñá³² cu³hna³² jná¹³.

28 Jmí¹jáun² ca³náu² Leví, ca³tunh³ ta²¹ hi³ jmí¹ cuá¹jmu² jáun², hi³ ngau³ cu³hna²¹ Jesús.

29 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³jmú³ Leví cáun² jmái¹ jueh³² hñú¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús, hi³ ca³ngih³² siáh³ juóun³² tsá² cai³² hmah²¹ la³ má²quionh³ tsá² siánh³ siáh³, hi³ ca³tiánh³ ní¹ mesa quionh³ tsú². **30** Tí³la³ tsá² cu³ nió³ téh²³ tsú² fariseos né³, jì³ la³ má²quionh³ tí³² liei²¹ ní², ca³quiu³ ca³jín³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, hi³ ca³záih³ dí²:

—¿He³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ cú² húh²³ náh² quiúnh¹ tsá² cai³² hmah²¹, jì³ tsá² ren² tso³ ní² siáh³?

31 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Tiá² tí³² mí³ hniah³ yáh³ ní¹con² tsá² chun¹; tí³la³ ní¹con² tsá² tsáun¹ bíh¹ hniah³. **32** Quí¹ tiá² ja³ yáh³ jná¹³ hi³ ja³te³ tsá² chun¹, quí¹ hi³ ja³te³ tsá² ná¹ren² tso³ bíh¹ jná¹³ ja³, hi³ záí³² tsú² jmí¹ tsí³.

Nga² tsáu² ní¹con² Jesús ca³tí²¹ hi³ má²hien²¹ tsú²

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

33 Hi³ jáun² tsá² fariseos hí³ ca³záih³ Jesús:

—Tsá² hain²¹ tí³ con² Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmái², jì³ tsá² hain²¹ tí³ con² jnoh¹ tsá² fariseos siáh³ jlánh¹ má²hien²¹, hi³ liéinh³² siáh³ Dió³² chí¹ñí¹. ¿He³ láih³² sa³ la³ má²jmu² jáun² bíh¹ tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² hi³ cá² ní¹ ná¹cú² ná¹hính²³ bíh¹?

34 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zian² tsá² ná¹tén¹ ñí¹ jmu² tsú² jmái¹ hi³ jenh² cuo² tsáu², ÷hí¹ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² héih³² ñí¹con² tsá² la³ hí³ hi³ hniáuh³² ma³hien²¹ tsú² tá¹la³ má²ná¹má²hiún² tsú² jáun² tsí³ quionh³ tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²? **35** Tí³la³ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ quin³ tí³ có³² tsá²ñuh² tsá² jenh¹³ hí³ cuo²; hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²ma³hien²¹ tsá² hí³.

36 Ja³bí¹ ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³ hi³ lí³ la³ lá²:

—Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tiu³² cú¹pih²¹ hmih³² hmai²¹ hi³ táun³² cáun² hmih³² má²tseh¹. Quí¹ ní¹juáh³ ca³jmú³ tsú² la³ jáun², lí¹ tsa³hín³ bíh¹ hná¹ hmih³² hmai²¹ jáun² lí¹³; hi³ tiá² re² cunh³ ya³ siáh³ quionh³ hmih³² má²tseh¹. **37** Ja³bí¹ la³ jáun², hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² tah³² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jan³² hñu³ chí² láu² má²tseh¹; quí¹ ní¹juáh³ hi³ jmu³ tsú² la³ jáun², má²cái³² bíh¹ chí² láu² tseh¹ jáun² lí¹³ hi³ jmu³ mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jan³² jáun²; jáun² lí¹ má²tsa³hín³ bíh¹ mu² ráu³ jáun² lí¹³, la³ má²quionh³ chí² láu². **38** Hi³ jáun² hñu³ chí² láu² hmai²¹ bíh¹ hniáuh³² táh³² tsú² mu² ráu³ cun³ ñí¹ dí¹jan³², [hi³ jáun² la³ jáun² tiá² hi³ láih¹³ tá¹ tun³].

39 Ní¹juáh³ zian² tsá² má²tan² hính²³ mu² má²zéih¹, jáun² tsá² la³ hí³ tiú²uú² zain³² yáh³ hính³ mu² cun³ ñí¹ dí¹jan³², quí¹hliá² juáh³ tsú² hi³ hi³ má²zéih¹ bíh¹ tí³ jlánh¹ re² jmá³. [La³ jáun² bíh¹ lín³ tsá² má²tan² cáun² hi³ ná¹ngí²³, tiá² hnió³ yáh³ tsú² ne³ cáun² hi³ hmai²¹.]

Tsá² hain²¹ tí³ con² Jesús cun³² cuú²miih²¹ jmái¹ nio² tie³

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

6 **1** Ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ jmí¹ cuá¹ngí³² Jesús ja¹ ñí¹ zia³² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu² cáun² jmái¹ nio² tie³, hi³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² jmí¹ hí¹cai³² chí² hieh² cuú²miih²¹; hi³ jáun² jmí¹ hí¹hianh²³ tsú² quionh³ cuo², hi³ hí¹cúh². **2** Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² fariseos ca³juáh³:

—÷He³ láih³² sa³ ta²¹ hi³ tiá² ca³tí²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³ yáh³ jmuh³² hnoh²?

3 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—÷Tiá¹ má²ca³híh³ hnoh² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hi³ he³ ca³jmú³ hla¹ re²¹ Dá²vi²¹ cu³ jéin³² jmí¹ lí²¹ ñí¹cuóunh²¹ quionh³ tsá² quionh³? **4** Tsá² hí³ dá² ca³ñí¹hi³² ñéih³ hñu³ cuáh³² lí³ hmih³², hi³ ca³ñí¹quián¹³ hí³ cuú²miih²¹ híen¹ hi³ jmí¹ nio² jáun² ñéih³ ñí¹hiú¹³, hi³ ca³cúh²; ja³bí¹ ca³cuéh³ tsú² siáh³ tsá² quionh³. Tí³la³ hí³ jáun² né³, tiá² jmí¹ ca³tín¹ yáh³ tsú² cuh³, quí¹ hí³ jáun² jmí¹ ná¹chan¹ hi³ cúh² jmáh³la³ tsá² ná¹lín³ mí²tsáu² bíh¹.

5 Ja³bí¹ ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³:

—Jáun² né³, uá¹ hi³ jmái¹ nio² tie³, cun³ jáun² cáun² ho² bíh¹ Jon² tsá²mi³cuóun² jái¹³.

Jesús jmah²³ jan² tsá² má²ca³nái³ cáun² cuo²

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

6 Ca³chó³² siáh³ cáun² jmái¹ hi³ ca³ñí¹hi³² Jesús hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos cáun² jmái² nio² tie³; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³ma³tin² tsú² tsáu². Jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ cuá³ jan² tsá² má²ca³nái³ cuá² chu²¹ quioh²¹. **7** Hi³ jáun² ti³² liei²¹ quionh³ tsá² fariseos né³, jmí¹ ná¹tan² Jesús, hi³ hnió³ dí² jie³ ní¹juáh³ hi³ jmah³ tsú² tsáu² jmái¹ nio² tie³, hi³ jáun² la³ jáun² jmí¹ lí¹³ chá³² dí² tsáu¹³ tsú². **8** Ti³la³ Jesús jmí¹ má²ñí³² bíh¹ he³ jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² jmí¹ má²ca³nái³ hí³ cuo²:

—Náu², jmu³ zenh² nú² ja¹ lá² quiú¹³ jnoh¹.

Jáun² tsá² hí³ né³, ca³jmú³ zenh² chu³jo².

9 Hi³ jáun² Jesús ca³ngáih³ tsá² ná¹ngih³² hí³:

—Nga¹ jná¹³ cáun² jái¹³: ¿He³ ca³ti²¹ jmu³ tsú² jmái¹ nio² tie³, hí¹ hi³ chu²¹ ho³ hi³ hlah³? ¿Hí¹ lí¹³ líón³² tsú² tsáu² ho³ hi³ ti³ hniáuh³² jngih³ uá¹ tsú²?

10 Jmí¹ jáun² ca³jien³² dí² la³jín³² tsá² tionh² hí³ cu³ jéin³ ní¹ zenh¹ dí², hi³ jáun² ca³záih³ dí² tsá² lí³ hí³ cuo²:

—Ñéih¹ cuonh².

Jáun² ca³ñeh³ tsá² hí³ cuo², hi³ jáun² jmí¹ jáun² la³. **11** Ti³la³ tsá² jmí¹ ná¹tan² hí³ Jesús má¹ná¹, ca³míh³ lín³² bíh¹ tsí³, hi³ jáun² hi³ jan² hi³ jan² tsú² ca³juu³ ca³hlénh³ hi³ ha³ lánh³ lí¹³ jmúh³² dí² Jesús.

Jesús quianh²³ quian³tun³ tsá² lín¹³ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³²

(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

12 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ Jesús tsi³ máh³ hi³ ní¹lien¹³ Dió³², jáun² tá¹ cú² nie² bíh¹ la³ ca³liéinh³² tsú² Dió³². **13** Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² né³, ca³teh³ dí² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ jáun² ja¹ jáun² ca³quianh³ dí² quian³tun³ tsá² ca³teh³ tsú² hí³ ti³² tsá² quian³² jë¹ Dió³². **14** Tsá² hí³ ná¹jmái² la³ lá²: Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ jmái² siáh³ Pé¹, ji³ Tre²¹ dá¹jon²¹ tsú² ní², Jacobo ji³ Juan² ní², Pí²liéi¹, Bartolomé, **15** Má²téh³, Tú¹ma²¹, Jacobo jon² Alfeo, Sí¹mu²¹ tsá² ca³lí³ quionh³ tsá² cu³ nió³ Cananista, **16** Judas rainh²¹ Jacobo, ji³ Judas tsá² zian² juú² Queriot ní² siáh³, tsá² ca³ñí¹jienh¹³ hí³ Jesús.

Jmah²³ Jesús juóun³² tsá² tsáun¹

(Mateo 4:23-25; Marcos 3:7-12)

17 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³son² Jesús tsi³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quian³tun³ hí³, hi³ jáun² cua³tanh²¹ tsú² cáun² ñí¹ mái². Jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ ná¹ngih³² juóun³² tsá² hain²¹ ti³ con² tsú². Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² juóun³² lín³² tsá² siánh³ siáh³, tsá² hín¹³ ti³ Judea, tsá² juú² Jerusalén, la³ má²quionh³ tsá² hín¹³ ti³ hué³² can³² jmí²míih²¹ có³² juú² Tiro, ji³ juú² Sidón ní² siáh³. Tsá² hí³ cua³taunh²¹ hi³ hnió³ ne³ jë¹ Jesús, hi³ má²hnió³

siáh³ hi³ quin³ m¹uí³ hi³ jmí¹ ná¹jau². **18** Ja³bí¹ jmí¹jáun² lan³ tsá² jmí¹ ná¹má²tso² tsí³ hi³ jmí¹ ná¹jan² jmí²chí³ hláinh¹. **19** Jmí¹jáun² ca³lí³ hniá¹ la³jín³² tsá² tsáun¹ hí³ hi³ tin³ cuo² Jesús, quí¹hliá² ní¹con² Jesús ja³² pí³ hi³ lí¹³ lan¹³ tsú².

Tsá² lí¹³ zian² re² tin²

(Mateo 5:1-12)

20 Hi³ jáun² ca³jíe³ Jesús ní¹ tionh¹ jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Hnoh² tsá² tia³mii² náh², jlánh¹ jmí¹ ren² náh² quí¹hliá² má²tionh² náh² jo³cuo² Dió³².

21 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh², tsá² ní¹cuon¹³ náh², quí¹ Dió³² bíh¹ jmu³ hi³ conh²¹ hñu³ jmí¹ hñu³ honh² náh².

”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² tsá² má²ná¹uoh³² náh², quí¹ hnoh² bíh¹ tsá² ngáih¹³ ní¹ má¹jáun².

22 ”Jlánh¹ jmí¹ ren² hnoh² ní¹juáh³ tsá² ca³lí³hau² náh² tsáu², ní¹juáh³ ca³che² tsú² cheih³², ní¹juáh³ ca³quiu³ ca³je³ tsú², ho³ ní¹juáh³ ca³ziu³ ca³hie³ náh² tsáu² cun³ní¹ hi³ ca³tin¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun². **23** Tsinh¹ náh² jmu³, hi³ ca³la³ hi³ rú² hi³ háinh²³ náh² jmu³ hi³ hiún² honh² jmái¹ la³ jáun², quí¹ hñu³mi³cuú² hián¹³ náh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²; quí¹ la³ ní² bíh¹ ca³jmú³ dí²hioh³ nú²deh³ hnoh² ní¹con² la³jín³² tí³² jè¹ Dió³² jmí¹ zian² jmí¹tin².

24 ”Tí³la³ jlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² ná¹hánh³ náh², quí¹ má²ná¹ma³hiúnh¹³ náh² honh² ta³né³².

25 ”Jí³ hnoh² tsá² ná¹cónh²¹ henh¹ náh² re² tin² ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh², quí¹ né³bí¹ lí¹³ ní¹cuon¹³ náh².

”Jí³ tsá² ná¹ngáih²³ náh² siáh³ ta³né³², juon²³ bíh¹ hnoh², quí¹ né³bí¹ uóh¹³ náh², hi³ ha³ hlaih³ lín²¹ honh² náh².

26 ”Juon²³ bíh¹ hnoh² ní¹juáh³ la³jín³² tsáu² hleh³² re² ca³tin¹ náh², quí¹ la³ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsá² jmí¹ zian² jmí¹tin² ca³tin¹ tí³² tí¹jái², tsá² lí¹ ca³juáh³ hí³ hi³ lín³ tí³² jè¹ Dió³².

Hniáuh³² ma³hnio³ tsú² tsá² hau²

(Mateo 5:38-48)

27 ”Juanh³² jná¹³ ní¹con² hnoh² tsá² ná¹naih³² náh²: Ma³hno¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³ ní¹con² náh², jmu³ náh² hi³ chú³² ní¹con² tsá² hau²,

28 hi³ chú³² jéinh¹ náh² ní¹con² tsá² chú² juóu³² náh², lienh¹ náh² Dió³² ca³tin¹ tsá² quiú² je²³. **29** Ní¹juáh³ zian² tsá² pá²³ cá² jo²¹ máh¹ náh², cuéh³ tsú² siáh³ tí³ cá² jo²¹ cáun², cuí¹ pá¹³; hi³ ní¹juáh³ zian² tsá² quin²³ hmih³² cháuh³ quián¹³ náh², cuéh³ tsú² siáh³ jí³ hanh², cuí¹ quián¹³.

30 Lí³ua³ jan² tsá² zia³² hi³ mi³² ní¹con² náh², cuéh³; hi³ ní¹juáh³ tsá² quin²³ cáun² hi³ quián¹³ nú², ha³ lí² máí¹. **31** Jmu³ náh² ní¹con² tsá² siánh³ la³ cun³ hi³ qui³ hnáuh² náh² jmu³ tsú² ní¹con² náh² hmóu³².

32 "Quí¹ ní¹juáh³ hnoh² hno³ náh² jmáh³la³ tsá² hniau³ náh², ÷he³ dá² hi³ chu²¹ ná¹jmuh³² náh²? Quí¹ hí¹ la³ tí³ tsá² hian² tsí³ yáh³ ná¹jmu² la³ jáun². **33** Ho³ ní¹juáh³ jmuh³² náh² hi³ chu²¹ ní¹con² jmáh³la³ tsá² jmu² hi³ chu²¹ ní¹con² náh² hmóu³², ÷he³ dá² hi³ chu²¹ jmuh³² náh² jaun³²? Quí¹ ja³bí¹ tsá² hian² tsí³ yáh³ jmu² la³ jáun². **34** Hi³ ní¹juáh³ zia³² hi³ chíh¹ náh² ní¹con² jmáh³la³ tsá² lín²³ náh² hi³ lí¹³ jéinh³² siáh³ ní¹con² náh², ÷he³ dá² hi³ chu²¹ ná¹jmuh³² náh² jaun³²? Quí¹ ja³bí¹ tsá² hian² tsí³ yáh³ chí² hi³ quioh²¹ ní¹con² tsá² cá²ren² quionh³, quí¹ má²ná¹héh³ chí¹ tsú² hi³ jéinh³² siáh³ tsá² hí³. **35** Tí³la³ hniáuh³² má¹hno¹ bí¹ náh² tsá² jmu² hian² tsí³ ní¹con² náh², hi³ jmúh¹³ náh² hi³ chú³² ní¹con² tsú², jí³ hi³ zia³² hi³ chíh¹ náh² ní¹con² tsú²; tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ háih¹³ náh² honh² hi³ zia³² cáun² hi³ jéinh³² yáh³ tsú² siáh³. Hi³ jáun² má¹jáun² hián¹³ hnoh² cáun² hi³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹, hi³ jáun² hnoh² lín¹³ jon² Dió³² Tsá² jlánh¹ cuá¹quien²; quí¹ ta³bí¹ hnga² yáh³ Dió³² jmu² hi³ chu²¹ ní¹con² tsá² tiá² cue³² tiá¹hmah¹ quioh²¹ hi³ hiáuh²³, jí³ ní¹con² tsá² hláih¹ ní² siáh³. **36** Hniáuh³² ja³² mií³ honh² náh² la³jmí¹ ja³² mií³ tsí³ Dió³² Neh² náh².

Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu²

(Mateo 7:1-5)

37 "Ha³ lí² chú¹ lí² ñih²¹ náh² tsáu², hi³ jáun² tiá² ra³tsa² náh² Dió³² héih³² la³ jáun². Ha³ lí² zinh³ náh² tsáu² ní¹ hlaih³, hi³ jáun² sa³jun³ Dió³² zeh³ náh² siáh³ ní¹ la³ jáun². Juenh² jmu³ náh² honh², hi³ jáun² Dió³² jmu³ siáh³ juenh² tsí³ ní¹con² náh². **38** Cuéh³ náh² tsáu², hi³ jáun² Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² siáh³ ní¹con² hnoh² ca³la³ hliáun³ cu³tí³, ca³la³ hi³ tloh³ tiá³ tí³ ñeh² tuh³² quián¹³ hnoh², ca³la³ ná¹quiúnh¹ tiá³, ca³la³ hi³ zió² suh³² bíh¹ lí¹³. Quí¹ la³ cun³ lí³ héih³² hi³ cueh³² hnoh² ní¹con² tsáu², Dió³² chá³² héih³² hi³ cué³² siáh³ ní¹con² hnoh².

39 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—÷Hí¹ lí¹³ hie³² tsá² ten³ jui³² ní¹con² tsá² ten³ rainh²¹? ÷Haun¹³ juáh¹³ tá¹ gon³ bíh¹ tsú² sunh³ cu³tsa³² ní¹juáh³ ní¹ hó²¹ táu²? **40** Hí¹ jan² yáh³ tsá² má²tín³², tiá² lí¹³ lí³tín² tí³ hliáun³ la³ cónh³ bíh¹ tí³² joh¹; tí³la³ ní¹ má¹ca³lí³tín² tsú² la³jí³², ní¹jí²¹ la³ cun³ hi³ tín² tí³² hí³ bíh¹ lí¹³ tín² tsú².

41 "÷Ha³ bí¹ lánh³ rón³² lí¹³ jieh²¹ hnú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh² ní¹juáh³ tiá² lí²tsin² yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² mí¹máh¹ huen²? **42** ÷Ha³ lánh³ rón³² hó³² honh¹ hnú² hi³ juoh¹ nú² renh²: "Hnú² reh², cué¹ jái¹³ hi³ chí¹³ jná¹³ má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ ní² mí¹máh¹ nú²", tí³la³ tiá² níh¹ yáh³ hnú² hi³ hu²¹ cáun² pa²¹ hná¹ hmá² mí¹máh¹ huen²? ÷Hnú² tsá² lín³ nú² la³ cá¹ la³ jéinh¹! La³ñí¹ tín² chí³ hná¹ hmá² pa²¹ hu²¹ mí¹máh¹ huen², má¹jáun² lí¹³ jieh²¹ hnú² re² hi³ chíh¹ nú² má¹qui³² pih²¹ hi³ hu²¹ mí¹ñí¹ renh².

Lin¹ bíh¹ he³ ñí¹ hmá² cun³ quionh³ máí³ hi³ hái³²

(Mateo 7:17-20; 12:34-35)

43 "Tiá² lin¹ zia³² yáh³ hmá² chu²¹ hi³ hái³² máí³ hlah³; sa³ jun³ zia³² siáh³ hmá² hlah³ hi³ lí¹³ ha³ máí³ chu²¹. **44** Quí¹ cun³ quionh³ máí³ hi³ hái³² bíh¹ hmá² lí¹³ lí³ cuoh² tsú². Uá¹ la³ mǐ³ hmá² sí² co², tiá² cun³² yáh³ tsú² tsi³ hmá² ton², sa³ jun³ mǐ³ uóun² jie¹³ yáh³ cun³² tsú² siáh³ cuú² ñeh¹ tan³ mǐ³ juíh². **45** Tsá² chun¹ jmu² hi³ chu²¹ quí¹ hliá² hi³ chu²¹ zia³² hñu³ tsí³; tí³ la³ tsá² hláih¹ tsá² hon² má¹ ná¹, jmu² jmáh³ la³ hi³ hlah³ bíh¹, quí¹ hliá² hi³ hlah³ bíh¹ zia³² hñu³ tsí³ tsú². Quí¹ lí³ ua³ cáun² hi³ ná¹ canh² hñu³ jmí¹ hñu³ tsí³ tsú², hi³ jáun² bíh¹ hué³² ho³ tsú².

Tun³ ñí¹ tsá² zih³² hñú³

(Mateo 7:24-27)

46 "¿He³ láih³² sa³ juáh³ hnoh² hi³ Juóuh³² náh² jná¹³, já² tiá² jmuh³² yáh³ hnoh² la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³? **47** Juanh²¹ jná¹³ ha³ lánh³ lín³ jan² tsá² ja³² ñí¹ con² jná¹³, tsá² ñí³ nie¹³ jái¹³ quion²¹ jná¹³ hi³ má² tí³² siáh³. **48** Tsá² la³ hí³ lín³ la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² quiáh² ñe¹ ñí¹ ma³ liáu³² jmíh¹ hiah³² hñú¹³. Má¹ tí³ jáun² quín¹ né³, ñí¹ quín¹ jáun² bíh¹ dí² chin³ tsú² jmíh¹ hiah³² hñú³ quioh²¹. Hi³ jáun² ní¹ má¹ cá² chó³² jáun² jmái¹ hi³ lí³ hliáun³ jmí² cua³, hi³ já³² jmái² tiá³ lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú³, tiá² tloh²¹ yáh³ jmái² hi³ tsunh³ quí¹ hliá² jmíh¹ hiah³² hñú³ jáun² dí² chin¹ ñí¹ quín¹ bíh¹. **49** Tí³ la³ tsá² náí³² jái¹³ quion²¹ jná¹³, tsá² tiá² má² tí³² la³ cun³ hi³ juanh³² jná¹³, tsá² la³ hí³ né³ lín³ la³ jmí¹ lín³ jan² tsá² jmu² hñú¹³ jmáh³ la³ ñí¹ hué²¹, hi³ tiá² jmíh¹ hiah³² quiú²; jáun² ní¹ má¹ cá² chó³² jáun² jmái¹ hi³ lí³ hliáun³ jmí² cua³, hi³ já³² jmái² tiá³ lín³² ñí¹ zeh¹ jáun² hñú¹³ tsú², jáun² má¹ jáun² quíh³² bíh¹, hi³ má² juú¹ má² tsúnh¹³ cu³ tí³.

Jesús jmah²³ tsá² quian²¹ hliáu³ tsá² chín¹

(Mateo 8:5-13)

7 **1** Jmí¹ cá¹ tsan³ jáun² jái¹³ hi³ ca³ hléh³ Jesús ñí¹ con² tsá² hí³ né³, ngau³ tí³ juú² Capernaum. **2** Ñí¹ jáun² jmí¹ zian² jan² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² romano, hi³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ zian² jan² tsá² má² dí¹ hlánh¹ joh¹, tsá² jmí¹ hño³ tsú² lín³². Tsá² hí³ joh¹ tsú² jmí¹ rá² tsáun¹ lín²¹ hi³ jmí¹ má² ñí¹ jún³ cu³ tí¹³. **3** Jmí¹ ca³ náí³² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ hi³ zian² jan² tsá² jmah²³ tsáu², tsá² jmái² Jesús, jáun² ca³ zen³ dí² tsá² judíos tsá² daun³² tsá² ná¹ ñí¹ juú², hi³ tsa³ zeh¹ tsú² Jesús tiá¹ jmu³ tiá³ hi³ chú³² hi³ já³² hi³ ja³ jmah¹ tsá² má² dí¹ hlánh¹ hí³ joh¹ tsú². **4** Jáun² tsá² má² lieih²¹ hí³ né³, ja³ taunh²¹ bíh¹ ñí¹ con² Jesús, hi³ ca³ ñí¹ hiú² ñí¹ mǐ², hi³ ñí¹ juah²¹ la³ lá²:

—Cu³ tí³ ca³ tin¹ hliáu³ tsá² chín¹ tsá² hien²³ jnoh¹ lá² hi³ hiáuh³ cáun² hi³ chú³² quián¹³ hnú²; **5** quí¹ jlánh¹ hniau³ tsú² jnoh¹ tsá² ziáun² dí²

hué³² Israel lá². Hnga² bíh¹ tsú² ca³ma³hmah¹ hi³ lí³ cáun² cuáh³² quiú¹³ jnoh¹ já¹ juú² lá².

6 Hi³ jáun² ngau³ Jesús quionh³ tsá² hí³, tí³la³ jmí¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² hñú¹³ hliáu³, jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ ca³zen³ ma³ jan² há²mei²¹ hi³ ja³zeh¹ Jesús la³ lá²:

—Hnú² Tí³², lí²juáh³ hliáu³: “Ha³ lí² ma³tsan¹³ hnú² honh² hi³ ñeih²¹ hnú² la³ tí³ hñu³² jná¹³, quí¹ jun³ lin¹ tsáu² yáh³ jná¹³. 7 Cun³ñí¹ hi³ jáun² yáh³ tiá² lí²chá³ jná¹³ tsín³² hi³ ñe¹ huen², hi³ ñí¹jie¹ jná¹³ hnú². Jí³²la³ tí³ jmúh¹³ hnú² héih³² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ tsá² joh² jná¹³. 8 Quí¹ ja³bí¹ jná¹³ siáh³ zian² juóu³², hi³ ja³bí¹ lín³ jná¹³ siáh³ hi³ chín¹ ñí¹con² hliáu³. Jáun² ní¹ má¹cá²jmú³² jná¹³ héih³² ñí¹con² lí³ua³ jan² tsá² hí³ hi³ tsó³², jáun² tsau³² bíh¹; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ jan²: Ña³², jáun² ja³²; hi³ ní¹juáh³ juo¹³ jná¹³ tsá² lín³ quian²¹ ná¹: Jmu³ hi³ lá², jáun² jmu² bíh¹ tsú²”.

9 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Jesús jái¹³ hi³ lí²zen³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ hí³ né³, lí¹ ca³ja³cáun² bíh¹ tsí³. Jmí¹jáun² ca³jién³² tsú² tsá² hí¹já²táunh¹ hí³ tí³ cu³hna²¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh², hi³ hí¹ jan² tsá² zian² hué³² Israel lá² tiá² má²ca³chanh²¹ jná¹³, tsá² nio² cáun² tsí³ la³jmí¹ nio² cáun² tsí³ tsá² cá²jo²¹ lí²zen³ jái¹³ lá².

10 Hi³ jáun² jmí¹ ca³cha³tánh¹ tsá² ca³ñí¹can³² hí³ jái¹³ ñí¹con² Jesús hñú¹³ hliáu³, jáun² ca³jié³ tsú² hi³ má²lain³² bíh¹ tsá² jmí¹ tsáun¹ hi³.

Jesús jmu³ hi³ jenh¹³ jon² tsá²mi³ hnái³

11 Jmí¹ lí²¹ jáun², ngau³ Jesús cáun² juú² jmái² Naín, la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². Hi³ jmí¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² lín³² tsáu² cu³hna²¹ tsú². 12 Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² can³² juú², ca³jié³ tsú² hi³ ná¹jan² tsáu² jan² hla¹ hi³ má²já²hón³², tsá² jmí¹ jan² tán¹ jon² jan² tsá²mi³ hnái³; hi³ jmí¹ hí¹já²táunh¹ siáh³ juóun³² tsá² juú² quionh³ tsú². 13 Jmí¹ ca³jién³² jáun² Tí³² Juo¹³ dí² tsá²mi³ hí³, ca³ja³ mi³ tsí³, hi³ ca³záih³ dí²:

—Ha³ lí² uó².

14 Jáun² ca³ja³janh³² Jesús hi³ ca³tí³ cuo² ñí¹ cuó² hún¹ hla¹, jáun² ca³tiánh³ tsá² jmí¹ ná¹quian³² hí³ cuó². Jáun² Jesús ca³záih³ hla¹ la³ lá²:

—Hnú², tsá¹ñú¹, jná¹³ juanh³² náu².

15 Jáun² né³, hla¹ hí³ la³jui³² ca³jenh¹³ hi³ ca³náu², hi³ ca³ma³liáu³² hleh³². Jáun² Jesús ca³jiénh³ tsá¹ñú¹ hí³ ñí¹con² mí¹ziú¹³. 16 Jáun² la³jín³² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³juénh² hi³ ca³ja³cáun² lín³² tsí³. Jmí¹jáun² ca³ma³quien² tsú² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—iJan² tí³² jē¹ Dió³² pin³ má²cá²jnia³ ja¹ ñí¹ tiauh¹ jnoh¹ lá²!

Ja³bí¹ ca³juáh³ tsú² siáh³:

—iDió³² má²cua³ma³hon³ tsá² joh¹!

17 Hi³ jáun² la³jín³² tsá² hín¹³ tí³ Judea, jì³ tsá² tiáunh¹ la³ cu³ la³ jéin³ jáun², ca³lí³ ñí³² hi³ ca³jmú³ Jesús la³ jáun².

Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái² zen² tsáu² ñí¹ con² Jesús
(Mateo 11:2-19)

18 Jáun² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² Juan² né³, ca³chá³ siáh³ la³jí³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Jesús. Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³teh³ dí² gon³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²,
19 hi³ ca³zen³ dí² ñí¹ con² Jesús hi³ tsa³ngái³ la³ lá²: “¿Hí¹ hnú² uá¹ Tsá² ca³tin¹ já³², ho³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ jan² tsá² siánh³?” **20** Jmí¹ ca³cha³taunh¹ jáun² tsá² hí³ ta³ ñí¹ Jesús né³, ca³juáh³ la³ lá²:

—Juan² tsá² zion² hí³ jmái² tsáu² lí²ze³ jnoh¹ hi³ ja³ngái¹³ jnoh¹ ñí¹ con² hnú² ní¹juáh³ hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo, ho³ ní¹juáh³ hniáuh³² uá¹ jan¹³ jnoh¹ tsá² siánh³.

21 Jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³jmah³ Jesús juóun³² lín³² tsá² tsáun¹ jì³ tsá² ná¹cán²³ uu³mí²tsí³², jì³ tsá² tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³; hi³ ca³nia³ tsú² siáh³ mí¹ñí¹ tsá² ten³. **22** Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³záih³ tsú² tsá² cuá²taunh²¹ hí³ la³ lá²:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² Juan² la³ cun³ hi³ má²lí²jieh³ náh² jì³ hi³ má²lí²niéih² náh² ní² siáh³; cuá²zéih³ náh² tsú² hi³ tsá² ten³ má²jniá³ ñí¹, tsá² hma² má²ñí³taunh¹, hi³ má²lain³² siáh³ tsá² jmí¹ ná¹lín³ mí¹uí³ mí³ho²¹ péin³, hi³ tsá² jmí¹ te³ cua¹ né³, má²nái³² bíh¹, hi³ má²ca³jénh¹³ bíh¹ siáh³ tsá² jmí¹ má²ná¹jún¹, hi³ tsá² tia³mii² né³, má²ná¹nái³² bíh¹ jú¹ chú³² hi³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ liáun³. **23** Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² tiá² lí¹ cha³² hliáun³ ñéih³ tsí³ hi³ ca³tin¹ jná¹³.

24 Jmí¹ já¹tanh²¹ jáun² tsá² ca³zen³ hí³ Juan² né³, ca³ma³liáu³² Jesús hi³ ca³chá³ jái¹³ hi³ ca³tin¹ Juan² hí³ ñí¹ con² tsá² tionh² hí³ la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ zenh¹, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ dá² jaun³² ca³ñí¹jieh¹³ hnoh² ñí¹ lí³ hué³² quiéin²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jieh¹³ hnoh² cáun² hmá² tá² náí² hi³ lí¹ quí² lí¹ jieh²³ cun³quionh³ chí³ juáh¹³? **25** Hi³ ní¹juáh³ tiá² la³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jieh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jien¹ náh² jan² tsá²ñuh² quih³² hmih³² hi³ jlánh¹ bí¹ huá¹? Sá¹ní² dú¹ jie³ náh², tsá² ná¹quih³² hmih³² chú³² jniá³ tionh² re² tin² ñéih³ hñú¹³ tsá² ná¹lín³ re²¹ bíh¹. **26** Hi³ jáun² né³, ¿he³ bíh¹ ca³ñí¹jieh¹³ náh²? ¿Hí¹ ca³ñí¹jien¹ náh² jan² tí³² jè¹ Dió³²? Quí¹ tson² bíh¹ cu³tí³, tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ lí³ua³ jan² tí³² jè¹ Dió³². **27** Quí¹ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹ja³² jái¹³ hi³ ca³tin¹ Juan² tsá² ziau² hí³ jmái², hi³ juáh³ la³ lá²:

Sá¹ní² jie³, jná¹³ zein²¹ jan² tsá² tsa³can³² jái¹³ ta³ tin² la³ cun³ bí¹ hnú²,

tsá² hí³ bíh¹ jmu³ hua³jan²¹ jui³² ñí¹ cuóh¹³ hnú².

28 Jmí¹ má²lí²chá³² Jesús jái¹³ ní² né³, ca³záih³ siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jná¹³ juanh³² ñí¹ con² hnoh², hi³ tiá² hin² zian² hí¹ jan² yáh³ tsá² jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bí¹ Juan² ja¹ la³jín³² tsá² ca³lí³zian² ñí¹ hué²¹

lá²; tí³la³ cun³ jáun² tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ quioh²¹ tsá² má²tionh² jo³cuo² Dió³², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ quien² la³ cónh³ bíh¹ Juan². **29** Hi³ jáun² la³jín³² tsáu², la³ má²quionh³ tsá² chí² hmah²¹, tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² Juan², ca³ma³tson² bíh¹ tsú² hí³ Dió³² tin² ra³tsi³² re² héih³², la³ cun³ la³jín³² tsá² ca³ziau³ hí³ Juan² jmái². **30** Tí³la³ tsá² fariseos má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² lei²¹, tsá² tiá² ca³he³ hí³ hí³ ziau³ Juan² jmái², tiá² ca³tí³ yáh³ tsí³ tsá² hí³ la³ cun³ hí³ jmí¹ hnió³ Dió³² jmu³ ñí¹con² tsú². **31** Hi³ jáun² né³, ÷hin² dá² tsánh² lí¹³ cunh²¹ jná¹³ quionh³ tsá² zian² jmái¹ hí³ ziaun² dí² lá²? Quí¹ ÷hin² yáh³ tsánh² lí¹³ cunh³ tsú²? **32** Lí¹³ juáh¹³ la³ lá²: Jmu² tsú² la³jmí¹ jmu² tsá¹míh¹ ñí³co¹ já¹ hmah²¹. Ná¹hóh³² tsú² ca³la³ hí³ jéinh³² hlah³, hí³ zaih³² rainh²¹ la³ lá²: “Sa³ tiá² ca³li³hnáuh² náh² tsan¹³ jmí¹ lí²jiéi¹³ jnoh¹ jáun² hmá² tá² le², hí³ sa³jun³ lí²uoh³ yáh³ hnoh² jmí¹ lí¹jmú¹³ jnoh¹ siáh³ sun¹ ca³tí²¹ jmái¹ hí³ nio² hlah³ tsí³ tsú²”. **33** Juanh³² jná¹³ la³ ní², quí¹ cuan³ Juan² tsá² zion² hí³ tsáu² jmái², tsá² tiá² cúh² hí¹miih²¹, sa³jun³ hính²³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³; hí³ jáun² hnoh² né³ juáh³: “Tsá² hún¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ bíh¹ hí³”. **34** Jáun² né³, cuan³ siáh³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², tsá² cú² tsá² aih³² ná¹, tí³la³ hnoh² né³, juáh³ siáh³: “iTsá² jlién³ bíh¹ ní³², hí³ hính²³ siáh³ jmái², tsá² juónh²³ re² quionh³ tsá² ren² tso³ ji³ tsá² chí² hmah²¹ ní² siáh³!” **35** Tí³la³ la³jín³² tsá² cháunh²³ re² chí¹ má²jnia³² hí³ chu²¹ bíh¹ la³ji³² hí³ cháunh²³ tsí³ Dió³².

Jesús tsó³² hñú¹³ Sí¹mu²¹, tsá² fariseo

36 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jan² tsá² fariseo ca³teh³ Jesús hí³ tsa³jmú³ má³² hñú¹³ dí². Jáun² né³, ñéi¹ bíh¹ Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jáun² ca³cuá³ ñí¹ mesa. **37** Jáun² né³, jan² tsá²mi³ tsá² juón¹, tsá² zian² juú² jáun², ca³li³ ñí³² hí³ Jesús cuá¹jmu² má³² hñú¹³ tsá² fariseo hí³, jáun² ñéi¹ hí³ ñí¹can³² cáun² tse³ pih²¹ hí³ lí³ cún¹ tiáu² alabastro; hí³ jmí¹ ha²¹ no¹ má²ró³². **38** Hi³ jáun² tsá²mi³ hí³ ca³ta³zanh¹ cu³hna²¹ Jesús, hí³ má²ho²; hí³ jáun² ca³ma³jli²¹ tsú² ta³ Jesús cun³quionh³ jmí²zih¹ tain³² ñí¹, hí³ jáun² ca³ma³quíén² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga². Jmí¹jáun² ca³hen³ tsú² ta³ Jesús, hí³ ca³jñéi³ tsú² siáh³ no¹ má²ró³². **39** Jmí¹ ca³jíe³ jáun² tsá² fariseo tsá² hñú¹³ ñí¹ cuá³ tsú² jáun², hí³ jmu² tsá²mi³ hí³ la³ jáun², jáun² ca³lín¹³ tsú²: “Sá¹jmí¹ hí³ tson² jan² tí³² jē¹ Dió³² tsá²ñuh² ní², jmí¹ lí³tsin² bíh¹ tsú² he³ ñí¹ tsá²mi³ dí¹tie²³ ní² cuo², quí¹ tsá²mi³ juón¹ bíh¹ tsá²mi³ ní²”. **40** Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² fariseo hí³ la³ lá²:

—Hnú² Sí¹mu²¹, zia³² cáun² jái¹³ hí³ juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnú².

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—÷He³ bíh¹ jmí¹ juáh¹³ hnú² Tí³²?

41 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³chí² quie³ ñí¹con² gon³ tsáu². Jáun² né³, jan² tsá² hí³ jmí¹ ren² hñá³ nio² hñá³láu³ héih³² cú¹tiáu², hí³ tsá² jan² hí³ né³, jmí¹ ren² tu³la³quia³ héih³² cú¹tiáu². **42** Tí³la³ jmí¹ ca³li³ ñí³² tsá² hí³ hí³

tá¹ gon³ tsá² ren² hí³ quie³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ ma³hmah¹, jáun² cáun² lí¹ ca³hin³ bíh¹ tsú² cú²jueh³² hí³ jmí¹ ren² tsú². Jáun² né³, juáh¹³ hnú² neh²¹ ĩhin² tsánh² tsá² gon³ hí³ lín²³ hnú² hí³ tí³ jlánh¹ má²hnio³ lín³² tsá² ca³chí² hí³ quie³?

43 Hí³ jáun² Sí¹mu²¹ ca³ngái³:

—Len³ jná¹³ tsá² ca³hin³ hliáun³ hí³ jmí¹ ren² bíh¹.

—Tson² bíh¹ cu³tí³ la³ ní² —ca³juáh³ Jesús.

44 Tá¹la³ cuá¹jien³² tsú² jáun² tsá²mi³ hí³ né³, ca³záih³ dí² Sí¹mu²¹ la³ lá²:

—Sá¹ní² jien¹ dúh¹ tsá²mi³ lá². La³ cun³ jmí¹ lí¹hú²¹ jná¹³ hñuh³² hnú², tiá² jmái² lí²cuéh¹ yáh³ hnú² hí³ ren¹ jná¹³ tán², tí³la³ tsá²mi³ lá² má²lí²ma³jlih²¹ tán² jná¹³ cun³quionh³ jmí²zih¹ tain³² ní¹, hí³ má²lí²ma³quieín² tsú² siáh³ cun³quionh³ jñú²chí¹ hnga². **45** Hí³ sa³jun³ lí²hen³ bíh¹ hnú² siáh³ ní³² jná¹³ la³ cun³ hí³ jmí¹ ca³tí²¹ hen³ tsú² jan² tsá² cuá¹tén¹; tí³la³ tsá²mi³ lá², cun³ tiá² má²lí²tunh³ bíh¹ hí³ hen² tán² jná¹³ la³ cun³ jmí¹ cuan¹ ná¹. **46** Ja³bí¹ la³ jáun² tiá² lí²táh¹ yáh³ hnú² no¹ tsáih³ chin³² jná¹³ jmí¹ cuan¹ ná¹, tí³la³ tsá² lá² né³, má²lí²jñéi³ no¹ má²ró³² tán² jná¹³. **47** Jáun² juanh³² jná¹³, uá¹jinh¹ hliáun³ tso³ jmí¹ ren² tsá² lá², tí³la³ má²cá²hin³ bíh¹, quí¹hliá² jlánh¹ hniau³ tsú² jná¹³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² jmí¹ la³ ren² cú¹pih²¹ tso³, jáun² cú¹pih²¹ bíh¹ hniau³ tsú² jná¹³ ní¹ má¹cá²hin³ tso³ quioh²¹.

48 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²cá²hin³ bíh¹ tso³ quían¹³ hnú².

49 Hí³ jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ní¹ mesa quionh³ tsú² ca³juu³ ca³hlénh³, hí³ ca³juáh³:

—Ĭhin² dá² tsánh² tsá² lá², hí³ jáun² sa³ tsáu¹³ tsáu² máh³ hin²³ tsú²?

50 Tí³la³ Jesús cáun² ca³záih³ tsá²mi³ hí³ la³ lá²:

—Má²ca³liáun³ nú² quí¹hi³hliá² má²nio² cáun² honh² nú². Cuánh² cáun² hí³ re² hí³ tín².

Tsá²mi³ tsá² má²hon³ Jesús

8 1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ñí¹tí² ní¹ngí² Jesús juú² ní¹ hliáun³, jñ³ juú² mih¹ juú² siún¹, la³ má²quionh³ tsú² jáun² tsá² quian³tun³ hí³ hí³ ní¹can³² jú¹ chú³², hí³ ca³ñí¹hléh² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³². **2** Ja³bí¹ jmí¹ quionh³ tsú² ma³ jan² tsá²mi³ tsá² má²ca³jmah³ tsú² hí³ jmí¹tin², jñ³ tsá² má²ca³huen³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ní² siáh³. Ja¹ tsá²mi³ hí³ jmí¹ hí¹tsau³² Má²réi³, tsá² ja³ juú² Magdalá, tsá² ca³huen³ hí³ Jesús quiaun³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ jmí¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³. **3** Ja³bí¹ jmí¹ hí¹tsau³² siáh³ mí¹ Juánh³ ní²cuo² tsá² jmái² Chuza tsá² jmí¹ chín¹ hñú¹³ re²¹ Herodes; jñ³ tsá²mi³ jmái² Susana ní², quionh³ siáh³ juóun³² tsá²mi³ ní¹ hná¹ jáun², tsá² jmí¹ má²hon³ Jesús cun³quionh³ hí³ zia³² quioh²¹.

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² súh²³ jún²

(Mateo 13:1-17; Marcos 4:1-12)

4 Hi³ jáun² jmí¹ jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² zian² juú² ní¹ hliáun³ hi³ ca³cuú² ca³ngih³² ní¹ cuá³ Jesús. Jmí¹ jáun² ca³jmú³ tsú² cáun² jái¹³ ní¹con² tsá² hí³, hi³ lí³ la³ lá²:

5 —Jmí¹ zian² jan² tsá² ca³ní¹suh³² jún² ní¹nái² quioh²¹. Tá¹la³ jmí¹ hí¹súh²³ tsú² jáun² jún² né³, la³ ca³súh³² ca³lá² hú¹ jui³², hi³ jáun² ca³ha³ ca³zauh³ tsáu², hi³ ca³cúh² siáh³ tan³². 6 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ní¹ lí³ já¹ quín¹; jáun² jmí¹ ca³hiá², la³jui³² ca³li³ quién² bíh¹, quí¹hliá² tiá² cuóuh³ yáh³ ní¹ la³ jáun². 7 Ja³bí¹ ca³súh³² siáh³ ca³lá² ní¹ la³ hiau² ton², hi³ jáun² la³ má²quionh³ ton² bíh¹ ca³hiá². Jáun² ton² bíh¹ jlánh¹ tia³jui³² ca³quí² cá²cuon³, hi³ jáun² tiú²uú² cá²cuon³ yáh³ jún² jáun². 8 Tí³la³ la³jí³² jún² ní¹ hná¹ jáun² né³ ca³súh³² ní¹ chu²¹ hué³², hi³ jáun² ca³há³² ca³la³ tí³ hña³láu³ má³ la³ cun³ cá² má³ jún² hi³ ca³súh³ tsú² jáun².

Jmí¹ má²lí²juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—iNí¹juáh³ tson² tsi²¹ cuáh³ náh², jáun² niéi² náh²!

9 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³mí³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ jmu³ tsú² na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun². 10 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh² bíh¹ tsá² ca³tin¹ náh² hi³ lí³ níh¹³ jái¹³ hi³ jmí¹ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³²; tí³la³ tsá² ní¹ hná¹ ní² né³, jí³²la³ tí³ náí³² tsú² cun³quionh³ jái¹³ hi³ jmu² bíh¹ jná¹³. Hi³ jáun² uá¹jinh¹ jé²³ tsú², tí³la³ cun³ jáun² tá²tonh¹ tsú² la³jmí¹ lí³ tiá² hi³ lí²jé³ bíh¹, hi³ uá¹jinh¹ náí³² tsú², tí³la³ cun³ jáun² tiá² ngí²³ yáh³ tsú² siáh³.

Jesús jmu² na²¹ jái¹³ ca³tin¹ tsá² súh²³ hí³ jún²

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

11 "Jái¹³ hi³ má²lí²juánh³² jná¹³ ní² niéih³ la³ lá²: Jái¹³ quioh²¹ Dió³² lí³ la³jmí¹ lí³ jún²; 12 hi³ jáun² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hú¹ jui³², tí³la³ tsá² hláinh¹ né³ ja³² hi³ quin²³ jái¹³ jáun² hñu³ tsí³ tsá² hí³; quí¹ ní¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹, hi³ jáun² lí¹³ liáun³. 13 Jáun² tsá² he² jái¹³ tia³ jui³² lín³² né³, hi³ ca³la³ hi³ hiún² lín³² tsí³ jmu², tsá² la³ hí³ dá² lín³ la³jmí¹ lí³ ja¹ quín¹ ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún²; tia³ jui³² lín³² bíh¹ ca³hiá² jmí¹ ca³hiá², tí³la³ cun³ní¹ hi³ tiá² hliáun³ chí² jmu² chá²³ yáh³, hi³ jáun² tiá² lí³uén²³. Jáun² uá¹jinh¹ ca³taunh³ tsú² ta²¹ cu³tiá³, tí³la³ jmí¹ ca³lí³ zia³² uu³mí²tsi³² ní¹con² tsú², tí³ có³² bíh¹ ca³náu². 14 Ja³bí¹ zian² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³² lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² ní¹ ca³hiau² ton² ní¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Tí³la³ tá¹la³ chí¹cuóun² tsú² jáun² cun³quionh³ jái¹³ quioh²¹ Dió³², ja³² hñu³ tsí³ tsú² hi³ zain³² hi³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², hi³ má²hiún² tsú² tsí³ quionh³ hi³ jáun², hi³ jlánh¹ lí¹ quí² lí¹ cha³² tsú² hliáun³ néih³ tsí³ ca³tí²¹ hi³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², hi³ jáun² tiá² hi³ lau³²

yáh³ ñí¹con² tsá² la³ hí³. **15** Tí³la³ tsá² he² re² jái¹³ quioh²¹ Dió³² ní¹ má¹ca³nái³² né³, lín³ la³jmí¹ lí³ hué³² chu²¹ ñí¹ cá¹súh²¹ jáun² jún². Tsá² la³ hí³ bíh¹ tsá² zánh²³ tiá³ jái¹³ jáun², tsá² cueh³² tsí³, hí³ jáun² loh¹³ hliáun³.

Jesús jmu² siáh³ cáun² jái¹³ ca³ti²¹ cáun² sí²
(Mateo 5:15-16; Marcos 4:21-25; Lucas 11:33-36)

16 "Ñí¹juáh³ tsá² héinh²³ sí² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² la³ hí³ tiá² hí³ jlái²³ sí² jáun² quioh²¹, sa³jun³ zih³² tsú² ñeh² jen³; tí³la³ dí²chí³ tsú² chí³cuú² bíh¹ ñí¹ lí¹³ tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² ñéih³, hí³ jáun² jniá³ lí¹³ jeinh²¹ lí³ua³ jan² tsá² hí³ ñéih³. **17** Quí¹ hí¹ cáun² yáh³ hí³ ná¹hmá¹ tiá² zia³² hí³ juáh¹³ hí³ tiá² lí¹³ jniá³, hí³ hí¹ cáun² yáh³ siáh³ hí³ ná¹hmá¹ ná¹jní¹ tiá² zia³² hí³ juáh¹³ hí³ tiá² lí¹³ jñéih³, chau³² bíh¹ jmái¹ hí³ lí²ñi³² tsáu².

18 "Jáun² né³, quian² náh² hua³hí¹³ hí³ niéi² náh² re²; quí¹ ní¹juáh³ tsá² má²ca³ngí¹³ re², tsá² la³ hí³ tí³ lí³mí¹ hliáun³ ngí¹³ bíh¹; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tiá² re² ngí²³ né³, tsá² la³ hí³ tí³ lí³mí¹ tiú²uú² ngí¹³ bíh¹ lí³ua³ cáun² hí³ jmí¹ lín²³ tsú² hí³ má²ngí²³ ca³lá².

Mí¹ziú¹³ Jesús má²já²jie³ quionh³ tsá¹ rainh²¹
(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

19 Hí³ jáun² cuan³ mí¹ziú¹³ Jesús la³ má²quionh³ jí³ tsá¹ rainh²¹ dí² ñí¹ cuá³, tí³la³ tiá² lí³ yáh³ tónh³² tsú² la³ tí³ ñí¹ cuá³ dí², quí¹ juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ná¹ngih³². **20** Jmí¹jáun² ca³nga³ tsáu² jái¹³, hí³ ca³juáh³:

—Mí²ziúh² hnú² quionh³ tsá¹ renh² hnú² tionh² cheih³² ní², hí³ hnió³ tsú² jé³² hnú².

21 Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:

—Tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hí³ má²ti³² siáh³, tsá² la³ hí³ bíh¹ ná¹lín³ mí²zia³² jná¹³ jí³ jon³ renh² jná¹³ ní² siáh³.

Jesús jmu² hí³ niau²¹ tie³ jmái² jí³ chí³
(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

22 Ca³chó³² cáun² jmái¹ hí³ ca³hí³ Jesús cáun² mu² la³ má²quionh³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²; jáun² ca³záih³ dí²:

—Ma³tsáu¹³ tí³ jo²¹ jmái² ó³².

Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsú². **23** Tá¹la³ jmí¹ hí¹tsá²taunh¹ tsú² jáun² né³, ca³cuóun² Jesús hñu³ mu². Jáun² cu³diá²jan² ca³ja³ chí³ tiá³ lín³², hí³ ca³la³ jmí¹ má²hí¹conh³² yáh³ jmái² hñu³ mu², ca³la³ háinh¹³ lín²¹ bíh¹ ca³lí³. **24** Hí³ jáun² ca³ñí¹ñi¹³ tsú² Jesús, hí³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—i³²Tí³², Tí³², hénh³ máh³ má²tsá²hanh³² dí² hñu³ jmái²!

Hí³ jáun² ca³náu² Jesús hí³ ca³jin³ jmái² hí³ ja³² jáun² ma³ cu³ tsin¹ quionh³ chí³, hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ta³no¹ tie³ pih²¹. **25** Jmí¹jáun² ca³záih³ dí² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—¿He³ lí³, jáun² sa³ tiú²uú² cáun² ná¹tioh³ honh² hnoh²?

Ti³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, lí¹ ca³ta³ná¹jueh²¹ bíh¹, hi³ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ hmóu³²:

—¿Hin² dá² tsánh² tsá² ní², hi³ jáun² sa³ lí²quien² máh³ héih³² quioh²¹ tsú² ní¹con² jmái² quionh³ chí³?

Tsá²ñuh² tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³

(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

26 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³cha³taunh¹ tsú² hué³² quioh²¹ tsá² Gadara, juú² nio² tí³ jo²¹ jmái², ní¹ jniá³ hué¹³ Galilea. **27** La³ cun³ jmí¹ cuá¹han³ jáun² Jesús hñu³ mu² jáun², ja³ jan² tsá²ñuh² ta³ ní¹, tsá² zian² juú² jáun². Jmí¹ má²ngau³² jmái¹ lín²¹ bíh¹ hi³ tiáunh¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsá² hí³. Tsá² hí³ tiá² ha¹ jmí¹ quih³², sa³jun³ jmí¹ cuá³ hñú¹³, tí³la³ néih³ jéin³lo¹ táun³ ní¹ tiáunh¹ hla¹ bíh¹ jmí¹ cuá³ tsú². **28** Jáun² la³ cun³ jmí¹ ca³jien³² jáun² tsá² hí³ Jesús, ca³hóh³² tiá³ lín³², hi³ ca³ñí¹dí³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—¿He³ ca³tin¹ hnú² quiúnh¹ jná¹³, hnú² Jesús Jon² Dió³² Tsá² cú² jueh²? Mí²³ jná¹³ hi³ ha³ lí² jmú² hnú² hian² honh² ní¹con² jná¹³.

29 La³ ní² ca³juáh³ tsá² hí³ quí¹hliá² má²dí¹jmu² Jesús héih³² hi³ huén³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú². Hliáun³ jéin³² má²ca³jmú³ jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hian² tsí³, hi³ má²ca³zaunh³ tiá³ quioh²¹ tsú² jmí¹tin², hi³ jáun² uá¹jinh¹ má²ca³hñéi³² tsáu² quioh²¹ tsú² cun³quionh³ hñe¹³ jí³ cá²den¹ná¹ ní², hi³ ca³jmú³ tsú² hua³hí¹³ ní² siáh³, tí³la³ cun³ jáun² ca³ca³ bíh¹ tsú² hi³ jáun²; hi³ jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ ca³dí³quian³ jmái¹ tsá² hí³ hi³ tsó³² la³ tí³ ní¹ lí³ hué³² quiéin². **30** Jáun² Jesús ca³ngái³ ní¹con² tsá² hí³:

—¿Ha³ lánh³ jmái² hnú²?

Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Cu³ Nió³ bíh¹ jmái² jná¹³.

Hi³ jáun² la³ jáun² ca³juáh³ tsú² quí¹hi³hliá² jmí¹ tiáunh¹ juóun³² lín³² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsú². **31** Jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ ca³hiu³ ca³mí³ lín³² hi³ tiá² ze³ Jesús tí³ hñu³ háunh³. **32** Tsoh² máh³ zeh² có³² jáun² né³, jmí¹ tiáunh¹ juóun³² mí²ñí³ hi³ jmí¹ ná¹cúh² háu², jáun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, ca³hiu³ ca³mí³ hi³ tsa³tiónh³² hñu³ tsí³ mí²ñí³ hí³. Jáun² ca³cué³ bíh¹ Jesús jái¹³. **33** Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³huén² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hñu³ tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ñí¹tiónh²¹ hñu³ tsí³ mí²ñí³. Jáun² la³jín³² mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³ cú²hé² lín³² tí³ ní¹ dí¹jí²³ ní¹ hlah³ lín²¹, jáun² ca³sunh³ chu³ jmái², hi³ jáun² ca³hnúh³² jmái².

34 Jáun² tsá² jmí¹ ná¹jmu² hua³hí¹³ mí²ñí³ hí³ ca³cuóun³ jmí¹ ca³jíe³ hi³ lí³ la³ jáun², hi³ ja³tanh²¹ hi³ ca³ñí¹chá² tí³ já¹ juú² jí³ ní¹ náí² ní², hi³ má²lí²jíe³ jáun² la³ jáun². **35** Hi³ jáun² tsá² ca³nái³² hí³ jái¹³ jáun² né³, ca³ñí¹jíe¹³ ní¹juáh³ he³ dá² má²lí³², jáun² ca³cha³taunh¹ la³ tí³ ní¹ zenh¹ Jesús, hi³ ca³jien³² tsú² siáh³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³, hi³ má²cuá¹tón²¹ ta³ ta³ Jesús, hi³ má²quih³² ha¹, hi³ má²chun¹, ha³

tiú²uú² ngo² yáh³. Hi³ jáun² tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ né³, ca³juénh² lín³² bíh¹. **36** Jáun² tsá² ca³jé³ hí³ la³ cun³ hi³ má²lí³² jáun² ca³chá³ ha³ lánh³ rón³² lan³ tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³. **37** Jmí¹ ca³nái³² jáun² tsá² hín¹³ hí³ juú² Gadara la³ jáun² né³, jáun² ca³la³ ca³juénh² lín³² bíh¹; hi³ jáun² la³jín³² tsá² hí³ ca³mí³ hi³ cua³hain³² Jesús hué³² jáun² quioh²¹ dí². Hi³ jáun² Jesús ca³hi³ siáh³ hñu³ mu² hi³ ngah³ jui³² ñí¹ ja²¹. **38** Ti³la³ ñeh² bíh¹ hi³ tsánh³² Jesús, jáun² tsá² jmí¹ tiáunh¹ hí³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ ca³hiu³ ca³mí³ ñí¹con² Jesús hi³ tsó³² dí² quionh³ tsú². Ti³la³ Jesús má¹ná¹, ca³hah² jái¹³ hi³ ca³jmú³ héih³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

39 —Cuánh² hnú² hñuh³², cuá²chá¹ la³jí³² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ Dió³² ñí¹con² nú².

Jáun² tsá² hí³ ngah³ hi³ ca³ñí¹chá² ti³ já¹ juú² la³ cun³ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús ñí¹con² dí².

Jesús ja³jmah¹ jon² Jairo; hi³ hú¹ jui³² jáun² né³,

lan² siáh³ jan² tsá²mi³ tsáun¹

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

40 Jmí¹ lí²¹ jáun² ca³chánh³² Jesús ti³ jo²¹ jmái², hi³ jáun² juóun³² lín³² tsáu² ca³heh³ tsú² hi³ hiún² lín³² tsí³, quí¹hliá² la³jín³² tsá² hí³ jmí¹ ná¹jaun² tsú². **41** Jmí¹jáun² ca³chó³² jan² tsá² jmái² Jairo, tsá² jmí¹ chín¹ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos ñí¹ jáun²; jáun² ca³dí³jñí³² hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ ti³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús, hi³ ca³hiu³ ca³mí³ dí² hi³ tsó³² tsú² la³ ti³ hñú¹³ dí², **42** quí¹hliá² jmí¹ má²ñí¹jún³ mí¹míh¹ tsá² jan² tán¹ jon² tsú². Mí¹míh¹ hí³ jmí¹ má²hún¹ quia³tún³ mii². Tá¹la³ hí¹tsau³² jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ juóun³² lín³² tsáu² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsú², ca³la³ má²chí¹cuú² chí¹jain³² bíh¹ tsú².

43 Hi³ jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun² né³, jmí¹ hí¹tsau³² jan² tsá²mi³, tsá² jmí¹ tsáun¹ hi³ jmí¹ zian² jmí²hán¹ má²tí³ cun³ quia³tún³ mii². Ca³tsá³² bíh¹ la³jí³² hi³ jmí¹ zia³² quioh²¹ tsú², ti³la³ cun³ jáun² hí¹ jan² yáh³ ti³² mí³ tiá² ca³tioh²¹ hi³ jmah³ tsá² hí³. **44** Jáun² tsá²mi³ hí³ ngau³ ti³ cu³hna²¹ Jesús, hi³ ca³tí³ dí² cuo² zéi¹ ha¹ tsú²; jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hná³ jmí²hán¹ tsá² hí³.

45 Hi³ jáun² Jesús ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² lí²tie³ jná¹³ cuo²?

Ti³la³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² ca³ton³.

Jáun² Pé¹ ca³juáh³ la³ lá² quionh³ tsá² quionh³:

—Ti³², já² la³jín³² tsáu² bíh¹ jmu² hi³ chí¹cuú² chí¹jain³² hnú², hi³ cuú² hliau² tsú² hnú². [Sa³ hin² lí²tie³ jná¹³ cuo² yáh³ juánh³ nú².]

46 Ti³la³ Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Cu³tí³ bíh¹ lí²tie³ jná¹³ jan² tsáu² cuo², quí¹hliá² ca³lí³ liei²¹ jná¹³ hi³ lí²jmú³ ta²¹ pí³ quion²¹.

47 Jmí¹ ca³li³ lieih²¹ jáun² tsá²mi³ hí³ hi³ tiá² la³ lí¹³ yáh³ hính³², jáun² ca³la³ má²juán²³ hi³ má²juénh² ja³ hi³ ca³ñí¹di³jñí³², hi³ ca³jmú³ cuá¹hin³ la³ tí³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús; hi³ jáun² ca³chá³ tsú² ñí¹ ta³ ñí¹ la³jín³² tsáu² hi³ he³ ca³tí²¹ lí²tí³ dí² cuo² ha¹ Jesús, jì³ he³ lánh³ rón³² lan³ tsú² siáh³ ca³la³ cun³ jmí¹jáun². 48 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ñí¹con² tsá²mi³ hí³:

—Hnú² jón³, má²lain³² hnú² quí¹ cun³ñí¹ hi³ lí²cháh¹ nú² cáun² honh². Cuánh² hnú² cáun² hi³ re² hi³ tín².

49 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² Jesús, cuan³ jan² tsá² hñú¹³ Jairo tsá² chín¹ hí³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos, jáun² ca³záih³ dí² Jairo la³ lá²:

—Má²jun² bíh¹ mí¹míh¹ jónh³² hnú², ha³ lí²uú² ma³tsan¹³ tsí³ Tí³² ní².

50 Tí³la³ jmí¹ ca³nái³² Jesús jái¹³ jáun² né³, ca³juáh³:

—Ha³ lí² juenh³, ñí¹ jí²¹la³ chá¹ hnú² cáun² honh² bíh¹, hi³ jáun² lan¹³ jónh³² hnú².

51 Jmí¹ cá¹chó²¹ jáun² Jesús hñú¹³ tsá² hí³ né³, tiá² jái¹³ ca³cuéh³ yáh³ tsú² tsáu² hi³ tónh³² ñéih³, jí³²la³ Pé¹ quionh³ Jacobo, Juan² ní², jì³ jméi² mí¹ziú¹³ bíh¹ mí¹míh¹ hí³ ca³cuéh³ tsú² jái¹³. 52 La³jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ má²tionh² hí³ jmí¹ ná¹tí² ná¹hóh³² hi³ ná¹ho² ná¹jngih² hi³ ca³tín¹ mí¹míh¹ hí³. Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² uó² náh², ha³ tiá² rá²jún¹ yáh³ mí¹míh¹ lá², quí¹ rá²cuóun¹ bíh¹ tsú².

53 Tí³la³ tsá² hí³ né³, lí¹ ca³ju³ ca³ngái³ bíh¹, quí¹hliá² jmí¹ ná¹ñí³² tsú² hi³ cu³tí³ bíh¹ má²rá²jún¹ mí¹míh¹. 54 Tí³la³ Jesús cáun² ca³zanh³ bíh¹ cuo² hla¹ mí¹míh¹ hí³, hi³ ca³hléh³ tiá³, hi³ ca³juáh³:

—iMí¹míh¹, náú²!

55 Hi³ jáun² ca³jenh¹³ siáh³ mí¹míh¹ hí³, hi³ jáun² la³jui³² ca³náu² bíh¹. Hi³ jáun² ca³jmú³ Jesús héih³² hi³ ma³ton³ tsú² mí¹míh¹. 56 Jáun² lí¹ ca³ta³ ná¹jé³² bíh¹ jméi² mí¹ziú¹³ mí¹míh¹ hí³, tí³la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hi³ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² hniáuh³² záih³² tsú² ca³tí²¹ hi³ má²lí³² jáun² la³ jáun².

Jesús zen² tsá² quian³tun³ hi³ tsa³hléh² jú¹ chú³²

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

9 1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ngih³ Jesús tsá² quian³tun³ hí³, hi³ ca³cuéh³ dí² tsá² hí³ pí³ hí³ lí¹³ huen³ tsú² la³jánh³ dú¹ ñí¹ jmí²chí³ hláinh¹ hñú³ tsí³ tsáu², jì³ hi³ jmah³ tsú² siáh³ tsá² ná¹tsáun¹ la³jí³² ñí¹ mí¹uí³; 2 jáun² ca³zen³ tsú² tsá² hí³ hi³ tsa³hléh² jái¹³ ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³², hi³ tsa³jmah¹ tsú² tsá² tsáun¹ siáh³. 3 Jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hí¹ cáun² yáh³ hi³ quioh²¹ hú¹ jui³² tiá² hniáuh³² ñí¹quiánh¹ náh². Lí² cán² náh² hmá²hu²¹, sa³jun³ tuh³², sa³jun³ má³², hi³ sa³jun³ quie³. Ñí¹ jí²¹la³ quián² ma³ cáun² hmih³² cháu³ bíh¹, tí³la³ lí² cán² tun³ má¹ná¹. 4 Jáun² lí³ua³ cáun² hñú³ ñí¹ chauh²¹ náh² jáun², ñí¹ jáun² bíh¹ tianh¹³

náh² ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmái¹ hi³ huen¹³ náh² juú² jáun². 5 Ní¹juáh³ ca³cha³taunh¹ náh² ñí¹ tiá² hnió³ tsú² he³ náh², cu³tsa³² huen³ náh² cú²jueh³² juú² la³ jáun², súh³ náh² hliáu² quian²¹ tanh¹ ñí¹ jáun², hi³ jáun² la³ jáun² lí³ lin¹ hi³ tiá² ca³quiú¹ ca³jéi¹³ náh² tsú².

6 Hi³ jáun² jmí¹jáun² já¹taunh²¹ tsú² juú² ñí¹ hliáun³ hi³ ca³ñí¹hléh² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³², hi³ jáun² ca³jmah³ tsú² tsá² tsáun¹ ca³la³ jí³² juú² ñí¹ ca³cha³taunh¹.

Jmí¹ jun¹ Juan² tsá² ziau² jmái²

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

7 Hi³ jáun² jmái¹ jáun², Herodes, tsá² cuá¹lín³ ta²¹ hué¹³ Galilea, ca³lí³ ñí³² la³jí³² hi³ jmu² Jesús; hi³ tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ tsú² he³ hniáu³² lín¹³, quí¹hliá² ma³ jan² tsáu² jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hla¹ Juan² tsá² jmí¹ zion² tsáu² jmái² bíh¹ má²ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³; 8 hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² siánh³ jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ Líh³ tsá² jmí¹ lín³ tí³² jè¹ Dió³² bíh¹ néh¹ hí³, hi³ má²cá²jnia³ siáh³. Ja³bí¹ ma³ jan² tsá² siánh³ siáh³ jmí¹ ná¹juáh²³ hi³ hí³ bíh¹ jan² tsá² jmí¹ lín³ tí³² jè¹ Dió³² jmí¹tin² lín³², hi³ má²ca³jenh¹³ ja¹ hla¹. 9 Tí³la³ Herodes ca³juáh³:

—Huen² bíh¹ jná¹³ ca³jmú³² héih³² hi³ tsa³quiéih³ tsú² cun³ ngá¹³ mí¹tái³ láí¹ Juan². Jáun² né³, ÷hin² bíh¹ tsánh² tsá² hí³ hi³ jlánh¹ cha³² tsú² hliáun³ jái¹³ quioh²¹?

Hi³ jáun² hnga² Herodes jlánh¹ jmí¹ hniá¹ hi³ jien³² Jesús.

Jesús cue³² hi³ cuh³ hñá³ mei²¹ tsáu²

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

10 Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² tí³² tsá² quian³² hí³ jè¹ Dió³² ñí¹con² Jesús, jáun² ca³chá³ tsú² la³jí³² la³ cun³ hi³ ca³jmú³. Jmí¹jáun² ca³jan³ Jesús tsá² hí³, hi³ ja³taunh²¹ tsú² tí³ ñí¹ siáh³, ñí¹ má²janh² ca³lá² juú² Betsaida. 11 Tí³la³ jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsáu² ha³ jinh¹ ngau³ Jesús, jáun² jmí¹jáun² já¹taunh²¹ tsú² ñí¹ jáun². Hi³ jáun² hiún² lín³² bíh¹ tsí³ Jesús ca³hen³ tsá² hí³, jáun² ca³héh³ dí² tsá² hí³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³², hi³ ca³jmah³ dí² siáh³ tsá² tsáun¹.

12 Jmí¹ má²ca³hláu³ jáun² né³, ca³ma³janh³² siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Chú³² juoh¹ hnú² tsá² ní² hi³ tsa³tánh¹ hi³ tsa³hniáu³ hñú³ jí³ hi³ cuh³ la³jí³² juú² hi³ zia³² la³ cu³ la³ jéin³ ñí¹ tiauh¹ dí² lá², quí¹ hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² zian² ñí¹ má²janh² lá².

13 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Hnoh² bíh¹ hniáu³² cueh¹ tsú² hi³ cuh³.

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngái³ siáh³:

—Jí³²la³ hñá³ hí³ cuú²miih²¹ bíh¹ zia³² quiú¹³ jnoh¹ hi³ cónh³ gon³ hma²¹ siáh³. Jí³² uá¹ jáun² bíh¹, ní¹juáh³ hi³ tsá¹lá¹³ jnoh¹ má³² quioh²¹ ca³la³ jín³² tsá² ní².

14 Tsá² jmí¹ tionh¹ jáun² ñí¹ jáun² jmí¹ tín³ cun³ hñá³ mei²¹ jmáh³ la³ tsá² ñuh². Jáun² Jesús ca³záih³ siáh³ tsá² quian³ tun³ hí³:

—Jmu³ hnoh² héih³² hí³ tiánh³ tsú² ma³ tu³ la³ quian³ ma³ quin³² ma³ cun³ nió³.

15 Hí³ jáun² la³ jáun² ca³jmú³ tsú², hí³ la³ jín³² tsú² ca³tiánh³ hué³².

16 Jáun² jmí¹ jáun² ca³zanh³ Jesús tá¹ hñá³ hí³ cuú² miih²¹ jáun² jì¹ tá¹ gon³ hma²¹ hí³, hí³ ca³jíe³ tsú² tí³ hñu³ mĩ³ cuú², hí³ ca³cuéh³ tiá¹ hmah¹ Dió³². Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³cuéh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² hí³ tsóh³ ñí¹ con² tsá² tionh² hí³. **17** Jáun² ca³la³ jín³² tsá² hí³ lah³ re² má³². Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³jieh³ tsú² ca³la³ jí³² chí² juoh¹ hí³ ziau³ jáun²; chí² juoh¹ jáun² né³ lí³ quia³ tún³ mí² ta².

Pé¹ juáh³ hí³ Jesús bíh¹ Tsá² lín³ Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

18 Ca³chó³² jmái¹ hí³ Jesús jmí¹ cuá¹ liéinh³² Dió³² cáun² ñí¹ tí³ có³², hí³ jmí¹ quionh³ tsú² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con². Jmí¹ jáun² ca³ngáih³ tsú² tsá² hí³ hí³ ca³juáh³:

—¿Hin² tsánh² jná¹³ juáh³ tsáu²?

19 Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³:

—Zian² tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ néh¹ hla¹ Juan² tsá² tí² zion² tsáu² jmái², ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ Líh³, tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², hí³ ma³ jan² siáh³ tsá² juáh³ hí³ hnú² bíh¹ néh¹ jan² tí³² jē¹ Dió³² tsá² jmí¹ zian² jmí¹ tin², hí³ má² ca³jenh¹³.

20 Hí³ jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Hí³ hnoh² né³, ¿hin² tsánh² jná¹³ juáh³ hnoh²?

Jáun² né³, Pé¹ ca³juáh³:

—Hnú² bíh¹ Tsá² lín³ Cristo Tsá² zéi¹ Dió³².

Jesús juáh³ hí³ jún³

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

21 Tí³ la³ Jesús ca³jmú³ héih³² hí³ hí¹ jan² tiá² hin² hniáuh³² záih³² tsú² la³ cun³ hí³ má² lí² juáh³ jáun² Pé¹. **22** Hí³ jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Ca³tin¹ Jon² tsá² mĩ³ cuóun² hí³ ma³ tso² lín³² tsí³. Tsá² daun³² tsá² ná¹ ñí¹ juú² quionh³ tsá² ná¹ lín³ mĩ³ jmú³, jì³ tí³² liei²¹ ní² siáh³ tiá² quiú¹ tiá² jéin¹³ tsá² hí³, hí³ jngih³ tsú²; tí³ la³ ñí¹ má² cá² hní² jmái¹ jáun² má¹ ná¹, jenh¹³ bíh¹ tsú².

23 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, ca³záih³ Jesús la³ jín³² tsá² hí³:

—Ñí¹ juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³ hna³² jná¹³, hniáuh³² chá³² tsú² tí³ có³² la³ jí³² hí³ dí¹ quiaunh²¹ tsí³ hnga², hí³ jáun² cuí¹ quián¹³ tsú² crei²¹ quioh²¹, [la³ cun³ hí³ cuéh³² tsú² jáun² tsí³ uá¹ jinh¹ ca³ la³ ñí¹ ca³ cáin³ jmí² chí³ quioh²¹,] hí³ jáun² cuí¹ já² cu³ hna³² jná¹³. **24** Quí¹ ní¹ juáh³ tsá² hnió³ líón³² hnga², tsá² la³ hí³ tí³ tsa³ hín³ bíh¹; tí³ la³ ní¹ juáh³ tsá² tsa³ hín³ cun³ ñí¹ hí³ ca³ tin¹ jná¹³ má¹ ná¹, jáun² tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáun³.

25 Quí¹ ða³ dá² jinh¹ quien² ní¹juáh³ ca³láh¹³ tsú² la³jí³² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá², ní¹juáh³ la³ ja³hín³ bíh¹ jmí²chí³ quioh²¹ tsú² má¹lí³² jáun²?
26 Ní¹juáh³ tsá² jmu² heh³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ jì³ ca³tí²¹ jái¹³ quion²¹ jná¹³ siáh³, ja³bí¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun² jmu¹ heh¹ ca³tin¹ tsá² la³ hí³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ jáun²; hi³ lí³ lín¹ hi³ quien² jná¹³, jì³ hi³ quien² Ñuh³² jná¹³, jì³ hi³ lín¹ hi³ quien² uá²jai³² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² tsá² ná¹chun¹ ní² siáh³. **27** Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ zian² tsá² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí² lá² tiá² má²jún³ yáh³ ta³ tiá² má²lí²jíe³ hi³ má²cua³² pí³ quioh²¹ Dió³² ñí¹con² tsá² má²tionh² jo³cuo².

Dió³² jmu² hi³ zan² Jesús

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

28 Jmí¹ má²ñí¹tí²¹ jáun² jñá³ jmái¹ hi³ ca³juáh³ Jesús jái¹³ jáun², jáun² ca³ñí¹uu³² tsú² cáun² máh³, hi³ ca³ñí¹lien¹³ Dió³²; jáun² ca³jan³ dí² Pé¹, Jacobo, jì³ Juan² siáh³ hi³ tsa³quionh³ dí² tsi³ máh³. **29** Tá¹la³ cuá¹liéinh³² jáun² Jesús Dió³² né³, ca³za² ho¹ñí¹, jì³ ha¹ ní² ca³lí³ tiáu² hi³ lí³ siáh³ zín³ lín³². **30** Hi³ jáun² cu³diá²jan² ca³jnia³ gon³ tsáu² hi³ ca³juónh³ quionh³ Jesús, hla¹ Moisés quionh³ Líh³. **31** Tá¹ gon³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ ná¹quian³² joh¹ zín³ lín³². Tsá² hí³ ca³juónh³ Jesús quionh³ ca³tí²¹ jmái¹ hi³ jún³ tsú² já¹ juú² Jerusalén. **32** Hi³ jáun² uá¹jinh¹ Pé¹ jmí¹ tloh¹³ lín³² ziú³ ñí¹ quionh³ tsá² quionh³, tí³la³ ca³tiánh³ bíh¹ tsú² ná¹ñí¹, hi³ jáun² ca³jíe³ tsú² hi³ ca³lí³ zín³ lín³² Jesús; hi³ ca³jien³² tsú² siáh³ tá¹ gon³ tsá² tionh² hí³ quionh³ Jesús. **33** Jáun² tsá² gon³ hí³ jmí¹ má²ná¹hah² jái¹³ quionh³ Jesús, tí³la³ Pé¹ né³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², hénh³ ma³ chú³² má²tiauh² dí² ñí¹ lá². Jáun² cuí¹ jmú¹³ jnoh¹ hñí³² hñú³reh³, cáun² quián¹³ hnú², cáun² quioh²¹ Moisés, hi³ cáun² siáh³ quioh²¹ Líh³.

Tí³la³ tiá² jmí¹ ñí³² yáh³ Pé¹ he³ dá² dí¹hleh³². **34** Tá¹la³ dí¹hleh³² jáun² bíh¹ Pé¹, ja³ cáun² jnie² ñí¹ tionh¹ tsú² jáun² hi³ ca³tsáinh³² tsú² jì³lín², hi³ jáun² ca³juénh² tsú² jmí¹ ca³ta³tonh¹ jáun² ja¹ jnie². **35** Hi³ jáun² ja¹ jnie² jáun² ñí¹ca³hléh³ jan² tsáu² hi³ ñí¹juah²¹:

—Tsá² lá² bíh¹ Jón³² jná¹³, Tsá² cuá¹quiánh¹. Niéi² náh² la³ cun³ hi³ juáh³ tsú².

36 Jmí¹ ca³nga² jái¹³ jáun² né³, ca³jien³² tsú² Jesús cuá¹tón²¹ hnga². Jáun² Pé¹ quionh³ tsá² quionh³, hí¹ cáun² yáh³ jái¹³ jáun² tiá² ca³chá³ tsú² jmí¹jáun² ñí¹con² tsá² siánh³ la³ cun³ hi³ lí³ jáun².

Jesús jmah²³ jan² nú²míh¹ zian² tsá¹ lí¹ jún²³

(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

37 Jmí¹ cá¹jniá²¹ jáun² ca³jính³² Jesús tsáih³ máh³ jáun² quionh³ tsá² quionh³. Jmí¹jáun² ca³jenh² tsú² juóun³² lín³² tsáu². **38** Hi³ jáun² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³hóh³² jan² tsá²ñuh² tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², tiá¹ jmúh¹³ hnú² hi³ chú³² hi³ jien¹ nú² tiá³ ñú²míh¹ jón³² jná¹³, jan² tán¹ lá² bíh¹ jón³² jná¹³. **39** Quí¹ jan² jmí²chí³ hláinh¹ ja³² hi³ zaunh²³, hi³ jmu² hi³ hóh³² tsú² tiá³, hi³ he² tsú² siáh³ tsá¹ lí¹ jún²³, hi³ hia³² jan³² ho³; ca³la³ hian² lín³² tsí³ jmu², tion³ cu³tí³ bíh¹ tun²³ ñú²míh¹. **40** Má²lí²hiú² lí²mí³ bíh¹ jná¹³ ñí¹con² tsá² hain²¹ ní² tí³ con² hnú² hi³ jmí¹ chin¹³ tsú² jmí²chí³ hláinh¹, tí³la³ tiá² ca³tioh²¹ yáh³ tsú².

41 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³:

—iHnoh² tsá² tiá² ta²¹ táunh²³ náh², tsá² cáun² lí¹ cháunh²³ chih³² la³ siáh³! ¿Jáh³ jmái¹ máh³ hniáuh³² hi³ ngí¹³ jná¹³ quiúnh¹ hnoh², hi³ tion¹ jná¹³ tsin³²? Ná²jan³² jónh³² tí³ lá².

42 Tí³la³ tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñú²míh¹ hí³ ñí¹ zenh¹ Jesús, ca³la³ hian² lín³² bíh¹ tsí³ jmí²chí³ hláinh¹ ca³jmú³ ñí¹con² ñú²míh¹, hi³ ca³jmú³ hi³ he¹³ tsá¹ lí¹ jún²³ ñú²míh¹ hí³. Tí³la³ jmí¹ ca³jin³ Jesús jmí²chí³ hláinh¹ hí³ né³, la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ lan³ ñú²míh¹ hí³. Jmí¹jáun² ca³jienh³ tsú² ñú²míh¹ hí³ ñí¹con² jméi². **43** Hi³ jáun² ca³la³ jì³lin² tsú² ca³ja³cáun² tsí³ jmí¹ ca³jé³ pí³ quioh²¹ Dió³².

Jesús juáh³ siáh³ cónh³ hi³ jún³

(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Tá¹la³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³ tsú² jì³lin² ca³tí²¹ hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús la³ jáun², jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²:

44 —Náih¹³ hnoh² re² lín³² jái¹³ hi³ juanh²¹ jná¹³ lá²: jná¹³, Jon² tsá²mí³cuóun², jienh³ tsú² jo³cuo² tsáu².

45 Tí³la³ tsá² hí³ né³, hí¹juáh³ tiá² ca³ngí¹³ bíh¹ he³ dá² jaun³² dí¹juáh²³ tsú², quí¹ tiá² jmí¹ má²zia³² yáh³ jái¹³ hi³ lí¹³ lí³ ngí¹³ tsú², hi³ jmí¹ juénh² tsú² siáh³ hi³ mí³² ñí¹con² Jesús hi³ jmu³ na²¹ jái¹³ hi³ má²lí²juáh³ jáun².

¿Hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien²?

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

46 Hi³ jáun² né³, tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² ca³ma³liáu³² hi³ quiú² táinh²³ hi³ hin² bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien² já¹ hmóu²¹ tsú² jáun². **47** Tí³la³ Jesús ca³lí³tsin² hi³ ha³ lánh³ ná¹lín²³ tsá² hí³, jáun² ca³can³ dí² jan² tsá¹míh¹ hi³ ca³zinh³ dí² cu³héin¹; **48** jmí¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Lí³ua³ jan² tsá² hen³ tsá² tsá¹míh¹ la³ lá² chá³² jná¹³, má²lí²he³ jì³ jná¹³ bíh¹ tsú² jaun³². Hi³ ní¹juáh³ tsá² he³ jná¹³ né³, ja³bí¹ la³ jáun² má²lí²hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³. Quí¹ tsá² tiá² lin¹ ñí¹ quien² ja¹ ñí¹ tionh¹ hnoh² ní², tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ quien².

Ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² jnoh¹, tsá² quiúnh¹ jnoh¹ bíh¹ hí³

(Marcos 9:38-40)

49 Hi³ jáun² Juan² ca³záih³ Jesús:

—Ti³², má²lí²neh²¹ jnoh¹ jan² tsá² huen² jmf²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² la³juah²¹ dú¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú², jáun² má²lí²jmu¹³ jnoh¹ héih³² hi³ tiú²uú² jmu³ tsú² la³ jáun², quí¹hliá² tiá² ngí³² yáh³ tsú² quiúnh¹ dí².

50 Ti³la³ Jesús ca³juáh³:

—Ha³ lí² jmu² náh² héih³² la³ ní², quí¹ ní¹juáh³ tsá² tiá² hau² náh², tsá² hen² ti³ con² bíh¹ náh² tsá² la³ hí³.

Jesús jin²³ Jacobo quionh³ Juan²

51 Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² jmái¹ hi³ má²tsánh³² Jesús ti³ hñu³mi³cuú², jáun² ca³chá³ tiá³ tsí³ hi³ tsó³² la³ ti³ já¹ juú² Jerusalén.

52 Jáun² ca³zen³ dí² tsáu² chí¹ján³ ñí¹ nio¹ cáun² juú² mih¹ hín¹³ ti³ Samaria hi³ tsa³hniáu³ la³jí³² la³ cun³ hi³ lí³ hniáuh³². **53** Ti³la³ tsá² juú² jáun² má¹ná¹, tiá² ca³hen³ yáh³ Jesús, quí¹hliá² ca³li³tsin² tsú² hi³ Jesús má²hún¹ jui³² hi³ tsó³² ti³ Jerusalén bíh¹. **54** Jmí¹ ca³jé³ jáun² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con² Jesús, la³ cun³ Jacobo jí³ Juan² ní², hi³ jmu² tsá² juú² jáun² la³ jáun², jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Ti³² ítiá¹ hnáuh² hnú² hi³ jmu¹³ jnoh¹ héih³² hi³ já³² sí² ti³ hñu³mi³cuú² hi³ tsán¹³ tsá² juú² ní², [la³ cun³ ca³jmu³ jáun² Lih³ tsá² jmí¹ lín³ hí³ ti³² jē¹ Dió³²]?

55 Jáun² Jesús ca³jé³ ti³ ñí¹ tionh¹ tsú² hi³ ca³jin³ dí² tá¹ gon³ tsá² hí³, [hi³ ca³juáh³:

—Jun³juáh¹³ la³ ní² yáh³ jmí¹ hniáuh²¹ lín¹³ hnoh². **56** Quí¹ jun³juáh¹³ jáun² yáh³ cuan³ jná¹³, Jon² tsá²mi³cuóun², hi³ má¹tsán¹³ jná¹³ tsáu², ti³la³ cuan³ jná¹³ hi³ ti³ lion¹ bíh¹ jná¹³ tsú²].

Jáun² juú² siáh³ bíh¹ cú²jueh³² ja³taunh²¹ tsú².

Tsá² jmí¹ hnió³ tsa³taunh¹ quionh³ Jesús

(Mateo 8:19-22)

57 Tá¹la³ jmí¹ hí¹tiáunh¹ tsú² jáun² jui³², ca³hléh³ jan² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Ti³², ñe¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ hnú² lí³ua³ cáun² ñí¹ cuóh¹³ hnú².

58 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáh³ zia³² tá²hláu² quioh²¹ bíh¹ cuo², hi³ zia³² bíh¹ siáh³ záí² quioh²¹ tan³²; ti³la³ Jon² Tsá²mi³cuóun² má¹ná¹, tiá² zia³² yáh³ ñí¹ lí¹³ jnioh¹³.

59 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús jan² tsá² siánh³ siáh³:

—Ña³² cu³hna³² jná¹³.

Ti³la³ tsá² hí³ né³, ca³ngái³:

—Ti³², cué¹ tín² jái¹³ hi³ ñí¹hón²¹ jná¹³ ñuh³² [ní¹ má¹jun²].

60 Tí³la³ Jesús né³, ca³záih³ tsá² hí³:

—Tsá² ná¹jún¹ [ní¹con² Dió³²] cuí¹ cha³hón³² hla¹ rainh²¹, tí³la³ hnú² ca³tín¹ cuá¹ngái¹ jú¹ chú³² ca³tí²¹ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ tónh³² tsáu² jo³cuo² Dió³².

61 Hí³ jáun² ca³juáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³:

—Hnú² Tí³², jná¹³ hnó³² ñe¹ quiúnh¹ hnú², tí³la³ cué¹ tín² jái¹³ hí³ ní¹háih¹ jná¹³ jái¹³ ní¹con² tsá² tionh² hñu³².

62 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Lí³ua³ jan² [tsá² má²liáu³² ta²¹ quioh²¹, lín³ la³jmí¹ lín³ jan²] tsá² quiáh² hué³² quionh³ cuá¹juí²; ní¹juáh³ cá² ní¹ jé²³ tí³ cu³hna²¹ bíh¹ tsú², jáun² tsá² la³ hí³ tiá² lí¹³ yáh³ hí³ jo³cuo² Dió³², [quí¹ jan² tsá² hlih²³ tá¹³ bíh¹ lín³ tsú²].

Jesús zen² hñaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quian³ tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²

10 1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³quianh³ siáh³ Jesús hñaih³² nio² quiún³ tsi²¹ quian³ tsá² siánh³ siáh³, hí³ jáun² ma³ gon³ tsá² hí³ ca³zen³ dí² la³jí³² juú² ní¹ ca³tí²¹ tsó³² dí² hnga². 2 Jmí¹ jáun² ca³záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hliáun³ cu³tí³ bíh¹ hí³ má²ca³láu², tí³la³ cú¹pih²¹ bíh¹ tsá² jmu² ta²¹ zian². Hí³ jáun² né³, hiú¹ mí¹ náh² ní¹con² Tsá² quioh²¹ hí³ má²ca³láu² jáun², hí³ cuí¹ zen¹ tsú² tsá² ja³quiaun² hí³ má²ca³láu² jáun² quioh²¹.

3 Cuá²táunh¹ hnoh² ta³né³²; tí³la³ sá¹ní² jie³ tín², jná¹³ zei²¹ hnoh² hí³ ná¹lín³ náh² la³jmí¹ lín³ já¹ziáh² míh¹ tionh² ja¹ tsí²nái¹. **4** Ha³ lí² cán² náh² tuh³², sa³jun³ chí² láu² tloh³ quie³, sa³jun³ tuh³² tloh³ ta³ tsú². Tiá² hñiáuh³² cuá¹ma³léh¹³ hnoh² siáh³ hú¹ jui³² hí³ lienh¹ hnoh² tsáu². **5** Hí³ jáun² lí³ua³ cáun² hñú³ ní¹ chá¹táunh¹ náh² jáun², juoh¹ náh² tsá² hñú¹³ la³ lá²:

“Cuí¹ tionh² bíh¹ hnoh² cáun² hí³ re² hí³ tín²”. **6** Hí³ ní¹juáh³ zian² tsá² ca³tín¹ tiánh³ cáun² hí³ re² hí³ tín² ní¹ jáun², jáun² lí¹³ bíh¹ tiánh³ tsú² tie³ cun³quionh³ jái¹³ hí³ hléh¹³ hnoh² jáun²; tí³la³ ní¹juáh³ tiá² zian² tsá² la³ hí³, jáun² ní¹con² hmóu³² bíh¹ hnoh² jmu³ ta²¹ jái¹³ hí³ hléh¹³ náh² jáun². **7** Cáun² tán¹ hñú³ bíh¹ hñiáuh³² cuá¹tianh³ náh²; cáun² cuá²cú¹ cuá²hính³ náh² lí³ua³ cáun² hí³ cue³² tsú² ní¹ jáun², quí¹ jan² tsá² jmu² ta²¹, cun³ ca³tín¹ he³ bíh¹ hmah²¹ quioh²¹. Ha³ lí² cua³jnioh² náh² tí³ hlá² tí³ ní². **8** Hí³ jáun² né³, lí³ua³ cáun² juú² ní¹ he³ tsú² hnoh², quíéh³ náh² la³ cun³ má³² hí³ cue³² tsáu². **9** Jmah²¹ náh² tsá² ná¹tsáun¹ ní¹ jáun², hí³ zéih³ náh² siáh³ tsáu² la³ lá²: “Dió³² má²cuá¹hinh²³ tsáu² jo³cuo²”. **10** Tí³la³ lí³ua³ cáun² juú² ní¹ tiá² he³ tsú² hnoh², cuá²tianh³ náh² já¹ hñú³, hí³ juáh¹³ hnoh² la³ lá²: **11** “Hí¹ la³ tí³ hliáu² quian²¹ ta³ yáh³ jnoh¹ má²súh¹³ ta³né³², hí³ jmú¹³ jnoh¹ lin¹ hí³ má²tionh² hnoh² ní¹ háinh¹³. Tí³la³ cuí¹ ná¹ñíh¹ náh², hí³ jmí¹ má²ca³lí³zia³² bíh¹ jái¹³ hí³ jmí¹ lí¹³ heh³ náh² Dió³²”. **12** Juanh³² jná¹³ siáh³ ní¹con² hnoh² hí³ tí³ cú¹pih²¹ bíh¹ ma³tso² tsá² jmí¹ zian² juú² Sodoma tsí³ la³ cun³ bíh¹ tsá² zian² juú² ní¹ tiá² he³ tsú² hnoh².

Tsá² juú² tiá² nieh³

(Mateo 11:20-24)

13 "iJlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² juú² Corazín! iJlánh¹ juon²³ siáh³ hnoh², tsá² juú² Betsaida! Quí¹ sá¹jmí¹ hi³ ca³lí³ la³jí³² hua³jueh³² ja¹ tsá² jmí¹ zian² juú² Tiro jì³ juú² Sidón dúh¹, la³jmí¹ má²lí³² ní² ja¹ quián¹³ hnoh², hi³ jáun² má²hia³ jáun¹³ máh³ jmí¹ má²ca³za³ tsú² jmí¹ tsí³, hi³ jmí¹ má²ca³jmú³ tsú² lín¹ cun³quionh³ hi³ jmí¹ quíh²¹ tsú² jáun² tú²cho¹, jì³ hi³ jmí¹ sén²¹ tsú² siáh³ jua² hmóu³². **14** Hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsí³ hi³ má¹tsoh¹ hnoh² honh² má¹tí³ ñí¹ ra³tsí³² Dió³² héih³², la³ cun³ bíh¹ tsá² jmí¹ zian² jáun² jmí¹tin² já¹ juú² Tiro quionh³ juú² Sidón. **15** Hi³ hnoh² siáh³ tsá² juú² Capernaum, ìhí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuá¹tánh¹ náh² hñu³mi³cuú²? Hnoh² dá² cuá¹tánh¹ la³ tí³ quiu³juóu³² bíh¹.

16 "Jáun² né³, hnoh² má¹ná¹, ní¹juáh³ tsá² náí³² jáí¹³ quián¹³ hnoh², ja³bí¹ náí³² tsú² siáh³ jáí¹³ quion²¹ jná¹³; tí³la³ tsá² tiá² he³ jáí¹³ quián¹³ hnoh² má¹ná¹, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² he³ tsú². Hi³ jáun² tsá² tiá² he³ hí³ jná¹³, ja³bí¹ tiá² hen³ tsú² siáh³ Tsá² ca³ze³ jná¹³.

Jmí¹ cuá¹tanh²¹ siáh³ tsá² hnaih³² nio² quiún³**tsí²¹ quian³ hí³ ñí¹con² Jesús**

17 Jmí¹ cá¹jính²¹ jáun² tsá² hnaih³² nio² quiún³ tsí²¹ quian³ hí³ tí³ ñí¹con² Jesús, ca³la³ hi³ tsah³ lín³² tsú² ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tí³², hí¹ ca³la³ tí³ jmí²chí³ hláinh¹ máh³ má²tí³² héih³² hi³ jmu³² jnoh¹ cun³quionh³ héih³² quián¹³ hnú².

18 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Ján³, ca³jién¹ jná¹³ Satanás hi³ ca³tánh³ hñu³mi³cuú² la³jmí¹ tai³² sí² quioh²¹ miíh³². **19** Jáun² sá¹ní² jie³, má²ca³cué³ jná¹³ pí³ quián¹³ hnoh² hi³ lí¹³ han¹³ hnoh² jáh³hláinh¹ jì³ hñú³ ní² siáh³, hi³ lí¹³ jmúh¹³ hnoh² hi³ tiá² quien² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹, hi³ hí¹ cáun² tiá² hi³ lí¹ quiunh²¹ hnoh². **20** Tí³la³ ha³ lí² ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² jmí²chí³ hláinh¹ má²tí³² héih³² quián¹³ náh², tí³la³ ma³hiún¹³ náh² honh² cun³ñí¹ hi³hliá² má²tón³² hi³ jmái² náh² ñí¹ sí² rón³² hñu³mi³cuú² bíh¹.

Jesús jlánh¹ tsah³

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³jmú³ Jmí²chí³ Chun¹ hi³ ma³hiún² lín³² Jesús tsí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Tia²¹, Tsá² lín³ nú² Juo¹³ tsá² zian² hñu³mi³cuú² jì³ tsá² zian² ñí¹ hue²¹ lá² ní² siáh³, cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ quí¹hliá² ca³hmáh¹ hnú² jú¹ tson², hi³ jáun² tiá² lí¹³ há¹ ngí¹³ tsá² quia³lín³ jmí¹ tsí³, jì³ tsá² ñí² tsá² lieih²¹ ní² siáh³; tí³la³ ñí¹con² tsá² tsí¹ tsá² juí³ bíh¹ ca³niah²¹ hnú² jú¹ tson² jáun². Ján³, quí¹ la³ jáun² jlánh¹ re² tí³ honh² hnú² Tia²¹.

22 "Sá¹ní² jie³ náh², jo³uón³² jná¹³ má²ca³chá³ Ñuh³² jná¹³ ca³la³ jĩ³li³². Hnga² bíh¹ Dió³² cuóun³² hin² tsánh² Jon², hi³ hnga² bíh¹ Jon² tsú² ñi³² hi³ hin² tsánh² Jméi², hi³ li³ua³ jan² tsá² hnió³ dí² ma³jnia² Jméi² ñi¹con² siáh³, li³ cuóun³² bíh¹ tsú² Jméi² dí².

23 Jáun² ñi¹ ti³ có³² ca³liéinh³² Jesús tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ ca³juáh³:

—Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² jie²³ la³ cun³ hi³ má²ná¹jieh³² hnóh². **24** Quí¹ juo³ jná¹³ hnóh² la³ lá²: hi³ juóun³² tsá² ca³lin³ ti³² jě¹ Dió³², jĩ³ tsá² ca³lin³ re²¹ hué³² lá² ní², jmí¹ hniá¹ jie³ la³ cun³ hi³ jieh³² hnóh² lá², ti³la³ tiá² ca³li³ yáh³ jie³ tsú²; hi³ jmí¹ hniá¹ siáh³ ne³ la³ cun³ hi³ naih³² hnóh² lá², ti³la³ tiá² ca³li³ yáh³ ne³ tsú².

Héih³² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 22:34-40; Marcos 12:28-34)

25 Jmí¹ li²¹ jáun² né³, jan² ti³² liei²¹ ca³ñi¹ca² ñi¹lian² Jesús, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hnú² Ti³², ¿he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³, hi³ jáun² lí¹³ li³ zian² jná¹³ la³ cun³ jmí¹hi³nio²?

26 Jáun² Jesús ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Ha³ lánh³ rón³² rá¹juáh³ ñi¹ liei²¹ dúh¹? ¿He³ bíh¹ hi³ má²ca³híh³ nú² ñi¹ Sí² dúh¹?

27 Jáun² ti³² liei²¹ hí³ né³ ca³ngái³, hi³ ca³juáh³:

—La³ lá² rá¹juáh³: “Ma³hno¹ Dió³² Juóuh³² ca³la³ jonh³ jmí¹ honh², cun³quionh³ jmí²chí³ quián¹³, jĩ³ la³jĩ³² pí³ quián¹³ nú² ní², jĩ³ la³jĩ³² hi³ lín²³ hnú² ní² siáh³; hi³ ma³hno¹ siáh³ tsá²mi³cuóun² renh² ca³la³ jmí¹ hno³ nú² huen²”.

28 Jáun² Jesús ca³ngái³ siáh³:

—Jú¹ tson² bíh¹ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní². Jmu³ hnú² la³ ní², hi³ jáun² lí¹³ zian² nú² cun³ jmí¹hi³nio².

Jesús cha³² jái¹³ ca³tin¹ jan² tsá² chun¹ hín¹³ ti³ hué³² Samaria

29 Ti³la³ ti³² liei²¹ hí³ jmí¹ hnió³ ren³ ñi¹, hi³ jáun² ca³záih³ Jesús la³ lá²:

—¿Hin² dá² tsá² hí³, tsá²mi³cuóun² renh² jná¹³?

30 Jmí¹jáun² ca³ngái³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² cuá²han³ já¹ juú² Jerusalén hi³ ngau³ ti³ juú² Jericó. Hú¹ jui³² jáun² né³ ca³quieh³ tsá² háin², hi³ ca³háin³ tsú² la³jĩ³² hi³ quioh²¹ tsú², la³ má²quionh³ ha¹ tsú² ní² siáh³. Ca³qui³ ca³pan³ tsú² tsá² hí³ ca³la³ ja³háin³ cun³ jún¹. **31** Jmí¹jáun² ca³nga² jan² mí²tsáu² có³² ñi¹ jáun²; ti³la³ jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun² tsá² rón³² hí³ hué³², jáun² cáun² ca³nga³ cú²tso² he² ñi¹ bíh¹ mí²tsáu² hí³. **32** Jmí¹ li²¹ jáun², ca³nga² siáh³ jan² tsá² levita. Jmí¹ ca³jien³² tsú² jáun² tsá² rón³² hí³, siáh³ bíh¹ siáh³ cáun² he² ñi¹ tsá² hí³ ca³nga³. **33** Ti³la³ jmí¹ cá¹chó²¹ jan² tsá² hín¹³ ti³

Samaria ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³ né³, tsá² hí³ bíh¹ jlánh¹ ca³ja³ mií³ tsí³.
34 Jáun² ñéi¹ tsú² tí³ ñí¹ rón²¹ jáun² tsá² hí³, jáun² ca³jñéi³ tsú² ca³lá²
no¹ quionh³ mu² ráu³ mi³ uóun²jieh¹³ ñí¹ ca³cuíh³ quioh²¹ tsú², hí³ jáun²
ca³hñéi³² tsú² siáh³ quionh³ hná¹ hmih³². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³zion³
tsú² tsá² hí³ cu³hna²¹ jáh³ joh¹, jáun² ca³jón³² dí² tí³ ñí¹ zeh² cáun² hñú³
ñí¹ jnioh² tsáu²; hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jmú³ tsú² hua³hí¹³. **35** Jmí¹
cá¹jniá²¹ jáun² né³, tsá² hín¹³ hí³ tí³ Samaria ca³cué³ tun³ cú¹tiáu²
ñí¹con² tsá² hñú¹³ ñí¹ jáun², hí³ ca³záih³ dí² tsú² la³ lá²: “Jmu³ hnú² tiá³
hua³hí¹³ tsá²ñuh² lá², hí³ ní¹juáh³ ca³cáin³ hliáun³ quie³ la³ cónh³ bíh¹
hí³ lí²cué³ jná¹³ ní², má¹hmah²¹ bíh¹ jná¹³ má¹cá²jính³² jná¹³ lá²”.

36 Hí³ jáun² Jesús ca³ngái³ ñí¹con² tí³² liei²¹ hí³ la³ lá²:

—Cuí¹ neh²¹, ÷hin² bíh¹ tsánh² tsá² gáun³ hí³ lín²³ hnú² hí³ lín³
tsá²mi³cuóun² rainh²¹ tsá² ca³cuính³ hí³ hí³ ca³jmú³ jáun² tsá² háin²?

37 Jáun² tí³² liei²¹ hí³ ca³juáh³:

—Tsá² ca³ja³ hí³ mií³ tsí³ ñí¹con² tsá² hí³ bíh¹.

Jáun² Jesús ca³záih³ tsú²:

—Cuánh² hnú², cuá²jmu³ la³ jáun².

Jesús tsó³² hñú¹³ mí¹ Marta jì³ Má²réi³

38 Jáun² Jesús ngau³ jui³² má²hún¹, hí³ ca³chó³² cáun² juú² míh¹.
Jmí¹ cá¹chó²¹ Jesús ñí¹ jáun², ca³he³ jan² tsá²mi³ jmái² Marta. **39** Jmí¹
zian² jan² tsá²mi³ rainh²¹ Marta hí³ hí³ jmái² Má²réi³. Jáun² Má²réi³ hí³
ca³cuá³ hué³² ta³ ñí¹ Jesús, hí³ ca³nái³² dí² jē¹ tsú². **40** Tí³la³ Marta hí³
jlánh¹ tiá³ siaun³² ca³jmú³ hua³jan²¹ má³², jáun² ca³ñí¹lien¹³ Jesús, hí³
ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ÷tiá¹ lín²³ hnú² hí³ renh² jná¹³ ní² zeh² jná¹³ huen² tán¹,
hí³ jáun² jo³uón³² huen² bíh¹ jná¹³ má²ta³no¹ ca³la³ jí³² ta²¹? Zéih³ hnú²
tiá³ hí³ cuí¹ ja³ma³hau³ jná¹³.

41 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Hnú² Marta, jlánh¹ hliáun³ hí³ dí¹cháunh²³ chín³² hnú², hí³ jlánh¹
hí³² honh² hnú² ta²¹ hí³ ñí³jmu³². **42** Tí³la³ cáun² tán¹ bíh¹ hí³ jlánh¹
quien² zia³². Má²réi³ lá² má²lí²quiáh³² hí³ jlánh¹ bí¹ quien², hí³ jáun² hí¹
jan² yáh³ tiá² hin² lí¹³ quin³.

Jesús má²ta² ha³ lánh³ liéinh³² tsú² Dió³²

(Mateo 6:5-15; 7:7-11)

11 1 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hí³ zia³² cáun² ñí¹
jmí¹ cuá¹liéinh³² Jesús Dió³². Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³juáh³
jan² tsá² hain²¹ hí³ tí³ con² tsú² la³ lá²:

—Hnú² Tí³², ÷tiá¹ híeh¹³ hnú² jnoh¹ ha³ lánh³ rón³² hniáuh³² lien¹
jnoh¹ Dió³², la³jmí¹ ca³ma³tín² jáun² hla¹ Juan² tsá² jmí¹ hain²¹ hí³ tí³
con²?

2 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Ní¹ má¹ca³lien¹ hnoh² Dió³², juáh¹³ hnoh² la³ lá²:

Hnú² Tia²¹, [Tsá² ñí³ hnú² hñu³mi³cuú²,]

cá² ñí¹ hi³ chu²¹ cuí¹ ná¹chan¹ hi³ jmái² hnú².

Cuí¹ chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ la³jín³² tsáu² tónh³² jo³cuonh² hnú².

[Cuí¹ lí¹³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú² jmúh¹³, la³jmí¹ lí³ hñu³mi³cuú².]

3 Cué¹ tiá³ má³² hi³ hniáuh³² quiú¹³ jnoh¹ cun³ jmá² cun³ jnia³².

4 Chin³² tiá³ honh² ca³ti²¹ tso³ hi³ má²lí²jmú¹³ jnoh¹,

la³jmí¹ chin²³ jnoh¹ tsí³ la³ cun³ hi³ má²ca³hliánh² tsáu² ñí¹con² jnoh¹.

Ma³hau¹ tiá³ jnoh¹ hi³ tiá² ca³ tiá² lau³ jnoh¹ tsá² hláinh¹,

[liau¹ tiá³ jnoh¹ ñí¹con² pí³ quioh²¹ tsú²].

5 Jmí¹jaun² ca³juáh³ siáh³ Jesús la³ lá²:

—Jmú¹³ jái¹³, hi³ hnú² zian² jan² há²mei²¹ joh², hi³ ta³ hua² né³ cuóh¹³ nú² hñu¹³ tsú² hi³ cuá¹zéih³ nú² la³ lá²: “Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, jmu³ tiá³ hi³ chú³², cué¹ tiá³ hñi³² hi³ quiú¹³, 6 qui¹ jan² há²mei²¹ joh² jná¹³ hún¹ jui³² hi³ cun³ cuan³ hñu³² jná¹³, hi³ hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² hi³ zia³² hi³ jmí¹ lí¹³ jein²¹ jná¹³ ñí¹con² tsú²”. 7 Hi³ jaun² tsá² hí³ né³ nga³ la³ tí³ ñéih³, hi³ juáh³ la³ lá²: “Lí²uú² ma³tsán¹³ tsin³² jná¹³, qui¹ má²chí¹jnaí³² bíh¹ ho³hñu¹³, má²rá²cuóun¹ bíh¹ jná¹³ quiúnh¹ tsá¹míh¹ jón²¹; ha³ tiú²uú² lí¹³ yáh³ no¹ jná¹³ hi³ zia³² hi³ cué¹³”. 8 Hi³ jaun² juanh³² jná¹³, uá¹ jaun² la³ jaun² tiá² jmí¹ ñí¹cué²¹ hnú² tsá² hí³ hi³ mih³², uá¹jinh¹ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, tí³la³ cun³ñí¹ hi³ hnú² jlánh¹ hiú² mih³², hi³ jaun² nó³² bíh¹ tsú² hi³ cué³² la³jí³² hi³ hnáuh² hnú². 9 Hi³ jaun² la³ lá² juanh³² jná¹³: Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jaun² hian³ náh². Hniauh² náh², hi³ jaun² chanh¹ náh². Hléh¹ náh² ho³hñu¹³, hi³ jaun² niá³² tsú². 10 Qui¹ ní¹juáh³ tsá² mi³² ñí¹con² tsú², hiáuh²³ bíh¹ tsú²; ní¹juáh³ tsá² hnauh² choh²³ bíh¹; hi³ ní¹juáh³ tsá² hleh³² ho³hñu¹³ né³, niá²³ bíh¹.

11 “Hnoh², tsá² zian² jónh³², ÷hin² dá² tsánh² hnoh² tiá³ honh² náh² hi³ cueh¹ cá² mái³ quín¹ jónh³² ní¹juáh³ hí¹miih²¹ bíh¹ la³ cuá¹mi³²? Ho³ ní¹juáh³ cuá¹mi² jan² juo¹³, ÷hí¹ tiá³ honh² náh² hi³ cuen¹³ jan² jáh³hláinh¹? 12 Ho³ ní¹juáh³ jónh³² náh² mi³² cá² mái³ mi³ jlái², ÷hí¹ lí¹³ cuen¹³ náh² jan² hñu³? 13 Hi³ jaun² né³, ní¹juáh³ tu³bí¹ hnoh² yáh³ tsá² tiá² chun¹ náh², tín² bí¹ náh² cuéh¹ hi³ chu²¹ ñí¹con² jónh³², hi³ jaun² tiá¹³ bíh¹ tiá³ tiá² cuen³ Jméi² dí² Tsá² cuá³ hñu³mi³cuú² Jmí²chí³ Chun¹ ñí¹con² tsá² mi².

Juáh³ tsáu² hi³ Jesús quian³² pí³ quioh²¹ tsá² hláinh¹

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-30)

14 Ca³chó³² jmái¹ hi³ ca³chin² Jesús jmí²chí³ hláinh¹ jmí¹ hún¹ hñu³ tsí³ jan² tsá² tiá² jmí¹ tín² hléh³². Jmí¹ cuá¹han³ jaun² jmí²chí³ hláinh¹ hí³ hñu³ tsí³ tsú² né³, ca³lí³ hléh³². La³jín³² tsá² ca³jíe³ hi³ jaun² ca³ja³cáun² lín³² tsí³. 15 Tí³la³ ma³ jan² tsáu² né³ ca³juáh³:

—Tsá² ní² dá² huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú, tsá² chín¹ juo¹³ jmí²chí³ hláinh¹ bíh¹.

16 Hi³ ma³ jan² siáh³ tsá² hí³ jmí¹ hnió³ ca³ lan³ Jesús, jáun² ca³mí³ tsú² cáun² lí²¹ hí³ lí³ hua³jueh³² hí³ já³² tí³ hñu³mi³cuú². **17** Tí³la³ Jesús jmí¹ dí¹ñi³² bíh¹ ha³ lánh³ jmí¹ ná¹lín²³ tsá² hí³, hí³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Ní¹juáh³ zia³² hniéi² ja¹ cu³ nió³ má²tún² hmóu³² tsá² ná¹lín³ ta²¹, jáun² la³jín³² bíh¹ tsú² tsá²hín³. Ja³bí¹ la³ jáun² ní¹juáh³ tsá² zia³² hniéi² hñú¹³, la³jín³² bíh¹ tsú² tsá²hín³. **18** Hi³ jáun² né³, sá¹jmí¹ hí³ hnga² Satanás jmu² hniéi² ñí¹con² tsá² hain²¹ tí³ con², jáun² né³, ha³ ya³ lánh³ rón³² lí¹³ ma³híe² pí³ quioh²¹ tsú². Hnoh² juánh³ hí³ jná¹³ huen² jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Beelzebú; **19** tí³la³ sá¹ hí³ tson² la³ cun³ hí³ juáh³ hnoh² ní² dúh¹, ÷hin² cun³quionh³ pí³ quioh²¹ huen³ tsá² hain²¹ tí³ con² hnoh² jmí²chí³ hláinh¹ tiáunh¹ hñu³ tsí³ tsáu²? Hi³ jáun² né³, cun³quionh³ ta²¹ hí³ jmu² tsá² hain²¹ tí³ con² bí¹ náh², má²lí²lin¹ hí³ lí¹ ná¹tsá²con² bí¹ náh². **20** Tí³la³ jná¹³ má¹ná¹, huen² ná¹ jmí²chí³ hláinh¹ cun³quionh³ pí³ quioh²¹ Dió³² bíh¹; hí³ jáun² la³ ní² né³, má²lí²lin¹ hí³ jná¹³ bíh¹ Tsá² ca³hiáu³² Dió³² hí³ lín¹³ ná¹ Re²¹, Tsá² qui³ ná¹jan²³ náh² hí³.

21 "Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² pin³ lín³², tsá² zia³² hliáun³ he³ cun³quionh³ jmu³ hniéi², tiá² zia³² yáh³ hí³ háinh¹³ ca³tí²¹ hí³ zia³² quioh²¹ tsú², ní¹juáh³ hí³ hún¹ tsú² hua³jan²¹ hí³ jmu³ hniéi². **22** Tí³la³ ní¹juáh³ ja³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ pin³ la³ cónh³ bíh¹ tsá² hí³, jáun² tsá² já³² hí³ bíh¹ má²láih¹³ hniéi², hí³ quin³ tsú² la³jí³² hí³ jmí¹ nióh²¹ tsá² hí³ hí³ jmu³ hniéi², má¹lí³² jáun² né³ má²tsóh³ tsú² ñí¹con² tsá² quionh³ la³ cun³ hí³ má²ca³joh¹³ jáun².

23 "Hi³ jáun² né³, lí³ua³ jan² tsá² tiá² hen² tí³ con² jná¹³, tsá² la³ hí³ tí³ hau² bíh¹ jná¹³. Hi³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² cha³² cu³lí²¹ quiúnh¹ jná¹³, tsá² la³ hí³ tí³ toh² tiú² jóh³² bíh¹.

Jmí²chí³ hláinh¹ jáunh²³ siáh³ hñu³ tsí³ tsáu²

(Mateo 12:43-45)

24 "Ní¹juáh³ má¹cuá²han³ jmí²chí³ hláinh¹ hñu³ tsí³ tsáu², jáun² tsá²ngí² ñí¹ quiéin², hí³ tsá²hniauh² ñí¹ lí¹³ cuá³² tie³. Hi³ jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³choh¹³ né³, jáun² lín²³ la³ lá²: "Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³² ñí¹ cuá¹han³ ná¹". **25** Jáun² ní¹ má¹ca²chánh³² tsú² jáun² né³, chanh²¹ tsú² tsá² hí³ hí³ má²lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hñú³ hí³ má²rá²hiah¹³, jí³ hí³ má²dí¹lí³ re² tin² lín³² ñéih³. **26** Má¹jáun² tsau³² hí³ tsá²quian³ cónh³ quiaun³ jmí²chí³ hí³ tí³ jlánh¹ bíh¹ hláinh¹ la³ cónh³ bíh¹ hnga². Hi³ jáun² la³jín³² jáun² bíh¹ taunh³² hñu³ tsí³ tsá² hí³, hí³ jáun² tí³ jlánh¹ bíh¹ hlah³ má²lí²³ quioh²¹ tsá² hí³ ní¹ má¹lí³² jáun², la³ cónh³ bíh¹ jmí¹tin².

He³ bíh¹ cu³tí³ jmu² hi³ lí²³ hiún² tsí³ tsú²

27 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hle³² jáun² Jesús jái¹³ ní², jáun² jan² tsá²mi³ jmí¹ zenh² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³hléh³ tiá³ hi³ ca³juáh³:

—Hénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá²mi³ tsá² ca³taunh² hnú² hñu³ héin¹ hñu³ tsí³, tsá² ca³cué³ hnú² tiuh²¹.

28 Ti³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Ti³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ren² tsá² náí³² jái¹³ quioh²¹ Dió³², hi³ ní¹juáh³ má²tí³² tsú² siáh³.

Jesús hleh³² ca³tin¹ tsá² lí¹ mi³² cáun² li²¹

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

29 Tá¹la³ ná¹juóun²³ jáun² tsá² tionh² hí³ né³, ca³juáh³ Jesús la³ lá²:

—Tsá² zian² jmái¹ hi³ tiauh² dí² lá² jlánh¹ hláih¹, hi³ cáun² lí¹ hiú² lí¹ mi³² hi³ jnia³ li²¹; ti³la³ hí¹ cáun² yáh³ li²¹ tiá² lí¹³ hiáuh³ tsú², jí³²la³ li²¹ hi³ ca³jíe³ jáun² tsáun² hi³ ca³tin¹ hla¹ Jonás bíh¹, tsá² jmí¹ lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³². **30** Quí¹ hla¹ Jonás bíh¹ jmí¹ lín³ cáun² li²¹ ní¹con² tsá² jmí¹ zian² juú² Nínive jmí¹tin², ja³bí¹ la³ jáun² jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mi³cuóun² lín³ ná¹ cáun² li²¹ ní¹con² tsá² zian² né³². **31** Ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ cán³ Dió³² jú¹ tson² ní¹con² la³jín³² tsáun², jáun² hla¹ tsá²mi³ tsá² jmí¹ chín¹ hué³² tí³ la³ quián³ nó³², hi³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³²; quí¹ hla¹ tsá²mi³ hí³ ja³ cáun² hué³² ní¹ jlánh¹ bíh¹ uóunh³, hi³ cua³niéi³ jái¹³ quioh²¹ hla¹ re²¹ Salomón, tsá² jlánh¹ jmí¹ quia³lín³ hí³ jmí¹ tsí³. Ján³, tsá²mi³ hí³ chá³² tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹hliá² ní¹ lá² zenh² jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ re²¹ Salomón hí³. **32** Ja³bí¹ la³ jáun² nu³ tiánh³ siáh³ tsá² jmí¹ zian² juú² Nínive ní¹ má¹ca³can³ Dió³² jú¹ tson², hi³ ja³bí¹ tsá² Nínive hí³ chá³² siáh³ tso³ hi³ ca³tin¹ tsá² zian² né³², quí¹ hí³ dí² ca³ja³conh² bíh¹ tsí³ tso³ quioh²¹ jmí¹ ca³nái³² jái¹³ quioh²¹ hla¹ Jonás. Ján³, chá³² tsá² hí³ tsáu¹³ tsá² zian² né³², quí¹ ní¹ lá² zenh² jan² Tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hla¹ Jonás hí³.

Mí¹ ní¹ tsú² cue³² joh¹ quioh²¹ tá¹ jan²

(Mateo 5:14-16; 6:22-23; Marcos 4:21-22; Lucas 8:16)

33 "Ní¹juáh³ tsá² héinh²³ sí² hñú¹³, hí¹ jan² yáh³ tsá² hí³ tiá² zih³² sí² jáun² ní¹ ná¹conh¹, sa³jun³ taunh³² tsú² siáh³ hñu³ tsí¹ cuo²; ti³la³ dí²chí³ tsú² ní¹ lí¹³ tai²¹ joh¹ tá¹ cáun² něih³ bíh¹, hi³ jáun² jniá³ jeinh²¹ lí³ua³ jan² tsá² hí³ něih³. **34** Mí¹máh¹ hnú² lí³ la³jmí¹ lí³ cáun² sí² quioh²¹ tá¹ jan² nú². Jáun² né³, ní¹juáh³ chu²¹ mí¹máh¹ hnú², jáun² zia³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú². Ti³la³ ní¹juáh³ jlánh¹ la³ hláih¹ mí¹máh¹ hnú² né³, jáun² tá¹ jan² bíh¹ hnú² zenh² já¹niéi². **35** Jáun² jmu³ hnú² re² hua³hí¹³, hi³ jáun² tiá² lí¹³ joh¹ quián¹³ nú² la³jmí¹ lí³ já¹niéi². **36** Quí¹ ní¹juáh³ tai³² joh¹ quián¹³ hnú² tá¹ jan² nú², hi³ hí¹ cú¹pih²¹ já¹niéi² tiá²

zia³², hi³ jáun² re² bíh¹ jniá³ jen¹³ hnú² la³jí³², la³jmí¹ lí³ hi³ zia³² cáun² sí² hi³ cue³² joh¹ ñí¹con² nú².

Jesús jin²³ tsá² fariseos jí³ tí³² liei²¹

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

37 Jmí¹ cá¹táuh³ jáun² hi³ hleh³² Jesús, jáun² jan² tsá² fariseo ca³te³ hi³ tsa³jmú³ dí² má³² hñú¹³ tsú². Jáun² Jesús ngau³ hi³ ca³hi³ ñéih³, hi³ ca³cuá³ ñí¹ mesa. **38** Jmí¹jáun² ca³ja³cáun² tsí³ tsá² fariseo hí³ jmí¹ ca³jíe³ hi³ tiá² ca³liah³ Jesús cuo² la³ cun³ hi³ ná¹ngi²³ tsú² jmu² ñeh² bíh¹ hi³ jmu³ má³². **39** Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² fariseos, jmáh³la³ tí³ coh³ bíh¹ cuá¹uon² jlánh¹ sí² rainh³² hnoh², tí³la³ hñu³ honh² náh² né³, tiu³ canh² jmáh³la³ hi³ hlaih³ hi³ hó³², jí³ hi³ jlánh¹ tsính² náh² hi³ quioh²¹ tsáu² ní² siáh³. **40** Hnoh² tsá² tiá² jái¹³ ngi²³, íhá¹ tiá² ñíh¹ hnoh² hi³ Tsá² ca³jmú³ tí³ coh³, ca³jmú³ siáh³ tí³ ñeh²? **41** Tí³la³ ní¹juáh³ hi³ ja³² la³ tí³ hñu³ honh² náh² hi³ lí¹ cueh³² ñí¹con² tsá² tiá² zia³² quioh²¹, hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ má²lí³ cáun² hi³ jí².

42 "iJlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² fariseos! Quí¹ uá¹jinh¹ má²ná¹cueh³² hnoh² ñí¹con² Dió³² cáun² la³ cun³ quia³ hi³ zia³² quián¹³, hí¹ la³ tí³ zie² yáh³ quionh³ háu² ruda, jí³ ca³la³ jí³² ñí¹ jonh² ní² siáh³, tí³la³ má¹lí³² jáun² né³, tiá² ra³tsih³² yáh³ náh² héih³² cú²tso², hi³ sa³jun³ hno³ bíh¹ náh² Dió³². Tí³la³ jun³juáh¹³ hi³ cháh¹³ tí³ có³² la³ cun³ hi³ má²ná¹jmu³² jáun² yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ náh² hi³ ní².

43 "iJlánh¹ juon²³ hnoh² tsá² fariseos! Jlánh¹ hniá¹ náh² tianh¹³ ñí¹ jlánh¹ quien² hñu³ cuáh³², hi³ jlánh¹ hniá¹ náh² siáh³ hi³ tsáu² cuen³ Dió³² ní¹ má¹ca³jenh² náh² tsáu² já¹ hmah²¹.

44 "iJlánh¹ juon²³ hnoh²!, quí¹hliá² lín³ hnoh² la³jmí¹ lí³ jéin³lo¹ ñí¹ rá²hún¹ hla¹, ñí¹ tiú²uú² lín¹ jniá³, ñí¹ cáun² lí¹ má²há² má²ngai³² tsáu² ñí¹ quioh²¹ ta³ tiá² ñí³².

45 Jáun² né³, jan² tí³² liei²¹ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², jí³ jnoh¹ bíh¹ má²je²³ nú² siáh³ cun³quionh³ jái¹³ hi³ má²lí²juah²¹ nú² ní².

46 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Ja³bí¹ hnoh² siáh³ tí³² liei²¹, ijlánh¹ juon²³ náh²! Quí¹ hnoh² jlánh¹ jmu³² héih³² huáh² tsí³ ñí¹con² tsáu², ca³la³ hí¹ jan² tsáu² tiá² tióh³² ma³tí³², hi³ má¹lí³² jáun² né³, hí¹juáh³ hmóu³² náh² tiá² ma³tih²¹.

47 "iJuon²³ hnoh²!, quí¹hliá² jmóuh¹ náh² re² jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² ca³jngih³ hí³ dí²hioh³ nú²deh³ hmóu³² náh² jmí¹tin². **48** Hi³ jáun² má²lín¹ hi³ la³ ná¹tiáunh¹ náh² cá²honh¹ quiúnh¹ náh² dí²hioh³ nú²deh³, quí¹ tsá² hí³ bíh¹ ca³jngih³ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin², hi³ hnoh² né³ lí¹ ná¹jmóuh¹ náh² jéin³lo¹ ñí¹ ná¹hón²¹ hla¹ hí³.

49 "Hi³ jáun² Dió³², Tsá² jlánh¹ re² cuá¹ñi³², ca³juáh³: "Zein²¹ jná¹³ ti³² jě² ná¹, ji³ ti³² tsá² quian³² jě² ná¹ ní² siáh³ ñi¹con² tsá² hí³, jáun² ma³ jan² tsá² zein²¹ jná¹³ hí³ hi³ tsa¹ tsáu², hí¹ la³ ti³ jngih³ tsú² siáh³ ma³ jan² tsá² hí³". **50** Jáun² né³, tsá² zian² né³² bíh¹ tá¹can¹ jmí²hán¹ ca³la³ ji³lin² ti³² jě¹ Dió³², tsá² ca³ma³tsan² tsú² hí³ jmí¹tin² la³ cun³ jmí¹ li²¹ hngá¹máh³ lá². **51** Ján³, tsá² zian² né³² tá¹can¹ jmí²hán¹ tsá² hí³, hla¹ Abel tín² la³ñi¹, ca³la³ ñi¹ ca³jngih³ tsú² siáh³ hla¹ Zacarías ja¹ quioh²¹ ñi¹hiú¹³ quionh³ ñi¹ jlánh¹ bíh¹ hien¹ quioh²¹ cuáh³² chín¹.

52 "iJlánh¹ juon²³ hnoh² ti³² liei²¹!, quí¹hliá² ca³hmáh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ jmí¹ lí³ liáun³ tsáu². Hí¹ hmóu³² yáh³ hnoh² tiá² hnáuh² táunh¹³ ta²¹ jú¹ tson² jáun², sa³jun³ cueh³² bíh¹ náh² siáh³ tsá² siánh³ jái¹³ hi³ lí¹³ tónh³² ta²¹, uá¹jinh¹ zian² tsá² jmí¹ hnió³ ne³.

53 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ ní² né³, cua³han³ ñi¹ jáun². Jáun² la³jín³² ti³² liei²¹ hí³ né³, quionh³ tsá² fariseos ca³míh³ lín³² tsí³. Jáun² hliáun³ lín³² jái¹³ ca³ca³ ca³lan³ dí² Jesús, **54** hi³ ca³can³ tsú² re² lín³² hua³hí¹³ jái¹³ hi³ hleh³² Jesús, ní¹juáh³ ca³nái³² tsú² cáun² jái¹³ hi³ lí³ lí¹³ chá³² tsú² tso³.

Jesús hie³² jái¹³ ca³tín¹ tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹

(Mateo 16:6-12; Marcos 8:14-21)

12 1 Tá¹la³ jáun² né³, ca³la³ juóun³² mei²¹ cu³tí³ tsáu² ca³ngih³² ñi¹ jáun², ca³la³ ná¹cuú² ná¹jain³² tiá³ bíh¹ tsú² lí³. Jáun² Jesús ca³hléh³ tín² ñi¹con² tsá² hain²¹ hí³ ti³ con², hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ náh² jmu³ ca³ti²¹ tie³ quioh²¹ tsá² fariseos. Jái¹³ "tie³" ní² hnió³ juáh³: tsá² lín³ la³ cá¹ la³ jéinh¹. **2** Quí¹ lí³ua³ cáun² hi³ jlí²³ tsú², chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ jñéih²³; hi³ lí³ua³ cáun² hi³ ná¹hmá¹ né³, chau³² bíh¹ jmái¹ hi³ lí²jnia² siáh³. **3** Jáun² la³jí³² hi³ má²ca³juah²¹ hnoh² hñu³niéi², chau²¹ jmái¹ lí³jnia² bíh¹ jái¹³ jáun². Ja³bí¹ la³ jáun², lí³ua³ cáun² hi³ má²ca³juah²¹ náh² ñi¹ ná¹conh¹, chau²¹ bíh¹ jmái¹ hi³ chá³² tsú² jái¹³ jáun² ca³la³ hi³ tsa³dí³chín³² tsú² tsáih³ hñú³ hi³ chá³² ca³la³ hi³ chí²¹ tiú² mah¹ tiú² jan³².

Hin² ñi¹con² hniáuh³² jmú¹³ dí² juénh²

(Mateo 10:26-31)

4 "Hnoh², tsá² re² juóh³² dí² quiúnh¹, juanh²¹ jná¹³ ñi¹con² hnoh² jái¹³ lá²: Ha³ lí² juénh³ náh² tsá² jngih² jmáh³la³ ngú³, hi³ ní¹ má¹lí³² jáun², tiú²uú² zia³² hí¹ cáun² yáh³ hi³ siáh³ hi³ lí¹³ jmu³ tsú². **5** Ti³la³ jná¹³ juanh²¹ hi³ hin² ñi¹con² hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh²: juénh³ náh² ñi¹con² Tsá² zia³² pí³ quioh²¹ hi³ lí¹³ jngah³, hi³ má¹lí³² jáun² né³ lí¹³ ze³ siáh³ quíu³juóu³². Ñi¹con² Tsá² hí³ bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnoh² juénh².

6 "¿Há¹ tiá² cuen² tsú² hñá³ tan³² pih²¹ la³ cun³ tun³ héih³² quie³ dúh¹? Ti³la³ cu³ jáun² tiá² tsá²có³ yáh³ tsí³ Dió³² hi³ ca³tín¹ jáh³ pih²¹ hí³. **7** Jáun² hnoh² né³, hí¹ ca³la³ ti³ jñú² chnh³² yáh³ hnoh² ná¹hi¹³

siáh³ ma³ quin³² ma³ cá² máih³². Ha³ lí² juenh³ náh², qui¹ tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² hnoh² la³ cónh³ bíh¹ tan³² ná¹juón²¹.

Tsá² ton² hi³ hain²¹ tí³ con² Jesús

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Juanh³² jná¹³ siáh³ jái¹³ lá²: Ní¹juáh³ zian² tsá² ma³ quien² jná¹³ ní¹con² tsáu², ja³bí¹ jná¹³ siáh³ Jon² tsá²mi³cuón², má¹ quien¹³ ná¹ tsú² ní¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³²; **9** tí³la³ lí³ua³ jan² tsá² tiá² hnió³ ma³ quien² jná¹³ ní¹con² tsáu² né³, ja³bí¹ jná¹³ siáh³ tiá² má¹ quien¹³ tsá² la³ hí³ ní¹con² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³².

10 "Lí³ua³ jan² tsá² hleh³² jú¹ hlah³ hi³ ca³tin¹ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuón², zia³² bíh¹ uu³i³tso³; tí³la³ ní¹juáh³ tsá² tú² hión³² Jmí²chí³ Chun¹ má¹ ná¹, cu³tí³ tiá² zia³² bíh¹ uu³i³tso³ quióh²¹ tsá² la³ hí³.

11 "Ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ jau³ tsú² hnoh² hi³ nga³ tsú² jái¹³ ní¹con² hnoh² hñu³ cuáh³², ho³lá²dá² ní¹ta²¹, ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² hi³ hín² jái¹³ ngáih¹ náh², ho³ he³ lánh³ juáh¹³ náh²; **12** qui¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hi³ hniáuh³² hléh¹³ hnoh², má¹jaun² bíh¹ má²híe³² Jmí²chí³ Chun¹ ha³ lánh³ hniáuh³² hléh¹³ náh².

Hi³ háinh¹³ bíh¹ hi³ hánh³ tsú²

13 Jáun² né³, jan² tsá² zenh² ja¹ tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², juoh¹ hnú² tiá³ renh² jná¹³ hi³ cué³² tsú² la³ cun³ hi³ ca³tin¹ jná¹³, hi³ jmí¹ quióh²¹ jméi² mí¹ziú¹³ jnoh¹.

14 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—¿Hin² tsánh² ca³hiáu³² jná¹³ hi³ lín¹³ ná¹ jue²¹, ho³ hi³ lín¹³ jná¹³ tsá² tsóh²³ hi³ jmí¹ quióh²¹ ñeh² mí²ziúh² hnoh²?

15 Jáun² jmí¹jaun² ca³záih³ dí² siáh³ la³jín³² tsá² hí³ la³ lá²:

—Hniáuh³² jmúh¹³ náh² re² lín³² hua³hí¹³ hi³ tiá² lí¹ jmúh¹³ náh² hniá¹ hi³ zia³² ní¹ hué²¹ lá², qui¹ jun³juáh¹³ cun³quionh³ hi³hliá² hliáun³ hi³ zioh² jáun² yáh³ tsú² lí¹³ zian² re² tin².

16 Jáun² ca³jmú³ tsú² siáh³ cáun² jái¹³ hi³ juáh³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³. Tsá² hí³ ca³loh² hliáun³ lín³² ní¹nái² quióh²¹. **17** Jáun² tsá² hí³ ca³lín¹³: "¿He³ bíh¹ jmu¹ jná¹³? Já² tiú²uú² zia³² yáh³ ní¹ lí¹³ hmá¹³ jná¹³ la³jí³² hi³ ca³láu² lá² quion²¹".

18 Jmí¹jaun² ca³liéinh³² tsú² jmí¹ tsí³ hnga²: "Né³² má²ca³cháunh¹³ tsín³² jná¹³ ha³ lánh³ rón³² jmu¹. Cu³tsa³² cuí¹ tsunh²¹ jná¹³ cú²jueh³² hñu³cuí³ míh¹ táun³ ní², hi³ jmu¹ jná¹³ hi³ jlánh¹ bíh¹ cáh¹; hi³ jáun² ní¹ jáun² hmá¹³ jná¹³ la³jí³² hi³ ca³lo², la³ má²quionh³ hi³ siáh³ siáh³. **19** Ní¹ má¹lí³² jáun² né³, hlí¹ lienh¹ jná¹³ jmí¹ tsín³², hi³ juo¹³ jná¹³ la³ lá²: Hliáun³ lín³² bíh¹ má²zia³² hi³ lí¹³ ma³híe² hliáun³ mii² quiú¹³ dí². Jáun² né³² né³, cuí¹ zian² dí² tie³. Cuí¹ cú¹ cuí¹ hnáih¹³ dí² quiú¹³, hi³ cuí¹ zian² dí² cáun² hi³ re² hi³ tin²". **20** Tí³la³ Dió³² ca³zái³ tsá² hí³ la³ lá²: "Hnú², tsá² tiá² jái¹³ ngí²³, já¹niéi² lá² jienh¹ hnú² jmí²chí³ quián¹³ ní¹con² jná¹³.

Hi³ jáun² la³jí³² hi³ má²ná¹hmá¹ ní² quián¹³ hnú², ÷hin² dá² tsánh² lí³ quioh²¹?” **21** La³ jáun² bíh¹ quiunh³² tsá² hánh³, tsá² hma³² ñí¹con² hnga² hi³ quioh²¹. Tsá² tia³mii² bíh¹ tsá² la³ hí³ ñí¹con² Dió³².

Dió³² nióh³² hua³hí¹³ tsá² ná¹lín³ jon²

(Mateo 6:25-34)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³záih³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con²:

—Juo³ jná¹³ hnoh²: Ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² ha³ lánh³ rón³² lí¹³ zian² náh², ca³tí²¹ ha³ jinh¹ já³² má³² hi³ cúh¹³ náh², jì³ ha³ jinh¹ já³² hmih³² hi³ quíh¹³ náh². **23** Quí¹ jmí²chí³ quioh²¹ bíh¹ tsú² hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ má³²; hi³ ngú³ quioh²¹ tsú² ní² siáh³ tí³ jlánh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ ha¹ tsú². **24** Sá¹ní² jie³ ha³ lánh³ zian² quiú¹liáh². Jáh³ hí³ tiá² lín¹ hi³ jñi³² hí¹ cáun² yáh³, sa³jun³ zia³² bíh¹ hi³ loh², sa³jun³ zeh² hñu³cuí³ quioh²¹; tí³la³ cun³ jáun² zia³² bíh¹ má³² hi³ cue³² Dió³² cúh² jáh³. íTí³la³ hnoh² má¹ná¹, tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² náh² la³ cónh³ bíh¹ tan³²! **25** ÷Hin² yáh³ hnoh² tín² jmúh¹³ hi³ cuóun¹³ cónh³í¹ cá² lí², uá¹jinh¹ hen² lín³² honh² náh² hi³ cuóun¹³ náh²? **26** Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hi³ pih²¹ la³ ní² bíh¹ tiá² la³ tín² náh² jmúh¹³, hi³ jáun² ÷he³ láih³² sa³ hí³² lín³² honh² náh² ca³tí²¹ la³jí³² hi³ ñí¹ hná¹ ní²?

27 ”Sá¹ní² jie³ náh² ha³ lánh³ rón³² cuóun² lí¹³. Lí¹³ ní² tiá² lín¹ zeh³² yáh³ jáu², hi³ sa³jun³ ta³² siáh³ tá³, tí³la³ cun³ jáun² ta³bí¹ hla¹ re²¹ Salomón yáh³ tiá² chú³² jmí¹ jniá³ la³jmí¹ jniá³ lí¹³ ní², uá¹jinh¹ jmí¹ zioh² lín³² tsú². **28** Hi³ jáun² né³, ní¹juáh³ Dió³² jmu² hi³ ca³la³ chú³² lín³² jniá³ náí², cáun² hi³ tsi²¹ ní² ñí¹ náí² né³², hi³ jáun² tsa³háu² má²jín³² bíh¹ tsú² tí³ ñeh² cáun² pieh¹ ní¹ má¹ca³lí³ quiéin²; jáun² ní¹juáh³ ta³bí¹ náí² yáh³ jmu² Dió³² hi³ chú³² jniá³, ícónh³ bíh¹ tiá² jmu³ Dió³² hi³ zia³² hanh² hnoh², hnoh² tsá² cáun² lí¹ hi³² honh² náh²! **29** Hi³ jáun² ha³ lí² cuí¹ hi²¹ honh² náh² hi³ hnáuh¹³ náh² hi³ cúh¹³, sa³ jun³ hi³ húh¹³ náh². **30** Quí¹ la³jín³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹hi³² tsí³ ca³tí²¹ hi³ ní²; tí³la³ hnoh² má¹ná¹, zian² bíh¹ jan² Ñeh² náh², Tsá² cuá¹ñi³² la³jí³² hi³ lí³hniauh²³ quián¹³ náh². **31** Ñí¹ jí²¹la³ tí³ chan¹³ náh² hmóu³² jo³cuo² Dió³² bíh¹, hi³ má¹tih²¹ náh² re² ñí¹con² tsú², hi³ jáun² bíh¹ hián¹³ náh² ca³la³ jí³lí³² hi³ jáun².

Tsá² má²nióh³² hi³ quioh²¹ hñu³mí³cuú²

(Mateo 6:19-21)

32 ”Hnoh², tsá² lín³ náh² la³juah²¹ dúh¹ cu³ nió³ pih²¹ já¹ziáh², ha³ lí² juenh³ náh², quí¹ hiún² lín³² bíh¹ tsí³ Ñeh² náh² cué³² jái¹³ hi³ cuá¹tánh¹ náh² ñí¹ cuá¹quien² tsú². **33** Hnáí¹ náh² hi³ zia³² quián¹³, hi³ lí¹ cueh¹ náh² tsá² lí²hniáuh³² ñí¹con². Ní¹juáh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ jáun², hi³ jáun² la³ jáun² má²ná¹jmuh³² náh² cáun² tuh³² hi³ tiá² chau²¹ jmái¹ lí³yen³, hi³ jáun² lí³ zian² náh² hliáun³ hñu³mí³cuú², cáun² hi³ tiá² chau²¹ jmái¹ tsa³hín³. Ñí¹ jáun² tiá² lí¹³ hí³ háin², sa³jun³ mí¹cháu² lí¹³

ma³tsa² hi³ quioh²¹ tsú². **34** Qui¹ ní¹juáh³ ñí¹ nio¹ hi³ quián¹³ náh², ñí¹ jáun² bíh¹ uá²jai³² cuá³ jmí²chí³ quián¹³ náh².

Hniáuh³² tiáunh¹ tsú² hua³jan²¹

(Mateo 24:37-25:30)

35 "Hniáuh³² tiáunh¹ náh² hua³jan²¹, hi³ chí¹hún¹ sí² quián¹³ náh². **36** Tianh³ náh² hua³jan²¹ la³jmí¹ tionh¹ tsá² ná¹hé² ná¹jan² juo¹³. Hi³ jáun² ní¹ má¹ca²jính³² jáun² tsá² hí³ ñí¹ lí¹jmú³ tsáu² jmái¹ hi³ ca³jenh² cuo², la³jui³² niá³² bíh¹ tsú² ho³hñú¹³ ní¹ má¹ca³póh³ tsá² hí³ cuo². **37** Jlánh¹ chú³² quioh²¹ tsá² quian²¹ tsú² hí³, ní¹juáh³ hi³ tionh² tsú² ná¹ñí¹ ní¹ má¹cuanh³² jáun² juo¹³. Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsú² hí³ hah¹³ hmih³² ta³ ñí¹, hi³ cué³² jái¹³ hi³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ lí¹³ tiánh³² ñí¹ mesa. Hi³ jáun² ní¹ má¹ta³tonh¹ tsú² jáun² ñí¹ mesa né³, hnga² juo¹³ tsú² ma³tau³. **38** Hi³ jáun² ní¹juáh³ cuanh³ tsá² hí³ ta³ hua², ho³lá²dá² má²já²jnia², jáun² né³, jlánh¹ chú³² quioh²¹ tsá² quian²¹ hí³, ní¹juáh³ la³ ná¹ñí¹ bíh¹ ní¹ má¹cuanh³² tsú². **39** Hniáuh³² lí³ ñíh¹³ náh² re² jái¹³ lá² siáh³: Sá¹jmí¹ hi³ ñí³² tsá²hñú¹³ hín² la³nio¹ já³² tsá² hain², jáun² tiá² jmí¹ cué²¹ yáh³ tsú² jái¹³ hi³ hí³ hain² hñú¹³. **40** Jáun² hnoh² né³, hniáuh³² ná¹tiáunh¹ náh² hua³jan²¹, qui¹ ní¹juáh³ jmái¹ hi³ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tiá² má²jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², tí³la³ jmái¹ jáun² bíh¹ tí³tsóh³ cuánh³² jná¹³.

Tsá² quian²¹ chun¹ ji³ tsá² quian²¹ hláih¹

(Mateo 24:45-51)

41 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní² né³, ca³ngái³ Pé¹ ñí¹con² tsú²: —Hnú² Tí³², chí¹ ca³tín¹ jmáh³la³ jnoh¹ jái¹³ hi³ má²lí²jmuh³ hnú² ní², ho³ hi³ ca³tín¹ ca³la³ jín³² tsáu² uá¹?

42 Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ chun¹, tsá² jlánh¹ quia³lín³ jmí¹ tsí³, hi³ jáun² juo¹³ tsú² chan³ la³jín³² tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun² jo³cuo² hí³ dí² hi³ jmu³ dí² héih³² ñí¹con² tsá² hí³, ji³ hi³ jmu³ dí² siáh³ héih³² ha³ cónh³ má³² lí¹³ cuh³ tsú², ji³ hín² la³nió¹ lí¹³ jmu³ tsú² má³². **43** Jlánh¹ jmí¹ ren² tsá² quian²¹ la³ hí³ ní¹juáh³ hi³ cuá¹má²tí³² tsú² héih³² quioh²¹ juo¹³ ní¹ má¹cuanh³². **44** Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh², hi³ juo¹³ tsá² hí³ má²chá³² la³jí³² hi³ zioh² jo³cuo² tsú², hi³ jáun² tí³ má²zó³² bíh¹ tá¹³ tsú² lí¹³. **45** Tí³la³ ní¹juáh³ tsá² hí³ la³ ca³lín¹³ hi³ tiá² má²jáunh³ yáh³ tia³jui³² juo¹³, hi³ jáun² cuá¹quí² cuá¹quiunh² tsá²mi³ tsá²ñuh², tsá² quian²¹ ñí¹ hná¹ jáun², ji³ hi³ cuá¹cú² cuá¹hính²³ tsú² siáh³ ca³la³ ñí¹ ca³lí³ hen²; **46** jáun² juo¹³ tsú² né³, cuánh³² cáun² jmái¹ hi³ tiá² cuá¹jan²¹ bíh¹, cáun² o¹rá¹ hi³ tiá² ñí³² tsú² siáh³. Hi³ jáun² má¹jáun² ma³tson¹³ tsú² tsá² hí³ chí¹nga² cu³tí¹³, hi³ jáun² má¹lí³² jáun² zen³ tsú² ñí¹ ca³tí²¹ tsa³táunh¹ tsá² tiá² nieh³.

47 "Quí¹ ní¹juáh³ jan² tsá² quian²¹ ñi³² héih³² quioh²¹ juo¹³, ti³la³ tiá² jmu² yáh³ tsú² jan²¹, sa³jun³ má²tí³² bíh¹ tsú², jáun² tsá² quian²¹ la³ hí³ quiu³ pan³ tsú² hliáun³ tsi³². **48** Ti³la³ ní¹juáh³ zian² tsá² quian²¹, tsá² tiá² re² jmí¹ ñi³² héih³² quioh²¹ juo¹³, hi³ jáun² ca³jmú³ cáun² hi³ hlah³, cun³ jáun² ca³tin¹ bíh¹ tsú² tsa³pán¹, ti³la³ míh² bíh¹ ca³lá² pan³ tsú². Ní¹juáh³ tsá² ca³hiah³ hliáun³, jáun² né³, tsáu² cáun² má²ná¹jan³² hi³ hliáun³ bíh¹ hi³ jmu³ tsá² hí³; hi³ ní¹juáh³ jan² tsá² ca³ta³no¹ hliáun³ jo³cuo² né³, jáun² hliáun³ bíh¹ hi³ má²mái³² tsú² ñi¹con² tsá² la³ hí³.

Jesús jmu² hi³ tiú²uú² tiáunh¹ tsáu² cá²hon³

(Mateo 10:34-36)

49 "Má²cuan² jná¹³ ñi¹ hué²¹ lá² hi³ to¹ ná¹ sí² huáh² tsí³ hi³ ca³tin¹ la³jín³² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³; hi³ jlánh¹ jmí¹ hiún² tsin³² jná¹³ sá¹ hi³ má²ná¹hún¹ ta³né³² dúh¹. **50** Ca³tin¹ jná¹³ zón³² siáh³ cónh³ jmái² la³ siáh³, hi³ jlánh¹ tiá² niau³² tie³ tsin³² jná¹³ ca³la³ ñi¹ chau²¹ jmái¹ hi³ lí³tí³ hi³ jáun². **51** ¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ cuan³ jná¹³ hi³ jmu¹ hi³ niau²¹ tie³ ñi¹ hué²¹ lá²? iTiá² jáun² yáh³! Cuan³ jná¹³ hi³ quion¹ hniéi² bíh¹, hi³ tiú²uú² tiánh³² tsú² cá²hon³. **52** Quí¹ ta³né³², jì³ jmí¹tsú² jmí¹ja³², má²zia³² bíh¹ hniéi² ja¹ hmóu³² tsá² hñú¹³. Jáun² né³, ní¹juáh³ cáun² hñú³ ñi¹ tionh² tsú² hñá³, tsáun³ bíh¹ tsú² lí¹³, gáun³ tsá² hí³ hon² gon³ rainh²¹, hi³ jáun² gon³ né³ lí³hon² gáun³ rainh²¹. **53** Tsá²ñuh² jmu³ ná¹háun³ quionh³ tsá²ñuh² jon², tsá²mi³ siáh³ jmu³ ná¹háun³ quionh³ tsá²mi³ jon², jì³ tsá¹míh¹ siáh³ jmu³ ná¹háun³ quionh³ jméi² mí¹ziú¹³. Ja³bí¹ la³ jáun² tsá²mi³ má²lieih²¹ jmu³ ná¹háun³ quionh³ ló³², hi³ tsá¹mái¹³ né³, jmu³ siáh³ ná¹háun³ quionh³ mi³ziú¹³.

Lin¹ bíh¹ lánh³ lí³ jmái¹

(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

54 Jmí¹jáun² ca³záih³ Jesús tsá² ná¹ngih³² hí³ la³ lá²:
—Hnoh², ní¹juáh³ jmí¹ jieh³² náh² hi³ má²tioh¹³ jnie² tí³ ñi¹ tá²tsi²¹ hiú², jáun² juáh²³ hnoh²: "Jmí³ bíh¹ má²ha³", hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí²³. **55** Hi³ ní¹juáh³ jmí¹ ja³² chí³ tí³ quián³ né³, hi³ jáun² juáh²³ hnoh²: "Má²jniau¹³ bíh¹ hiú²"; hi³ tson² bíh¹ la³ jáun² lí²³. **56** iHnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹! Já² tin² bíh¹ hnoh² chíh¹ jái¹³ ní¹juáh³ ní¹ má¹lí²jieh³ náh² chí³cuú² jì³ tí³ hué³² ní². Jáun² né³, ¿he³ láih³² sa³ tiá² ñíh¹ yáh³ hnoh² hi³ hín² jmáih¹ tiauh² dí² lá² ta³né³²?

**Hniáuh³² ma³tsan² tsú² hniéi² quioh²¹ quionh³
tsá² jmí¹ ná¹háun³ quionh³**

(Mateo 5:25-26)

57 "¿He³ láih³² tiá² ma³réh¹³ náh² tso³ quián¹³ ja¹ hmóu²¹ náh²?
58 Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³hna³ hnú², hi³ jáun² má²jau³ tsú² hnú² tí³

ñí¹con² jue²¹, jáun² jmu³ pí³ hi³ tsán¹³ hniéi² quián¹³ tá¹la³ hí¹cua³táunh¹
 náh² jáun² hú¹ jui³². Hi³ jáun² tiú²uú² tsa³jau² tsú² ta³ ñí¹ tsá²tan²¹, quí¹
 ní¹ ca³cue³ hnú² tsá²tan²¹ tsá² tú²jái¹³; hi³ jáun² tsá² tú²jái¹³ hí³
 má²tsa³tiaunh² hnú² hñu³mí¹ñí². **59** Juanh³² jná¹³, tiá² cáun² lí¹ liáun³
 yáh³ hnú²; ca³la³ tí³ ní¹ má¹ca³ma³hmah²¹ hnú² tá¹ jí³lí³² máh³.

Hniáuh³² záí³² tsú² jmí¹ tsí³

13 1 Hi³ jáun² ma³ jan² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² ca³chá³
 ñí¹con² Jesús, hi³ Pilato néh¹ má²ca³jngih³ ma³ jan² tsá² hín¹³
 tí³ Galilea, tsá² jmí¹ ná¹jngih² jáh³ ñí¹con² Dió³²; hi³ jáun² jmí² quioh²¹
 hmóu³² tsú² ca³lí³ ná¹jan² cun³quionh³ jmí¹³ jáh³ hí³. **2** Jáun² Jesús
 ca³záih³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tsá² má²cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹ jmí¹ ná¹ren²
 tso³ la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá² hín¹³ hí³ tí³ Galilea, hi³ jáun² la³ jáun²
 ca³quiúnh³²? **3** Jná¹³ juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lín²³ hnoh² ní².
 Tí³la³ ní¹juáh³ tiá² záih¹³ hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³
 náh² la³jmí¹ cá¹hiá¹ cá¹tsan³ tsá² hí³. **4** Nga¹ jná¹³ siáh³ cáun² jái¹³
 ca³tin¹ tsá² quian³jña³ ca³jláin³² hí³ hñú³ ñe¹ hi³ jmí¹ zeh¹ jáun² já¹ juú²
 Jerusalén tí³ Siloé. ¿Hí¹ ná¹lín²³ hnoh² hi³ tsá² cá²tsan³ hí³ jlánh¹ bíh¹
 jmí¹ ná¹ren² tso³ la³ cónh³ bíh¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ jáun²? **5** Jná¹³
 juanh³² hi³ tiá² tson² yáh³ hi³ ná¹lín²³ hnoh² ní². Tí³la³ ní¹juáh³ tiá²
 záih¹³ hnoh² jmí¹ honh², ja³bí¹ hnoh² siáh³ hiá¹ tsán¹³ náh² la³jmí¹
 cá¹hiá¹ cá¹tsan³ jáun² tsá² hí³.

Tsá² lín³ la³jmí¹ lí³ cáun² hmá² tiá² máí³ hái³²

6 Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³, hi³ ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá²ñuh² jmí¹ chí²¹ cáun² hmá² sí² co² ñí¹nái²
 quioh²¹. Hi³ jáun² ñéi¹ tsú² ní¹jíe¹³ ní¹juáh³ má²hai²¹ máí³, tí³la³ tiá² hi³
 jmí¹ má²hai²¹ yáh³. **7** Jáun² tsá² hí³ né³, ca³záih³ tsá² quian²¹, tsá² jmu²
 ta²¹ hué³² jáun² quioh²¹ tsú², hi³ ca³juáh³: “Sá¹ní² jie³, má²tí³ hni³² mii²
 hi³ ñí³jíe²¹ jná¹³ hmá² sí² lá², hi³ tiá² máí³ má²ca³hái³² yáh³. Quieh¹ tiá³;
 ¿he³ láih³² lí¹ chí¹jnáí²³ hué³² lá²?” **8** Tí³la³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ né³
 ca³juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, ní² tín² cuí¹ chí²¹ hmá² ní² mii² lá², já¹cáh³
 jná¹³ hué³² jmí¹ hmá², hi³ já¹tóh³² jná¹³ siáh³ háuh¹³, **9** cuí¹ neh²¹ tiá¹
 ha³ máí³ ní¹ má¹jáun². Jáun² ní¹juáh³ tiá² ca³hái³² né³, jáun² má¹jáun²
 má²quieih²¹ jná¹³”.

Jesús jmah²³ jan² tsá²mi³ jliun² jmái¹ nio² tie³

10 Jáun² né³, ca³chó³² cáun² jmái¹ hi³ Jesús jmí¹ cuá¹má²tin² tsáu²
 hñu³ cuáh³² quioh²¹ tsá² judíos jmái¹ nio² tie³. **11** Hi³ jáun² ñí¹ jáun²
 jmí¹ cuá³ jan² tsá²mi³, tsá² tsáun¹ má²quia³jña³ mii²; hi³ jliun² tsú² hi³
 jmu² jan² jmí²chí³ hláinh¹, cónh³ tiá² jmí¹ lí²³ nó³² tsú² cú²tso². **12** Jmí¹

ca³jien³² Jesús tsá²mi³ hí³ né³, jáun² ca³teh³ dí² tí³ ñí¹ zenh¹, hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Má²ca³liáun³ bíh¹ hnú² mí¹uí³ hi³ zian² nú².

13 Jáun² jmí¹jáun² ca³ra³tsi³² Jesús cuo² tsáih³ chí¹ tsú², hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³náu² tsú² re², hi³ ca³ma³quien² Dió³². **14** Tí³la³ tsá² lín³ hi³ chín¹ cuáh³² jáun² quioh²¹ tsá² judíos né³, ca³míh³ bíh¹ tsí³, quí¹hliá² ca³jmah³ Jesús tsá² hí³ jmái¹ nio² tie³. Jáun² tsá² chín¹ hí³ ca³záih³ tsá² ná¹ngih³² ñí¹ jáun² la³ lá²:

—Jñéi³ jmái¹ bíh¹ zia³² jái¹³ hí³ lí¹³ jmu³ tsú² ta²¹; jmái¹ la³ jáun² bíh¹ lí¹³ jmah³ tsú² tsá² tsáun¹, jun³juáh¹³ jmái¹ tionh² tsú² tie³ yáh³.

15 Tí³la³ Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Hnoh², tsá² lín³ náh² la³ cá¹ la³ jéinh¹, já² chín¹dí¹ hmóu³² bíh¹ hnoh² cua³quin³² náh² jáh³ joh² jmái¹ nio² tie³, hi³ cua³jan³² náh² siáh³ ñí¹ ha²¹ jmái². **16** Tí³la³ tsá²mi³ lá² má¹ná¹, má²tí³ quia³jña³ mii² hi³ jliun², hi³ ca³jmú³ Satanás. Hi³ jáun² né³, chí¹ tiá² ca³tin¹ tsá² lín³ lá² jan² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ hi³ lan¹³ uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³?

17 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús la³ ní², ca³la³ jín³² bíh¹ tsá² jmí¹ hnió³ hí³ hi³ ma³cu³ ma³jéinh³ jái¹³ ca³lí³ heh³. Tí³la³ la³jín³² tsá² jmí¹ ná¹ngih³² hí³ ñí¹ jáun² má¹ná¹, ca³lí³ tsah³ lín³² bíh¹ quí¹hliá² má²lí²jíe³ la³jí³² hua³jueh³² hi³ má²lí²jmú³ jáun² Jesús.

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ mi³ mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

18 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—¿He³ yáh³ cun³quionh³ lí¹³ cunh²¹ jná¹³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²? ¿He³ dá² jái¹³ lí¹³ jmu¹ jná¹³? **19** Quí¹ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cá² mái³ mi³ mostaza hi³ ca³jñí³ jan² tsáu² ñí¹nái² quioh²¹. Jáun² jmí¹ ca³hia² jáun² né³, ca³lí³ cáun² hmá² pa²¹, hi³ jáun² jmí¹jáun² cua³taunh²¹ tan³² hi³ ca³jmú³ za³ tsí³ hmá² jáun².

Tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³

(Mateo 13:33)

20 Jáun² ca³juáh³ tsú² siáh³:

—¿He³ cun³quionh³ cunh²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tónh³² jo³cuo² Dió³²?

21 Tsá² hí³ dá² lín¹³ la³jmí¹ lí³ tie³ hi³ ca³jan³ jan² tsá²mi³ quia³ hmá² jui²¹ cuú²miih²¹, hi³ jáun² tá¹ cá² pïenh¹ bíh¹ cán¹ cáu³.

Ho³hñú¹³ jái³²

(Mateo 7:13-14, 21-23)

22 Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ngau³ siáh³ Jesús jui³² má²hún¹ hi³ chau²¹ tí³ Jerusalén, hi³ ca³híeh³ tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³² ma³ quin³² ma³ caun³² juú² ñí¹ ca³nga². **23** Jáun² né³, jan² tsáu² ca³ngái³ ñí¹con² tsú²:

—Hnú² Tí³², chí¹ cú¹pih²¹ uá¹ tsáu² lí¹³ liáun³?

Jáun² Jesús ca³záih³ la³jín³² tsá² tionh² hí³ la³ lá²:

24 —Jmu³ náh² pí³ hí³ lí¹³ ngá¹³ náh² jui³² ho³hñú¹³ jái³². Jná¹³ juanh³² hí³ juóun³² lín³² tsá² cáun² lí¹ ná¹hen² tsí³ hí³ tónh³², tí³la³ tiá² cáun² lí¹ lí¹³ yáh³. **25** Qui¹ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hí³ jnáí³² tsá² hñú¹³ tiá³ ho³hñú¹³ quioh²¹, jáun² hnoh² lí¹ tá¹tonh¹ cheih³² bíh¹ má¹jáun², hí³ ná¹póh³² náh² cuonh² ho³hñú¹³ quioh²¹ tsú², hí³ ná¹juáh²³ náh²: “Hnú² Tí³², nia²¹ tiá³ ho³hñú¹³”. Tí³la³ tsá² hñú¹³ hí³ nga³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ ña³taunh²¹ hnoh²”. **26** Má¹jáun² né³, má²juáh¹³ hnoh²: “Jnoh¹ bíh¹ la³² tsá² má²ca³cú¹ ca³hnáih¹³ quiúnh¹ hnú², hí³ hí¹ la³ tí³ já¹ hñú³ quiú¹³ yáh³ jnoh¹ ca³híeh¹ hnú² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³²”. **27** Tí³la³ tsá²hñú¹³ hí³ nga³ siáh³: “Tiá² ño¹ jná¹³ ha³ jinh¹ zian² hnoh². Tí³ có³² quin³² náh² ñí¹con² jná¹³, hnoh² tsá² jmuh³² náh² hí³ hlah³ hí³ hó³²”. **28** Hí³ jáun² má¹jáun² má²uóh¹ bíh¹ hnoh², hí³ má²cúh¹ náh² jánh¹, ní¹ má¹ca³jien¹ náh² jáun² hla¹ Há²bran²¹, hla¹ Isaac, hla¹ Jacob, jí³ la³jín³² tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin² ní² siáh³; hí³ la³jín³² tsá² hí³ má²tionh² ní¹ cuá¹quien² Dió³², tí³la³ hnoh² má¹ná¹, má²ta³tonh¹ tí³ có³² bíh¹. **29** Qui¹ tsa³taunh¹ tsáu² hí³ tsa³jmú³ má³² tí³ hñú³mi³cuú² ní¹ cuá¹quien² Dió³². Tsá² tsa³taunh¹ hí³ ñí¹ jáun² ja³taunh¹ tí³ ñí¹ hia³² hiú², jí³ tí³ ñí¹ tá²tsí²¹ hiú² ní², hué³² tí³ ñei³², jí³ hué³² tí³ quián³ ní² siáh³. **30** Jáun² jmái¹ jáun² za¹³ bíh¹. Zian² ma³ jan² tsá² ná¹lín³ tsá² ñí¹ ca³tauh³ ta³né³², tí³la³ ní¹ má¹jáun² né³, lín¹³ tsú² tsá² la³ñí¹ bíh¹; hí³ zian² siáh³ tsá² ná¹lín³ tsá² la³ñí¹ ta³né³², tí³la³ má¹jáun² né³, má²lín¹³ tsú² tsá² ñí¹ ca³tauh³ bíh¹.

Jesús jéinh³² hlah³ hí³ ca³tin¹ tsá² zian² Jerusalén

(Mateo 23:37-39; Lucas 19:41-44)

31 Jmái¹ jáun² cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² fariseos, hí³ ca³záih³ dí² Jesús la³ lá²:

—Chú³² cuóh¹³ hnú² tí³ ñí¹ siáh³, quí¹ re²¹ Herodes hnió³ jngah³ hnú².

32 Tí³la³ Jesús ca³ngái³:

—Cuá²tánh¹ náh², cuá²zéih³ náh² tsá² lín¹ cuo² hian² tsí³ hí³ la³ lá²:

“Sá¹ní² jie³, né³² jí³ tsa³háu² ní² huen¹ jná¹³ jmí²chí³ hláinh¹ hñú³ tsí³ tsáu², hí³ jmah²¹ jná¹³ siáh³ tsá² tsáun¹, hí³ jáun² yó³² né³ má²má¹tauh¹³ jná¹³ la³ cun³ hí³ hu²¹ tsin³² jmu¹”. **33** Qui¹ cun³ ca³tin¹ jná¹³ ñe¹ jui³² má²hún¹ ná¹ né³², tsa³háu² jí³ yó³² ní²; quí¹ tiá² ca³tin¹ yáh³ jan² tí³² jē¹ Dió³² hí³ jún³ ñí¹ siáh³, jmáh³la³ já¹ juú¹ Jerusalén bíh¹ ca³tí²¹ jún³ tsú².

34 “iHnú² juú² Jerusalén, hnú² bíh¹ tsá² jngih²³ tí³² jē¹ Dió³², tsá² zen² Dió³² ñí¹con² nú², hí³ quí¹ jlan¹ nú² quín¹! iHliáun³ jéin³² bíh¹ jmí¹ hnó²¹ jná¹³ hí³ chan²¹ jon³zih¹ hnú² la³jmí¹ chan² cá¹hio³ cu³lí²¹ jon² ñeh² chí¹pí¹³, tí³la³ hnú² má¹ná¹, tiá² ca³lí³hnáuh² yáh³ la³ jáun²! **35** Sá¹ní² jie³, tiú²uú² taunh²¹ yáh³ jná¹³ hó¹ñí³² hnú². Hí³ juanh²¹ jná¹³ siáh³, tiú²uú² lí¹³ yáh³ jie¹ hnú² jná¹³ ca³la³ tí³ ní¹ má¹cá²chó³² jmái¹ hí³ juáh¹³

hnú²: “Hénh³ ma³chun¹ Tsá² cuá¹jáunh²³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²”.

Jesús jmah²³ jan² tsá² dáun²

14 1 Jáun² né³, Jesús ngau³ cáun² jmái¹ nio² tie³ hñú¹³ jan² tsá² fariseo tsá² chín¹ hi³ ja³jmú³ má³². Hi³ jáun² la³jín³² tsá² tiáunh¹ ní¹ jáun² ca³can³ hua³hi¹³ ní¹juáh³ he³ jmu³ Jesús. 2 Ja¹ tsá² hí³ jmí¹ cuá³ jan² tsá² tsáun¹ lín³ m¹uí³ hi³ dáun². 3 Hi³ jáun² Jesús ca³ngái³ ní¹con² tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹ jí³ tsá² fariseos, hi³ ca³juáh³: —¿Hí¹ lí¹³ jmah²¹ tsá² tsáun¹ jmái¹ nio² tie³, ho³ tiá² lí¹³? 4 Tí³la³ tie³ pih²¹ bíh¹ ca³tiánh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ tsú² tiá² ca³ngái³. Jáun² Jesús ca³zanh³ tsá² tsáun¹, hi³ ca³jmah³. Jáun² jmí¹jáun² ca³záih³ dí² hi³ tsánh³² hñú¹³. 5 Jmí¹ má²lí³² jáun² né³, ca³záih³ dí² siáh³ tsá² fariseos hí³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ca³tánh³ jónh³² náh² ho³ cuá¹juí² joh² náh² cáun² hñú³ táu², ¿hin² yáh³ tsánh² hnoh² tiá² jmúh¹³ pí³ tia³juí³² lín³² hi³ cuá¹chin³² náh² jónh³² ho³lá²dá² jáh³ hí³ joh², uá¹jinh¹ jmái¹ nio² tie³?

6 Hi³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³lí³ nga³ tsú².

Tsá² ná¹tén¹ jmái¹ ní¹ jenh¹³ cuo² tsáu²

7 Jmí¹ ca³jien³² jáun² Jesús tsá² ná¹tén¹ hí³, hi³ hnió³ tiánh³ ní¹ mesa la³ tí³ ní¹ jlánh¹ quien², jmí¹jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³ hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

8 —Ní¹juáh³ zian² tsá² ca³te³ hnú² ní¹ jmu³ jmái¹ hi³ jenh¹³ cuo², ha³ lí² ní³ hnú² ní¹ jlánh¹ quien², quí¹ ho³sa³ cuán¹³ siáh³ jan² tsá² tí³ jlánh¹ bíh¹ quien² la³ cónh³ bíh¹ hnú². 9 Hi³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ la³ má²quionh³ tsá² jan² siáh³ ja³juah²¹ ní¹con² hnú²: “Cuéh³ tsá² lá² ní¹ ní² cuá³²”. Hi³ jáun² lí¹ lí³ hinh¹ bíh¹ hnú² lí¹³, quí¹hliá² lí³ hniáuh³² cuá¹níh³ hnú² ní¹ tiá² nga³ quien². 10 Tí³la³ la³ lá² bíh¹ hniáuh³² jmúh¹³ hnú²: Ní¹juáh³ hi³ ca³te³ tsú² hnú² ní¹ jmu³ jmái¹, chú³² cuá¹níh³ hnú² ní¹ tiá² quien²; hi³ jáun² tsá² ca³te³ hnú² hí³ lí¹³ ja³juah²¹: “Hnú² há²mei²¹ quiú¹³, ña³², ná²ní³ ní¹ quien² lá²”. Hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ lí¹³ lí³ quien² hnú² ta³ ní¹ tsá² ní¹ hná¹ jáun². 11 Quí¹ ní¹juáh³ tsá² jmu² pan¹ hnga², jáun² tsá² la³ hí³ má²méih³ bíh¹ hi³ quien²; tí³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ zó³² hi³ quien².

12 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² la³ ní² Jesús, ca³záih³ siáh³ tsá² ca³te³ hí³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ ca³chó³² jmái¹ hi³ teh¹ hnú² tsá² ja³jmú³ má³² quiúnh¹ hnú², ha³ lí² teh³² hnú² jmáh³la³ tsá² juónh³² hnú² re² quiúnh¹, sa³jun³ tsá² jun³ renh² hnú², sa³jun³ tsá² hánh³ juónh³² hnú² re² quiúnh¹ ní² siáh³. Quí¹ tsá² la³ hí³ chau²¹ jmái¹ té³ hnú² siáh³ hñú¹³ hi³ cuá¹jmu³ hnú² má³²; hi³ jáun² cun³quionh³ la³ jáun² má²jéinh³² tsú² siáh³ ní¹con² hnú². 13 Cha³ jmí¹ teh¹ hnú² tsá² la³ hí³, chú³² teh¹ hnú² tsá² tia³mii²

bíh¹ hi³ jmu³ má³² quiúnh¹ hnú², ji³ tsá² hliánh², tsá² hma², ji³ tsá² ten³ ní² siáh³; **14** hi³ jáun² tí³ jlánh¹ bí¹ chú³² quián¹³ hnú² lí¹³, quí¹ hliá² tsá² la³ hí³ tiá² zia³² yáh³ ha³ lánh³ rón³² lí¹³ jéinh³². Hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ jenh¹³ tsá² chun¹ tsá² má² cá² tsan³, má¹ jáun² hnga² Dió³² bíh¹ ma³ hmah¹ quián¹³ hnú².

Jesús jmu² cáun² jái¹³ ca³ tin¹ tsá² jmu² jmái¹

(Mateo 22:1-10)

15 Jmí¹ má² lí² niéi³² jáun² tsá² hí³ jái¹³ hi³ má² lí² juáh³ jáun² Jesús, jáun² jan² tsá² jmí¹ cuá³ hí³ ní¹ mesa ca³ záih³ Jesús la³ lá²:

—iHénh³ ma³ jmí¹ ren² tsá² tsa³ jmú³ má³² ní¹ cuá¹ quien² Dió³²!

16 Jáun² Jesús ca³ jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ hi³ ca³ záih³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² ñuh² jmí¹ hnió³ jmu³ cáun² jmái¹ jueh³² lín³², jáun² jmí¹ ca³ teh³ tsú² juóun³² lín³² tsáu². **17** Jmí¹ cá¹ chó²¹ jáun² jmái¹ hi³ má² jmu³ tsú² jmái¹ né³, jáun² ca³ zen³ tsú² siáh³ tsá² má² dí¹ hlánh¹ joh¹ hi³ tsa³ ngái¹ siáh³ jái¹³ ní¹ con² tsá² má² ná¹ tén¹, hi³ tsa³ juah²¹: “Ní¹ juah²¹ juóu³² jná¹³: Ná² táunh¹ náh², má² lí³² bíh¹ re² la³ jí³²”.

18 Tí³ la³ la³ jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³ hui³ ca³ mí³ uu³ i³ tso³. Tsá² la³ ní¹ ca³ juáh³: “Hué³² bíh¹ má² lí² lá³ jná¹³ cáun², hi³ jáun² ní¹ jáun² bíh¹ má² hniáuh³² ní¹ jé²¹ jná¹³ ta³ né³². Juenh² lín³² cuí¹ jmu¹ juóuh³² hnú² tsí³ hi³ tiá² chau²¹ jná¹³”. **19** Jáun² ca³ juáh³ siáh³ jan²: “Cuá¹ juí² bíh¹ má² lí² lán³² jná¹³ hñá³ tsonh², hi³ jáun² má² ní¹ jé²¹ jná¹³ ní¹ juáh³ cuounh³² jáh³ re² mí¹ ní² quiáh² hué³²”. **20** Hi³ jáun² tsá² siánh³ siáh³ ca³ juáh³: “Uón³² bíh¹ jná¹³ tá² ca³ jenh² cu³ tí¹³, hi³ jáun² tiá² má² lí¹³ yáh³ ñe¹ jná¹³”. **21** Jmí¹ cá¹ chánh²¹ jáun² tsá² joh¹ tsú² hí³ né³, ca³ chá³ la³ jí³² jái¹³ jáun² ní¹ con² juo¹³. Jmí¹ jáun² jlánh¹ ca³ míh³ tsí³ tsá² má² jmu³ hí³ jmái¹; hi³ jáun² ca³ záih³ dí² tsá² joh¹: “Háun¹ nú² cua³² já¹ hñú³, ji³ la³ jáh³ dú¹ jui³² chí²¹ ní², hi³ cuá¹ tiéh³ nú² tsá² tia³ mii², tsá² tsáun¹, tsá² hliánh², ji³ tsá² ten³ ní² siáh³”. **22** Jmí¹ má² cu³ lé³ jáun² né³, ca³ juáh³ siáh³ tsá² quian²¹ tsú²: “Má² lí² jmú³² bíh¹ jná¹³ la³ cun³ hi³ lí² juah²¹ hnú², tí³ la³ cun³ jáun² jáu² bíh¹ ca³ lá²”. **23** Jáun² tsá² má² jmu³ hí³ jmái¹ né³, ca³ juáh³ siáh³: “Cua³² siáh³ cu³ jéin³² já¹ juú², la³ jí³² jui³² pih²¹ jui³² siún¹, hi³ cuá¹ jmuh³ nú² héih³² hi³ ja³ táunh¹ tsú² ní¹ lá², hi³ jáun² má² lí¹³ canh¹³ hñu³² jná¹³. **24** Quí¹ juanh³² jná¹³ ní¹ con² hnoh², hi³ hí¹ jan² yáh³ tsá² ca³ te³ jná¹³ hí³ la³ ní¹, cu³ tí³ tiú² uú² lí¹³ jmu³ má³² quiúnh¹ jnoh¹”.

He³ hniáuh³² jmu³ tsá² hnió³ han³ tí³ con² Jesús

(Mateo 10:37-39)

25 Jmí¹ jáun² jmí¹ zian² juóun³² lín³² tsáu² hi³ ja³ taunh²¹ cu³ hna²¹ Jesús. Jáun² né³, Jesús ca³ jinh³ cu³ hna²¹ hi³ ca³ jien³² dí² tsá² hí³, hi³ jáun² ca³ juáh³ la³ lá²:

26 —Ní¹juáh³ zian² tsá² hnió³ já³² cu³hna³² jná¹³, tí³la³ ní¹juáh³ tiá² chan² yáh³ tsú² tí³ có³² jméi² mí¹ziú¹³, ñí²cuo², jon², jì³ tsá¹ rainh²¹ ní² siáh³, jì³ ca³la³ jì³ jmí²chí³ quioh²¹ hnga² tsú² ní² siáh³, hí³ jáun² tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lí¹³ bíh¹ hen² tí³ con² jná¹³. **27** Ja³bí¹ tiá² lí¹³ hen² tsú² tí³ con² jná¹³ ní¹juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² cán³ crei²¹ quioh²¹, hí³ ma³zian² tsú² la³jmí¹ zian² jná¹³ lá². **28** Ní¹juáh³ zian² jan² hnoh² hí³ hnáuh² náh² jmúh¹³ cáun² hñú³ ñe¹ lín²¹, íhá¹ tiá² híh¹ hnoh² tín² quie³ quián¹³, neh²¹ ní¹juáh³ hí³ tsin¹³ hí³ lí¹³ hián¹³ ta²¹ jáun² quián¹³ hnoh²? **29** Quí¹ ní¹juáh³ la³ ca³jmú³ tsú² jmáh³la³ jmíh¹ hiah³² bíh¹, hí³ ní¹juáh³ tiú²uú² la³ tsín¹³ yáh³ quie³ quioh²¹ ñí¹ hná¹ jáun², hí³ jáun² ca³la³ jín³² tsá² jé³ hí³ jáun² má²ju³ má²ngái³ bíh¹, **30** hí³ juáh³: “Tsá² ní² tsá² tí³ lí¹ ca³ma³liáu³² bíh¹, tí³la³ tiá² la³ tío²¹ yáh³ ma³hián²”. **31** Ho³ ní¹juáh³ ca³chó³² cáun² jmái¹ hí³ jan² re²¹ jmu³ hniéi² quionh³ jan² re²¹ siánh³ siáh³, íhá¹ tiá² hnauh¹³ tsú² tín² ca³lá² chí¹ hí³ jé³ tsú² tiá¹ lí¹³ láih¹³ hniéi² jáun² cun³quionh³ quian³ mei²¹ hliáu³ joh¹, uá¹jinh¹ zian² quiú³ mei²¹ hliáu³ joh¹ re²¹ jan²? **32** Jáun² né³, ní¹juáh³ ca³lín¹³ re²¹ hí³ hí³ tiá² tío²¹ yáh³, jáun² tá¹la³ cuá¹ja³² jáun² ñí¹ uóunh³ bíh¹ re²¹ tsá² hí¹jan² hí³ quiú³ mei²¹ hliáu³, zen³ dí² tsá² tsa³ngái³ ñí¹con² re²¹ hí³ ní¹juáh³ he³ hnió³ tsú², hí³ jáun² lí¹³ niau²¹ tie³. **33** Hí³ jáun² la³ jáun² bíh¹ tiá² lí¹³ han³ hnoh² tí³ con² jná¹³, lí³ua³ jan² hnoh² tsá² tiá² chah³² náh² tí³ có³² ca³la³ jì³li³² hí³ zia³² quián¹³.

Ñí¹ hí³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹

(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

34 ”Chú³² bíh¹ ñí¹, tí³la³ ní¹juáh³ la³ ca³li³ máih³ bíh¹ né³, jáun² íha³ yáh³ lánh³ rón³² lí¹³ jmóuh³² tsú² hí³ lí¹³ siáh³ ñeh¹? **35** Ñí¹ la³ jáun² hí¹ cáun² yáh³ tiú²uú² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, sa³jun³ ma³hau³ bíh¹ quioh²¹ hué³², sa³jun³ hí³ jmu³ tsú² háuh¹³; hí³ jáun² cáun² má²cuí³ bíh¹ tsú² ñí¹ la³ jáun². Hí³ jáun² né³, ní¹juáh³ tson² chí²¹ cuáh³ hnoh², jáun² niéi² náh².

Jái¹³ hí³ ca³tin¹ já¹ziáh² má²já²hain³

(Mateo 18:10-14)

15 1 Jmí¹jáun² la³jín³² tsá² chí² hmah²¹, jì³ tsá² ná¹ren² tso³ ní² ca³ñí¹niéi¹³ jái¹³ quioh²¹ Jesús. 2 Hí³ jáun² tsá² fariseos jì³ tí³² liei²¹ ní² ca³ziu³ ca³hien³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Tsá² ní² cáun² lí¹ hen² tsá² jmu² tso³, ca³la³ hí³ jmu² má³² quionh³ ján¹ dí².

3 Jmí¹jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cáun² jái¹³ lí³ la³ lá²:

4 —Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² ja¹ hnoh² ní² hí³ tiónh³² hña³láun³ já¹ziáh², tí³la³ ní¹juáh³ la³ ja³hain³ jan² jáh³ hí³ né³, íhá¹ tiá² chan³ tsú² tá¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quian³ñu³ jáh³ hí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tá¹la³ tsa³hniah² tsú² jáh³ má²já²hain³ hí³? **5** Hí³ jáun² ní¹ má¹ca³tsanh²¹ tsú² jáun² jáh³ hí³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² ra³tsin² jáh³ hí³ cu³lái¹ hí³ jón³².

6 Hi³ jáun² ní¹ má¹ cá² chánh³² tsú² jáun² hñú¹³, téh³ tsú² tsá² há² mei²¹ joh¹, jì³ tsá² tiáunh¹ có³² hñú¹³ tsú² ní², hi³ záih³² tsú² tsá² hí³ lá³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh² honh² quiúnh¹ jná¹³, quí¹ má² tsanh²¹ bíh¹ jná¹³ já¹ziáh² jmí¹ má² já² háin³ joh²”. 7 Juanh³² jná¹³, ja³ bí¹ lá³ jáun² jlánh¹ bí¹ tsah³ tsú² hñu³ mi³ cuú² hi³ ca³ tin¹ jan² tsá² jmí¹ jmu² tso³, tsá² ca³ za³ jmí¹ tsí³, lá³ cónh³ bíh¹ hi³ ca³ tin¹ quiéinh³ nio² quiú³ tsi²¹ quian³ ñu³ tsá² tiá² lin¹ lí³ hniáuh³² záí³² jmí¹ tsí³.

Cáun² jái¹³ hi³ ca³ ti²¹ quie³ má² já² hái³

8 Ja³ bí¹ lá³ jáun², ní¹ juáh³ jmí¹ zia³² quia³ cú¹ tiáu² quioh²¹ jan² tsá² mi³, hi³ ní¹ juáh³ ja³ hái³ cáun² hi³ jáun², chaun¹³ juáh¹³ sí² yáh³ héinh³ tsú² quioh²¹ tá¹ lá³ hiáh³² tsú² jáun² re² lín³² ñéih³, ca³ lá³ ní¹ ca³ choh¹³ tsú² quie³ ja³ hái³ jáun² quioh²¹? 9 Hi³ jáun² ní¹ má¹ ca³ choh¹³ tsú² jáun² né³, téh³ tsú² há² mei²¹ joh¹, jì³ tsá² tionh² có³² hñú¹³ tsú² ní², hi³ záih³² dí² tsá² hí³ lá³ lá²: “Ma³hiún¹³ hnoh² honh² quiúnh¹ jná¹³, quí¹ má² tsoh¹ bíh¹ jná¹³ quie³ hi³ jmí¹ má² já² hái³ quion²¹”. 10 Juanh³² jná¹³ siáh³, ja³ bí¹ lá³ jáun² tsah³ lín³² tsá² cuú² tsá² ta³ Dió³² hi³ ca³ tin¹ lí³ ua³ jan² tsá² zai³² jmí¹ tsí³ ní¹ con² Dió³².

Jái¹³ ca³ tin¹ tsá² ca³ ngí³ cun³ tin² tsí³

11 Jáun² Jesús ca³ jmú³ siáh³ cáun² jái¹³ lí³ lá³ lá²: —Jan² tsá² ñuh² jmí¹ zian² gon³ jon². 12 Ca³ chó³² jmái¹ hi³ ca³ záí³ jon² tsú² tsá² cáin² lá³ lá²: “Tia²¹, ¿tiá¹ cuéh¹ hnú² jná¹³ ta³ né³² hi³ ca³ tin¹ jná¹³ hiáu³ ní¹ má¹ jun² hnú²?” Hi³ jáun² tsá² má² lieih²¹ hí³ né³, ca³ tsóh³ bíh¹ lá³ jí³² hi³ zia³² quioh²¹ ní¹ con² tá¹ gon³ jon². 13 Jmí¹ ngau²¹ jáun² cú¹ pih²¹ jmái¹ né³, jáun² jon² tsú² tsá² cáin² hí³ ca³ chá³ cu³ lí²¹ ca³ lá³ jí³² hi³ hiauh³ jáun², hi³ jáun² lá³ jí³² hi³ jáun² ca³ can³ jmí¹ ngau²¹ ní¹ uóunh³, tí³ hué³² siáh³. Jáun² ní¹ jáun² ca³ ñí¹ jmú¹³ tsú² cáun² hi³ cáun¹, hi³ cáun² lí¹ ca³ ñí¹ quí² ní¹ hin² quie³ quioh²¹ ní¹ con² tsá² hlá² tsá² ní². 14 Jmí¹ cá¹ tsóh²¹ tsú² jáun² lá³ jí³² quie³ jáun² né³, he³ dí¹ jmí¹ jáun² ja³ cáun² ho³ cuóun³ tá¹ cáun² hué³² ní¹ jmí¹ hún¹ tsú² jáun². Jmí¹ jáun² ca³ ma³ tso² lín³² tsá² hí³ tsí³ hi³ ní¹ cuóunh²¹. 15 Jáun² ca³ hnó³² tsú² ta²¹ ní¹ jáun², hi³ jáun² jan² tsá² zian² ní¹ jáun² ca³ ze³ ní¹ lí³ ní¹ náí² quioh²¹ hi³ tsa³ jmú³ tsú² hua³ hí¹³ mí² ñí³ joh¹ tsá² hí³. 16 Ca³ lá³ ní¹ cuóunh²¹ lín³² bíh¹ tsú² lí³, hí¹ ca³ lá³ tí³ má³² quioh²¹ mí² ñí³ hí³ yáh³ jmí¹ hnió³ tsú² cuh³, hi³ jniá³ jáun² lá³ jmí¹ jniá³ jñéi². Hí¹ jan² yáh³ tiá² hin² lí¹ jmí¹ cue³² hi³ cuh³ tsú². 17 Jmí¹ jáun² ca³ hnauh² tsú² tsí³ hi³ ca³ lín¹³ lá³ lá²: “iJá² ca³ lá³ hi³ lí¹ tú² lí¹ ziáun²³ bíh¹ má³² quioh²¹ tsá² quian²¹ ñuh³² jná¹³, he³ láih³² sa³ jná¹³ yáh³ lí¹ má² ñí¹ jún³ ná¹ ní¹ lá² hi³ ní¹ cuóun²¹! 18 Cuí¹ ñih²¹ jná¹³ cú² jueh³² tí³ ní¹ cuá³ ñuh³², hi³ jáun² ní¹ juo³ jná¹³ ñuh³² lá³ lá²: Hnú² tia²¹, má² cá² jmú³² jná¹³ tso³ ní¹ con² Dió³², jì³ ní¹ con² hnú² siáh³. 19 Cu³ tí³ tiú² uú² ca³ tin¹ jná¹³ hi³ jie¹ hnú² lá³ jmí¹ jien¹ nú² jan² jónh³², jie¹ jná¹³ lá³ jmí¹ jien¹ hnú² jan² tsá² quian²¹ bíh¹ nú²”.

20 La³ cun³ jmí¹ ca³lín¹³ tsú² la³ ní², la³jui³² ngah³ hñú¹³ jméi². Tá¹la³ jmí¹ hí¹jáunh²³ tsú² jáun² ñí¹ uóunh³ ca³lá², jáun² ca³jé³² jméi² tsú² hí³ má²hí¹jáunh²³. Jmí¹jáun² ca³ja³ mií³ tsí³ tsá² má²lieih²¹ hí³ ñí¹con² jon². Jáun² cú²hé² lín³² ngau³ hí³ ja³hinh¹ jon² ca³la³ hí³ hiún² lín³² tsí³, hí³ ca³hen³ dí² siáh³ ñí¹. **21** Jáun² né³, tsá¹ñú¹ hí³ ca³záih³ jméi² la³ lá²: “Hnú² tia²¹, má²ca²jmú³² jná¹³ tso³ ñí¹con² Dió³², jì³ ñí¹con² hnú² ní² siáh³. Cu³tí³ tiú²uú² ca³tin¹ jná¹³ hí³ jie¹ hnú² la³jmí¹ jien¹ nú² jónh³²”. **22** Ti³la³ jméi² tsú² má¹ná¹, la³jui³² ca³záih³ tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ la³ lá²: “Háun¹ náh² cuá²quián² náh² hmih³² hí³ jlánh¹ bíh¹ chu²¹ hí³ quíh³² jón³² jná¹³ lá², cuá²quián² siáh³ cáun² mí¹ñí² hu²¹ cuo² tsú² hí³ táunh¹³ zí¹cuo² tsú², hí³ cuá²quián² siáh³ tuh³² tauh¹³ tsú² ta³. **23** Né³² né³, cuá²quian³² náh² siáh³ cuá¹juí² mih¹ húnh¹ hí³, hí³ jngih¹³ náh² cunh¹³ dí², hí³ jmú¹³ dí² jmái¹. **24** Qui¹hliá² jmí¹ len³ jná¹³ hí³ má²jún¹ bíh¹ jón³² jná¹³ lá², ti³la³ ta³né³² lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ ca³jenh¹³ bíh¹ tsú²; jmí¹ má²já²hain³ cu³tí¹³ bíh¹ tsú², ti³la³ ta³né³² má²tsanh³² bíh¹ tsú²”. Jáun² la³jui³² ca³ma³liáu³² tsú² hí³ jmu³ jmái¹.

25 “Tá¹la³ jáun² né³, tsá² má²ján³ jon² tsá² má²lieih²¹ hí³, ñí¹nái² bíh¹ jmí¹ cuá¹hún¹. Jmí¹ má²hí¹jáunh²³ tsú² jáun² hú¹ jui³² né³, ca³nái³² sun¹ jì³ hí³ má²ñí¹ná¹tsan³² tsú². **26** Jáun² ca³teh³ tsú² jan² tsá² quian²¹ hí³ ca³ngáih³ dí² he³ dá² lí³. **27** Jáun² tsá² quian²¹ tsú² hí³ ca³juáh³: “Hliá² má²cuanh³² renh² bíh¹ hnú², hí³ jáun² ñeh² hnú² má²lí²jmú³ héih³² hí³ jngih³ tsú² cuá¹juí² mih¹ húnh¹ hí³, qui¹hliá² má²cuanh³² renh² hnú² cáun² hí³ re² hí³ tin²”. **28** Ti³la³ tsá² má²ján³ hí³ má¹ná¹, ca³mih³ bí¹ tsí³, hí³ tiú²uú² jmí¹ hnió³ hen¹³ ñéih³. Jmí¹jáun² cua³han³ jméi² tsú² hí³ ca³ñí¹lieh¹³, hí³ ca³hli³ ca³liéinh³² tsú² jon² hí³ ca³záih³ dí² hí³ hniáuh³² hen¹³ ñéih³. **29** Jáun² tsá² hí³ né³, ca³záih³ jméi²: “Ñíh¹ bíh¹ hnú² re² jáh³ mii² má²ca²jmú³² jná¹³ ta²¹ quián¹³ hnú², hí³ má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ ca³la³ jí³² héih³² hí³ jmu³² hnú², ti³la³ hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² má²ca³cuen²¹ hnú² jná¹³ uá¹jinh¹ jan² zéin¹ bíh¹ hí³ jmí¹ jmu¹ jná¹³ cáun² jmái¹ quion²¹ quiúnh¹ há²mei²¹ quion²¹. **30** Ti³la³ jmí¹ cuanh²¹ jónh³² hnú² né³, tsá² lí¹ ca³ñí¹quí² ñí¹hin² ó³² quiéih³ hnú² quionh³ tsá²mi³ hláih¹, sa³ jáh³ húnh¹ máh³ má²lí²jngih³² hnú² hí³ ca³tin¹ tsú²”. **31** Hí³ jáun² né³, tsá² má²lieih²¹ hí³ ca³juáh³: “Hnú² jón³, la³jí³² jmái¹ bíh¹ ñíh³ hnú² quiúnh¹ jná¹³; hnú² bíh¹ tsá² lí³quián¹³ la³jí³² hí³ nió³² jná¹³. **32** Quí¹ né³² ca³ta¹ dí² hí³ má¹hiún¹³ tsí³², qui¹hliá² renh² hnú² lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ jmí¹ má²jún¹ bíh¹, ti³la³ ta³né³² má¹ná¹, lí³ la³jmí¹ lí³ hí³ má²ca³jenh¹³ tsú²; jmí¹ má²já²hain³ cu³tí¹³ bíh¹ tsú², ti³la³ ta³né³² né³ má²ná¹neh³² dí² tsú² siáh³”.

Cáun² jái¹³ ca³tin¹ tsá² quian²¹ lí¹ lín³

16 1 Jmí¹jáun² ca³záih³ siáh³ Jesús tsá² hain²¹ hí³ tí³ con², hí³ ca³juáh³:

—Jmí¹ zian² jan² tsá² jmí¹ jmu² hua³hí¹³ la³jí³² hi³ zia³² quioh²¹ jan² tsá² hánh³. Tí³la³ ca³chó³² jmái¹ hi³ ca³chá³ tsáu² tso³ quioh²¹ tsú² ñí¹con² tsá² hánh³ hí³. Ca³chá³ tsú² hi³ tsá² quian²¹ tsú² hí³ néh¹ cáun² lí¹ qui² lí¹ hin²³ hi³ zia³² quioh²¹ tsú². **2** Jáun² tsá² hánh³ hí³ né³, ca³teh³ tsá² quian²¹, hi³ ca³ngáih³ dí² la³ lá²: “¿Hí¹ tson² bíh¹ la³ cun³ hi³ má²ca³chá³ tsáu² ñí¹con² jná¹³ hi³ ca³tin¹ hnú²? Jíenh¹ sí² quián¹³ neh²¹, ca³tí²¹ ta²¹ hi³ jmuh³² hnú² quion²¹ jná¹³, quí¹ tiú²uú² hnú² jmúh¹³ yáh³ ta²¹”. **3** Jmí¹jáun² ca³lín¹³ tsá² hí³: “¿Ha³ lánh³ rón³² jmu¹ jná¹³ ta³né³², quí¹hliá² juóu³² jná¹³ má²ñí¹quin¹³ bíh¹ ta²¹ hi³ jmu² jná¹³? Já² tiá² pin³ yáh³ jná¹³ hi³ cáh¹³ hué³². Já² hua³heih²¹ bíh¹ ní¹juáh³ hi³ cáun² lí¹ mí¹³ jná¹³ quie³ quioh²¹ tsáu². **4** Há¹, ta³né³² má²ño¹ jná¹³ ha³ lánh³ rón³² jmu¹, hi³ jáun² lí³ zian² tsá² he³ jná¹³ hnú¹³ ní¹ má¹ca³che² jná¹³ juóu³²”. **5** Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³teh³ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³² tsá² ná¹ren² hí³ quioh²¹ juo¹³. Ñí¹con² tsá² la³ñí¹ hí³ ca³ngái³ tsú²: “¿Cónh³ ren² hnú² quioh²¹ juóu³² jná¹³?” **6** Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³: “Ren² jná¹³ hña³láu³ barril hi³ ha²¹ ma³ quiu³quia³ñu³ lí¹³ no¹”. Jmí¹jáun² tsá² quian²¹ tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³: “Lá² rón³² sí² ca³tí²¹ hi³ ren² hnú². Tia³jui³² ñí³, jmu³ hi³ ren² nú² tu³la³quia³ tán¹”. **7** Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³ngái³ tsú² siáh³ tsá² jan²: “Hnú² siáh³, ¿ha³ cónh³ ren² hnú² quioh²¹ juóu³² jná¹³?” Jáun² tsá² hí³ ca³ngái³: “Ren² jná¹³ quiún³ nio² hña³láu³ lio²¹ cuú²miih²¹”. Jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²: “Lá² rón³² sí² ca³tí²¹ hi³ ren² hnú², jmu³ hnú² hi³ ren² nú² hní³² nio² hña³láu³ tsí²¹ quiú³ lio²¹ tán¹”. **8** Jáun² juo¹³ tsá² quian²¹ tiá² chun¹ hí³ ca³juáh³: “Ha³ lánh³ rón³² jlánh¹ cháunh²³ chih³² hnú² hi³ ca³lín¹³ hnú² jmúh¹³ la³ ní²”.

Jáun² jmí¹jáun² ca³nia³ Jesús já¹³ jáun² quioh²¹, hi³ ca³juáh³:

—Tsá² zian² hngá¹máh³ lá² jlánh¹ bíh¹ jan²¹ ñí¹con² tsá²mí³cuóun² raính²¹ la³ cónh³ bíh¹ tsá² tanh² ta²¹ Dió³².

9 “Jáun² juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnóh² hi³ cun³quionh³ hi³ zia³² quián¹³ hnóh² ñí¹ hué²¹ lá², jmúh¹³ hnóh² hi³ lí³ zian² tsá² juonh²¹ náh² re² quiúnh¹, jáun² ní¹ má¹ca³chó³² jmái¹ hi³ tsá¹³ hi³ jáun² quián¹³ hnóh² né³, lí³ zian² bíh¹ tsá² lí¹³ he³ náh² ñí¹ lí¹³ zian² náh² cun³ jmí¹hi³nio².”

10 “Ní¹juáh³ zian² tsá² jmúh³² re² ta²¹ cun³quionh³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹, jáun² la³ má²chun¹ jáun² bíh¹ tsú² uá¹ cun³ ca³lí³ zia³² hliáun³ hi³ quioh²¹. Tí³la³ tsá² tiá² jmu² hi³ chú³² cun³quionh³ cú¹pih²¹ hi³ zia³² quioh²¹ né³, sa³jun³ chun¹ bíh¹ tsú² ní¹juáh³ ca³lí³ zioh² hliáun³. **11** Hi³ jáun² ní¹juáh³ tiá² la³ jmuh²¹ yáh³ hnóh² re² ta²¹ hi³ zia³² quián¹³ náh² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tiá² lin¹ nga³ quien², ¿lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ hian³ náh² hú¹tá¹ hi³ quien² cu³tí³ ní¹ má¹jáun²? **12** Ní¹juáh³ tiá² la³ chun¹ yáh³ náh² hi³ jmúh¹³ hua³hí¹³ hi³ quioh²¹ tsáu², ¿lánh³ bíh¹ rón³² lí¹³ hian³ náh² hi³ lí¹³ lí³ quián¹³ náh² hmóu³²?”

Dió³² jì³ quie³ nì²

(Mateo 6:24)

13 "Hí¹ jan² tsáu² tiá² lí¹³ ma³tí³² ñí¹con² gon³ juo¹³, quí¹ tiá² tì²¹ yáh³ tsí³ tsú² tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tì³² lín³² bíh¹ tsí³ tsú²; re² lín³² bíh¹ má²tí³² tsú² héih³² quioh²¹ tsá² jan², hi³ tsá² jan² né³, tiá² ta²¹ tanh² yáh³ tsú². Jáun² né³, cónh³ tiá² lí¹³ bíh¹ hno³ náh² Dió³² cu³tsa³² quionh³ hi³ hniá¹ náh² hi³ zia³² ñí¹ hué²¹ lá².

14 Jmí¹ má²lí²juáh³ jáun² Jesús jái¹³ nì² né³, jáun² tsá² fariseos cáun² lí¹ ca³juú² ca³ngáí³² bíh¹ Jesús, quí¹hi³hliá² jlánh¹ ná¹hniá¹ tsú² quie³ hmóu³². **15** Hi³ jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³:

—Hnoh² tsá² lí¹ ná¹haíh³² náh² re² máh¹ ñí¹ ta³ ñí¹ tsáu², tí³la³ Dió³² cuá¹ñí³² he³ ná¹lín²³ náh² hñu³ honh². Quí¹ zia³² bíh¹ hi³ lí¹ ná¹lín²³ tsáu² hi³ jlánh¹ quien², tí³la³ Dió³² má¹ná¹, hí¹ cú¹pih²¹ yáh³ tiá² jéih³² hi³ jáun².

Héih³² quioh²¹ Dió³² jì³ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés

16 "Jmí¹ tí² quien² bíh¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jì³ jái¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², ca³la³ tí³ jmí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ cuan³ Juan², tsá² jmí¹ zian² hí³ jmáí² tsáu². Jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² né³, ca³lí³liau³ hi³ tsá²ngí³ jú¹ chú³² hi³ ca³tí²¹ héih³² hi³ jmu² Dió³², hi³ jáun² tsá² jlánh¹ ná¹cueh³² pí³ né³, má²ná¹cah²³ bíh¹ jmáí¹ hi³ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³².

17 "Tí³la³ tí³ huán¹ bíh¹ tsí³ hi³ tsa³hín³ la³jí³² hi³ jniá³ chí³cuú² la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², la³ cónh³ bíh¹ jái¹³ hi³ rá¹tioh³ ñí¹ liei²¹ jáun².

Jesús hie³² jái¹³ hi³ ca³tín¹ tsá² hnió³ tsáun³ quionh³ ñí²cuo²

(Mateo 5:31-32; 19:1-12; Marcos 10:1-12; 1 Corintios 7:10-16)

18 "Ní¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³tun³ ñí²cuo², hi³ jáun² jan³ jan² tsá²mí³ siánh³ siáh³, jáun² tsá² la³ hí³ lí¹ jmu² tso³ juón¹ bíh¹. Hi³ ní¹juáh³ zian² siáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jan³ tsá²mí³ tsá² jmí¹ ñí²cuo² tsá² hí³, jáun² tsá²ñuh² la³ hí³ má²lí²jmú³ siáh³ tso³ juón¹ bíh¹.

Cáun² jái¹³ ca³tín¹ Lá¹ jì³ tsá² hánh³

19 "Jmí¹ zian² jan² tsá² hánh³ jmí¹ quíh³² jmáh³la³ cá² ñí¹ hmíh³² chú³² jniá³, hmíh³² zín¹³ pin³ hi³ lí³ mí²ñí³² lino, hi³ cun³ tsa³háu² jlánh¹ jmí¹ má²hiún² tsú² tsí³ hi³ jmu² jmáí¹. **20** Ja³bí¹ jmí¹jáun² jmí¹ zian² jan² tsá² tia³mii², tsá² jmí¹ jmáí² Lá¹, hi³ jmí¹ lín³ mí³ho²¹. Tsá² hí³ jmí¹ tsá²cuá² hué³² ho³hñú¹³ quioh²¹ tsá² hánh³ hí³. **21** Tsá² tia³mii² hí³ jmí¹ hnió³ cuh³ jmáh³la³ má³² suh³² ñeh² mesa quioh²¹ tsá² hánh³ hí³. Hí¹ la³ tí³ tsáí² jmí¹ já²táunh¹ hi³ ziunh³² ñí¹ lí³ jáun² mí³ho²¹ quioh²¹ tsú². **22** Jmí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ jun³ tsá² tia³mii² hí³, jáun² cua³taunh²¹ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³quíáun³², hi³ tsa³cuá² cáun² ñí¹ chu²¹

quionh³ hla¹ Há²bran²¹. Ja³bí¹ tsá² hánh³ hí³ ca³jun³ siáh³, jáun² ca³ñí¹hón²¹ tsú². **23** Tá¹la³ má²cuá¹má²tso² tsú² jáun² tsí³ quiu³juóu³² né³, ca³jé³ tsú² tí³ chí³cuú² ñí¹ uóunh³, ñí¹ cuá³ hla¹ Há²bran²¹ quionh³ hla¹ Lá¹ hí³. **24** Jáun² ca³hóh³² tiá³ lín³² hi³ ca³juáh³: “Hnú² tia²¹ yeh³ Há²bran²¹, cu¹ lín¹³ nú² hi³ juo²³ jná¹³, cuéh³ hnú² Lá¹ n¹2 já¹³ hi³ jmu³ jláh²¹ hna¹³ zí¹cuo² hi³ ja³hiéih³ zih³² jná¹³, hi³ jáun² lí³ cuóuh³, quí¹ jlánh¹ cuá¹má²tso¹ jná¹³ tsín³² ñí¹ chéi³ uóu³² lá²”. **25** Tí³la³ hla¹ Há²bran²¹ hí³ ca³juáh³: “Hnú² jón³, cháu¹ hnú² honh² la³jí³² hi³ chu²¹ jm¹1 zia³² quián¹³ tá¹la³ jm¹1 zian² nú² jáun², tí³la³ quioh²¹ Lá¹ lá² jm¹1 zia³² jmáh³la³ hi³ huáh² tsí³ bíh¹. Ta³né³² má²cuá³ tsá² lá² re² tñ²; tí³la³ hnú² má¹ná¹, ca³tñ¹ má¹tsoh¹ honh². **26** Ja³bí¹ zia³² cáun² hná¹ jēh³ jueh³² lín³² ja¹ ñí¹ tiauh¹ dí², hi³ jáun² hí¹ jan² yáh³ tsá² cuá³ ñí¹ lá² tiá² lí¹³ ngá¹³ tí³ ñí¹ n¹2, uá¹ cun³ ca³lí³hnió³, sa³jun³ hí¹ jan² tsá² tionh² ñí¹ n¹2 lí¹³ ngá¹³ siáh³ tí³ lá²”. **27** Hi³ jáun² tsá² jm¹1 hánh³ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Mí²³ jná¹³ ñí¹con² hnú² tia²¹ yeh³, íhá¹ tiá² zen¹³ hnú² tiá³ Lá¹ n¹2 hñú¹³ ñuh³² jná¹³, **28** ñí¹ tionh² hñá³ renh² jná¹³, hi³ tsa³lien³ tsú² renh² jná¹³? Hi³ jáun² tiá² ja³táunh¹ tsú² ñí¹ cuá¹má²tso¹ jná¹³ lá² tsín³²”. **29** Tí³la³ hla¹ Há²bran²¹ ca³juáh³: “Má²raunh³² bíh¹ tsú² liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés, jí³ já¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² n¹2 siáh³; ícu¹ nie¹³ tsú² já¹³ jáun²!” **30** Jáun² tsá² hánh³ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Tson² bíh¹ la³ má²lí²juah²¹ hnú² n¹2 tia²¹ yeh³ Há²bran²¹, tí³la³ n¹2 juáh³ jan² tsá² má²ca³jēnh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³ la³ tsó³² hi³ tsa³lien³ tsá² hí³, jáun² cu³tí³ zá³² bíh¹ tsú² jm¹1 tsí³”. **31** Jáun² hla¹ Há²bran²¹ ca³ngá³ siáh³: “N¹2 juáh³ tiá² hnió³ yáh³ tsú² ne³ já¹³ quioh²¹ hla¹ Moisés, sa³jun³ já¹³ quioh²¹ tsá² lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jm¹1 tin², jáun² sa³jun³ tónh³² bíh¹ tsú² ta²¹ já¹³ hi³ juáh³ jan² tsá² ca³jēnh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³”.

Jesús hte³² já¹³ hi³ ca³tñ¹ tsá² jmu² hi³ tanh³² tsáu² tso³

(Mateo 18:1-7, 18-35; Marcos 9:42)

17 1 Jm¹1 jáun² ca³zá³h³ Jesús tsá² hañ²¹ hí³ tí³ con² la³ lá²: —Cu³tí³ tiá² chau²¹ jmá¹ hi³ juáh¹³ hi³ tiú²uú² zia³² hi³ jmu³ hi³ tánh³² tsáu² tso³, tí³la³ jlánh¹ juo²³ tsá² jmu² hi³ tsá²m³cuóun² rañ²¹ tsú² tanh³² tso³. **2** Jlánh¹ bíh¹ re² sá¹jm¹1 hi³ tónh³² tsú² zió³ lá¹ tsá² la³ hí³, hi³ chí¹hñéih²³ cáun² tá² quí¹n¹ pa²¹ lín²¹, hi³ jáun² jm¹1 taun³ tsú² hñu³ jm¹2miih²¹ cha³ jm¹1 jmu³ tsú² hi³ jan² tsá¹míh¹ jmu³ tso³. **3** Jáun² jmúh¹³ hnoh² hua³hín¹³ hi³ tiá² jmúh¹³ náh² la³ jáun². ”N¹2 juáh³ jan² renh² hnú² ca³jmú³ hlah³ ñí¹con² nú², hniáuh³² hl¹ lien¹ nú² tsú²; jáun² n¹2 juáh³ ca³za³ tsú² jm¹1 tsí³ né³, jáun² jmúh¹³ hnú² juenh² honh². **4** Uá¹jinh¹ quiau³ jéin³² cú² jmá¹ jmu² tsú² hlah³ ñí¹con² nú², hi³ jáun² quiau³ jéin³² siáh³ m³32 tsú² uu³i³tso³ ñí¹con² nú², hi³ juáh³ tsú² hi³ tiú²uú² hi³ jmu³, jáun² hniáuh³² bíh¹ jmúh¹³ hnú² juenh² honh² ñí¹con² tsú².

Ñí¹con² tsá² nio² cáun² tsí³ zia³² pí³

5 Jmí¹jáun² tsá² ná¹lín³ hí³ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³² ca³záh³ la³ lá² Tí³² Juo¹³ dí²:

—Hnú² Tí³², jmúh¹³ hnú² hí³ tí³ lí³mí¹ niau²¹ cáun² tsí³ jnoh¹.

6 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Sá¹ hí³ jmí¹ ná¹tioh³ cáun² honh² náh², uá¹jinh¹ ma³pih²¹ lín²¹ la³ cun³ tí³ cá² má³ mí³ mostaza, jáun² jmí¹ lí¹³ bíh¹ juoh¹ hnoh² hmá² sí² ná² lá²: “Cuí¹ cá² hnú² ñí¹ chí²¹ ní², cuí¹ cha³jná¹ hnú² hñu³ jmí²miih²¹”, jáun² hmá² lá² jmí¹ má²taunh¹³ bíh¹ hnoh² ta²¹.

Ta²¹ hí³ ca³tín¹ jan² tsá² quian²¹ jmu³

7 ”Ní¹juáh³ zian² jan² tsá² quian²¹ náh², hí³ cuí²ñí¹quiáh² hué³², ho³ hí³ cuí²ñí¹jmu¹³ hua³hí¹³ jáh³ joh² náh² ñí¹ lí³ ñí¹ná² quián¹³ náh², jáun² ní¹ má¹cuanh³² tsá² hí³ ñéih³ né³, ítiá² né¹ hí¹ juouh³² náh² tsá² hí³: “Ñá³², ñá²ñí³, ñá²jmu³ má³²”? **8** Ján¹han²¹, tiá² juáh²³ yáh³ hnoh² la³ ní², tí³la³ hnoh² dá² juáh³ la³ lá² bíh¹: “Cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hí³ cuh²¹ jná¹³, cuá²quih³² hmíh³² tiáu², jáun² cuéh¹ hnú² la³jí³² hí³ hnó³² jná¹³ má¹tí³ ñí¹jmu¹ jná¹³ má³². Jáun² ní¹ má¹laí³² jáun² jná¹³ má³² né³, má²jmu¹³ hnú² siáh³ huen²”. **9** ÍHí¹ hiáuh²³ tsá² quian²¹ hí³ tiá¹hmah¹ ní¹juáh³ má²lí²ma³tí³² la³jí³² héih³² quioh²¹ juo¹³? Tiá² lin¹ tiá¹hmah¹ hiáuh²³ yáh³ tsú². **10** Jáun² hnoh² né³, ní¹juáh³ ma³tih²¹ náh² la³jí³² héih³² hí³ ca³hian³, jáun² má¹jáun² ca³tín¹ hnoh² juáh¹³ la³ lá²: “Jnoh¹ lá³ tsá² quian²¹ tiá² lin¹ ñí¹ jmu³ ta²¹, quí¹ cáun² ca³jmu¹³ jnoh¹ la³ cun³ hí³ jmí¹ hniáuh²¹ má²ca³jmu¹³ bíh¹”.

Jesús jmah²³ quian³ tsá² lín³ mí¹u³ mí³ho²¹ péin³

11 Jáun² ngau³ siáh³ Jesús juí³² má²hún¹ hí³ tsó³² tí³ já¹ juú² Jerusalén. Jáun² ca³nga² tsú² hué¹³ tsá² hín¹³ tí³ Samaria, jí³ hué¹³ tsá² hín¹³ tí³ Galilea ní². **12** Jmí¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ nio¹ cáun² juú² míh¹, jáun² né³, quian³ tsá² ná¹lín³ mí¹u³ mí³ho²¹ péin³ ca³ja³taunh²¹ má²janh² tí³ juí³² ñí¹ cuá¹ja³² jáun² Jesús. Tá¹la³ tionh² ñí¹ uóunh³ jáun² tsú², **13** ca³hléh³ tiá³, hí³ ca³juáh³:

íHnú² Tí³² Jesús, cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² quiú¹³ jnoh¹!

14 Jmí¹ ca³jíen³² jáun² Jesús tsá² hí³, jáun² ca³záh³ dí² la³ lá²:

—Cuá²taunh¹ náh², cuá²ma³jnia¹³ náh² ñí¹con² mí²tsáu².

Jáun² tá¹la³ jmí¹ má²hí¹tsá²taunh¹ jáun² hú¹ juí³² bíh¹ tsá² hí³, ca³lan³.

15 Jáun² jan² tsá² hí³ ca³jính³² tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús jmí¹ ca³jíe³ jáun² hí³ má²lain³², hí³ hí¹hle³² tiá³ lín³² hí³ hí¹má²quien² Dió³². **16** Jmí¹ cuan¹ tsú² jáun² ta³ ñí¹ Jesús né³, ca³dí³jñí³² hí³ ca³jmu³ cuá¹hin³ ca³la³ tí³ hué³², hí³ ca³cué³ tiá¹hmah¹. Tsá² ca³jính³² hí³ má¹ná¹, tsá² hín¹³ tí³ hué¹³ Samaria bíh¹. **17** Jáun² Jesús ca³ngá³h³ tsá² hí³:

—¿Haun¹³ juáh¹³ tá¹ quian³ hnoh² má²la+n³²? ¿Ha³ jinh¹ ja³taunh²¹ tsá² ñu³ hí³ né³? **18** ¿Hí¹ jmáh³la³ jan² tán¹ tsá²cá²jo²¹ lá² uá¹ ca³jính³² hí³ ma³quien² Dió³²?

19 Jáun² Jesús ca³zá+h³ tsá² hí³:

—Náu², cuánh². Má²la+n³² nú², quí¹hliá² l²cháh¹ nú² cáun² honh² bíh¹.

Jmá+¹ hí³ zen³ Dió³² tsá² hau³ já+¹³

(Mateo 24:23-28, 36-41)

20 Jmá+¹ l²¹ jáun² né³, tsá² fariseos ca³ngá+h³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—¿L²h³ zen³ Dió³² tsá² hau³ já+¹³ hué³² lá² quiú¹³ dí²?

Jáun² Jesús ca³ngá+³:

—Chau²¹ bíh¹ jmá+¹ hí³ cuán¹³ tsá² má²ca³hión³² hí³ Dió³², t²la³ jun³juáh¹³ l¹³ cú²tiú² cú²jan³² yáh³. **21** Sa³jun³ l¹³ juáh³ tsáu²: “T² lá² má²cuá¹ho² tsú² já+¹³”; sa³jun³ l¹³ juáh³ tsú² siáh³: “Ñí¹ zio¹ má²cuá³ tsú²”. Quí¹ tsá² hí³ dá² má²ngi³² bíh¹ ja¹ quián¹³ hnoh².

22 Jmá+¹ jáun² ca³zá+h³ tsú² tsá² ha+n²¹ hí³ t² con² la³ lá²:

—Chau²¹ jmá+¹ hí³ l² hniá¹ l²¹ hnoh² hí³ jná¹³ Jon² tsá²m³cuón² já+¹³ ná¹ ja¹ quián¹³ hnoh², uá¹jinh¹ cú² jmá+¹; t²la³ tiá² cáun² l¹ l¹³ yáh³. **23** Má¹jáun² l² zian² tsá² juáh³: “T² lá² má²cuanh³²”; ho³lá²dá² juáh³ tsú² siáh³: “T² ó³² má²cá²jnia³”. T²la³ ha³ l² l¹ cua³táunh¹ náh² cu³hna²¹ tsá² la³ hí³. **24** Quí¹ la³jmá+¹ hia³² s² quioh²¹ miíh³² jo²¹ cáun², hí³ jáun² ta+³² ca³la³ t² jo²¹ cá² táun², la³ jáun² bíh¹ l¹³ n¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²m³cuón². **25** T²la³ la³ñí¹ t²n² ca³t²n¹ jná¹³ má¹tso¹ l²¹ ts+n³²; hí³ tsá² zian² né³² zeh³ jná¹³ t² có³². **26** Quí¹ jmá+¹ hí³ jáunh¹³ jná¹³ Jon² tsá²m³cuón², l¹³ la³jmá+¹ l²¹ jmá+¹ hí³ jmá+¹ zian² hla¹ Noé. **27** Tsá² jmá+¹ zian² jmá+¹ jáun² cá² ñí¹ ca³tiánh³ ná¹cuú² ná¹h¹nh²³ bíh¹, hí³ ná¹jéinh³² siáh³ cuo², ja³ tsá² cuen² tsáu² jon² siáh³ hí³ jéinh³² cuo², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmá+¹ hí³ ca³hi³ Noé hñu³ cuó² jueh³² jáun². Jáun² jmá+¹ cá¹chó²¹ jmá+¹ hí³ ca³ja³tsauh²¹ jmá+² né³, la³jín³² bíh¹ tsá² hí³ ca³hiá² cá²tsan³. **28** Ja³bí¹ la³ jáun² siáh³ ca³l² jmá+¹ hí³ jmá+¹ zian² hla¹ Lot. Tsá² jmá+¹ zian² jmá+¹ jáun² uá²ja+³² cáun² l¹ ca³cuu³ ca³h¹nh³ bíh¹, hí³ cá² ñí¹ zia³² hí³ ná¹quí² ná¹la³² bíh¹ j² hí³ t² hna+h³² siáh³; hí³ cá² ñí¹ zia³² hí³ ná¹jñí² ná¹hó²³ bíh¹ ca³tiánh³, hí³ cáun² ta²¹ tiá² l² hñú¹³ bíh¹ siáh³. **29** T²la³ jmá+¹ cuá¹han³ jáun² hla¹ Lot juú² Sodoma ñí¹ jmá+¹ cuá³ né³, jmá+¹ jáun² ca³ziú² cá²súh³² ju+²¹ quí¹n¹ azufre hí³ hún¹ s² chéi³ l²¹ hí³ ca³súh³² chí³cuú². Cun³quionh³ hí³ jáun² bíh¹ ca³hiá² cá²tsan³ la³jín³² tsá² hí³. **30** La³jmá+¹ ca³jmú³ jáun² tsá² hí³ bíh¹ jmu³ tsú² má¹jáun², jmá+¹ hí³ ma³jnia³² jáun² Jon² tsá²m³cuón².

31 ”Ñí¹ má¹cá²chó³² jmá+¹ jáun² né³, tsá² cuá¹tsi²¹ tsá+h³ hñú³ má+² tsá+h³ quioh²¹, tiá² hniáuh³² yáh³ son¹³ hí³ tsa³quián³ hí³ nio² néih³ quioh²¹, hniáuh³² la³ju+³² cuon³ bíh¹ tsú²; hí³ n¹juáh³ tsá² cuá¹hún¹ ñí¹ ná+² né³, tiá² hniáuh³² yáh³ tsánh³² tsú² t² ñí¹ zeh¹ hñú¹³. **32** Jáun²

cháu¹ náh² honh² la³ cun³ hi³ ca³quiúnh³² jáun² hla¹ tsá²mí³ ñí²cuo² Lot hí³. **33** Ní¹juáh³ tsá² hnió³ líón³² hnga² jmí²chí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³ tsa³hín³ bíh¹, tí³la³ ní¹juáh³ tsá² já²hín³ jmí²chí³ quioh²¹ [cun³ñí¹ hi³ ca³tín¹ jná¹³] né³, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ liáun³.

34 ”Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ má¹ca³niéi² jmá¹ jáun², má¹jáun² má²ná¹cuóun¹ gon³ tsáu² ñí¹ jen³; jan² tsá² hí³ tsánh³² hñu³mí³cuú², hi³ jan² né³ tá¹ron¹³ bíh¹. **35** Ní¹ má¹jáun² siáh³, gon³ tsá²mí³ ná¹quiuh³² cán¹; jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³², hi³ jan² né³ tá¹zanh¹ bíh¹. **36** [Ja³bí¹ má¹jáun², gon³ tsá²ñuh² ná¹jmu² ta²¹ ñí¹ná², jan² bíh¹ tsá² hí³ tsánh³² hñu³mí³cuú², hi³ jan² né³, tá¹zanh¹ bíh¹.]

37 Jmí¹ má²lí²niéi³² tsú² jáun² hi³ juáh³ Jesús la³ ní², jáun² ca³ngá³ tsú²:

—Hnú² Tí³², ¿ha³ dá² jinh¹ lí¹³ hi³ má²lí²juah²¹ hnú² ní²?

Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Lí³ lin¹ bíh¹ jmá¹ jáun² la³jmí¹ lí² lin¹ ñí¹ rá²jún¹ jáh³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ cuú² ngíh³² tú²jue³².

Jái¹³ hi³ ca³tín¹ jan² tsá²mí³ hná¹ quionh³ tsá² lín³ jue²¹

18 1 Hi³ jáun² Jesús ca³híeh³ tsá² haín²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³tí²¹ líéinh³² tsú² Dió³² jmá¹ ca³la³ jí³², hi³ tiá² hniáuh³² ma³tsan² tsú² tsí³. Jáun² ca³jmú³ dí² cáun² jái¹³, **2** hi³ lí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² jan² jue²¹ jmí¹ cuá³ cáun² juú². Tsá² lín³ jue²¹ hí³ tiá² ta²¹ jmí¹ tanh² yáh³ Dió³², sa³jun³ jmí¹ tanh² bíh¹ hó¹ñí¹ tsá²co¹. **3** Ja³bí¹ juú² jáun² jmí¹ zian² siáh³ jan² tsá²mí³ hná¹. Tsá²mí³ hí³ jmí¹ tsá²jien³ hiú² cuóh³² lín³² jue²¹ hí³, hi³ jmí¹ zaíh³² dí² jue²¹ hí³ la³ lá²: “Ma³ré¹³ tiá³ uu³mí²tsí³² quion²¹ jná¹³ quiúnh¹ ná¹ tsá² hau²”. **4** Tí³la³ hliáun³ jmá¹ bíh¹ ca³nga² hi³ tiá² jmí¹ hei³² jue²¹ hí³ hi³ ma³re² hniéi² jáun². Tí³la³ ca³chó³² jmá¹ hi³ ca³lín¹³ jue²¹ hí³ la³ lá²: “Uá¹jinh¹ tiá² ta²¹ tanh³² jná¹³ Dió³², sa³jun³ tanh³² jná¹³ hó¹ñí³² tsá²co¹, **5** tí³la³ cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ hiú² cuóh³² ja³² tsá²mí³ ní² hi³ ñí³jmu¹ líúnh¹, hi³ jáun² cu³tsa³² cú¹ má¹ré¹³ jná¹³ cú²jueh³², hi³ jáun² tiú²uú² ja³ma³tsan² tsú² tsín³² jná¹³”.

6 Jáun² Tí³² Juo¹³ dí² ca³juáh³:

—La³ jáun² bíh¹ ca³juáh³ jue²¹ hláíh¹ hí³. **7** ¿Há¹ tiá² ma³re² Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² má²ná¹quiánh¹ joh¹, tsá² ná¹hiú² ná¹mí³² la³ huá² la³ jma²? ¿Hí¹ ma³lé³ tsú² hi³ ma³hau³? **8** Juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ tia³juí³² bíh¹ ma³re² Dió³² hniéi² quioh²¹ tsá² joh¹. Tí³la³ ní¹ má¹jaunh³² jná¹³ Jon² tsá²mí³cuóun² né³, ¿hí¹ chanh²¹ bíh¹ jná¹³ tsá² má²ná¹taunh² ta²¹ ñí¹ hué²¹ lá² ní¹ má¹jáun²?

Cáun² jái¹³ hi³ ca³tín¹ jan² tsá² fariseo quionh³ jan² tsá² chi² hmah²¹

9 Hi³ jáun² Jesús ca³jmú³ cáun² jái¹³ ní¹con² tsá² jmí¹ ná¹lín²³ hí³ hi³ chun¹ hmóu³², tsá² jmí¹ ná¹lín²³ hí³ hi³ jun³ lin¹ yáh³ tsá² siánh³, hi³ ca³juáh³ dí² la³ lá²:

10 —Jmí¹ zian² gon³ tsá²ñuh² hi³ ca³ní¹lien¹³ Dió³² hñu³ cuáh³² chín¹. Jan² tsá² hí³ tsá² fariseo, hi³ jan² siáh³ tsá² chi² hmah²¹. **11** Tsá² fariseo hí³ ca³jmú³ zenh² hi³ ca³liéinh³² Dió³², hi³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² Dió³² Juóu³² jná¹³, cué²³ jná¹³ tiá¹hmah¹ hnú² quí¹ tiá² lín³ yáh³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ tsá² siánh³, la³jmí¹ lín³ tsá² háin², tsá² hláih¹, tsá² lí¹ jmu² lí¹ tsau³² nít² siáh³; sa³jun³ lín³ jná¹³ la³jmí¹ lín³ tsá² chi² hmah²¹ zenh² ó³². **12** Jná¹³ má²hien²¹ tun³ jéin³² cun³ jña³ jmá¹, hi³ jfenh²³ jná¹³ siáh³ ní¹con² hnú² cáun² la³ cun³ quia³ quioh²¹ la³jí³² hi³ lá²³ ná¹”. **13** Tí³la³ tsá² chi² hí³ hmah²¹ ca³ta³zanh¹ ní¹ uóunh³ ca³lá², sa³jun³ ca³ziauh³ bíh¹ tsá² hí³ ní¹ chí³cuú²; hi³ jáun² cáun² ca³ta³dí¹quien² ní¹ tsí³ bíh¹, hi³ dí¹juáh²³: “iHnú² Dió³², cuí¹ ja² mií³ honh² hnú² ní¹con² jná¹³, tsá² ren² ná¹ tso³!”

14 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Juanh²¹ jná¹³ ní¹con² hnoh², tsá² chi² hí³ hmah²¹ bíh¹ tsá² má²jí² jmí¹ tsí³ jmí¹ ngah²¹ hñú¹³; tí³la³ tsá² fariseo hí³ má¹ná¹, tiá² jí² yáh³ jmí¹ tsí³ jmí¹ ngah²¹. Quí¹ tsá² jmu² pan¹ hnga², tsá² la³ hí³ tí³ má²méih³ bíh¹ hi³ quien²; tí³la³ tsá² tiá² jmu² quien² hnga² má¹ná¹, tsá² la³ hí³ bíh¹ tí³ jlánh¹ lí³ quien².

Jesús má²miih² tsá¹míh¹

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

15 Ja³bí¹ jmí¹jáun² cua³jan² tsáu² dáin² jon² ní¹con² Jesús, hi³ hnió³ tsú² hi³ Jesús tin³ cuo² dáin². Tí³la³ jmí¹ ca³jé³ jáun² tsá² haín²¹ hí³ tí³ con² tsú² hi³ jmu² tsá² hí³ la³ jáun² né³, jáun² ca³jin³ tsú² tsá² ná¹jan² hí³ dáin².

16 Jmí¹jáun² ca³teh³ Jesús tsá² haín²¹ hí³ tí³ con², hi³ ca³záih³ dí² la³ lá²:

—Cuéh³ náh² tsá¹míh¹ nít² jái¹³, cuí¹ ja³táunh¹ ní¹con² jná¹³, ha³ lí² jnít² náh² juí³² quioh²¹. Quí¹ tsá² lín³ la³jmí¹ lín³ tsá¹míh¹ nít² bíh¹ lí¹³ tónh³² jo³cuo² Dió³². **17** Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnoh²: Lí³ua³ jan² tsá² tiá² he² héih³² quioh²¹ Dió³² la³jmí¹ he² tsá¹míh¹, tsá² la³ hí³ cu³tí³ tiá² lí¹³ hí³ jo³cuo² Dió³².

Jan² tsá¹nú¹ hánh³ liéinh³² Jesús

(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

18 Jmí¹jáun² ca³ngáí³ jan² tsá² chín¹ ní¹con² tsá² judíos ní¹con² Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³² chun¹, ÷he³ bíh¹ hniáuh³² jmu¹ jná¹³ hi³ jáun² l¹³ l³ zian² jná¹³ la³ cun³ jm¹hi³nio²?

19 Jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³:

—÷He³ láh³² juáh³ hnú² hi³ jná¹³ tsá² chun¹? Hí¹ jan² yáh³ tsá² chun¹ tiá² zian², j¹³²la³ jan² Dió³² bíh¹ chun¹. **20** Má²ñíh¹ bíh¹ hnú² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² héih³² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ha³ l¹² jmú² náh² juón¹, ha³ l¹² jngíh³ náh² tsáu², ha³ l¹² háin² náh², ha³ l¹² l¹ ma³tson¹³ náh² jú¹ t¹já², tianh³² náh² ta²¹ ñeh² mí²ziúh²”.

21 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—La³j¹³² bíh¹ hi³ n¹² má²ca³ma³ti²¹ jná¹³ la³ cun³ jm¹ míh² ná¹.

22 Jm¹ má²l¹²niéi³² jáun² Jesús jē¹ tsá² hí³ né³, ca³juáh³:

—Cun³ jáun² zia³² bíh¹ cónh³¹ cáun² hi³ hniáuh³² jmúh¹³ nú²: cuánh², cuá²hná¹ la³j¹³² hi³ zia³² quián¹³, hi³ jáun² tsoh³ quē³ jáun² ñ¹con² tsá² tia³mii², hi³ jáun² la³ jáun² bíh¹ l¹³ l³ hánh³ nú² hñu³m¹cuú². N¹ má¹l¹³² jáun² né³, ña³² cu³hna³² jná¹³.

23 Jm¹ má²l¹²niéi³² jáun² tsá² hí³ já¹³ n¹² né³, jlánh¹ hlaíh³ ta³no¹ ts¹³, quí¹hliá² jlánh¹ hánh³. **24** Jm¹ ca³jē³ jáun² Jesús hi³ hlaíh³ má²nio² ts¹³ tsá² hí³, jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—iHénh³ ma³ jlánh¹ juóuh³² hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³²!

25 Tí³ jlánh¹ bíh¹ huán¹ ts¹³ ngá¹³ jáh³ cánh¹ téh²³ tsú² camello chí² léh¹³ m¹quē³, la³ cónh³ bíh¹ hi³ hí³ jan² tsá² hánh³ jo³cuo² Dió³².

26 Jm¹ má²l¹²niéi³² jáun² tsá² tionh² hí³ já¹³ n¹² né³, ca³juáh³:

—Hi³ jáun² né³, ÷hin² bí¹ dá² tsánh² la³ l¹³ liáun³?

27 Jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Zia³² hi³ tiá² l¹³ jmu³ tsá²m¹cuóun², t¹³la³ Dió³² bíh¹ Tsá² t¹n² jmu³.

28 Hi³ jáun² Pé¹ ca³záh³ Jesús la³ lá²:

—Sá¹n¹² jte³, jnoh¹ má²ca³chá¹³ t¹³ có³² la³j¹³² hi³ jm¹ zia³² quiú¹³, hi³ jáun² má²ngí¹ jnoh¹ quiúnh¹ hnú².

29 Jáun² jm¹jáun² ca³záh³ siáh³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnóh², hi³ l¹³ua³ jan² tsá² má²ca³tú³ hñú¹³, hi³ má²ca³chan³ siáh³ jméi² mí¹ziú¹³, raính²¹ tsú², ñí²cuo² tsú², j¹³ jon² tsú² n¹² siáh³, cun³ñí¹ hi³ tónh³² tsú² tsáu² jo³cuo² Dió³², **30** tsá² la³ hí³ t¹³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹ ñí¹ hué²¹ lá² la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³chá³ tsú² jáun² t¹³ có³², hi³ jáun² má¹jáun² hiáuh³ tsú² siáh³ hi³ l¹³ zian² cun³ jm¹hi³nio².

Jesús juáh³ siáh³ ñí¹ má²hnaíh³² jéin³² hi³ jún³

(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

31 Hi³ jáun² Jesús ca³teh³ siáh³ tsá² quian³tun³ hí³ t¹³ la³ có³², hi³ ca³záh³ dí² la³ lá²:

—Sá¹n¹² jte³, ta³né³² má²hí¹uú²³ dí² t¹³ já¹ juú² Jerusalén, ñí¹ l¹³ l¹³t¹³ ca³la³ j¹³² hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² hi³ ca³jmú³ tsá² l¹n³ hí³ t¹³² jē¹ Dió³² jm¹t¹n², la³j¹³² já¹³ hi³ ca³t¹n¹ Tsá² l¹n³ Jon² tsá²m¹cuóun². **32** Tsá² hí³

bíh¹ j¹en³ tsá² judíos ñí¹con² tsá²cá²jo²¹, hi³ qui³ cáuh³² tsú² cú²nga¹, hi³ tu³ hió³² tsú², hi³ tiu³ hñéi³² tsú², **33** hi³ quiu³ pan³ tsú² siáh³, hi³ n¹í¹ má¹l¹i³² jáun² né³, jngah³ tsú²; t¹i³la³ ñí¹ má²cá²hn¹t² jmá¹ jáun² má¹ná¹, jenh¹³ bíh¹ jná¹³ ja¹ hla¹.

34 T¹i³la³ tiá² ca³ng¹i¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ ca³juáh³ jáun² Jesús la³ n¹t², cu³t¹i³ tiá² ca³l¹i³ts¹n² bíh¹ tsú² he³ dá² jm¹t¹ niéh³ já¹i³ jáun², quí¹hliá² já¹i³ jáun² jm¹t¹ l¹i³ jú¹ jn¹t² bíh¹ hi³ ca³t¹n¹ tsú².

Jesús jmah²³ jan² tsá² ten³ có³² juú² Jericó

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

35 Jm¹t¹ má²ñí¹chau²¹ Jesús já¹ juú² Jericó. Can³² ju¹t³² jáun² jm¹t¹ cuá³ jan² tsá² ten³, hi³ jm¹t¹ cuá¹m¹i³² cú¹dá¹n³. **36** Jm¹t¹ ca³ná¹i³² jáun² tsá² ten³ hí³ hi³ juóun³² l¹n³² tsáu² má²ñí¹h¹i¹já²táunh¹, jáun² ca³ngá¹i³ he³ dá² la³ l¹i³. **37** Jáun² tsáu² ca³juáh³:

—Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret bíh¹ cuá¹ja³² ñí¹zio¹.

38 Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³hléh³ tiá³ l¹n³² hi³ ca³juáh³:

—iHnú² Jesús, jón²z¹h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹, cu¹t¹ ja² mi¹i³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

39 Jáun² tsá² hí¹tsá²táunh¹ hí³ chí¹ján³ ca³jin³ tsá² ten³ hí³, hi³ jm¹t¹ hnió³ tsú² cuá³² tsá² hí³ ta³má¹h³. T¹i³la³ tsá² ten³ hí³ má¹ná¹, t¹i³ l¹i³m¹ tiá³ ca³hléh³ bíh¹ hi³ ca³juáh³:

—iHnú² jón²z¹h¹ hla¹ Dá²vi²¹, cu¹t¹ ja² mi¹i³ honh² hnú² ñí¹con² jná¹³!

40 Hi³ jáun² Jesús ca³náu², hi³ ca³jmú³ héih³² hi³ tsa³quian³ tsú² tsá² ten³ hí³. Jm¹t¹ cuan¹ jáun² tsá² ten³ hí³ ta³ñí¹ dí² né³, ca³zá¹h³ dí² la³ lá²:

41 —¿He³ jm¹t¹ hnáu² hnú² jmu¹ jná¹³ ñí¹con² nú²?

Jáun² tsá² ten³ hí³ ca³ngá¹i³:

—Hnú² Juóu³² jná¹³, hnó³² jná¹³ hi³ jnia³ siáh³ m¹t¹ñi³².

42 Jáun² Jesús ca³zá¹h³ tsá² hí³:

—iCu¹t¹ jnia¹ yáh³! Má²la¹n³² hnú² quí¹hliá² l¹i²cháh¹ nú² cáun² honh².

43 Hi³ jáun² la³ cun³ jm¹t¹jáun² bíh¹ ca³jnia³ siáh³ m¹t¹ñi¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ cu³chin¹ cu³hna²¹ Jesús hi³ hí¹má²quien² Dió³². Hi³ jáun² ca³la³ j¹n³² tsá² ca³j¹e³ hi³ jáun² ca³ma³tsú² ma³jónh³² Dió³².

Jesús jenh² Zaqueo

19 **1** Jm¹t¹ l¹i²¹ jáun² né³, hi³ Jesús já¹ juú² Jericó. **2** Juú² jáun² jm¹t¹ zian² jan² tsá² hánh³ jmá¹z Zaqueo. Tsá² hí³ jm¹t¹ chín¹ ñí¹con² tsá² chí² hmah²¹. **3** Tsá² hí³ jlánh¹ ca³l¹i³hnió³ j¹e³ n¹i¹juáh³ hin² dá² tsánh² hí³ Jesús; t¹i³la³ tiá² l¹i³ yáh³ j¹en³² tsú², quí¹ juóun³² l¹n³² bíh¹ tsáu² jm¹t¹ ná¹ng¹h³² ñí¹ jáun², hi³ hnga² siáh³ Zaqueo hí³ jlánh¹ tsa¹; jáun² tiá² ca³l¹i³ yáh³ j¹en³² tsú² Jesús. **4** Jáun² cu³tsa³² chí¹ján³ tsú² cú²jueh³² ngau³, hi³ ja³uu³² ts¹i³ hmá² sí² ná¹t² chí²¹ t¹i³ ju¹t³² ñí¹ tsó²¹ Jesús, hi³ jáun² l¹i³ j¹en³² dí², quí¹hliá² ju¹t³² jaun³² ngá¹³ tsú². **5** Jm¹t¹

ca¹chó²¹ jáun² Jesús ní¹ chi²¹ hmá² jáun² né³, ca³ziauh³ ní¹ tsí³ hmá², jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Zaqueo, tia³juí³² son² ní¹ n², quí¹ né³² ca³tín¹ jná¹³ ní¹jnioh² hñuh³² hnú².

6 Jáun² Zaqueo la³juí³² ca³son² bíh¹, hi³ ca³hen³ Jesús ca³la³ hiún² lín³² tsí³. **7** Jmí¹ ca³jé³ jáun² tsá² ná¹ngíh³² hí³ hi³ ngau³ Jesús hñú¹³ tsá² hí³, jáun² ca³ziu³ ca³hien³ dí² Jesús, hi³ ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ hñú¹³ jan² tsá² ren² tso³ bíh¹ ngau³ tsá² n²?

8 Jmí¹ cá¹chánh²¹ jáun² Zaqueo hñú¹³ né³, ca³jmú³ zenh², hi³ ca³záih³ Jesús:

—Hnú² Tí³², sá¹n² níeí², ní¹con² tsá² tia³mii² cué¹³ jná¹³ cá²tsó¹³ la³jí³² hi³ zia³² quion²¹; hi³ ní¹con² tsá² má²ca³ma³can¹³ jná¹³ né³, cué¹³ jná¹³ siáh³ quiún³ nió³ la³ cónh³ bíh¹ hi³ má²ca³háin³² jná¹³ jáun² quioh²¹ tsú².

9 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá² ní¹con² tsú²:

—Né³² má²liáun³ tsá² hñú¹³ hñú³ lá², quí¹ cu³tí¹³ bíh¹ jan² tsá² jón²zih¹ jón²cho¹ hla¹ Há²bran²¹ tsá² lá². **10** Quí¹ jná¹³, Jon² tsá²mí³cuóun², má²cuan² hi³ ja³hnáh³² ná¹ tsá² má²já²cuín³. Hi³ ja³lion¹ tsá² la³ hí³ bíh¹ jná¹³ ja³.

Jáí¹³ hi³ ca³tín¹ tsá² zia³² hi³ nio² jo³cuo²

(Mateo 25:14-30)

11 La³ má²ná¹náí³² jáun² bíh¹ tsá² hí³ jáí¹³ hi³ cuá¹hle³² jáun² Jesús, jáun² ca³jmú³ siáh³ Jesús cónh³¹ cáun² jáí¹³ ní¹con² tsú², quí¹hliá² tsá² hí³ jmí¹ má²ná¹lín²³ hi³ cu³diá²jan² bíh¹ ma³jnia³² Jesús hi³ hí³ bíh¹ dí² tsá² ca³hiáu³² Dió³² hi³ hau³ jáí¹³, cun³ní¹ hi³ jmí¹ má²ní¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén. **12** Hi³ jáun² bíh¹ ca³záih³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—Jmí¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá² cáun² hñú³ hi³ jmí¹ ná¹quien². Jáun² jan² tsá² hí³ ngau³ ní¹ uóunh³, la³ tí³ hué³² siáh³, hi³ ca³ní¹mí² jáí¹³ hi³ lí¹³ lín³ ta²¹ juú²co¹, hi³ hu²¹ cuo² ní¹ hliáun³; hi³ n² má¹lí³² jáun² jáunh³. **13** Neh² bíh¹ hi³ tsó³² tsú² jáun² ca³teh³ quian³ tsá² quian²¹, hi³ ca³tsóh³ dí² ma³ cú² mei²¹ héih³² quí³ cú¹tiáu² ní¹con² ma³ quin³² ma³ jan³² tsú². Jmí¹jáun² ca³záih³ tsú² tsá² quian³ hí³: “Cuá²ma³hliáun¹³ náh² quí³ má²lí²cué³ jná¹³ n², ca³la³ ní¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ jáunh¹³ jná¹³”.

14 Tí³la³ tsá²co¹ tsú² má¹ná¹, jmí¹ ná¹hau² bíh¹. Hi³ jáun² jmí¹ ngau²¹ tsá² hí³ né³, ca³zen³ tsú² tsá² ja¹ hmóu³² hi³ tsa³can³² jáí¹³, hi³ tsa³juah²¹ la³ lá²: “Cu³tí¹³ tiá² hnáu² jnoh¹ hi³ lín¹³ tsá² n² ta²¹ juú²co¹ jnoh¹”.

15 Tí³la³ cun³ jáun² ca³lí³hiáun¹ bíh¹ tsú² hi³ lín¹³ ta²¹; jmí¹ lí²¹ jáun² né³, jaunh³ siáh³ juú²co¹. Jmí¹ cuanh²¹ tsú² jáun² né³, ca³teh³ siáh³ tsá² quian²¹ hí³, tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³ quí³, hi³ ca³ngáí³ tsú² n²juáh³ ha³ cónh³ ca³ta³tsaih²¹ tsú² ma³ quin³² ma³ jan³². **16** Jáun² tsá² ca³ma³jnia³² la³ní¹ ta³ ní¹ tsú² ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² juóu³² jná¹³, má²zia³² cónh³¹ cú² mei²¹ héih³² cú¹tiáu² la³ cónh³ bíh¹ hi³ jmí¹ ca³cháh¹ hnú² jáun²

jo³uón³² jná¹³. **17** Jáun² tsá² má²lín³ hí³ ta²¹ ca³juáh³: “Jlánh¹ re² la³ n¹í², hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ chun¹. Jmu¹ jná¹³ hí³ hnú² lín¹³ ta²¹ ñí¹con² quia³ juú², quí¹hliá² re² bíh¹ ca³jmu³ hnú² cun³quionh³ cú¹pih²¹ hí³ ca³chá³ jná¹³ jáun² jo³ cuonh² nú²”. **18** Jáun² siáh³ siáh³ jan² ca³ma³jnia³² ta³ ñí¹ tsú², hí³ ca³juáh³: “Hnú² juóu³² jná¹³, má²zia³² hñá³ nio² hñá³láu³ héih³² cú¹tiáu² la³ cónh³ bíh¹ hí³ jm¹ ca³chá¹ hnú² jáun² jo³uón³² jná¹³”. **19** Ja³bí¹ ñí¹con² tsá² hí³ ca³juáh³ tsú² siáh³ la³ lá²: “Jmu¹ jná¹³ hí³ hnú² lín¹³ ta²¹ ñí¹con² hñá³ juú²”. **20** Jáun² ca³ma³jnia³² siáh³ jan² tsá² siánh³ siáh³, hí³ ca³juáh³ la³ lá²: “Hnú² juóu³² jná¹³, lá² nio² quie³ hí³ jm¹ ca³cuéh¹ hnú² jáun² jná¹³. Cáun² ca³tsá³h³² pá¹ñu²¹ bíh¹ jná¹³ quie³ jáun², hí³ ca³hmá³ jná¹³, **21** quí¹hí³hliá² juénh² jná¹³ hnú². Quí¹hliá² ño¹ jná¹³ hí³ hnú² jan² tsá² huáh² tsí³, hnú² jan² tsá² caun²³ hí³ tiá² ca³tín¹ nú² caun¹³, hí³ caun²³ hnú² siáh³ cáun² hí³ tiá² l¹jñíh³”. **22** Jm¹jáun² ca³juáh³ tsá² má²lín³ hí³ ta²¹: “Hnú² bíh¹ jan² tsá² quian²¹ hlá³h¹; cun³quionh³ jēh² n¹í² huen² bíh¹ hnú² rá¹tsí³² jná¹³ héih³² ñí¹con² nú². N¹í¹juáh³ tson² ñíh¹ hnú² hí³ jná¹³ lín³ jan² tsá² huáh² tsí³, jan² tsá² caun² cáun² hí³ tiá² ca³tín¹, jan² tsá² caun² hí³ tiá² ca³jñí³, **23** hí³ jáun² jm¹ hniáuh²¹ bíh¹ jmuh²¹ hnú² ta²¹ quie³ n¹í² quion²¹ jná¹³, uá¹jinh¹ hñú³ ñí¹ rá²tsí³² tsú² quie³ bíh¹ jm¹ cuá¹tionh² nú², hí³ jáun² jm¹ cuanh²¹ jná¹³ jm¹ má²l¹í¹³ héih¹ jná¹³ hí³ má²tsín² quie³ quion²¹”. **24** Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³jmú³ héih³² ñí¹con² tsá² tionh² ñí¹ jáun², hí³ ca³juáh³: “Quin³² náh² quie³ hí³ jm¹ nio² jo³cuo² tsá² lá², hí³ cueh¹ náh² tsá² ca³ta³tsá³h²¹ n¹í² cú² mei²¹ héih³² quie³”. **25** Tí³la³ tsá² jm¹ tionh¹ hí³ ca³ngá³: “Hnú² juo¹³ jnoh¹, já² má²zia³² bíh¹ cú² mei²¹ héih³² quie³ quioh²¹ tsú²”. **26** Jáun² tsá² lín³ ta²¹ hí³ ca³juáh³ siáh³: “Juanh³² jná¹³, n¹í¹juáh³ tsá² zia³² hí³ quioh²¹, tsá² la³ hí³ tí³ hliáun³ hiáuh³ bíh¹; tí³la³ n¹í¹juáh³ tsá² tiá² zia³² quioh²¹ né³, tí³ quin³ bíh¹ tsú² la³ cun³ cú¹pih²¹ hí³ zia³² quioh²¹ tsú². **27** Hí³ jáun² ca³tín¹ la³jín³² tsá² hau² jná¹³ hí³ né³, tsá² tiá² jm¹ hnió³ hí³ hí³ lín¹³ jná¹³ ta²¹ ñí¹con², cuá²quian³² náh² hí³ má¹tsán¹³ náh² ta³ ñí³² jná¹³ lá²” —ca³juáh³ tsá² má²lín³ hí³ ta²¹.

Jesús má²hí³ já¹ juú² Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

28 Jm¹ má²l¹í²juáh³ jáun² Jesús la³ n¹í² né³, ngau³ siáh³ juí³² má²hún¹ hí³ chau²¹ tí³ Jerusalén. **29** Jm¹ má²ñí¹chau²¹ tsú² jáun² juú² Betfagé, juú² nio² má²janh² có³² máh³ míh¹ Olivos, ñí¹ nio¹ siáh³ juú² Betania, jáun² ca³zen³ tsú² gon³ tsá² haín²¹ hí³ tí³ con² hí³ tsa³táunh¹ chí¹ján³. **30** Hí³ ca³zá³h³ dí² la³ lá²:

—Cuá²táunh¹ náh² juú² míh¹ nio² tí³ chí¹ján³ n¹í², jáun² n¹í¹ má¹ca³cha³táunh¹ náh² né³, chanh²¹ náh² jan² lo¹ búh¹ míh¹ hí³ cuá¹hñéih¹; jáh³ hí³ hí¹ jan² tiá² hin² má²ca³ñí³tsín¹. Jáun² cuá²zanh¹ náh² jáh³ hí³, hí³ ñá¹jan³² náh² tí³ lá². **31** N¹í¹juáh³ zian² tsá² ca³ngá³ ñí¹con² hnoh²: “¿He³ lá³h³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ n¹í²?”, jáun²

juoh¹ náh² tsú² la³ lá²: “Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³”.

32 Jáun² ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² gon³ hí³, hi³ jáun² ca³chanh²¹ tsú² jan² lo¹ búh¹ míh¹ la³ cun³ hi³ má²l²juáh³ jáun² Jesús. **33** Hi³ jáun² jm¹ má²ná¹záinh³² tsú² lo¹ míh¹ hí³, jáun² ca³jé³² tsá² joh¹ jáh³, jáun² ca³juáh³:

—iHe³ láih³² sa³ hnoh² yáh³ ná¹zanh¹ jáh³ n¹?

34 Jáun² tsá² gon³ hí³ ca³ngá³:

—Hliá² má²hniah³ ñí¹con² Tí³² Juo¹³ bíh¹ jnoh¹ jáh³.

35 Jáun² ca³ñí¹jan² tsú² lo¹ búh¹ míh¹ hí³ tí³ ñí¹ zenh¹ Jesús.

Jm¹jáun² ca³na³ts¹ dí² ha¹ cu³hna²¹ jáh³ hí³. Jm¹ l² jáun² né³, ca³zion³ dí² Jesús cu³hna²¹ jáh³. **36** Tá¹la³ jm¹ hí¹tsau³² jáun² Jesús tí³ já¹ juú² Jerusalén né³, ca³qui³ ca³ja³ tsáu² ha¹ hú¹ ju¹ ñí¹ cuá¹tsau³² jáun² Jesús. **37** Jm¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² ñí¹ má²l³ dí¹j²³ máh³ Olivos tí³ ju¹ Jerusalén, ca³la³ j¹n³² tsá² má²tanh² ta²¹ Jesús ca³ma³liáu³² hi³ hléh³² ca³la³ tiá³ lín³², hi³ hiún² lín³² ts¹ tsú² ca³ma³tsu³ ma³jónh³² Dió³² ca³tí²¹ la³j¹ hua³jueh³² hi³ má²ca³jé³ jáun². **38** Hi³ ca³juáh³ tsú² la³ lá²:

—iCu¹ l³ quien² bíh¹ Tsá² lín³ Re²¹, Tsá² cuá¹ja³² cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³² Juo¹³ dí²! iCu¹ tionh¹ bíh¹ tsá² zian² hñu³m¹cuú² cáun² hi³ re² hi³ tñ²! Hénh³ ma³ chun¹ Dió³² Tsá² cuá³ hñu³m¹cuú².

39 Jáun² ja¹ ñí¹ hí¹tsá²taunh¹ tsú² jáun² jm¹ zian² ma³ jan² tsá² fariseos, hi³ ca³juáh³:

—Tí³², má²né³² jin³² tsá² hí¹hle³² n¹ la³ n¹.

40 Tí³la³ Jesús ca³záih³ tsá² hí³:

—Jná¹³ juanh³², sá¹ hi³ tsá² lá² hí¹já²taunh¹ ta³máih³ dúh¹, jáun² hí¹ la³ tí³ quín¹ yáh³ jm¹ má²hléh³² tiá³.

Jesús ho² hi³ ca³tñ¹ juú² Jerusalén

41 Jm¹ má²ñí¹chau²¹ jáun² Jesús já¹ juú² Jerusalén né³, ca³jé³ tí³ ñí¹ nio¹ juú², hi³ jáun² ca³hó³. **42** Jm¹jáun² ca³juáh³ la³ lá² hi³ ca³tñ¹ juú² jáun²:

—iHen³ ma³ chú³² sá¹ hi³ jm¹ l³ ñíh¹³ hnú² né³² ha³ lánh³ rón³² l¹³ niau²¹ tie³ quián¹³, uá¹jinh¹ má²hia³ jáun¹³ lín³² jm¹ hniáuh²¹ hi³ l³ ñíh¹³ hnú²! Tí³la³ ca³tñ¹ hnú² má¹ná¹, má²ná¹hmá¹ bíh¹ hi³ jáun² ta³né³². **43** Quí¹ chau²¹ jmá¹ hi³ ja³taunh¹ tsá² jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú²; tsá² hian² ts¹ hí³ qui³ quéih³² hnú², hi³ jmu³ siáh³ ta³² l³ quín¹ tí³ coh³ hiah³² quián¹³ hnú² n¹. Hi³ jáun² cun³quionh³ ta³² jáun² uú³ tsú² hi³ tsa³tiónh³² hi³ jmu³ hniéi² quiúnh¹ hnú², hi³ jmu³ tsú² ná¹p¹ ná¹danh³² cu³ jéin³ quián¹³ hnú². **44** Tsá² hí³ bíh¹ qui³ tóh³² tiú² jóh³², hi³ ma³hiá² ma³tsan² tsú² tsá² zian² n¹ ñí¹con² hnú², hi³ jmu³ tsú² hi³ hí¹ cá² má¹ quín¹ tiú²uú² ná¹ts¹ ñí¹ quín¹ ra¹nh²¹, quí¹ cun³ñí¹ hi³ tiá² ca³l³ts¹n² yáh³ hnú² jmá¹ hi³ cuan³ Dió³² ta³ máh¹ nú².

Jesús má²jí² cuáh³² chín¹

(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

45 Jm¹ l²¹ jáun² ca³hi³ Jesús hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jáun² ca³ma³liáu³² hi³ ca³chu³ ca³huen³ tsá² jm¹ ná¹jmu² ná¹hna² hí³ ñí¹ jáun²; **46** hi³ ca³zá³h³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² rá¹juáh³: “Hñú³ quion²¹ jná¹³ dí¹chan¹ hi³ liéih³² tsú² jná¹³ bíh¹”; tí³la³ hnoh² né³, tá²hláu² quioh²¹ há³n² bíh¹ má²ca³jmu³ náh².

47 Jm¹jáun² ca³ma³tín² Jesús tsáu² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ jáun²; tí³la³ tá¹la³ jáun² jm¹ má²ná¹hnauh² tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ tsí³, quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, jí³ tsá²tan²¹ n², hi³ ha³ lánh³ rón³² l¹³ jngíh³ dí² Jesús. **48** Tí³la³ tiá² choh²³ yáh³ tsú² ha³ lánh³ rón³² l¹³ jngíh³ Jesús, quí¹hliá² la³jín³² bíh¹ tsáu² ná¹l²hiún² lín³² tsí³ hi³ ná¹ná³² jē¹ Jesús.

Nga² tsáu² ñí¹con² Jesús hi³ ha³ jinh¹ hiauh³ dí² já¹³ hi³ ho²

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

20 1 Ca³chó³² cáun² jmá¹ hi³ jm¹ cuá¹má²tín² Jesús tsáu² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ jm¹ cuá¹hieh³² tsú² tsáu² jú¹ chú³² quioh²¹ Dió³². Jáun² jm¹jáun² ca³cua³taunh²¹ tsá² ná¹lín³ mi³jmu³ quionh³ tsá² ná¹lín³ tí³² liei²¹, jí³ la³ má²quionh³ tsá²daun³² tsá² ná¹ñí¹ juú² n² siáh³.

2 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Juah²¹ neh²¹, ¿hin² ca³cué³ héih³² hi³ jmu³² hnú² ta²¹ n²? ¿Hin² tsánh² ca³cué³ já¹³ hi³ hauh³² hnú² n²?

3 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ja³bí¹ jná¹³ siáh³ nga¹ cáun² já¹³ ñí¹con² hnoh². Juah²¹ tín² hnoh² neh²¹: **4** ¿Hin² tsánh² ca³ze³ hla¹ Juan² hi³ cua³zion³ tsáu² jmá¹? ¿Hí¹ Dió³², ho³ tsá²mí³cuóun² uá¹?

5 Tí³la³ tsá² hí³ né³, cáun² l¹ ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³² bíh¹, hi³ ca³juónh³ la³ lá²:

—Ní¹juáh³ hi³ juáh¹³ dí² hi³ Dió³² bíh¹ ca³ze³ tsú², jáun² tsá² n² né³ l¹³ nga³: “Hi³ jáun² né³, ¿he³ lá³h³² sa³ tiá² ta²¹ ca³tianh³² yáh³ náh² tsú²?” **6** Hi³ ní¹juáh³ juáh¹³ dí² siáh³ hi³ tsá²mí³cuóun² bíh¹ ca³zen³ tsá² hí³, jáun² quí¹ bíh¹ qui³ jlá³² dí² la³jín³² tsáu² l¹³, hi³ jngah³ tsú²; quí¹ jí³lín² tsáu² bíh¹ ná¹lín²³ hi³ hla¹ Juan² jm¹ lín³ jan² tí³² jē¹ Dió³².

7 Hi³ jáun² cu³tsa³² tiá² ñí³² bíh¹ dí² cú²jueh³² ca³zá³h³ Jesús. **8** Jáun² Jesús né³, ca³juáh³ siáh³:

—Hi³ jáun² sa³jun³ jná¹³ yáh³ juanh²¹ siáh³ hi³ hin² tsánh² ca³cué³ já¹³ hi³ jmu² jná¹³ la³jí³² ta²¹ lá².

Jáí¹³ hi³ ca³tín¹ tsá² hláíh¹
(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

9 Jáun² la³ cun³ jm¹í¹ jáun² ca³hléh³ Jesús ní¹con² tsá² tionh² hí³ ní¹ jáun², hi³ ca³jmú³ tsú² cáun² jáí¹³ l¹í³ la³ lá²:

—Jm¹í¹ zian² jan² tsá² ca³jní³ m¹í³ uón²jíeh¹³ ní¹náí² quíoh²¹. Jm¹í¹ l¹í²¹ jáun² né³, ca³quíú² tsú² ní¹náí² jáun² jo³cuo² tsá² l¹í¹³ jmu³ ta²¹, hi³ jáun² tsá² jmu² hí³ ta²¹ né³, jm¹í¹ ma³hmah¹ ca³lá² quíoh²¹ ní¹náí² jáun² cun³quionh³ hi³ j¹íenh³² cú¹pih²¹ la³ cun³ hi³ ló³² jáun². Jm¹í¹ l¹í²¹ jáun² jáí¹³ la³ n¹í² né³, ngau³ bíh¹ tsú², hi³ jáun² ca³lén³ ué³. **10** Jm¹í¹ cá¹chó²¹ jmá¹í¹ hi³ ca³láu² m¹í³ uón²jíeh¹³ né³, jáun² ca³zen³ tsú² jan² tsá² má²ná¹hlánh¹ joh¹ ní¹con² tsá² ca³cuéh³ tsú² hí³ ní¹náí² jáun², hi³ tsa³má¹í¹ ca³lá² hi³ má²ca³láu² jáun², la³ cun³ hi³ ca³tín¹ tsá² quíoh²¹ ní¹náí². Tí³la³ tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ má¹ná¹, ca³quí³ ca³quiunh³ bíh¹ tsá² zéin¹ hí³ tsá² quíoh²¹ ní¹náí², hi³ jáun² l¹í¹ haí²¹ cuá² ta³ bíh¹ tsú² ca³chanh³ dí². **11** Jáun² tsá² quíoh²¹ hí³ ní¹náí² né³, ca³zen³ siáh³ jan² tsá² joh¹. Jm¹í¹ cá¹chó²¹ jáun² siáh³ tsá² hí³ né³, siáh³ bíh¹ siáh³ ca³quí³ ca³quiunh³ tsú² tsá² hí³, hi³ ca³tu³ ca³hión³² dí² jú¹ hlah³ jú¹ hó³², jáun² lín²¹ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³jính³². **12** Jáun² ca³zen³ tsú² siáh³ cónh³¹ jan² tsá² joh¹, tí³la³ tsá² ca³hiah³ hí³ ní¹náí² má¹ná¹, cun³ jáun² ca³quiunh³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³ ca³la³ ca³cuính³, hi³ ca³chin² dí² tí³ cheih³² hué³².

13 ”Jm¹í¹ l¹í²¹ jáun² né³, ca³lín¹³ tsá² quíoh²¹ hí³ ní¹náí² la³ lá²: “¿He³ l¹í¹³ jmu¹ jná¹³ juáh¹³? Cu³tsa³² jón³² huen² jná¹³ cú²jueh³² cu¹í¹ zein²¹, tsá² jlánh¹ hno³ jná¹³ lín³². Len³ jná¹³ ho³sa³ tanh¹³ bíh¹ tsú² ta²¹ jón³² jná¹³ n¹í¹ má¹ca³jén³²”. **14** Tí³la³ jm¹í¹ ca³jén³² jáun² tsá² ná¹jmu² hí³ ta²¹ jon² tsá² quíoh²¹ ní¹náí² né³, ca³juu³ ca³hlénh³ ja¹ má²tún² hmóu³², hi³ ca³juáh³: “Já² tsá² n¹í² bíh¹ l¹í³quíoh²¹ ní¹náí² lá² n¹í¹ má¹jun² jméí²; chú³² cu¹í¹ jngíh¹³ dí² tsú², hi³ jáun² l¹í³ quiú¹³ dí² ní¹náí² lá²”. **15** Jáun² la³juí³² ca³chin² tsú² tsá² hí³ tí³ cheih³² ní¹náí² jáun², hi³ ca³jngíh³ dí² tiáunh¹.

[Jm¹í¹ l¹í²¹ jáun², ca³ngáí³ Jesús ní¹con² tsá² hí³:]

—¿He³ l¹ín²³ hnoh² jmu³ tsá² quíoh²¹ hí³ ní¹náí² ní¹con² tsá² ca³jmú³ hí³ la³ jáun²? **16** Tsá² hí³ dá² jáunh³ bíh¹, hi³ ja³ma³tsan² tsú² tsá² jmu² hí³ ta²¹ ní¹náí² quíoh²¹, hi³ jáun² tsá² siánh³ bíh¹ cuéh³² tsú² cú²jueh³² ní¹náí² jáun².

Jm¹í¹ má²l¹í²niéí³² jáun² tsá² tionh² hí³ ní¹ jáun² jáí¹³ hi³ má²l¹í²hléh³² jáun² Jesús, jáun² ca³juáh³:

—iHa³ l¹í² cu¹í¹ l¹í¹³ bíh¹ la³ n¹í²!

17 Tí³la³ Jesús ca³jé³ chí¹tiá³ ní¹ ní¹ tionh¹ tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Ha³ bí¹ lánh³ rón³² ngí²³ náh² jáí¹³ ní¹ rá¹juáh³ jáun² Sí² quíoh²¹ Dió³² la³ lá² dúh¹?:

Quín¹ hi³ tiá² ca³jeih²¹ jáun² tsá² ná¹lín³ tí³² hiah³²,
ta³né³² má²l¹í³ cá² má³ quín¹ hi³ jlánh¹ bíh¹ quien² bíh¹,

quín¹ hi³ hu²¹ cuoh¹ hiah³².

18 Hi³ jáun² l³ua³ jan² tsá² cá²hính³² quionh³ quín¹ jáun², ca³la³ juoh¹ mí¹ siún¹ nio² bíh¹ tsú² l¹³; hi³ n¹juáh³ quín¹ jáun² la³ ca³táh³ ñí¹ quioh²¹ jan² tsáu² né³, jáun² ca³la³ ju²¹ nio² bíh¹ tsú² l¹³.

19 La³ cun³ jm¹jáun² jm¹ hnió³ tsá² ná¹l¹n³ mi³jmú³ la³ má²quionh³ t¹³² liei²¹ hi³ zanh³ Jesús, quí¹hi³hliá² ca³l³tsin² tsú² hi³ Jesús má²l¹2jmú³ cáun² já¹³ hi³ ca³t¹n¹ hí³ dí²; t¹³la³ tiá² l³ yáh³ zanh³ tsú² Jesús, quí¹hi³hliá² juénh² tsú² tsá² ná¹ng¹h³² hí³.

Jesús juáh³ hi³ ca³ta¹ dí² má¹hmah²¹ ñí¹con² tsá² chi² hmah²¹

(Mateo 22:15-22; Marcos 12:13-17)

20 Jáun² cu³tsa³² ca³zen³ tsú² cú²jueh³² tsá² tsa³cá² tsa³lian² Jesús, hi³ tsa³jmú³ tsú² la³juah²¹ dúh¹ tsá² chun¹. Jáun² tsá² hí³ ca³can³ re² l¹n³² hua³hí¹³ jē¹ Jesús, n¹juáh³ n¹ l¹ ca³hléh³ tsú² cáun² já¹³ tiá² ca³t¹i²¹, hi³ jáun² l¹³ jienh³ dí² ñí¹con² tsá² l¹n³ ta²¹. **21** Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ ñí¹con² Jesús:

—Hnú² T¹³², né¹ jnoh¹ hi³ jmáh³la³ jú¹ tson² bíh¹ h¹eh³² hnú²; hi³ né¹ jnoh¹ siáh³ hi³ tiá² jmuh³² hnú² hi³ quien² jan² hi³ jan² tiá² quien², t¹³la³ hnú² bíh¹ h¹eh³² tsáu² jú¹ tson² hi³ ca³t¹i²¹ ju¹³² quioh²¹ Dió³². **22** Jáun² juáh¹³ hnú² neh²¹: ¿Hí¹ ca³t¹i²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ qu¹e³ hi³ m¹³² tsá² cuá¹l¹n³ m¹³chí¹ juú² Roma, ho³ tiá² hniáuh³²?

23 T¹³la³ Jesús má¹ná¹, ca³l³tsin² bíh¹ hi³ hlah³ hi³ ná¹quionh² chí¹ tsá² hí³, jáun² ca³zá¹h³ dí² la³ lá²:

—[¿He³ lá¹h³² sa³ cá² lau²³ hnoh² jná¹³?] **24** H¹é¹ náh² cáun² cú¹tiáu² neh²¹. ¿Hin² m¹³ ñí¹ tá²lái¹ ñí¹ lá², hi³ hin² hi³ jmá¹² tón³² lá² siáh³?

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngá¹³:

—Quioh²¹ tsá² cuá¹l¹n³ hí³ m¹³chí¹ bíh¹ n¹³².

25 Jáun² Jesús ca³zá¹h³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Jáun² cuéh³ náh² tsá² cuá¹l¹n³ m¹³chí¹ la³ cun³ hi³ ca³t¹n¹ hiáuh³, hi³ cuéh³ náh² siáh³ Dió³² la³ cun³ hi³ ca³t¹n¹.

26 Hi³ jáun² tiá² ca³lái¹³ yáh³ tsá² hí³ hi³ jm¹ ca³ jm¹ lan³ Jesús ta³ ñí¹ tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun²; hi³ jáun² l¹ ca³ta³ná¹j¹e³² bíh¹ tsú² jm¹ má²l¹2juáh³ jáun² Jesús la³ n¹². Jáun² tie³ bíh¹ ta³tonh¹ tsú² cú²jueh³².

Nga² tsáu² ca³t¹i²¹ hi³ jenh¹³ tsú²

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

27 Jm¹ l¹²¹ jáun² né³, cua³taunh²¹ ma³ jan² tsá² saduceos hi³ cua³jien³ Jesús. Tsá² cu³ nió³ tsá² saduceos hí³ tiá² ta²¹ ha¹h²¹ yáh³ hi³ jenh¹³ tsá² má²cá²tsan³; hi³ jáun² bí¹ jlánh¹ ca³ñí¹ngah¹ dí² Jesús já¹³ lá²:

28 —Hnú² T¹³², ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés rá¹juáh³ n¹juáh³ jan² tsá²ñuh² ca³jun³ ta³ tiá² ca³l³zian² jon² quionh³ tsá²m¹³ ñí²cuo², jáun² tsá²ñuh² dá¹jon²¹ hla¹ hí³ ca³t¹n¹ jan³ siáh³ tsá²m¹³ hí³, hi³ jáun² l¹³zian² jon² hi³ ca³t¹n¹ hla¹ hí³. **29** Jáun² né³, jm¹ zian² cá² mí¹zionh² tsá²ñuh²

hi³ jmí¹ ná¹lín³ quiaun³ má²tún² ra¹nh²¹ jan² jméi² mí¹ziú¹³. Tsá² má²ján³ né³, ca³jan³ tsá²mí³, tí³la³ ca³jun³ bíh¹ tsú², hí¹ jan² yáh³ jon² tsú² tiá² ca³lín³zian². **30** Jáun² dá¹jon²¹ bíh¹ tsú² ca³jéinh³² siáh³ cuo² quionh³ tsá²mí³ hnái³ hí³. Ja³bí¹ ca³jun³ bíh¹ siáh³ tsá² hí³, hí¹ jan² yáh³ jon² tiá² ca³lín³zian². **31** Jáun² tsá² ní¹ má²gáun³ hí³ né³, ca³jan³ siáh³ tsá²mí³ hí³. Siáh³ bíh¹ siáh³ ca³jun³ tsá²ñuh² hí³. La³ jáun² bíh¹ lí³ quioh²¹ tán¹ quiaun³ tsá² hí³, hí¹ hí¹ jan² yáh³ jon² tsá² quiaun³ hí³ tiá² ca³lín³zian². **32** Jáun² ní¹ ca³táuh³ né³, jun³ bíh¹ siáh³ tsá²mí³ hí³ hnga². **33** Hi³ jáun² né³, ní¹ má¹tí³ ní¹ ca³jenh¹³ tsú² ÷hin² dá² tsánh² tsá² quiaun³ hí³ lí¹³ ní²cuo² tsá²mí³ hí³, quí¹ tán¹ quiaun³ bíh¹ tsá²ñuh² hí³ ca³jéinh³² cuo² quionh³ tsá²mí³ hí³?

34 Hi³ jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Ní¹ hué²¹ lá² bíh¹ jaun³² jéinh³² tsá²mí³ tsá²ñuh² cuo², **35** tí³la³ tsá² ca³tín¹ hí³ tsánh³² ní¹ chu²¹ ní¹ má¹ca³jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³ né³, tsá² la³ hí³ tiú²uú² cuo² jéinh³² yáh³, sa³jun³ cuen³ bíh¹ tsú² siáh³ jon² hí³ jéinh³² cuo², **36** quí¹ ní¹ jáun² hí¹ jan² yáh³ tiú²uú² hin² jún³. Quí¹ má¹jáun² lín¹³ tsú² la³jmí¹ lín³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bíh¹. Jon² Dió³² bíh¹ má²lín¹³ tsú², quí¹hliá² má²ca³jenh¹³ tsú². **37** Ta³bí¹ hnga² hla¹ Moisés yáh³ ca³hléh³ hí³ ca³tín¹ tsá² jenh¹³ ja¹ tsá² má²cá²tsan³, ní¹ rá¹juáh³ jáun² já¹³ hí³ ca³tí²¹ s² hia³² ja¹ hmá² ton². Ní¹ jáun² rá¹juáh³ hí³ Dió³² Juo¹³ dí² lín³ Dió³² ní¹con² Há²bran²¹, Isaac, jí³ Jacob ní² siáh³. **38** Quí¹ Dió³² dá² lín³ Dió³² Juo¹³ tsá² zian² bíh¹, tiá² lí¹³ yáh³ lín³ tsú² Dió³² Juo¹³ tsá² má²jún¹. Quí¹ ní¹con² Dió³² ca³la³ jí³lín² bíh¹ tsáu² ná¹liéh²¹.

39 Jmí¹jáun² né³, ma³ jan² tí³² liei²¹ ca³záh³ Jesús:

—Chú³² lín³² bíh¹ la³ jmí¹ má²lí²juah²¹ hnú² ní² Tí³².

40 La³ cun³ jmí¹jáun² tiú²uú² hin² ca³tia³ yáh³ tsí³ hí³ nga³ siáh³ já¹³ ní¹con² Jesús.

¿Hin² bíh¹ jón²z⁴h¹ jón²cho¹ tsá² lín¹³ Cristo?

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

41 Jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—¿He³ láh³² ná¹juáh²³ tsáu² hí³ Tsá² lín¹³ Cristo jan² tsá² jón²z⁴h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹ bíh¹? **42** Já² ní¹ Sí² Salmos ca³juáh³ hnga² hla¹ Dá²vi²¹ la³ lá²:

Dió³² Juóu³² jná¹³ ca³záh³ Tí³² Juóu³² jná¹³ la³ lá²:

Tí³ cuá² chu²¹ quion²¹ jná¹³ ní³,

43 ca³la³ tí³ ní¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hí³ jmu¹ jná¹³ hí³ tsá² hau² hnú² lín¹³ la³jmí¹ lí³ cáun² jlí²¹ hí³ hí¹ cú¹pih²¹ tiá² quien², hí³ ná¹tsín²¹ hnú² tanh¹.

44 "Hi³ jáun² né³, ÷ha³ bíh¹ lánh³ rón³² lí¹³ hí³ Tsá² lín¹³ Cristo lín³ jan² tsá² jón²z⁴h¹ jón²cho¹ hla¹ Dá²vi²¹?, quí¹ ta³bí¹ hnga² yáh³ hla¹ Dá²vi²¹ hí³ la³ ca³juáh³ hí³ Juo¹³ bíh¹ tsú² Tsá² lín¹³ hí³ Cristo.

Jesús jñéih²³ tsáu¹³ tsá² ná¹lín³ tĩ³² liei²¹
(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

45 Jm¹jáun² jm¹ ná¹ná³² ca³la³ jín³² tsá² tionh² hí³ ñí¹ jáun² já¹³ hí³ ca³hléh³ jáun² Jesús ñí¹con² tsá² ha¹n²¹ hí³ tĩ³ con², jm¹ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²:

46 —Hua³hín¹³ náh² jmu³ quiúnh¹ tsá² ná¹lín³ tĩ³² liei²¹, quí¹ tsá² hí³ jlánh¹ za¹n³² hí³ quí¹h³² hmí³² cuo² hí³ ñí³taunh¹ tĩ³ hlá² tĩ³ n¹í², hí³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ hí³ tsáu² cuen³ Dió³² n¹í¹ má¹ca³jenh² dí² já¹ hmah²¹; hí³ jlánh¹ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² hñu³ cuáh³² quioh²¹, jĩ³ hí³ hniá¹ tsú² siáh³ tiánh³ ñí¹ jlánh¹ bí¹ quien² n¹í¹ má¹ca³cha³taunh¹ ñí¹ nio² jmá¹. **47** Tsá² hí³ bíh¹ tsá² quin²³ s¹í¹ hñú¹³ tsá²mĩ³ hná¹ĩ³, hí³ má¹lĩ³² jáun² né³, lí¹ ráin³² ñí¹ cun³quionh³ hí³ liéinh³² jáun² Dió³² ué³ lín³². Cun³ñí¹ hí³ jáun², tĩ³ jlánh¹ bíh¹ huáh² tsĩ³ héih³² hí³ tá¹tsin¹ tsú² n¹í¹ má¹jáun².

Quie³ ca³cué³ tsá²mĩ³ hná¹ĩ³ tia³mii²
(Marcos 12:41-44)

21 1 Jm¹jáun² ca³jíe³ Jesús hí³ toh² tsá² hánh³ quie³ hñu³ cuó² quioh²¹ cuáh³² chín¹ hí³ cue³² ñí¹con² Dió³². **2** Ja³bí¹ ca³jíen³² tsú² siáh³ jan² tsá²mĩ³ hná¹ĩ³ tia³mii² hí³ dí¹taunh³² tun³ cú¹dáin³ hñu³ cuó² jáun². **3** Jm¹jáun² ca³juáh³ dí² la³ lá²:

—Jú¹ tson² cu³tĩ³ juo³ jná¹³ hnoh², hí³ tsá²mĩ³ hná¹ĩ³ tsá² tia³mii² ó³² bíh¹ tĩ³ hliáun³ má²lĩ²cué³² la³ cónh³ bíh¹ jĩ³lín² tsá² hánh³. **4** Quí¹ la³jín³² tsá² ñí¹ hná¹ n¹í² cue³² la³ cun³ hí³ má²ziau³² quioh²¹ bíh¹, tĩ³la³ uá¹jinh¹ tia³mii² tsá²mĩ³ ó³², má²lĩ²cué³² bíh¹ tsú² la³jĩ³² hí³ jm¹ raunh³²; quie³ hí³ jm¹ má²ma³hau³ hí³ ma³zian² bíh¹ tsú² quioh²¹.

Jesús juáh³ hí³ chau²¹ jmá¹ tsúnh¹³ cuáh³² chín¹
(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

5 Jm¹jáun² jm¹ zian² tsá² ná¹juáh²³ hí³ jlánh¹ re² ca³lĩ³ cuáh³² chín¹ cun³quionh³ quí¹n¹ chú³² jniá³, jĩ³ la³ má²quionh³ la³jĩ³² hí³ lí¹ ca³cué³ tsáu² n¹í². Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

6 —Chau²¹ bíh¹ jmá¹ hí³ hí¹ cá² má¹ĩ³ quí¹n¹ tiú²uú² ná¹juin¹ ñí¹ quí¹n¹ raính²¹; la³jĩ³² bíh¹ juú¹ tsúnh¹³.

Ha³ lánh³ rón³² lĩ³ lin¹ ñí¹ táuh³ jmá¹
(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

7 Jm¹jáun² ca³ngáth³ tsá² hí³ Jesús, hí³ ca³juáh³:

—Hnú² Tĩ³², ílĩh³ lí¹³ la³ cun³ hí³ má²lĩ²juah²¹ hnú² n¹í²? ¿Ha³ dá² lánh³ rón³² lĩ³ lin¹ hí³ má²ja³quián³ lí¹³ la³ jáun²?

8 Jáun² Jesús ca³juáh³ la³ lá²:

—Hua³hín¹³ lín³² hnoh² jmu³ hi³ tiá² lí¹ lĩ³can² náh². Quí¹ juón³² lín³² tsáu² ja³taunh¹ hi³ ja³jmú³ hi³ lín³ la³juah²¹ dú¹ jná¹³, hi³ ja³juah²¹: “Jná¹³ bíh¹ lín³ Cristo”; hi³ juáh³ tsú² siáh³: “Né³² má²cá²chó³² jmá¹””. Tĩ³la³ ha³ lĩ² tanh³ hnoh² ta²¹ tsá² la³ hí³. **9** Hi³ nĩ¹ má¹ca³niéih² náh² hi³ zian² tsá² jmu² hniéi², hi³ tiáunh¹ tsáu² tiá³ siaun³² tĩ³ hlá² tĩ³ nĩ², ha³ lĩ² juen³ náh². Quí¹ la³ jáun² ca³tĩ²¹ lĩ¹³ bíh¹ la³nĩ¹, tĩ³la³ jun³juáh¹³ má²tsa³hín³ yáh³ jaun³².

10 Jáun² ca³juáh³ siáh³ la³ lá²:

—Tsá² zian² cáun² hué³² jmu³ hniéi² quionh³ tsá² zian² hué³² siáh³, jĩ³ tsá² hín¹³ hué³² nĩ¹ hliáun³ quiu³ tĩn³ siáh³ quionh³ tsá²ján² tsá²ján².

11 Hi³ nĩ¹ hliáun³ siáh³ qui³ jĩeh³ hué³² tiá³ lín³², hi³ lĩ³ zia³² siáh³ ho³cuón³ jĩ³ hi³ hí³ tsáu¹ nĩ² siáh³. Chi³cuú² siáh³ qui³ jnia³ hi³ cáu² hi³ jueh³².

12 “Tĩ³la³ ñeh² bíh¹ hi³ lĩ¹³ la³jĩ³² hi³ má²lĩ²juánh³² jná¹³ nĩ² má¹ná¹, má¹jáun² hi³ tsa¹ tsú² hnoh², hi³ zaunh³ tsú²; hi³ tsa³jau² tsú² hnoh² hñu³ cuáh³² quiú¹³ dí², hi³ tsa³ma³re² tsú². Jau³ tsú² hnoh² hi³ táuh³² tsú² hñu³mĩ¹nĩ², hi³ tsa³jau² tsú² siáh³ hnoh² ta³ nĩ¹ tsá² ná¹ho² já¹³ jĩ³ ta³ nĩ¹ tsá² ná¹lín³ re²¹ siáh³, cun³nĩ¹ hi³ ca³tĩn¹ jná¹³. **13** Má¹jáun² má²lĩ¹³ cuéh¹ hnoh² jú¹ tson² hi³ ca³tĩn¹ jná¹³. **14** Nĩ¹ jĩ²¹ la³ cháh¹³ náh² cáun² honh² bíh¹, hi³ tiá² quí¹ hnáuh¹³ náh² honh² hi³ he³ já¹³ cuá¹ngah³ náh² ta³ nĩ¹ tsá² hí³. **15** Quí¹ jná¹³ bíh¹ Tsá² cué¹³ já¹³ hi³ hléh¹³ hnoh² jmá¹ jáun², hi³ jmu¹ jná¹³ siáh³ hi³ jnia³ jmá¹ honh² náh²; ca³la³ hí¹ jan² tsá² hau² hnoh² tiú²uú² nĩ³² ha³ lánh³ rón³² nga³ lĩ¹³. **16** Hi³ hí¹ ca³la³ tĩ³ ñeh² mĩ²ziúh² yáh³ hnoh² tsa³jienh³ hnoh² nĩ¹ta²¹, jĩ³ tsá² jan² ñeh² mĩ²ziúh² náh² quiúnh¹ nĩ², jĩ³ jun³ renh² náh², jĩ³ tsá² juónh³² náh² re² quiúnh¹ nĩ² siáh³; hi³ ma³ jan² hnoh² jngah³ tsú² siáh³. **17** Tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ lĩ³hau² hnoh² cun³nĩ¹ hi³ ca³tĩn¹ jná¹³. **18** Tĩ³la³ hnoh² má¹ná¹, hí¹ cá² má¹h³² yáh³ jñú² chĩnh³² hnoh² tiá² lĩ¹ tsa³hát³. **19** Jáun² nĩ¹juáh³ la³ má²nio² nĩ² cáun² honh² hnoh², jáun² hián¹³ bíh¹ náh² hi³ lĩ¹³ zian² náh² cun³ jmá¹hi³nio².

20 “Nĩ¹ má¹ca³jĩeh³ hnoh² hi³ juón³² lín³² hliáu³ má²ná¹pĩ² ná¹danh³² la³ cu³ la³ jéin³ juú² Jerusalén, jáun² má¹jáun² lĩ³ nĩh¹³ hnoh² hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³² jmá¹ hi³ tsa³hín³. **21** Hi³ jáun² jmá¹ jáun² má²hniáuh³² cuon³ tsá² hín¹³ tĩ³ Judea nĩ¹ lĩ³ máh³; hi³ tia³juĩ³² siáh³ cu¹ huén² tsá² zian² já¹ juú² Jerusalén, hi³ ha³ lĩ² cu¹ cha³tánh¹ tsá² tiáunh¹ nĩ¹ná² tĩ³ já¹ juú². **22** Quí¹ jmá¹ jáun² cáun² jmá¹ hi³ jlánh¹ ma³tson¹³ Dió³² tsáu² bíh¹, jmá¹ hi³ hniáuh³² lĩ³tĩ³ ca³la³ jĩ³² hi³ rá¹juáh³ nĩ¹ Sĩ² quioh²¹ Dió³². **23** ¡Jlánh¹ juo²³ tsá²mĩ³ tsá² ná¹quian² jon² jmá¹ jáun², jĩ³ tsá² ná¹jan² dá¹n² tiúh²³ nĩ² siáh³! Quí¹ jmá¹ jáun² lĩ³ zia³² uu³mĩ²tsĩ³² huáh² tsĩ³ cu³tĩ¹³ tá¹ cáun² hué³² lá², cáun² hi³ jlánh¹ ma³tso² tsá² hué³² lá² tsĩ³. **24** Jmá¹ jáun² juón³² bíh¹ tsáu² tsán¹³ ja¹ hniéi² jáun²; hi³ tsá² zian² hué³² nĩ¹ hliáun³ siáh³ ma³tson¹³ tsá² hué³² lá². Hi³

tsá²cá²jo²¹ né³, ha³ zónh³² tsá²juú² Jerusalén lá², ca³la³ tí³ ñí¹ ca³tsín¹³ jmát¹ hi³ cue³² Dió³² já¹³ hi³ l¹³ la³ jáun².

Jmát¹ hi³ jáunh³ Jon² tsá²m³cuóun²

(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

25 "Má¹jáun² jnia³ li²¹ chí³cuú², ñí¹ he¹ hiú², ñí¹ he¹ z¹h², j¹ ñí¹ hai²¹ chí¹jmaí²¹ n¹í² siáh³. Má¹jáun² siáh³ h¹í³² l¹n³² tsá² zian² ñí¹ hué²¹ lá², hi³ tsa³cáun² l¹n³² tsá² tsú² cun³ñí¹ hi³ jlánh¹ tiá³ hen³ má¹cá²qu¹h³² ma³quin³² ma³ cun³ tsín¹ jmá²miih²¹. **26** Ca³la³ hi³ tánh³² tsá² tsú² hi³ h¹í³² tsá² ca³tí²¹ la³j¹í³² hi³ né³bí¹ l¹í¹³ ñí¹ hué²¹ lá²; qui¹ hí¹ ca³la³ tí³ pí³ hi³ jniá³ chí³cuú² yáh³ ru³ juá³. **27** Hi³ jáun² má¹jáun² máh³ má²j¹en³² tsú² Jon² tsá²m³cuóun² hi³ cuá¹jáunh²³ ju¹í³² já¹ jnie² quionh³ pí³ hi³ cáu² hi³ jueh³² quioh²¹, hi³ lin¹ hi³ quien² l¹n³² tsú². **28** N¹í¹ má¹ca³l¹í³liau³ la³ cun³ hi³ má²l¹í²juánh³² jná¹³ n¹í², jáun² háun¹ náh² nó¹ tianh³ hi³ ziauh¹ náh² máh¹ chí³cuú², qui¹ má²ja³quián³ cu³tí³ bíh¹ liaun³ náh².

29 Jmá¹ má²l¹í²juáh³ jáun² Jesús la³ n¹í², ca³jmú³ siáh³ cáun² já¹³ hi³ l¹í³ la³ lá²:

—Sá¹n¹í² j¹te³ la³ cun³ l¹í²³ hmá² sí² co², ho³ l¹í³ua³ cáun² hmá² siáh³ siáh³. **30** N¹í¹juáh³ ca³j¹eh³ hnóh² hi³ hmá² jáun² má²ná¹hion² siáh³ mu²¹ z¹h³, hmóu³² bíh¹ hnóh² má²ná¹ñíh¹ hi³ má²janh² bíh¹ má²ja³² jmá¹ ñí²hiú². **31** Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³, n¹í¹juáh³ má²j¹eh³² hnóh² hi³ má²l¹í²³ la³j¹í³² hi³ má²l¹í²juánh³² jná¹³ n¹í², jáun² má²ñíh¹ náh² hi³ má²ja³quián³ bíh¹ jáunh¹³ jná¹³ hi³ já¹hó³² já¹³ cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Dió³².

32 "Jú¹ tson² juo³ jná¹³ hnóh², hi³ la³j¹í³² hi³ n¹í² l¹í¹³, ñeh² bíh¹ hi³ hiá¹ tsán¹³ tsá² zian² jmá¹ hi³ ziaun² dí² lá². **33** Chau²¹ jmá¹ tsa³hín³ la³j¹í³² hi³ jnia³ chí³cuú², la³ má²quionh³ hngá¹máh³ lá², tí³la³ já¹³ quion²¹ jná¹³ má¹ná¹, tiá² tón³² jmá¹ tsa³hín³ yáh³.

34 "Hua³hín¹³ náh² jmu³, ha³ l¹í² cué² náh² já¹³ hi³ l¹í¹ jl¹í²¹ honh² náh² cun³quionh³ hi³ cú² hi³ húh²³ náh² hliáun³, j¹í³ hi³ ma³heinh²¹ náh² n¹í², j¹í³ cun³quionh³ hi³ jlánh¹ h¹í³² honh² náh² ca³tí²¹ lánh³ zian² náh² ñí¹ hué²¹ lá² n¹í² siáh³. N¹í¹juáh³ hi³ jmúh¹³ náh² hua³hín¹³, jáun² tiá² l¹í¹ hiá¹han¹ hnóh² n¹í¹ má¹cá²chó³² jmá¹ jáun², **35** la³jmá¹ tah³² cáun² liá³. Qui¹ ñí¹con² ca³la³ j¹í³l¹n² tsá² zian² tá¹ cáun² hngá¹máh³ bíh¹ chau²¹ jmá¹ jáun². **36** Jáun² tianh³ náh² hua³jan²¹, hi³ ná¹lien¹ náh² Dió³², jáun² l¹í³ zia³² já¹³ hi³ liaun³ náh² ca³tí²¹ la³j¹í³² hi³ né³bí¹ l¹í¹³, hi³ jáun² l¹í¹³ má¹jnia¹³ náh² siáh³ ta³ ñí¹ Jon² tsá²m³cuóun².

37 Jáun² Jesús ca³ma³tín² tsáu² ta³ jma² hñu³ cuáh³² chín¹, hi³ n¹í¹ má¹ca³niéi² jáun² né³, tí² tsa³jnioh² tí³ máh³ míh¹ Olivos. **38** Hi³ jáun² j¹í³l¹n² tsáu² tí² tsá²táunh¹ hñu³ cuáh³² chín¹ ta³ hú²niéi² hi³ tí² tsá²niéi³ jē¹ Jesús.

Má²ren²¹ tsú² já¹³ hi³ zanh³ Jesús

(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

22 1 Jm¹ má²ja³quián³ t²¹ Jm¹h¹én¹, jmá¹ hi³ cúh² tsá² judíos hi³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan² yáh³. 2 Hi³ jáun² jm¹jáun² ca³hauh² tsá² ná¹l¹n³ mi³jmú³ ts¹ quionh³ tsá² ná¹l¹n³ t¹liei²¹, hi³ ha³ lánh³ l¹ jng¹h³ dí² Jesús, qui¹hliá² jm¹ juénh² tsú² n¹ he³ ca³jmú³ tsáu² ñí¹con² tsú² hmóu³².

3 La³ cun³ jm¹jáun² ca³hi³ Satanás hñu³ ts¹ Judas, tsá² ja³ juú² Queriot, tsá² jm¹ l¹n³ hí³ jan² tsá² quian³tun³. 4 Jáun² tsá² hí³ bíh¹ ca³ñí¹lien¹³ tsá² ná¹l¹n³ mi³jmú³ j¹ tsá² ná¹chín¹ hi³ jmu² hua³hí¹³ cuáh³² chín¹ n¹ siáh³; hi³ ca³ñí¹juónh¹³ dí² quionh³ tsú² hi³ ha³ lánh³ rón³² l¹ jienh³ dí² Jesús. 5 Jáun² tsá² ná¹ng¹h³² hí³ né³, ca³l¹ hiún² l¹n³² bíh¹ ts¹ cun³quionh³ já¹³ hi³ ca³juáh³ Judas, jáun² ca³jmú³ tsú² já¹³ hi³ cué³² qu¹e³. 6 Jm¹jáun² ca³jmú³ Judas cá²hon³ quionh³ tsá² hí³, hi³ ca³hauh² dí² ts¹ ha³ lánh³ rón³² l¹ tsa³jienh³ dí² Jesús, n¹juáh³ cáun² jmá¹ hi³ tiá² hin² ná¹ng¹h³² quionh³ tsú².

Jesús jmu² má³² hi³ l¹3 nóh³² ca³t¹ hi³ jún³

(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

7 Jm¹ cá¹chó²¹ jmá¹ hi³ cua³hlau³ Jm¹h¹én¹, jmá¹ hi³ cúh² tsá² judíos hi³ cuú²miih²¹, la³ cun³ hí¹miih²¹ tiá² tie³ jan², jmá¹ hi³ jng¹h³ tsú² jáun² já¹ziáh² míh¹, 8 jm¹jáun² ca³zen³ Jesús Pé¹ quionh³ Juan², hi³ ca³zá¹h³ dí²:

—Cuá²taunh¹ náh², cuá²jmu³ hua³jan²¹ má³² hi³ cúh¹³ dí² tá¹la³ Jm¹h¹én¹ lá².

9 Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngá¹h³ Jesús hi³ ca³juáh³:

—¿Ha³ jinh¹ hnáuh² hnú² hi³ tsá¹jmú¹³ jnoh¹ hua³jan²¹ má³²?

10 Jáun² Jesús ca³juáh³:

—N¹ má¹ca³tiónh³² hnoh² já¹ juú² Jerusalén, jenh¹³ náh² jan² tsá²ñuh² tsá² quiaun² tse³ ha²¹ jmá¹. Jáun² cuá¹taunh¹ náh² cu³chin¹ cu³hna²¹ tsá² hí³ ca³la³ ñí¹ hein²¹ tsú² ñéih³. 11 Jáun² juoh¹ hnoh² tsá² hñú¹³ ñí¹ jáun²: “T¹ Juo¹³ jnoh¹ ñí¹juah²¹: ¿Ha³ jinh¹ l¹3 ñéih³ ñí¹ cueh³² tsú² tsáu², ñí¹ l¹3 cuh²¹ jná¹³ má³² quioh²¹ Jm¹h¹én¹ lá², quiúnh¹ jná¹³ tsá² ha¹n²¹ t¹ con² ná¹?” 12 Hi³ jáun² tsá² hñú¹³ hí³ tsa³jau² hnoh² cáun² ñéih³ jueh³² ñí¹ tun³ ts¹n¹, ñí¹ má²l¹3 re². Ñí¹ jáun² bíh¹ cuá¹jmu³ hnoh² hua³jan²¹ má³² quiú¹³ dí².

13 Hi³ jáun² né³, ja³taunh²¹ bíh¹ tsá² hí³, jáun² ca³l¹t¹ bíh¹ la³ cun³ rón³² hi³ má²l¹3juáh³ jáun² Jesús. Hi³ jáun² ñí¹ jáun² bíh¹ ca³jmú³ tsú² hua³jan²¹ má³² quioh²¹ Jm¹h¹én¹.

14 Jm¹ má²l¹3 jáun² né³, ca³chó³² Jesús la³ má²quionh³ t¹ tsá² quian³² hí³ jē¹ dí², hi³ ca³tiánh³ ñí¹ mesa. 15 Jáun² ca³zá¹h³ dí² tsá² hí³:

—Má²ngau³² jmá¹ bíh¹ hu²¹ tsín³² jná¹³ hi³ cuh²¹ má³² quioh²¹
 Jm¹h¹én¹ lá² quiúnh¹ ná¹ hnoh², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ má¹tso¹ jná¹³ tsín³².
16 Tí³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² cuh²¹ yáh³ jná¹³ siáh³
 má³² la³ lá² ñeh² bíh¹ hi³ l³tí³ nóh³² l³ má³² lá² ñí¹ cuá¹quien² Dió³².

17 Jm¹jáun² ca³can³ dí² cáun² copa, hi³ ca³cuéh³ tiá¹hmah¹ Dió³²,
 jáun² ca³zá¹h³ dí² tsá² hí³:

—Quian² hnoh² copa lá², hi³ ngí²¹ náh² ja¹ ñí¹ tionh¹ náh² n².

18 Juanh²¹ jná¹³ ñí¹con² hnoh² hi³ tiú²uú² a¹h²¹ yáh³ jná¹³ mu² ráu³ m¹
 uóun²j¹eh¹³ lá², ca³la³ tí³ n¹ má¹cá²chó³² jmá¹ hi³ má²cuá¹ho² jná¹³ já¹³
 cun³quionh³ héih³² quioh²¹ Ñuh³² máh³.

19 Jáun² ca³can³ dí² siáh³ hí³ cuú²miih²¹, hi³ jáun² ca³cuéh³ dí² siáh³
 tiá¹hmah¹ Dió³². Jm¹ l²¹ jáun² ca³ca³ dí², hi³ jáun² ca³tsóh³ dí² ñí¹con²
 tsá² hí³, hi³ ca³juáh³ la³ lá²:

—Hi³ lá² bíh¹ ngú³ quion²¹ jná¹³ hi³ cuen²¹ jná¹³ huen² cun³ñí¹ hi³
 ca³tín¹ hnoh². Cun³quionh³ hi³ jmúh¹³ náh² la³ lá² jm¹ tsú² jm¹ ja³²,
 chau¹³ honh² náh² jná¹³.

20 Ja³bí¹ la³ jáun² bí¹ siáh³ ca³jmú³ tsú² quionh³ copa jm¹ má²la¹h³²
 má³², jm¹jáun² ca³juáh³ la³ lá²:

—Cun³quionh³ copa lá² bíh¹ má²lin¹ hi³ má²ca³l³quien² cáun² nió³²
 hma²¹ cun³quionh³ jm¹hán¹ jná¹³, hi³ tá¹n³² hi³ ca³tín¹ hnoh².

21 ”Tí³la³ jan² tsá² cuá³ ñí¹ mesa lá² quiúnh¹ bíh¹ dí² tsa³j¹enh³ jná¹³,
 jan² tsá² jmu² la³jm¹ jmu² tsá² ná¹l³ dí² cá²hon³ quiúnh¹. **22** Quí¹ jná¹³
 Jon² tsá²m¹cuóun², cuá¹tsau³² bíh¹ hná¹ he² ju¹ hi³ ca³tín¹; tí³la³
 ijlánh¹ juo²³ tsá² j¹enh³ tsá² hí³!

23 Jm¹jáun² ca³juónh³ tsú² má²tún² hmóu³² hi³ hin² bíh¹ tsánh² jmu³
 la³ jáun².

Ná¹tá¹nh²³ tsú² hi³ hin² tsánh² jlánh¹ bíh¹ quien²

(Mateo 20:20-28; Marcos 9:33-37; 10:35-45; Juan 13:1-17)

24 Hi³ jáun² la³ cun³ jm¹jáun² né³, ca³quiu³ ca³tá¹nh³ tsú² hi³ hin²
 bíh¹ tsánh² jlánh¹ quien². **25** Tí³la³ Jesús ca³zá¹ tsá² hí³:

—Tsá² ná¹l³n³ re²¹ zian² ñí¹ hué²¹ lá² ná¹jmu² héih³² ñí¹con² tsá²cuú²
 tsá²ta³; hi³ jlánh¹ hniá¹ tsú² hi³ tsá² hí³ joh¹ dí² ma³quien². **26** Tí³la³ tiá²
 ca³tín¹ yáh³ hnoh² jmúh¹³ la³ jáun². N¹juáh³ tsá² jlánh¹ quien² ñí¹con²
 hnoh², hniáuh³² jmu³ tsú² la³jm¹ l³n³ jan² tsá² tsá¹ñú¹ bíh¹; ja³bí¹ la³
 jáun² siáh³, n¹juáh³ tsá² ho² já¹³ ñí¹con² náh², hniáuh³² bíh¹ jmu³ tsú²
 la³jm¹ jmu² jan² tsá² l³n³ quian²¹. **27** Hi³ jáun² né³, ¿hin² bíh¹ tsánh²
 jlánh¹ quien², hí¹ tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa ho³ tsá² jmu² ta²¹ uá¹? ¿Haun¹³
 tsá² cua³² hí³ ñí¹ mesa bíh¹ tsá² quien²? Tí³la³ jná¹³ zenh² ja¹ ñí¹ tionh¹
 hnoh² la³jm¹ l³n³ jan² tsá² jmu² ta²¹ bíh¹.

28 ”Hnoh² tsá² má²l²tianh³ náh² cu³l²¹ quiúnh¹ jná¹³ ja¹ la³j¹32
 uu³mí²tsi³². **29** Jáun² la³jm¹ ca³hiáu³² jná¹³ Ñuh³² hi³ ho² jná¹³ já¹³, la³
 jáun² bíh¹ hiau²¹ jná¹³ siáh³ hnoh² **30** hi³ cuá¹jmuh³ hnoh² má³² ñí¹

mesa quion²¹ jná¹³, ñí¹ ñí¹jmú²¹ jná¹³ héih³²; hi³ l¹³ cuá¹tianh³ náh² siáh³ ñí¹ hmá²sí¹, hi³ cuá¹quiánh² náh² jú¹ tson² quioh²¹ tá¹ quia³tún³ tsoh³ tsá² Israel.

Jesús juáh³ hi³ nó³² Sí¹mu²¹ Pé¹ t³ có³²

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

31 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Hnú² Sí¹mu²¹, sá¹ní² j³e³, Satanás má²ca³ma³ hnoh² hi³ hnió³ tsú² tu³ jua³ hnoh² la³jmí¹ chí³² tsú² cuú²miih²¹. **32** Tí³la³ jná¹³ má²ca³mí³ ñí¹con² Ñuh³² quián¹³ hnú², hi³ jáun² cu³tí³ tiá² tsa³con² hnú² hi³ táunh²³ hnú² jáun² ta²¹; hi³ jáun² n¹í¹ má¹ca²jéinh³² jáun² honh² hnú², jmúh¹³ nú² hi³ niau²¹ tiá³ hñu³ tsí³ renh² nú² ñí¹ hná¹ n¹í².

33 Jáun² Sí¹mu²¹ Pé¹ ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², má²nio² bíh¹ tiá³ tsín³² jná¹³ hi³ ñe¹ quiúnh¹ hnú²; uá¹jinh¹ ñe¹ jná¹³ uá²jaí³² hñu³mí¹ñí², hi³ uá¹jinh¹ jún³ jná¹³ siáh³ quiúnh¹ hnú².

34 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Hnú² Pé¹, juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnú², ta³ ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnaíh³² jéin³² juáh¹³ hnú² hi³ tiá² cuóu³² nú² jná¹³.

Jmí¹ má²ñí¹chau²¹ jmáí¹ huáh² tsí³ quioh²¹ Jesús

35 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ngáí³ siáh³ Jesús ñí¹con² la³jín³² tsá² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Hí¹ zia³² bíh¹ cáun² hi³ ca³l¹³ hniáuh³² quián¹³ hnoh² jmí¹ cá¹zéi²¹ jná¹³ jáun² hnoh² hi³ cuá¹hléh¹ náh² jáí¹³; jmí¹ ca³juánh³² jná¹³ jáun² hi³ tiá² cánh¹³ náh² quí³e³, sa³jun³ cánh¹³ náh² tuh³² hu²¹ má³², sa³jun³ cánh¹³ náh² siáh³ tuh³² tío³ tanh¹?

Jáun² né³, tsá² hí³ ca³ngáí³:

—Ján¹han²¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² hi³ ca³l¹³ hniáuh³².

36 Jáun² Jesús ca³juáh³ siáh³:

—Tí³la³ má²za¹³ bíh¹ ta³né³², n¹í¹juáh³ tsá² nióh³² cáun² tuh³² quioh²¹ má³², cuí¹ quián¹³ tsú², j³ quí³ e³ siáh³. N¹í¹juáh³ zian² tsá² tiá² zia³² mí¹táí³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹ quioh²¹, hniáuh³² hnáíh³² tsú² hmíh³² cháu³ quioh²¹, hi³ jáun² cuí¹ lia²¹ tsú² cáun² mí¹ñí². **37** Quí¹ juanh³² jná¹³ ñí¹con² hnoh², hi³ hniáuh³² l¹³tí³ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ jáí¹³ hi³ má²rá¹l¹³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², hi³ juáh³ la³ lá²: “Ca³jmú³ tsáu² hi³ lín³ tsú² cú²ren² quionh³ tsá² ren² tso³”. Quí¹ ca³la³ j³l¹³tí³² hi³ rá¹juáh³ ca³tín¹ jná¹³, ca³tí²¹ l¹³tí³ bíh¹.

38 Jáun² tsá² hí³ ca³juáh³:

—Tí³², lá² zia³² tun³ mí¹ñí² hmu³.

Jáun² Jesús ca³ngáí³:

—iCuí¹ l¹³ cu³ n¹í²!

Jesús liéinh³² Jméi² ñí¹ lǐ³ ja¹ hmá² hi³ jná¹ quioh²¹ tsáu²,
 ñí¹ téh²³ tsú² Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42; Hebreos 5:7-8)

39 Jmí¹ lǐ²¹ jáun² né³, cua³han³ Jesús, hi³ ngau³ tí³ máh³ Olivos la³ cun³ qui³ tan² jmu², la³ má²quionh³ tsá² hañ²¹ hí³ tí³ con². 40 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² ñí¹ qui³ tan² jáun² Jesús tsau³², jáun² ca³záh³ tsú² tsá² quionh³ hí³ la³ lá²:

—Mí¹ náh² ñí¹con² Dió³², hi³ jáun² tiá² lǐ¹ lǐ³can² náh².

41 Hi³ jáun² jmí¹jáun² ca³ma³uóunh³² Jesús ca³lá² ñí¹con² tsá² hí³, la³ cun³ ñí¹ chau³² cá² má³ quí¹n¹ hí³ tón³² tsú². Hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³dí³jñí³² hi³ ca³liéinh³² Dió³² la³ lá²:

42 —Hnú² Tia²¹, nǐ¹juáh³ hi³ hnáuh² hnú², liau¹ tiá³ jná¹³ hi³ ca³tí²¹ jmá² tsíh³² hi³ ca³tñ¹ jná¹³ aih²¹, tí³la³ ha³ lǐ² cuí¹ lǐ¹³ la³ cun³ hi³ hnó³² jná¹³ má¹ná¹, cuí¹ lǐ¹³ bíh¹ la³ cun³ hi³ hnáuh² hnú².

43 Jáun² jmí¹jáun² cuan³ jan² tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² hi³ cua³cué² pí³.

44 Hi³ jáun² tí³ jlánh¹ pí³ ca³jmú³ bíh¹ tsú² hi³ ca³liéinh³² Jméi², quí¹hliá² jlánh¹ jmí¹ cuá¹má²tso² tsú² tsí³. Jáun² mí²cho¹ má²ná¹jan² jmí² bíh¹ ca³táñ² ma³ cu³ táh¹ cáh¹ quioh²¹ tsú² la³ tí³ hué³².

45 Jmí¹ ca³náu² tsú² jáun² ñí¹ jmí¹ cuá¹liéinh³² Jméi² né³, ngah³ tí³ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² gáun³ hañ²¹ hí³ tí³ con². Jmí¹ cá¹chánh²¹ tsú² jáun² ñí¹ tionh¹ tsá² hí³ né³, má²ná¹cuóun¹ bíh¹ tsá² hí³, quí¹hliá² má²cá²huóh³² tsú² cun³quionh³ hi³ hlañh³ nio² tsí³. 46 Jáun² Jesús ca³záh³ tsá² hí³:

—¿He³ láñh³² sa³ ná¹cuóun¹ bíh¹ hnoh²? Má²né³² nú¹ tianh³ náh² hi³ lienh¹ náh² siáh³ Dió³², hi³ jáun² tiá² lǐ¹³ táñh³² náh² tso³.

Má²jan² tsú² Jesús hi³ tson³

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

47 Tá¹la³ jmí¹ dí¹hleñh³² jáun² bíh¹ Jesús, cuan³ Judas, hi³ má²hí¹quionh³ juóun³² tsáu². Tsá² hí³ jmí¹ lǐñ³ jan² tsá² quian³tun³ bíh¹; jáun² ca³ja³janh³², hi³ ca³hen³ ñí¹ Jesús. 48 Jáun² Jesús ca³záh³ Judas hí³:

—¿Hí¹ cun³quionh³ hi³ hen²³ hnú² ñí¹ Jon² Tsá²mí³cuóun² jñen²¹ nú²?

49 Jmí¹ ca³lǐ³tsñ² jáun² tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ quionh³ Jesús hi³ he³ má²lǐ¹³, jáun² ca³juáh³:

—Hnú² Tí³², ¿tiá¹ quiunh¹³ dí² tsá² nǐ² cun³quionh³ mí¹tá³ hmu³ tá¹ tun³ jo²¹?

50 Hi³ jáun² jan² tsá² hí³ ca³jmú³ cu³ ngá¹³ mí¹tá³ cuá¹ cuá² chu²¹ quioh²¹ tsá² má²dí¹hlánh¹ joh¹ mí²tsá² hñen¹. 51 Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—iCuí¹ lǐ³ cu³ nǐ²!

Jáun² ca³tí³ dí² cuo² cuá¹ tsá² hí³, jáun² la³. **52** Jmá¹ lĩ²¹ jáun² né³, ca³hléh³ Jesús nĩ¹con² tsá² ná¹lĩ³ mi³jmú³, jĩ³ tsá² jmu² hí³ hua³hĩ¹³ cuáh³² chín¹, jĩ³ tsá²daun³² tsá² ná¹nĩ¹ juú² nĩ² siáh³, tsá² ca³cha³táunh¹ hí³ hi³ má²caun³. Hĩ³ jáun² ca³záih³ dí² la³ lá²:

—ĤHĩ¹ má²ná²taunh²¹ hnoh² hi³ ná¹quiánh¹ náh² mĩ¹tá³ jĩ³ hmá² hi³ jau¹³ náh² jná¹³ hi³ tson³, la³jmá¹ lĩ³ hi³ jná¹³ bíh¹ jan² tsá² háin²?

53 Jmá¹ ca³la³ jĩ³², tá¹la³ ca³nĩ³² jná¹³ ja¹ nĩ¹ tionh¹ hnoh² hñu³ cuáh³² chín¹, hí¹ cu³ jéin³² yáh³ tiá² lĩ¹ ca³tie² hnoh² cuonh² jmá¹jáun². Tĩ³la³ né³² la³ ca³chó³² jmá¹ quián¹³ hnoh², cáun² jmá¹ ná¹niéih²¹ hi³ tsá² hláinh¹ jmu² pin³.

Pé¹ juáh³ hi³ tiá² cuóun³² Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

54 La³ cun³ jmá¹jáun² ca³jan³ tsú² Jesús tson³ hi³ ca³nĩ¹jan² tsú² la³ tĩ³ hñú¹³ tsá² cuá¹lĩ³ mĩ²tsá² hĩen¹. Jáun² ngau³ ca³lá² Pé¹ sáh³ chí¹cáin² nĩ¹ uóunh³. **55** Jmá¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² nĩ¹ jáun² né³, ca³jmú³ sĩ² nĩ¹hñú³ jáun². Hĩ³ jáun² ca³tiánh³ tsú² la³cu³ la³jéin³ sĩ² jáun². Ja³bĩ¹ Pé¹ siáh³ ca³cuá³ ja¹ jáun². **56** Jáun² né³, jan² tsá²mĩ³ lĩ³ quian²¹ nĩ¹ jáun² ca³jĩe³ hi³ cuá¹tón²¹ Pé¹ ja¹ jáun², jáun² ca³jĩe³ chí¹tiá³ nĩ¹ nĩ¹ Pé¹, hi³ ca³juáh³:

—Ja³bĩ¹ tsá²nũh² lá² jmá¹ ngĩ³² quionh³ tsá² ó³².

57 Tĩ³la³ Pé¹ ca³záih³ tsá² hí³:

—Hnú² tsá²mĩ³, hí¹juáh³ tiá² cuóun³² yáh³ jná¹³ tsá² ó³².

58 Jmá¹ má²cu³lé³ mĩh¹ jáun² né³, ca³jĩe³² siáh³ jan² tsá² siánh³, hi³ jáun² ca³juáh³:

—Ja³bĩ¹ hnú² siáh³ jmá¹ ngĩh¹ quiúnh¹ tsá² ó³².

Tĩ³la³ Pé¹ né³, tiá² ca³ton³ yáh³, hi³ ca³juáh³:

—Hnú² tsá²nũh², jun³juáh¹³ jná¹³ yáh³ hí³.

59 Jmá¹ la³ má²cáun² o¹rá¹ jáun² né³, ca³juáh³ siáh³ jan² tsáu²:

—Cu³tĩ³ bíh¹ tsá²nũh² lá² uá²jai³² jmá¹ ngĩ³² quionh³ tsá² ó³², quĩ¹ tsá² hĩn¹³ tĩ³ Galilea bíh¹ la³².

60 Tĩ³la³ Pé¹ má¹ná¹, la³ má²juáh³ jáun² bíh¹:

—Hnú² tsá²nũh², hí¹juáh³ tiá² ño¹ yáh³ jná¹³ hi³ juáh³ hnú² nĩ².

Tá¹la³ jmá¹ dí¹hle³² jáun² bíh¹ Pé¹, ca³hó³ jan² cá¹tsó³. **61** Jmá¹jáun² ca³jinh³ Tĩ³² Juo¹³ dí², hi³ ca³jĩe³ dí² tĩ³ nĩ¹ zenh¹ Pé¹. Jáun² la³ cun³ jmá¹jáun² tsau³ tsĩ³ Pé¹ la³ cun³ hi³ má²lĩ²juáh³ jáun² Jesús jmá¹tin²: “Tĩ³ cu³lé³, ñeh² bíh¹ hi³ hau³ cá¹háu², hnú² juáh¹³ hnaih³² jéin³² hi³ tiá² cuóun³² nú² jná¹³”. **62** Jmá¹jáun² cua³han³ Pé¹ tĩ³ cheih³² hi³ ca³nĩ¹hó² nĩ¹jngĩh³² lĩn³².

Cónh³² tsú² Jesús cun³ lĩ³ tsĩ³

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65; Juan 18:22-23)

63 Jmĩ¹ lĩ²¹ jáun² né³, tsá² jmĩ¹ ná¹jmu² hí³ hua³hĩ¹³ Jesús ca³cónh³² Jesús cú²nga¹, hí³ ca³quiu³ ca³pan³ dí²; **64** ca³jnĩ³ dí² ñĩ¹ hí³ jáun² ca³záh³ dí²:

—Chĩ³ já¹³ neh²¹, hin² tsánh² quiú² po²³ nú².

65 Hĩ³ hliáun³ ñĩ¹ lĩn³² bíh¹ jú¹ hla¹h³ ca³záh³ dí² siáh³.

Jesús má²zenh² ta³ ñĩ¹ tsá² judíos tsá² ná¹ñĩ¹

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

66 Jmĩ¹ má²já²jnia² jáun² né³, ca³ngĩh³² la³jĩn³² tsá²daun³² tsá² ná¹ñĩ¹ juú², jĩ³ tsá² ná¹lĩn³ mi³jmu³ quionh³ tsá² ná¹lĩn³ tĩ³² liei²¹. Jáun² jmĩ¹jáun² ca³jan³ tsú² Jesús ñĩ¹ta²¹ ñĩ¹ ná¹ngĩh³² jáun² la³jĩn³² tsá² ná¹quien² hí³. Hĩ³ jáun² tsá² hí³ ca³ngáĩ³:

67 —Juah²¹ neh²¹, ĩhĩ¹ tson² hnú² lĩn³ Cristo?

Tĩ³la³ Jesús né³, ca³záh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Uá¹ cun³ ca³hĩe³ yáh³ jná¹³ hnoh² jú¹ tson², jun³ jáun² yáh³ táunh¹³ hnoh² ta²¹; **68** hí³ sá¹ cun³ hí³ jmĩ¹ nga¹ jná¹³ cáun² já¹³ ñĩ¹con² hnoh², hí¹juáh³ tiá² ngáĩh¹ bíh¹ hnoh². **69** Tĩ³la³ nĩ¹ má¹lĩ³² lá² má¹ná¹, jná¹³ Jon² tsá²mi³cuóun², ñĩ¹ñĩ²¹ jná¹³ tĩ³ cuá² chu²¹ quioh²¹ Dió³² Tsá² cú² Tsá² juenh².

70 Jáun² ca³la³ jĩ³lĩn² tsú² ca³juáh³:

—ĩHĩ¹ Jon² Dió³² máh³ hnú²?

Jáun² Jesús ca³ngáĩ³:

—Ján³, lĩn³ jná¹³ la³ cun³ má²lĩ²juah²¹ hnoh² nĩ².

71 Hĩ³ jáun² tsá² ná¹ngĩh³² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—He³ lá¹h³² sa³ ca³lĩ³ĩ¹ máh³ tsá² zih³² jú¹ tson² hno³ dí², já² má²lĩ²ná¹³ bíh¹ dí² hmóu³² jě¹ tsú².

Jesús má²zenh² ta³ ñĩ¹ Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

23 1 Jmĩ¹ lĩ²¹ jáun² né³, ja³taunh²¹ tsú² ca³la³ jĩ³lĩn², hí³ ja³jan² tsú² Jesús ta³ ñĩ¹ Pilato. 2 Ñĩ¹ jáun² ca³ñĩ¹hna¹³ tsú², hí³ ca³ñĩ¹juah²¹:

—Tsá² lá² má²ca³tsanh²¹ jnoh¹, hí³ hlian²³ tsú² tsá² zian² hué³² lá² quiú¹³ jnoh¹; hí³ juáh³ tsú² hí³ tiú²uú² ca³tĩ²¹ má¹hmah²¹ jnoh¹ hmah²¹ hí³ chí² tsá² cuá¹lĩn³ mi³chĩ¹ juú² Roma ñĩ¹con² jnoh¹. Hĩ³ juáh³ siáh³, hí³ hnga² hí³ bíh¹ néh¹ ja³²lĩ³ quien², hí³ lĩn³ Cristo, tsá² lĩn³ re²¹.

3 Jmĩ¹jáun² ca³ngáĩ³ Pilato:

—ĩHĩ¹ hnú² uá¹ lĩn³ nú² Re²¹ juo¹³ tsá² judíos?

Jáun² Jesús ca³juáh³:

—Ján³, tson² bíh¹ la³ juáh³ hnú² nĩ².

4 Jáun² Pilato ca³záh³ tsá² ná¹lín³ hí³ mi³jmú³, la³ má²quionh³ la³jín³² tsá² tionh² ñí¹ jáun²:

—Hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsá² lá² tiá² choh¹ jná¹³.

5 Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, lí³mí¹ tiá³ ca³hléh³ bíh¹, hí³ ca³juáh³:

—Tsá² n¹tlánh¹ quí² zai³² tsí³ tsáu². Ñí¹ ca³ma³liáu³² tsú² hí³ h¹eh³² tsáu², ca³ma³liáu³² tsú² la³ tí³ ja¹ tsá² hín¹³ tí³ Galilea, hí³ ca³h¹eh³ siáh³ tsá² hín¹³ tí³ Judea, hí³ ca³la³ tí³ lá² siáh³ má²cuan².

Jesús má²zenh² ta³ ñí¹ Herodes

6 Jmí¹ má²lí²niéi³² jáun² Pilato jái¹³ n¹tlé³, ca³juáh³:

—¿Hí¹ tí³ Galilea hín¹³ tsá² lá²?

7 Jmí¹ ca³lí³ ñí³² tsú² hí³ tson² bíh¹ ñí¹ jáun² hín¹³ tsú², jáun² ca³zen³ dí² tsú² ñí¹con² Herodes, tsá² cuá¹chín¹ Galilea, quí¹hliá² jmá¹ jáun² tí³tsóh³ jmí¹ cuá³ Herodes hí³ já¹ juú² Jerusalén. 8 Jmí¹ ca³jén³² jáun² Herodes Jesús jlánh¹ ca³lí³ hiún² lín³² tsí³; quí¹hliá² má²ngau³² jmá¹ bíh¹ hí³ hu²¹ tsí³ tsú² hí³ jén³² Jesús. Quí¹hliá² má²ca³ná³² tsú² hliáun³ hí³ ca³tín¹ Jesús, hí³ jáun² cáun² jmí¹ má²hu²¹ tsí³ hí³ j¹é³ cáun² lí²¹ bíh¹ tsú² hí³ jmu³ Jesús. 9 Jáun² hliáun³ lín³² hí³ ca³ngá³h³ dí², tí³la³ Jesús tiá² hí³ ca³juáh³ hí¹ cáun² yáh³. 10 Jáun² la³jín³² mi³jmú³ quionh³ tí³² liei²¹ jlánh¹ ca³quí³ ca³chá³ tso³. 11 Jáun² Herodes ca³jmúh³² Jesús, la³ má²quionh³ hliáu³ joh¹, la³juah²¹ dúh¹ jan² tsá² lí¹ tsáu², hí³ cáun² lí¹ ca³quí² ca³cónh³² dí² cú²nga¹, hí³ ca³quinh³ dí² cáun² hmíh³² jlánh¹ chú³² jniá³, hí³ ca³jmú³ dí² la³jmí¹ lí³ hí³ quien² lín³² tsú². Jmí¹ lí²¹ jáun² né³, ca³chanh³ dí² siáh³ ñí¹con² Pilato. 12 Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹ jáun² ca³juónh³ Pilato re² quionh³ Herodes, quí¹ jmí¹tin² jmí¹ ná¹háun³ bíh¹ tsú².

Má²ma³ngí³ tsú² Jesús

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

13 Hí³ jáun² Pilato ca³ngí³h³ ca³la³ jín³² tsá² ná¹lín³ mi³jmú³, j¹tsá²tan²¹ n¹tlé³ siáh³, la³ má²quionh³ tsá² juú², 14 hí³ ca³záh³ dí²:

—Tsá² cua³jan³² hnoh² lá² ñí¹con² jná¹³, hí³ juáh³ hnoh² hí³ tsá² lá² hlian²³ tsáu²; tí³la³ jná¹³ juanh³² ñí¹con² hnoh² hí³ hí¹ cáun² yáh³ tso³ hí³ chah³² hnoh² quioh²¹ tsá² lá² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ jmí¹ lí¹cán³ jná¹³ jáun² jú¹ tson² quioh²¹ tsú² ñí¹ ta³ máh¹ hnoh², 15 sa³jun³ Herodes yáh³ tsoh³ siáh³. Hí³ jáun² dá² ñí¹con² jná¹³ bíh¹ lí²chanh³ tsú² siáh³ tsá² lá². Já² tiá² lin¹ zia³² yáh³ he³ ca³tí²¹ jún³ tsá² lá². 16 Jí³²la³ tí³ quiú¹pan²¹ bíh¹ jná¹³ tsú² ca³lá², hí³ jáun² má¹jáun² lion¹ jná¹³. 17 [Quí¹ tá¹la³ jmu² jáun² tsá² judíos jmá¹ quioh²¹, ca³tín¹ Pilato hí³ líón³² jan² tsá² tson³, quí¹hliá² la³ jáun² jmí¹ ná¹ngí²³ tsú².] 18 Tí³la³ la³jín³² tsá² ná¹ngí³h³² hí³ ca³tí³ ca³hóh³² tiá³ lín³², hí³ ca³juáh³:

—iCuí¹ jún¹³ tsá² n¹tlé³, hí³ jáun² cuí¹ liáun¹³ Barrabás!

19 Tsá² jmá¹ hí³ Barrabás jm¹ cuá¹ tson³ hñu³ mí¹ ñí², qui¹ cun³ ñí¹ hi³ ca³ ma³ can² tsáu² hi³ tiánh³² tiá³ siaun³² já¹ juú² Jerusalén, hi³ ca³ jng¹ h³ siáh³ tsáu². **20** Tí³ la³ Pilato má¹ ná¹, jm¹ hnió³ bíh¹ líón³² Jesús, hi³ jáun² jm¹ ca³ líéinh³² dí² siáh³ tsá² hí³. **21** Tí³ la³ tsá² ná¹ ng¹ h³² hí³ má¹ ná¹, tí³ lí³ mí¹ tiá³ ca³ tí³ ca³ hóh³² bíh¹, hi³ ca³ juáh³ siáh³:

—iCu¹ taun¹ tsá² n² crei²¹! iCu¹ taun¹ tsá² n² crei²¹!

22 Jáun² ñí¹ má² hna¹ h³² jéin³² ca³ juáh³ siáh³ Pilato la³ lá²:

—Tí³ la³ che³ dá² hi³ hla¹ h³ má² ca³ jmú³ tsú² né³? Qui¹ hí¹ cáun² yáh³ tso³ quioh²¹ tsú² tiá² lin¹ tsoh¹ jná¹³ hi³ juáh¹³ hi³ ca³ tñ¹ tsú² jún³. Cáun² cu¹ pan²¹ jná¹³ tsú², hi³ jáun² má¹ jáun² lion¹ jná¹³.

23 Tí³ la³ la³ má² ná¹ tí² ná¹ hóh³² jáun² bíh¹ tsú², hi³ ná¹ hiú² ná¹ m¹ hi³² taun³ Jesús crei²¹; ca³ la³ ñí¹ ca³ lí³ quien² hi³ ná¹ juáh²³ tsú² jáun². **24** Hi³ jáun² cáun² ca³ jmú³ bíh¹ cú² jueh³² Pilato la³ cun³ hi³ ná¹ hiú² ná¹ m¹ hi³² jáun² tsá² hí³. **25** Hi³ jáun² Barrabás tsá² tí³² hí³ ts¹ bíh¹ tsú² ca³ líón³², tsá² ca³ ma³ can² hí³ tsáu² hi³ tónh³² tiá³ siaun³², tsá² ca³ jng¹ h³ hí³ tsáu². Jáun² Jesús bíh¹ ca³ j¹ enh³ dí² hi³ jmúh³² tsú² la³ cun³ hi³ hnió³ tsú² jmúh³².

Má² ton³ tsú² Jesús crei²¹

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:20-32; Juan 19:17-27)

26 Jm¹ jáun² ca³ jan³ tsú² Jesús hi³ má² já² ton³ dí² crei²¹, hi³ jáun² hú¹ ju¹ jáun² né³, ca³ zanh³ tsú² jan² tsá² ñuh² tsá² juú² Cirene, tsá² jmá¹ S¹ mu²¹, hi³ jm¹ má² cuá¹ hen² já¹ juú²; hi³ jáun² ca³ dí³ quian³ dí² S¹ mu²¹ hí³ jmá¹ hi³ cán³ crei²¹ hi³ jm¹ quian³² jáun² Jesús.

27 Hi³ jáun² juóun³² lín³² bíh¹ tsáu² ja³ taunh²¹ cu³ chin¹, hi³ juóun³² lín³² siáh³ tsá² m¹ hí¹ hóh³², hi³ hí¹ ho² hi³ ca³ tñ¹ Jesús. **28** Tí³ la³ Jesús ca³ j¹ e³ tí³ ñí¹ hí¹ já² taunh¹ jáun² tsá² hí³, hi³ ca³ juáh³:

—Hnoh² tsá² m¹, tsá² Jerusalén lá², ha³ lí² uó² náh² hi³ ca³ tñ¹ jná¹³. Uo³ náh² hi³ ca³ tñ¹ náh² hmóu³² bíh¹, j¹ hi³ ca³ tñ¹ jónh³² náh² n² siáh³. **29** Qui¹ chau²¹ jmá¹ hi³ juáh³ tsáu²: “Hen³ ma³ jm¹ ren² tsá² tiá² jon² zian², tsá² cónh³ tiá² dá¹ n² ca³ can³, tsá² cónh³ tiá² dá¹ n² ca³ tiunh³”. **30** Hi³ jáun² jmá¹ jáun² hléh³² tsáu², hi³ zá¹ h³² máh³: “Cu¹ qu¹ h²¹ nú² ñí¹ quiú¹³ jnoh¹”; hi³ zá¹ h³² tsú² siáh³ ñí¹ lí³ ts¹ cuánh²: “Cu¹ jla¹ n²¹ jnoh¹ hnú²”. **31** Qui¹ n¹ juáh³ ta³ bí¹ ñí¹ con² jná¹³ tsá² lín³ ná¹ la³ jm¹ lí³ cáun² hmá² réh¹ yáh³ má² ná¹ jmu² tsá² romanos la³ lá², tiá¹³ bíh¹ tiá³ ñí¹ con² hnoh² tiá² jmu³ tsú², hnoh² tsá² juú² Jerusalén lá², tsá² ná¹ lín³ náh² la³ jm¹ lí³ hmá² má² quiéin².

32 Ja³ bí¹ ca³ jan³ tsú² siáh³ gon³ tsá² ca³ jmú³ tso³ jueh³², hi³ jng¹ h³ tsú² cu³ tsa³² quionh³ Jesús. **33** Jm¹ ca³ cha³ taunh¹ tsú² jáun² ts¹ máh³ míh¹ téh²³ tsú² jáun² máh³ Mú³² Chí¹ Tsáu², ñí¹ jáun² ca³ ton³ tsú² Jesús crei²¹, la³ má² quionh³ tsá² gon³ hí³, jan² tí³ cuá² chu²¹, hi³ jan² tí³ cuá² cáun¹ siáh³. **34** Hi³ jáun² tá¹ la³ má² chí¹ tón²¹ jáun² Jesús crei²¹, ca³ juáh³:

—Tia²¹, juenh² jmu³ honh² quioh²¹ tsá² lá², qui¹ cáun² hi³ tiá² ñi³² bíh¹ tsú² ná¹jmu².

Hi³ jáun² hliáu³ tsá² jmí¹ tionh¹ hí³ ñí¹ jáun² né³, ca³chí² já¹³, hi³ jáun² jé³ dí² ní¹juáh³ hin² joh¹³ ha¹ Jesús. **35** Tsá² jmí¹ tionh¹ có³² jáun² né³, jmí¹ ná¹jén³² Jesús. Hi³ tsá²tan²¹ né³, ca³hléh³ hla¹h³ quioh²¹ Jesús, hi³ juáh³ la³ lá²:

—Ca³lión³² bíh¹ tsá² ní² tsá² siánh³; jáun² ta³né³² né³, cu¹ líón²¹ siáh³ hnga² neh²¹, ní¹juáh³ tson² bíh¹ cu³tí³ lín³ tsú² Cristo, Tsá² ca³quianh³ Dió³².

36 Ja³bí¹ hliáu³ siáh³ ca³cónh³² cú²nga¹ Jesús, hi³ ca³jen³ dí² mu² má²zéih¹ lín²¹ quioh²¹ m¹ uóun²jeh¹³; **37** hi³ ca³zá¹h³ dí² siáh³:

—Ní¹juáh³ tson² cu³tí³ hnú² lín³ Re²¹ Juo¹³ tsá² judíos, jáun² né³, lion¹ hnú² huen² neh²¹.

38 Hi³ jáun² hná¹³ crei²¹ jáun² jmí¹ chí¹tón²¹ huéh³ hi³ juáh³: “Tsá² Lá² Lín³ Re²¹ Juo¹³ Tsá² Judíos”. [Huéh³ jáun² jmí¹ l¹3 jú¹ griego, jú¹ latín, j¹3 jú¹ hebreo ní² siáh³.]

39 Hi³ jáun² jan² tsá² ná¹tón²¹ hí³ crei²¹ né³, ca³hléh³ hla¹h³ quioh²¹ Jesús, hi³ ca³juáh³:

—Ní¹juáh³ tson² hnú² la³ lín³ Cristo, lion¹ hnú² huen² neh²¹, hi³ jáun² má¹jáun² liau¹ nú² siáh³ jnoh¹.

40 Tí³la³ ñí¹ tsá² jan² hí³ má¹ná¹, tiá³ bíh¹ ca³liéinh³² tsá² jan² hí³, hi³ ca³juáh³:

—¿Há¹ tiá² juénh² hnú² Dió³²? Já² cá²re² má²ta³tsa¹ bíh¹ dí² héih³².

41 Tí³la³ tsá² lá² má¹ná¹, hí¹ cáun² yáh³ tiá² lin¹ hi³ ca³jmú³. Tí³la³ jnoh¹ né³, zia³² já¹³ bíh¹ hi³ ná¹má²tso¹ dí² tsí³², qui¹ cun³ñí¹ hi³ ná¹má²hmah²¹ dí² tso³ hi³ ca³jmú¹³ bíh¹.

42 Hi³ jáun² ca³zá¹h³ dí² siáh³ Jesús:

—Hnú² Jesús, cháu¹ hnú² honh² quion²¹ jná¹³ ní¹ má¹cá²chó³² jmá¹ hi³ ñí³hauh³² hnú² já¹³.

43 Jmí¹jáun² ca³zá¹h³ Jesús tsá² hí³:

—Jú¹ tson² cu³tí³ juanh³² jná¹³, hi³ né³² cuá¹ñí³ hnú² quiúnh¹ jná¹³ ñí¹ chu²¹ ñí¹ má²nio² tie³.

Jmí¹ jun¹ Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

44 Hi³ jáun² jmí¹ má²tí³ cun³ chí³hiú² né³, ca³nieh² tá¹ cáun² hué³², ca³la³ ñí¹ tí³ la³nió¹ hní³² tí³ ca³hláu³. **45** Jmí¹ ca³nieh² jáun² hiú² né³, ca³zen³ tí³ tun³ za¹nh²¹ hmí³² hi³ jmí¹ hí¹jná¹²³ ñí¹ jlánh¹ hén¹ hñu³ cuáh³² chín¹. **46** Hi³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³hóh³² Jesús tiá³ lín³², hi³ ca³juáh³:

—Tia²¹, jo³cuonh² hnú² cu¹ nio² jmí²chí³ quion²¹ jná¹³.

Jmí¹ má²l¹2juáh³ jáun² la³ ní² né³, jun³.

47 Jm¹ ca³jé³ jáun² hliáu³ tsá² chín¹ tsá² romano hi³ l³ la³ jáun² né³, ca³ma³quien² Dió³², hi³ ca³juáh³:

—Tson² bíh¹ cu³tí³, tiá² tso³ la³ ca³jmú³ yáh³ tsá² n².

48 Jm¹ má²l²jé³ jáun² la³jín³² tsá² ná¹ngih³² hi³ ní¹ jáun² hi³ l³ la³ jáun², jm¹jáun² já¹tanh²¹ ca³la³ quí² quien² ní¹ ts³. 49 Tí³la³ la³jín³² tsá² jm¹ cuóun²¹ hi³ Jesús má¹ná¹, j³ tsá²m³ tsá² má²ca³ñi³táunh¹ cu³hna²¹ tsú² ca³la³ tí³ hué¹³ Galilea, l¹ ca³ta³ná¹jé²³ ní¹ uóunh³ bíh¹.

Jm¹ já¹haun³ Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

50 Jáun² jm¹jáun² jm¹ zian² jan² tsá² jmá² Sé³², tsá² chun¹, tsá² tí³² ts³ jmáh³la³ hi³ chu²¹. Tsá² hí³ jm¹ quionh³ tsá² ná¹lín³ ta²¹ hi³ chín¹;

51 tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, tiá² ca³jmú³ yáh³ cá²hon³ quionh³ tsá² ní¹ hná¹ jáun². Tsá² hí³ né³, jan² tsá² zian² juú² Arimatea h¹n¹³ tí³ Judea bíh¹, hi³ jm¹ má²jan³² hi³ l³ lin¹ hin² tsánh² má²ca³hión³² Dió³² hi³ hau³ já¹³.

52 Hi³ jáun² Sé³² hí³ bíh¹ néi¹ hi³ ca³ñí¹ma¹³ hla¹ Jesús ní¹con² Pilato.

53 Jm¹ má²l²sión³² tsú² jáun² hla¹ né³, ca³tsá²nh³² tsú² cáun² hm³h³² jmuh³ tiáu²; hi³ jáun² ca³ñí¹hón²¹ dí² hñu³ tá²hláu² quioh²¹ hi³ jm¹ má²ca³hó³ dí², ní¹ hí¹ jan² hla¹ tiá² jm¹ má²ca³tanh² tsú². 54 Jmá¹ jáun² jmá¹ hi³ jmu² tsá² judíos hua³jan²¹ la³j³² hi³ hniáu³² quioh²¹ jmá¹ hi³ tionh² tsú² tie³. Quí¹ jm¹ má²ca³hláu³ lín³² bíh¹, má²ja³quián³ l³liau³ cu³tí³ bíh¹ jmá¹ jáun².

55 Hi³ jáun² tsá²m³, tsá² jm¹ quionh³ hí³ Jesús jm¹ cuá¹han³ Galilea ja³taunh²¹ cu³chin¹ hi³ ca³ñí¹jé¹³ ní¹ já¹haun³ Jesús, n¹juáh³ ha³ lánh³ quión³² tsú² hla¹. 56 Jm¹ ca³cha³tánh¹ tsú² jáun² hñú¹³ né³, ca³jmú³ hua³jan²¹ háu² má²ró³² j³ no¹ má²ró³² n² siáh³. Jm¹ cá¹chó²¹ jáun² jmá¹ nio² tie³ né³, ca³tiánh³ bíh¹ tsú² tie³ la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ liei²¹.

Jm¹ ca³jenh¹³ Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

24 1 Jmá¹ hi³ ca³l³liau³ jáun² s²ma¹ná¹, ja³taunh²¹ siáh³ tsá²m³ hí³ hú²niéi² lín³² ní¹ ca³ñí¹hón²¹ tsú² jáun² Jesús, hi³ má²ná¹quian³² hi³ má²ró³² má²ca³jmú³ jáun² hua³jan²¹. [Ja³bí¹ zian² ma³ jan² tsá²m³ siánh³ siáh³ ca³ñí¹quionh¹³ tsá² hí³.] 2 Jm¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² ho³ tá²hón³² né³, ca³jé³ tsú² hi³ tiú²uú² dí¹jná²³ yáh³ qu³n¹ ho³ tá²hón³² jáun², quí¹ tí³ có³² bíh¹ la³ má²l²l²h³ tsú². 3 Jáun² ca³taunh³ tsú² hñu³ tá²hón³² jáun², tí³la³ tiá² tsanh²¹ yáh³ tsú² hla¹ Jesús Tí³² Juo¹³ dí². 4 Tá¹la³ má²ná¹h³² lín³² jáun² ts³ tsú² né³, ca³jén³² gon³ tsá²ñuh² quih³² hm³h³² tiáu² z³n³ lín³² hi³ tionh² có³² jáun². 5 Jáun² tsá²m³ hí³ né³, ca³yá²han¹ lín²¹ bíh¹, jáun² cáun² ca³hiéih³ hué³² bíh¹ tsú² ní¹. Jáun² tsá²ñuh² hí³ né³, ca³juáh³:

—¿He³ lá¹h³² sa³ ní¹ ca³tín¹ tsá² má²cá²tsan³ yáh³ hnah²³ hnoh² jan² tsá² zian²? 6 [Ha³ tiú²uú² hin² zian² yáh³ ní¹ lá², tsá² má²ca³jenh¹³ bíh¹

hí³.] Cháu¹ náh² tín² honh² jái¹³ hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² tá¹la³ jmá¹ cuá³ tsú² jáun² Galilea, 7 hí³ ca³juáh³ tsú² jáun² la³ lá²: “Ca³tín¹ Jon² tsá²mí³cuóun² hí³ jienh³ tsú² ní¹con² tsá² jmu² tso³, hí³ lĩ³ hniáuh³² siáh³ ton³ tsú² ní¹ crei²¹, hí³ ní¹ cá²hní² jmá¹ jáun² né³ ca³tín¹ jenh¹³”.

8 Hí³ jáun² jmá¹ jáun² ca³chau³ tsá²mí³ hí³ tsí³ jái¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² Jesús jmá¹tin². 9 Jmá¹ má²cuá²tanh²¹ tsú² jáun² hí³ ní¹jé¹³ tá²hón³² né³, ca³chá³ ní¹con² tsá² quian³jan² hain²¹ hí³ tí³ con² Jesús, jĩ³ ní¹con² la³jín³² tsá² ní¹ hná¹ jáun² nĩ² la³ cun³ hí³ má²lĩ²jé³, jĩ³ hí³ má²lĩ²niéi³². 10 Tsá²mí³ tsá² ca³nĩ¹can³² hí³ jái¹³ jáun² ní¹con² tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³², jmá¹: Má²rei³ tsá² ja³ juú² Magdalá, mĩ¹ Juánh³, Má²rei³ mí¹ziú¹³ Jacobo, jĩ³ tsá²mí³ siánh³ siáh³. 11 Tĩ³la³ tí³² tsá² quian³² hí³ jē¹ Dió³² má¹ná¹, tiá² ta²¹ ca³taunh³ yáh³ jē¹ tsá²mí³ hí³, quĩ¹hliá² ca³lĩn¹³ tsú² hí³ lĩ¹ ca³lĩ³can² bíh¹ tsá²mí³ hí³.

12 Tĩ³la³ cun³ jáun² la³juĩ³² ca³náu² bíh¹ Pé¹ hí³ ngau³ cú²hé² hí³ ja³jé³ tá²hón³². Jmá¹ cá¹chó²¹ tsú² jáun² né³, ca³jmú³ hí¹sian², hí³ ca³jáh³ ní¹ tí³ něih³, jáun² ca³jé³ tsú² hí³ tí³ có³² bíh¹ má²nió² hmĩh³² tiáu² hí³ jmá¹ tsa+nh³² jáun² hla¹ Jesús. Jmá¹ lĩ²¹ jáun² ngah³ hñú¹³, ca³la³ má²hĩ¹tsá²cáun² lĩn³² tsí³ ca³tĩ²¹ la³ cun³ hí³ má²lĩ³² jáun².

Jmá¹ hí¹tsá²táunh¹ gon³ tsáu² juĩ³² juú² Emaús

(Marcos 16:12-13)

13 Ja³bĩ¹ jmá¹ jáun² siáh³ ja³taunh²¹ gon³ tsá² hí³ cáun² juú² jmá¹ Emaús. Juú² jáun² tí³ cun³ quia³cáun² kilómetros tí³la³ uóunh³ hí³ tionh² tsú² já¹ juú² Jerusalén. 14 Jáun² ca³chon¹ tsú² jái¹³ tá¹la³ hí¹tiáunh¹ jáun² juĩ³², hí³ ca³juónh³ tsú² ca³tĩ²¹ la³jĩ³² hí³ má²lĩ³² jáun². 15 Tá¹la³ jmá¹ hí¹chon¹ tsú² jáun² jái¹³ né³, ngau³ Jesús má²janh² ní¹ hí¹tsá²táunh¹ tsá² hí³, jáun² ngau³ dí² cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³. 16 Tĩ³la³ uá¹jinh¹ ca³jien³² tsú² tsá² cuá¹ja³² hí³ quionh³, cun³ jáun² ta²¹ lĩ³ bíh¹ hí³ tiá² ca³lĩ³tsin² tsú² hí³ Jesús bíh¹ tsá² hí³. 17 Hí³ jáun² Jesús ca³ngá+h³ tsá² hí³:

—¿He³ nĩ³² hí¹juónh³² hnoh²?

Jáun² jmá¹ jáun² ca³ta³tonh¹ tsú² hú¹ juĩ³², hí³ má²ná¹hai²¹ hla+h³ tsí³.

18 Hí³ jáun² jan² tsá² hí³, tsá² jmá¹ Cleofas, ca³ngá+i³, hí³ ca³juáh³:

—¿Hĩ¹ huen² tán¹ nĩ² uá¹ hñú² tsá² tiá² ca³lĩ³ nĩh¹ nú² la³jĩ³² hí³ má²lĩ³² já¹ juú² Jerusalén cháu³ jau³ nĩ², tá¹la³ hí³ něi¹ nú² nĩ²?

19 Hí³ jáun² Jesús ca³ngá+i³:

—¿He³ má²lĩ³² dúh¹?

Hĩ³ jáun² tsá² hí³ ca³juáh³ siáh³:

—Zia³² hí³ má²lĩ³² ní¹con² jan² tsá² jmá¹ Jesús, tsá² ja³ juú² Nazaret. Tsá² hí³ tí² lĩn³ jan² tí³² jē¹ Dió³², tsá² tí² jmu² hua³jueh³², hí³ ca³la³ hí³ pin³ lĩn³² jái¹³ quioh²¹ tsú² tí² hleh³²; jan² tsá² tí² hniau³ lĩn³² Dió³², jĩ³ tsá²mí³cuóun² nĩ². 20 Tĩ³la³ tsá² ná¹lĩn³ mi³jmú³ má¹ná¹, la³ má²quionh³ tsá²tan²¹, ca³ma³tsón¹³ bíh¹ tsá² hí³, hí³ ca³nĩ¹jienh¹³ dí² tsá²

hí³ ñí¹con² tsá² romanos tsá² chín¹; hí³ jáun² tsá² hí³ jngih³ Jesús, hí³ jáun² ca³ton³ tsú² crei²¹. **21** Jnoh¹ jmí¹ má²hu²¹ tsí³ hí³ tsá² hí³ jmí¹ liáu²¹ dí² tsá² Israel. Tí³la³ ta³né³² má²tí³ hní³² jmá¹ hí³ ca³l³ la³ jáun². **22** Tí³la³ zian² tsá²mí³, tsá² ja¹ hmóu²¹ jnoh¹, hí³ cuí²ñí¹jé¹³ tá²hón³² jmí¹ hú²niéi² lín³². Jmí¹ cuá¹tanh²¹ tsú² jáun² né³, l²jmú³ tsú² hí³ tsa³cáun² lín³² tsí³ jnoh¹, **23** quí¹ l²chá³² tsú² hí³ tiá² hla¹ tsanh²¹ yáh³, hí³ j³²la³ tsá²cuú² tsá²ta³ Dió³² bí¹ néh¹ ca³jnia³ jéinh³² dí², hí³ l²juáh³ hí³ zian² bíh¹ néh¹ Jesús. **24** Jmí¹ l² jáun² né³, cuí²ñí¹jé¹³ siáh³ ma³ jan² tsá² quiúnh¹ jnoh¹ tá²hón³² jáun², hí³ jáun² la³ cun³ rón³² hí³ má²l²juáh³ jáun² tsá²mí³ hí³ bíh¹ l²jé³ tsú² siáh³, tí³la³ tiá² Jesús ca³jenh² yáh³ tsú² má¹ná¹.

25 Jmí¹jáun² ca³zá³h³ Jesús tsá² hí³ la³ lá²:

—iJlánh¹ tiá² niuh¹ hnoh²! ¿Hín² máh³ jmá¹ táunh¹³ hnoh² ta²¹ la³j³² já¹³ hí³ ca³juáh³ jáun² la³jín³² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin²?

26 ¿Há¹ tiá² jmí¹ hniáuh²¹ hí³ ma³tso² Tsá² lín³ Cristo tsí³ la³ jáun² dúh¹; ñeh² bíh¹ hí³ l²jnia² hí³ quien² tsú²?

27 Hí³ jáun² jmí¹jáun² ca³jmú³ Jesús na²¹ la³j³² já¹³ hí³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³² hí³ ca³tín¹ tsú² hnga². Jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ hla¹ Moisés tín² ca³ma³liáu³² tsú² hí³ jmu² na²¹; jmí¹ l² jáun² né³, ca³chá³ siáh³ la³j³² já¹³ hí³ rá¹tioh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jín³² tsá² ca³lín³ hí³ tí³² jē¹ Dió³² jmí¹tin².

28 Jmí¹ ca³cha³táunh¹ tsú² jáun² juú² ñí¹ tsa³táunh¹, jmí¹jáun² ca³jmú³ Jesús la³jmí¹ l² hí³ cáun² tsó³² bíh¹ tí³ chí¹ján³. **29** Tí³la³ tsá² hí³ jlánh¹ chí¹tson³ ca³chan³ Jesús, hí³ ca³zá³h³ dí²:

—Ñí³ dá² quiúnh¹ jnoh¹; já² má²ca³hláu³ bíh¹, já² má²ñí¹zi³² bíh¹ dá² la³².

Hí³ jáun² né³, ca³cuá³ bíh¹ Jesús quionh³ tsá² hí³. **30** Jmí¹ má²cuá³ tsú² jáun² ñí¹ mesa cu³tsa³² quionh³ tsá² hí³ né³, ca³can³ cáun² hí¹miih²¹, jáun² ca³ma³hien²¹ dí²; jmí¹jáun² ca³tsunh³ dí² siáh³, hí³ ca³cuéh³ dí² tsá² hí³. **31** Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² ca³niá³ ñí¹ tsá² hí³ hí³ ca³l³ cuóun³² tsú² siáh³ Jesús. Tí³la³ la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ ca³yéin² Jesús.

32 Jmí¹ l² jáun² né³, hí³ jan² hí³ jan² bí¹ tsú² ca³zá³h³ ra¹nh²¹:

—¿Haun¹³ juáh¹³ re² lín³² bíh¹ tí³ tsí³ dí² já¹³ hí³ l²hléh³² tsú² jáun² jmí¹ hí¹jau³² dí² jáun² hú¹ ju³² dúh¹, jmí¹ l²jmú³ tsú² jáun² na²¹ já¹³ hí³ rá¹tioh³ ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³²?

33 Hí³ jáun² la³ cun³ jmí¹jáun² bíh¹ já¹tanh²¹ tsú² tí³ já¹ juú² Jerusalén. Hí³ jáun² ñí¹ jáun² ca³jenh² tsú² tá¹ quian³jan² tsá² lín³ hí³ tí³² tsá² quian³² jē¹ Dió³², quionh³ tsá² siánh³ siáh³. **34** Hí³ jáun² tsá² ná¹ngih³² hí³ ca³juáh³:

—iTson² bíh¹ cu³tí³ ca³jenh¹³ Tí³² Juo¹³ dí², quí¹ ja³bí¹ ñí¹con² Sí¹mu²¹ Pé¹ yáh³ l²ma³jnia³² tsú² má²hmá³!

35 Hi³ jáun² tsá² gon³ hí³ né³, ca³chá³ la³ cun³ hi³ ca³l³i³ jáun² hú¹ juí³² tá¹la³ jmí¹ hí¹tsá²táunh¹ tsú² jáun², j³ ha³ lánh³ rón³² ca³l³i³ cuóun³² dí² Jesús jmí¹ ca³tsóh³ jáun² hí¹míh²¹.

Jesús má²jnia³² ñí¹con² tsá² hain²¹ tí³ con²

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23; 1 Corintios 15:5-7)

36 Tá¹la³ jmí¹ ná¹cha³² jáun² tsá² gon³ hí³ jái¹³ jáun² bíh¹, ca³ma³jnia³² Jesús cu³diá²jan² la³ lá² ja¹ ñí¹ tionh¹ jáun² tsá² ná¹ngíh³² hí³, hi³ jáun² ca³záh³ dí² tsá² hí³ la³ lá²:

—Cuí¹ zian² náh² cáun² hi³ re² hi³ tñ².

37 Tí³la³ tsá² hí³ má¹ná¹, ca³yá²han¹ lñ²¹ bíh¹, hi³ ca³lñ¹³ tsú² hi³ jan² tsá² le¹ bíh¹ ná¹jñen³². **38** Tí³la³ Jesús ca³juáh³:

—¿He³ láih³² sa³ ná¹jñen²¹ hnoh², hi³ ná¹hí³² honh² náh²? **39** Sá¹ní² jñe³ hnoh² uón³² jná¹³, j³ tán² jná¹³; jná¹³ bíh¹ la³². Sá¹ní² ñá²tí³ náh² cuonh² quion²¹ jná¹³, jáun² l³ ññ¹³ náh² hi³ jná¹³ bíh¹ la³². Quí¹ tiá² zia³² yáh³ ngú³ sa³jun³ mú³² quioh²¹ jan² jmí²chí³ la³ cun³ hi³ ná¹jñeh³² hnoh² hi³ zia³² quion²¹ jná¹³.

40 Jmí¹ má²l²juáh³ jáun² la³ ní² tsú², ca³híeh³ tsá² hí³ cuo² j³ ta³.

41 Jáun² tsá² hí³ ca³l³i³ tsah³ lñ³², tí³la³ cun³ jáun² tiá² re² jmí¹ ná¹taunh³² bíh¹ tsú² ta²¹ quí¹ cun³ñí¹ hi³ jmí¹ ná¹tsá²cáun² jáun² tsí³. Tí³la³ Jesús la³juí³² ca³juáh³:

—¿Zia²¹ ca³lá² má³² hi³ l³ cúh¹³?

42 Jáun² tsá² hí³ ca³cué³ ca³lá² quioh²¹ jáh³ jmáí² hi³ má²l²tió³² ñí¹ sí², [la³ má²quionh³ ca³lá² ñí¹ ha²¹ jmí²toh¹ quioh²¹ toh²]. **43** Jáun² ca³hí³ dí² hi³ jáun², hi³ ca³cúh² ta³ ñí¹ tsá² hí³. **44** Jmí¹ jáun² ca³záh³ dí² siáh³ tsá² hí³ la³ lá²:

—Má²ca³l³i³tí³ bíh¹ ñí¹con² jná¹³ la³ cun³ hi³ ca³juánh³² jná¹³ jáun² jmí¹tin², tá¹la³ ca³ngí³ jná¹³ jáun² quiúnh¹ hnoh². Ca³juánh³² jná¹³ hi³ hniáuh³² l³tí³ la³jí³² la³ cun³ hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ liei²¹ quioh²¹ hla¹ Moisés hi³ ca³tñ¹ jná¹³, ñí¹ Sí² quioh²¹ la³jñ³² tsá² ca³lñ³ hí³ tí³² jē¹ Dió³², j³ ñí¹ Sí² salmos ní² siáh³.

45 Jmí¹ l²¹ jáun² né³, ca³nia³ dí² tsí³ tsá² hí³, hi³ jáun² ngí¹³ tsú² la³jí³² hi³ rá¹juáh³ jáun² ñí¹ Sí² quioh²¹ Dió³², **46** hi³ ca³záh³ dí² la³ lá²:

—Ñí¹ Sí² rá¹juáh³ hi³ ca³tñ¹ tsá² lñ¹³ Cristo ma³tso² tsí³; hi³ ní¹ má¹jun² jáun² né³, ca³tñ¹ siáh³ jñh¹³ ñí¹ cá²hní² jmáí¹ ja¹ tsá² má²cá²tsan³. **47** Má¹l³² jáun² né³, tsa³ngáí¹ tsáu² jú¹ chú³² cha¹³ tsú², hi³ tsa³juah²¹ tsú² hi³ zia³² uu³i³tso³ quioh²¹ tsá² záí³² jmí¹ tsí³, hi³ jñh²¹ tí³ ñí¹con² hí³ dí². Hi³ l³ hniáuh³² tsa³táunh¹ tsú² tá¹ cáun² hngá¹máh³, hi³ ma³liáu³² tsú² já¹ juú² Jerusalén lá² tñ². **48** Hnoh² bíh¹ tsá² cuá¹ngáí¹ jái¹³ ca³tí²¹ hi³ ní². **49** Sá¹ní² niéí² náh², jná¹³ zein²¹ ñí¹con² hnoh² la³ cun³ l³ jái¹³ hi³ má²ca³jmú³ jáun² Ñuh³² jná¹³. Tí³la³ tianh³ náh² tñ² já¹ juú² Jerusalén lá², ca³la³ ñí¹ cá¹chó²¹ jmáí¹ hi³ hián¹³ náh² pí³ hi³ já³² hñu³mí³cuú².

Jesús tsánh³² hñu³mí³cuú²
(Marcos 16:19-20; Hechos 1:9-11)

50 Hi³ jáun² Jesús ca³jan³ tsá² hí³ tí³ cheih³² juú² jáun², ca³la³ tí³ có³² juú² Betania; hi³ jáun² ñí¹ jáun² ca³há³² dí² cuo² hi³ ca³ma³miih² dí² tsá² hí³. **51** Jáun² la³ má²má²miih² jáun² bíh¹ dí² tsá² hí³, jmí¹ cuá¹han³ dí² ja¹ ñí¹ tionh¹ tsú², hi³ ca³zanh³² dí² tí³ hñu³mí³cuú². **52** Jmí¹ má²lí²ma³tsú² ma³jónh³² tsú² jáun² Jesús né³, hiún² lín³² bíh¹ tsí³ tsú² já¹tanh²¹ tí³ já¹ juú² Jerusalén. **53** Hi³ jáun² tsá² hí³ jmí¹ tí² ngíh³² cun³ tsa³háu² hñu³ cuáh³² chín¹ quioh²¹ tsá² judíos, hi³ má²quien² Dió³².
 [Cun³ ní² bíh¹ tí³ já¹³.]